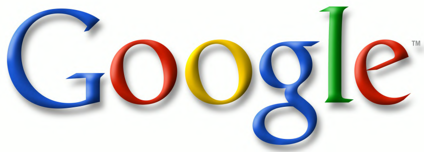
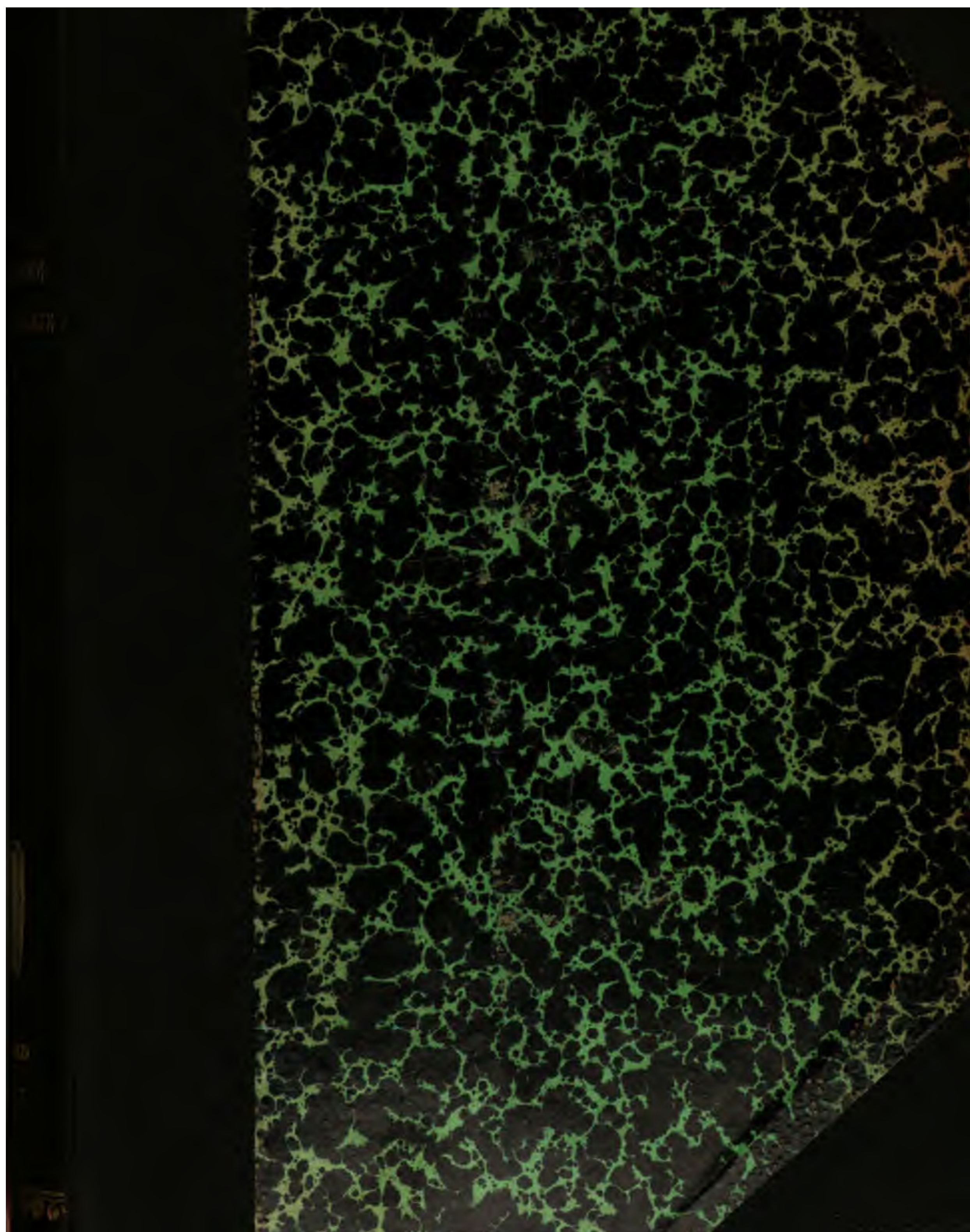

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

HET NEDERLANDSCH CONSULAATWEZEN.

HET NEDERLANDSCH CONSULAATWEZEN.

Bescheiden betreffende zijne organisatie.

AMSTERDAM. — J. H. DE BUSSY. — 1899.

INHOUD.

VOORWOORD.

Onder dagteekening van 4 November 1898 heeft de Commissie voor de Consulaire Examens in een schrijven aan Z.Exc. den Minister van Buitenlandsche Zaken hare meening omtrent de eischen aan onze Nederlandsche consulaire organisatie te stellen uitgesproken.

Haar schrijven is openbaar gemaakt in de *Staatscourant* van 4 Mei 1899.

Door dit schrijven heeft de Commissie haar Rapport van 4 Juli 1887 toegelicht en bevestigd.

Het schijnt alleszins wenschelijk dat over dit schrijven de Kamers van Koophandel en Fabrieken en de Maatschappijen en lichamen die organen van handel, nijverheid, scheepvaart en landbouw zijn, hunne meening zeggen, opdat eindelijk het denkbeeld in het jaar 1874 in de Staten-Generaal het eerst besproken, moge leiden tot een handelend optreden in het belang van ons volk.

Bij die overweging zal raadpleging der ter zake van ons consulair wezen openbaar gemaakte verslagen en adviezen herhaaldelijk noodig en kennisneming van hetgeen in de Staten-Generaal over de organisatie van onzen consulairen dienst is gezegd welkom zijn.

Daarom is door mij uit de openbare bescheiden bijeengebracht hetgeen in deze behoefte aan voorlichting kan voorzien.

Eigen meening wordt niet toegelicht.

Een enkel woord ter aanwijzing der bijeengebrachte bescheiden moge echter niet misplaatst geacht worden.

Men dwaalt indien men meent dat in de vertegenwoordiging van Nederland, dat door handel en scheepvaart groot is geworden, het onderwerp der beste regeling van den Consulairen dienst bij herhaling en grondig ter sprake is gekomen. Eerst in de jaren 1873 en 1874 werden in de Tweede Kamer de Consuls en de Consulaire aangelegenheden, uit een algemeen oogpunt bezien, besproken.

De aanleiding bestond in de indiening van een wetsontwerp tot regeling der Consulaatrechten.

Voorgedragen door de Regeering ten einde de heffing dier rechten zooveel mogelijk aan vaste regels te binden en de druk die zij op de scheepvaart oefenden te verlichten, bedoelde het ontwerp allerminst de volksvertegenwoordiging in staat te stellen den omvang en de beteekenis van den Consulairen dienst te bepalen en de Staatszorg op dit gebied te omschrijven.

De schriftelijke gedachtenwisseling die aan de behandeling van het ontwerp voorafging deed echter den betrokken Minister zien, dat in de Kamer vele leden zich volkomen bewust waren dat de gelegenheid geboden door de indiening van het wetsontwerp moest gebruikt worden om de Regeering met klem er op te wijzen, dat eene breedere opvatting van de taak van haar mocht gevraagd worden, dat het tijd werd dat de Staat zich ten volle rekenschap gaf van de verplichtingen die hij in deze materie heeft na te komen en zijn arbeid moet inrichten met het oog op de diensten die van hem in het belang der volkswelvaart mogen en moeten gevraagd worden.

Reeds in haar eerste Verslag stelde de Commissie van Rapporteurs de vraag of de voorgenomen regeling niet stukwerk was en of de deugdelijke regeling van eene vertegenwoordiging van handel en nijverheid in het Buitenland niet gebiedend onder de oogen moest gezien worden.

Hetgeen over die vraag in de schriftelijke gedachtenwisseling tusschen den Minister en de Commissie van Rapporteurs is gezegd, vormt het eerste gedeelte van *„Het wetsontwerp tot regeling der Consulaatrechten in de Staten-Generaal"*.

Niettegenstaande de beteekenis van den consulairen dienst niet wordt ontkend, bemerkt men toch zekere huivering om de Commissie van Rapporteurs in haar breede opvatting te volgen en van eene gezindheid bij de Regeering om de grondslagen voor eene goed geregelde Consulaire organisatie te leggen blijkt niet.

De Commissie van Rapporteurs weifelt niet en tracht met klemmende redenen aan te toonen dat hier een ontwerp bij de Staten-Generaal aanhangig is gemaakt dat volledige en naar het bereiken van een vast te stellen doel gerichte regeling vordert; de meerderheid harer leden wil echter niet zoo ver gaan om ter wille van hetgeen in het ontwerp gemist wordt de verbetering door de verlaging der Consulaatrechten te verkrijgen in gevaar te brengen.

In verband met dit besluit nemen drie leden het initiatief door een amendement de Kamer een beginsel te doen uitspreken, waarop later zal kunnen worden voortgebouwd. De Consul is een staatsambtenaar wiens bemoeiingen door den Staat moeten worden bezoldigd, omdat hij optreedt als dienaar van den Staat in de behartiging van de belangen van handel, nijverheid en scheepvaart. Ziedaar de overtuiging die de heeren TAK, MACKAY en BREDIUS een nieuw artikel in de pen gaf, een artikel dat door de Kamer aangenomen, wettelijke sanctie gaf aan het beginsel dat de zorg voor eene bezoldigde vertegenwoordiging van handel, nijverheid en scheepvaart door staatsambtenaren tot de staatsplicht behoort.

Uit de verhandelingen in de Staten-Generaal zijn in „*Het Wetsontwerp* enz." slechts die gedeelten van het debat opgenomen die met het betoog voor, en de bestrijding van eene stelselmatige organisatie van den Consulairen dienst in verband staan en verder hetgeen tot toelichting van het amendement is gezegd.

Twee jonge leden der Kamer treden in die gedachtewisseling zeer op den voorgrond en hebben blijkbaar ook in de grondige voorbereiding van het debat door de gewisselde schrifturen een groot aandeel gehad. Het zijn de leden TAK en MACKAY, die, toen het bewijs leverden dat zij met staatsmanswijsheid zich rekenschap gaven van de beteekenis der beraadslagingen en van hetgeen in deze krachtens hunne overtuiging omtrent de roeping van den Staat kon en in het belang van handel, nijverheid en scheepvaart moest verkregen worden.

De Minister nam het amendement over, mede „omdat het beginsel in de meeste landen wordt toegepast" en de Tweede Kamer nam het ontwerp met het nieuwe artikel 6 zonder stemming aan.

De Eerste Kamer vereenigde zich met dit besluit en onder dagteekening van 18 April 1874 werd de wet tot regeling der consulaatrechten afgekondigd.

Zoowel in de schriftelijke als mondelinge gedachtenwisseling over het ontwerp, laatstelijk nog in de zitting van de Eerste Kamer van 15 April 1874 had de Minister van zijn voornemen om de verdere regeling van het consulaatwezen ter hand te nemen blijk gegeven.

Onder dagteekening van 27 Juni 1874 werd dan ook bij Koninklijk Besluit vastgesteld een reglement op de consulaten.

En op 5 April 1875 verscheen een Koninklijk Besluit regelende de instelling van leerling-consuls. Eene commissie werd bij besluit van 29 Mei benoemd tot het afnemen der examens van leerling-consul.

In deze Commissie werden benoemd de Heeren TAK VAN POORTVLIET als Voorzitter, I. W. MAY, Mr. E. N. RAHUSEN, Dr. H. F. R. HUBRECHT en A. PLATE als leden en Mr. W. N. VAN HAMEL als Secretaris.

De Commissie ontwierp een Reglement op het Examen, voegde daarbij eene Toelichting, en onderwierp het voorgestelde aan de goedkeuring van den Minister van Buitenlandsche Zaken, welke goedkeuring verkregen werd.

Onder het hoofd „*de instelling van leerling-consuls*" zijn de bescheiden hierboven genoemd opgenomen.

Waarschijnlijk mede in verband met het aantal achtereenvolgens geslaagde candidaten voor de betrekking van leerling-consul, onderwierp de Minister van Buitenlandsche Zaken Baron VAN LIJNDEN VAN SANDENBURG de vraag of en zoo ja waar meerdere bezoldigde consulaire posten moesten worden ingesteld bij schrijven van 30 April 1881 aan de beantwoording van eenige Kamers van Koophandel en Fabrieken.

De briefwisseling hoewel niet gevolgd door maatregelen, moet mede ter kenschetsing van het oordeel van enkele vertegenwoordigers van handel en nijverheid ook nadat zij van de gedachtenwisseling in de jaren 1873—1874

in de Staten-Generaal hadden kunnen kennis nemen in de verzameling niet gemist worden en is onder letter C. opgenomen.

Intusschen meende de Commissie voor de Consulaire Examens met de ervaring opgedaan nadat verschillende examens waren afgenomen, rekening te moeten houden en onderwierp zij eenige wijzigingen in het Koninklijk Besluit, regelende de instelling van leerling-consuls aan het oordeel van den Minister van Buitenlandsche Zaken. Haar schrijven te dier zake is niet openbaar geworden, doch haar initiatief is door eene herziening van het Koninklijk Besluit van 5 April 1875 gevolgd.

Onder letter D. is het Koninklijk Besluit van 28 Januari 1884 opgenomen, waarin het denkbeeld dat het examen voor Vice-Consul verplichtend is te stellen is nedergelegd. De Commissie gaf de door het Koninklijk Besluit noodig geworden wijzigingen in het reglement op het examen voor leerling-consul aan, ontwierp een reglement op het examen van vice-consul en bood een en ander met een toelichtend schrijven ter goedkeuring aan.

De goedgekeurde reglementen zijn mede onder letter D en onder het hoofd „*De instelling van leerling-consuls en vice-consuls*" opgenomen.

Een tweede bescheiden stap in de richting naar het stellen van regelen voor de toelating tot en de bevordering in den Consulairen dienst was gedaan, doch de bedoeling waarmede het nieuwe artikel 6 in de wet van 18 April 1874 was opgenomen, was men nog slechts weinig nader gekomen.

De Commissie zich stellende op het standpunt dat haar arbeid alleen dan volle vrucht kan dragen wanneer de omvang van den Consulairen dienst is vastgesteld, verzocht den Minister van Buitenlandsche Zaken verlof haar oordeel te mogen zeggen over de eischen te stellen aan eene doelmatige vertegenwoordiging van handels-, nijverheid- en scheepvaartbelangen in vreemde gewesten.

Zij ontving dit verlof en bracht aan den Minister van Buitenlandsche Zaken onder dagteekening van 4 Juli 1887 een Rapport uit.

Dit *Rapport* opgenomen onder letter E, is door de Regeering openbaar gemaakt en overeenkomstig de wensch der Commissie ter kennisneming en beoordeeling aan de Kamers van Koophandel en Fabrieken en aan de Maatschappijen voor Scheepvaart, Handel, Nijverheid en Landbouw toegezonden. De vraag naar de eischen aan den consulairen dienst te stellen en tevens die der voor ons land mogelijke en noodige organisatie van dien dienst werden daardoor aan belanghebbenden voorgelegd.

De openbaar gemaakte adviezen kunnen te recht als „*het oordeel van handel, nijverheid, scheepvaart en landbouw*" worden aangemerkt en zijn onder dien titel onder letter F opgenomen.

Zij kenmerken zich door de blijkbaar algemeen vaststaande overtuiging omtrent de goede diensten door een deugdelijken Consulairen dienst ten bate van handel, nijverheid en scheepvaart te bewijzen, en door de onder eenstemmige waardeering van den door de Commissie geleverden arbeid bijna algemeen uitgesproken instemming met de denkbeelden der Examen-Commissie.

De Minister van Buitenlandsche Zaken, Jhr. Mr. VAN KARNEBEEK, achtte het noodig in het voorjaar van 1888 de aandacht der Kamers van Koophandel nogmaals te vragen en wel over een onderdeel der consulaire organisatie, namelijk de uitzending van bekwame reeds in den handel ervaren mannen, tijdelijk als Consuls aangesteld, om als pioniers in vreemde gewesten op te treden. De *briefwisseling* over dit denkbeeld, hetwelk niet werd verwezenlijkt, is opgenomen onder letter G.

Op nieuw wordt daarin menigmaal de instemming met het Rapport der Examen-Commissie vernomen.

In het najaar van 1888, maken, voor het eerst na het jaar 1874, de beginselen voor de regeling van een doelmatig ingerichten consulairen dienst te stellen een onderwerp van belangrijke beraadslaging in de Staten-Generaal uit.

Reeds in de schriftelijke voorbereiding van het debat over de Begrooting van Buitenlandsche Zaken bleek, dat het Rapport der Examen-Commissie allerwege belangstelling had gewekt.

De Minister van Buitenlandsche Zaken Jhr. HARTSEN zette in zijne Memorie van Antwoord op het Verslag over de Begrooting van zijn Departement zijn standpunt uitvoerig uiteen.

In de openbare zitting van 8 December 1888 werd het rapport der Examen-Commissie uitvoerig toegelicht en verdedigd door den Heer TAK VAN POORTVLIET, terwijl de Heer HINTZEN aanwees waarom naar zijne meening het stelsel door den Heer TAK aangewezen den handel niet zal behagen. De Minister repliceerde kort en de gedachtenwisseling liep verder over de instelling van bezoldigde Consulaten te Melbourne en te Calcutta. Volledigheidshalve is ook de korte gedachtenwisseling in de Eerste Kamer over het Rapport in den bundel H. opgenomen.

Nog een paar malen is daarna het Rapport in de Staten-Generaal ter sprake gebracht.

Vooreerst in het jaar 1892 in de Tweede Kamer bij de behandeling van een amendement van den Heer VAN KARNEBEEK tot verlaging van een voorgestelde tractementsverhooging voor den Consul te Melbourne en daarna in de Eerste Kamer door den Heer MR. E. N. RAHUSEN.

In zijn rede van 27 Januari 1893 lichtte dat lid zijne stelling „*Er bestaat bij ons geen zweem van organisatie van den consulairen dienst*" toe en leidde daarna het onderwerp in eener nauwere betrekking tusschen de diplomatieke en consulaire diensten. Dit denkbeeld werd ook in de zitting van 21 Januari 1897 in de Eerste Kamer door de Heeren RAHUSEN en VAN TIENHOVEN besproken.

De gedachtenwisseling van 27 Januari 1893 is aan de aandacht der Kamers van Koophandel te Amsterdam en Rotterdam niet ontsnapt, en toen ter zake van het inwinnen van hun advies over bezetting van consulaire posten, zij een schrijven van den Minister van Buitenlandsche Zaken ontvingen, achten zij deze aanleiding blijkbaar welkom om hunne meening over de inrichting van onzen consulairen dienst nog eens in het breede te ontvouwen. — De missive d.d. 29 April 1893 door de beide kamers na

gemeenschappelijke bespreking opgesteld is het laatste, doch duidelijke woord geweest dat door organen van handel en nijverheid in deze is gezegd. Men vindt de *missive* onder letter I. in den bundel.

Ten slotte is in de verzameling onder letter J. het *Tweede Rapport der Commissie voor de consulaire examens* opgenomen, het rapport waarover het oordeel welkom zal zijn van allen die belangstellen in de aanwijzing en omschrijving van hetgeen door den Staat bij het instellen en onderhouden van een consulairen dienst ter bevordering van handel, nijverheid, scheepvaart en landbouw, dus tot verhooging van de volkswelvaart, kan en moet worden gedaan.

H. F. R. HUBRECHT.

AMSTERDAM, 23 September 1899.

A.

HET WETSONTWERP
TOT REGELING DER CONSULAATRECHTEN
IN DE STATEN-GENERAAL.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS VOOR HET ONTWERP VAN WET TOT REGELING DER CONSULAATRECHTEN.

§ 1. Onder dagteekening van den 24 Mei 1873 is aan de Kamer een Wetsvoorstel tot regeling der consulaatrechten aangeboden. De beginselen waarvan de Regeering bij het ontwerpen van het tarief dier rechten is uitgegaan, zijn, volgens de Memorie van Toelichting, het streven naar volledigheid in de bepaling der rechten, zoodat zoo weinig mogelijk aan de willekeur der consuls wordt overgelaten; de invoering van een gelijk recht voor dezelfde diensten in de verschillende landen, en de verlichting van de lasten der scheepvaart door het zooveel mogelijk verlagen der rechten. De Memorie stelt in haren aanhef de Wetsvoordracht voor als een uitvloeisel van de algemeene herziening, waaraan alle consulaire voorschriften en reglementen van Regeeringswege onderworpen zijn. Zij geeft echter geen nadere inlichting omtrent den aard en den omvang der herziening, noch ook omtrent den toestand, waarin, na haren afloop, het Nederlandsch consulaatwezen zal verkeeren.

Terwijl men bij de overweging van dit Wetsontwerp in de afdeelingen der Kamer [1]) hulde deed aan de aandacht, die de tegenwoordige Minister van Buitenlandsche Zaken aan het consulaatwezen schenkt, dat hier te lande sedert eene reeks van jaren maar

1) Bij het onderzoek in de afdeelingen waren tegenwoordig de heeren: VAN REENEN, DE ROO VAN ALDERWERELT, GEVERS DEYNOOT, DU MARCHIE VAN VOORTHUIJZEN, SANDBERG, HEEMSKERK AZ., LUIJBEN, DUMBAR, V. D. LINDEN, V. ZUIJLEN V. NIJEVELT, DAM, V. LOON, V. ZINNICQ BERGMANN, MIRANDOLLE, CREMERS, BREDIUS, JOLLES, V. REES, V. HARDENBROEK V. LOCKHORST, IDSERDA, ROMBACH, MACKAY, OLDENHUIS GRATAMA, DE LANGE, BERGSMA, V. D. BERCH V. HEEMSTEDE, GODEFROI, V. ECK, V. BEYMA THOE KINGMA, BLUSSÉ, WESTERHOFF, TAK, ARNOLDTS, BLOM en VIRULY VERBRUGGE.

al te zeer is verwaarloosd, werd in verscheidene der afdeelingen twijfel geopperd, of de algemeene herziening, waarvan de Minister gewaagt, wel in zoodanige richting zou plaats hebben, als in het belang van onzen handel, scheepvaart en nijverheid wenschelijk moet worden geacht. Het viel toch, naar men beweerde, niet te ontkennen, dat die belangen door de Nederlandsche consuls thans over 't algemeen onvoldoende worden behartigd, en dat ook dientengevolge onze scheepvaart veeleer de consuls zooveel mogelijk ontvliedt, dan dat zij zich van hunne hulp bij voorkomende gelegenheden zou bedienen. In menig geval kunnen onze consuls niet geacht worden Nederland en zijnen handel genoegzaam te vertegenwoordigen. Wilde men eene werkelijke vertegenwoordiging van dien handel in het Buitenland in 't leven roepen, dan zou een geheel ander stelsel dan het tot nu toe gevolgde omtrent de aanstelling en de bezoldiging onzer consuls moeten worden aangenomen. In de eerste plaats zou dan iets wezenlijks voor de opleiding tot consul moeten worden gedaan, en in verband daarmede zorg gedragen, dat althans op hoofdplaatsen uitsluitend Nederlanders met die betrekking werden bekleed. Men erkende wel, dat de Regeering naar zulk eene Nationale vertegenwoordiging van onzen handel in het buitenland streeft; maar de afwijkingen van het vooruitgezette beginsel waren toch maar al te menigvuldig. Slechts zeldzaam had uitzending van consuls naar belangrijke punten plaats, en waar zulk eene uitzending geschiedde, was de keus geenszins altijd op den rechten persoon gevestigd. Naar Venezuela is eerst een artillerie-officier, later een kapitein der infanterie gezonden. In den regel laat zich niet veronderstellen, dat een officier genoegzame kennis van handelsaangelegenheden en tevens de overige vereischten voor de vertegenwoordiging van Nederland in den vreemde bezit.

Wellicht dan ook heeft de minder gelukkige keus van een der bedoelde personen aanleiding gegeven tot de moeielijkheden, waarin wij met Venezuela gewikkeld zijn geweest. Dat het onder de tegenwoordige omstandigheden bezwaar in heeft overal Nederlanders, voor de vertegenwoordiging buiten 's lands geschikt, met de consulaire betrekking te bekleeden, viel in het oog; maar juist daarom was eene geheele verandering van stelsel omtrent de opleiding der consuls noodzakelijk. Het hulpmiddel, dat sommige leden wilden hebben te baat genomen, om namelijk overal, waar een

vreemdeling consul is, hem een Nederlander als klerk of ondergeschikt beambte ter zijde te stellen, werd door de overigen als onpractisch afgekeurd.

In de tweede plaats was, naar dit gevoelen, hervorming in de wijze van bezoldiging der consuls noodzakelijk. Tot nu toe wordt Nederland slechts op enkele punten door bezoldigde consuls vertegenwoordigd. Dat beginsel moet algemeen in werking gebracht en in verband daarmede het heffen der rechten ten eigen bate der consuls afgeschaft worden. Een enkel lid meende wel, dat dit punt door het tegenwoordig wetsontwerp niet wordt uitgemaakt, en dat daarbij een artikel te voegen ware, inhoudende dat het bedrag der consulaatrechten voortaan in de schatkist zal worden gestort; maar men voerde hem tegemoet, dat daarmede de zaak niet behoorlijk zou zijn geregeld, en dat, indien de tegenwoordige Minister van Buitenlandsche zaken inderdaad aan een vast plan omtrent de bezoldiging der consuls dacht, 't welk dan toch moeielijk zonder opoffering van de zijde der schatkist kon worden ingevoerd, in de tegenwoordige voordracht daarvan sporen zouden zijn aan te treffen. In elk geval was heffing van rechten door de consuls ten eigen bate verkeerd. Wilde men zekerheid bezitten, dat onder alle omstandigheden de belangen van scheepvaart en handel door den consul behoorlijk zouden worden behartigd, dan moesten maatregelen worden genomen, opdat hij in geen geval tusschen zijn persoonlijk belang en zijn plicht kon worden geplaatst. De consul moest tegenover den scheepskapitein, die zijne bescherming of zijne hulp inroept, staan als een onafhankelijk vertegenwoordiger van Nederland, die boven alles het algemeen belang des Vaderlands in het oog houdt. In de laatste jaren is toenemend hier te lande het stelsel gehuldigd, dat de leges voor door ambtenaren bewezen diensten in de schatkist worden gestort. Voor zoover dergelijke rechten als eene belasting te beschouwen zijn, wordt dit door de Grondwet zelve gevorderd, die geen andere Rijksbelastingen kent, dan de zoodanige, welke ten behoeve van 's lands kas worden geheven. Maar ook, als men hier uitsluitend aan loon voor bewezene diensten denkt, brengt onze wetgeving het storten van het daarvoor betaald bedrag in de schatkist mede.

Waarom zou dan alleen met opzicht tot de consulaatrechten voortdurend het oude, verworpene, met onze wetgeving strijdige stelsel moeten worden gehandhaafd? De Memorie van Toelichting

tot het tegenwoordig Wetsontwerp betoogt de noodzakelijkheid der invoering van het nieuwe, meer in het bijzonder uitgewerkt tarief, door te wijzen op willekeurige handelingen, waaraan onze consuls zich somtijds schuldig maken. Zij erkent, dat de handel en de scheepvaart der Nederlandsche onderdanen in menig geval hooger worden belast dan de billijkheid medebrengt. Is een meer afdoend middel denkbaar om aan zoodanige misbruiken, die toch ook onder een in alle bijzonderheden uitgewerkt tarief mogelijk zijn, voor goed een einde te maken, dan het opleggen der verplichting om het volle bedrag der ontvangen rechten in de schatkist te storten? Bestaat die verplichting, dan houdt voor de consuls alle aanleiding op om de voorschriften wegens die rechten op eene wijze uit te leggen, waardoor de scheepvaart en de handel meer dan volstrekt onvermijdelijk is, worden bezwaard. Eene algemeene, vaste regeling van de bezoldiging der consuls, met het aannemen van het aangeprezen stelsel omtrent het storten der consulaatrechten in de schatkist gepaard zou al verder het nuttig gevolg kunnen hebben, dat die bezoldiging meer in evenredigheid wierd gebracht met de werkelijk bewezene of te bewijzen diensten en met de belangrijkheid der handelsbeweging op het punt, waar de consul gevestigd is. Thans bestaat in dat opzicht, naar men meent, groote onevenredigheid. Sommige consuls, die eene vaste bezoldiging en daarenboven hun aandeel in de consulaatrechten genieten, hebben aanzienlijke inkomsten. Daarentegen laat zich eene zeer belangrijke handelsplaats op het Europeesch vasteland aanwijzen, waar onze onbezoldigde, niet handeldrijvende consul niet meer dan *ƒ* 2,000.— 's jaars uit de consulaatrechten geniet. Wilde men de bezoldiging der consuls op eene billijke, onpartijdige wijze regelen, dan zou een overzicht noodig zijn van het bedrag waarop de opbrengst der consulaatrechten in elke plaats, althans op meer belangrijke punten, kon worden geschat. Men wilde dan ook den Minister van Buitenlandsche Zaken uitgenoodigd hebben, de bouwstoffen voor zoodanig overzicht te verzamelen en van zijne bevinding mededeeling aan de Kamer te doen.

Eerst bij het bezit van dergelijke opgaven liet zich beoordeelen, welke grondslag voor de bezoldigingen aan te nemen ware; hoe groot de uitgaaf zou zijn die de Staat zich voor die bezoldiging zou moeten getroosten boven het bedrag der in de schatkist te vloeien consulaatrechten: en tevens of en hoever het in aanmerking

zou kunnen komen aan de Nederlandsche consuls of aan een deel hunner het drijven van eigen handel te verbieden.

Met te meer vertrouwen meende men op eene hervorming van het consulaatwezen in den aangeduiden zin te mogen aandringen, omdat de voornaamste handeldrijvende Staten der wereld ons daarin zijn voorgegaan. In Engeland heeft sedert 1825 het Parlement bijzondere aandacht aan dit onderwerp gewijd. Geen consul wordt daar aangesteld, dan nadat zekerheid verkregen is omtrent zijne bekwaamheid. De Engelsche consul geniet eene vaste bezoldiging, is tot verantwoording zijner inkomsten verplicht en naar gelang van omstandigheden aan het verbod van eigen handel te drijven onderworpen. De Engelsche vice-consul geniet geene vaste bezoldiging, maar een aandeel in de aan de schatkist verantwoorde rechten, welke hij heeft geheven. Frankrijk, welks consulair stelsel misschien te bureaukratisch is, duldt volstrekt geen handeldrijvende consuls.

De Vereenigde Staten van Noord-Amerika, welker consuls trouwens eene betrekkelijk geringe bezoldiging genieten, hebben het zoo ver gebracht, dat geheel de uitgave voor den consulairen dienst uit de opbrengst der consulaatrechten bestreden wordt. In het Duitsche Rijk heeft men in 1867, dadelijk na zijne vestiging, een goed doordacht consulair stelsel ingevoerd, ingericht naar de eischen van onzen tijd. Men heeft zich daar, naar het schijnt, de kennis van de wezenlijke behoeften des handels, die men in de Hanzesteden in zoo ruime mate bezit, ten nutte gemaakt. De Duitsche Rijkswet van 1 Juli 1872 omtrent de consulaatrechten bewijst, dat men daar steeds naar het vestigen van het stelsel op vaste grondslagen streeft. Ook de consuls van Spanje en Italië moeten de geheven rechten aan de schatkist verantwoorden. Het beginsel dat ook vreemdelingen tot consul kunnen worden aangesteld, wordt tegenwoordig, behalve door Nederland, alleen nog door België, Denemarken en eenige der Zuid-Amerikaansche republieken gehuldigd. Zwitserland duldt volstrekt geen andere dan nationale consuls.

Eenige leden der bedoelde afdeeling erkenden het gewicht der voorafgaande beschouwingen, doch toonden zich niet overtuigd, dat eene geheele omkeering van het tot nu toe door Nederland gevolgd consulair stelsel noodzakelijk was. Zij konden niet toegeven, dat over 't algemeen onder dat stelsel onze handel en

scheepvaart gegronde reden hadden tot klachten over verwaarloozing hunner belangen. Uitsluitende benoeming van Nederlanders tot de consulaire betrekking was zeker wenschelijk, maar daar dan toch op alle punten geen geschikte landgenooten voor de betrekking te vinden waren, niet wel uitvoerlijk. Aan het storten der consulaatrechten in de schatkist waren, wegens de moeilijkheid der contrôle en het gevaar, dat minder streng bij de inning zoude worden te werk gegaan eigenaardige zwarigheden verbonden. De invoering van het stelsel van algemeene bezoldiging der consuls, zou het nadeelig gevolg kunnen hebben van òf de schatkist met aanmerkelijk nieuwe uitgaven te bezwaren, òf tot groote inkrimping van de inkomsten der consuls te leiden. Wezenlijke of vermeende bevordering van de belangen des handels mocht dan toch billijkerwijze niet ten koste van derden plaats hebben. In twee der afdeelingen werd het consulaatwezen niet uit het aangeduide, algemeene oogpunt besproken.

§ 2............

Op bovenstaand Verslag, bij schrijven van 27 Juli 1873 aan den Minister van Buitenlandsche Zaken toegezonden, werd door dezen, onder dagteekening van 6 October 1873, ingezonden de navolgende Memorie van Beantwoording met het daarbij behoorend gewijzigd Ontwerp van Wet.

MEMORIE VAN BEANTWOORDING.

§ 1. Uit de wetsvoordracht tot regeling der consulaatrechten, die bij Koninklijke boodschap van den 24sten Mei aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal werd aangeboden, zoowel als uit eene zinsnede der toelichtende Memorie, welke die voordracht vergezelde, is, blijkens het daarvan opgemaakt Verslag, in verscheidene afdeelingen der Kamer aanleiding genomen, om eene verandering van stelsel omtrent de opleiding, aanstelling en bezoldiging der Nederlandsche consuls te bespreken. Het beginsel dat Nederland door bezoldigde consuls vertegenwoordigd werd, moest, meende men, algemeen in werking gebracht, en in verband daarmede de heffing van rechten ten eigen bate der consuls afgeschaft worden. Op het voorbeeld van andere Rijken werd gewezen, om het denk-

beeld der storting van de consulaatrechten in 's Rijks kas aan te prijzen, hetwelk als het meest afdoende middel beschouwd werd om aan bestaande misbruiken een einde te maken, niet alleen, maar ook om de bezoldigingen der consuls in juiste evenredigheid te brengen met de werkelijk door hen bewezen diensten. De meerderheid der Commissie van Rapporteurs gaf ten slotte hare adhaesie aan dien wensch naar hervorming van ons consulaatwezen te kennen.

De ondergeteekende heeft deze denkbeelden overwogen met al den ernst die het aangelegen onderwerp zoo ruimschoots verdient. Aan het plan eener verantwoording der inkomsten van de bezoldigde consulaten aan de schatkist, in verband met de stelselmatige bezoldiging der consuls, was ook reeds bij het ontwerpen der tegenwoordige voordracht gedacht. Dat plan heeft tot overleggingen en berekeningen geleid, waaromtrent het thans onnoodig kan geacht worden in vele bijzonderheden te treden. Daardoor ziet zich de ondergeteekende intusschen in staat gesteld, te voldoen aan den wensch in het Verslag der Kamer geuit, om een overzicht te krijgen van de opbrengst der consulaatrechten op de meest belangrijke plaatsen. Terwijl hij de eer heeft dat overzicht hier te laten volgen, moet daarbij worden opgemerkt, dat het bedrag der consulaire inkomsten jaarlijks afwisselt, en derhalve de cijfers, die gegeven worden, slechts een globaal bedrag, gemiddeld voor zes jaren, vertegenwoordigen.

Gemiddelde jaarlijksche inkomsten van eenige Nederlandsche consulaten, over het zesjarig tijdvak 1866–1871:

Consulaat-generaal	te	Hamburg . .	f	2 500
„	„	„	Londen . . .	„	5 000
„	„	„	Antwerpen .	„	2 600
„	„	„	Lissabon . .	„	1 000
„	„	„	Genua. . . .	„	1 200
„	„	„	Livorno . . .	„	1 100
„	„	„	Napels . . .	„	1 200
„	„	„	Triëst. . . .	„	1 500
„	„	„	Constantinopel	„	2 200
„	„	„	Alexandrië .	„	1 000
„	„	„	Singapore . .	„	10 000
„	„	„	New-York . .	„	3 000
„	„	„	Rio de Janeiro	„	2 000

Consulaat	te	Stockholm. .	*f*	1 600
„	„	Noorwegen. .	„	2 000
„	„	St. Petersburg	„	6 000
„	„	Riga.	„	3 000
„	„	Danzig . . .	„	2 200
„	„	Koningsbergen	„	1 600
„	„	Bremen . . .	„	1 200
„	„	Newcastle . .	„	4 500
„	„	Liverpool . .	„	4 000
„	„	Bordeaux . .	„	1 300
„	„	BuenosAyres.	„	3 000
„	„	Montevideo. .	„	1 200
„	„	Mauritius . .	„	1 000
„	„	Shanghai . .	„	1 000
„	„	Amoy. . . .	„	1 200

Neemt men nu in aanmerking dat het bedrag der consulaire inkomsten op alle andere plaatsen lager is dan de minste hier opgegevene sommen, dan zouden, na het oordeel van den ondergeteekende, deze cijfers weinig geschikt zijn om de uitvoering van het bedoelde plan te vergemakkelijken. Vrij aanzienlijke offers zouden daarbij waarschijnlijk van de schatkist moeten gevergd worden. Maar, in elk geval, zal, waar vermindering der consulaatrechten, en daarmede van de bovengenoemde cijfers, voorgedragen wordt, het resultaat daarvan, dat is, de werking dezer voordracht, indien zij tot Wet verheven wordt, gedurende een zeker tijdsverloop behooren te worden afgewacht, alvorens tot eene zoo diep ingrijpende verandering van stelsel te kunnen overgaan.

Dat intusschen het Nederlandsche consulaatwezen voor verbetering vatbaar is, wil de ondergeteekende niet ontkennen. Eene algemeene thans in bewerking zijnde herziening der consulaire voorschriften en reglementen zal naar hij hoopt, bijdragen tot die verbetering, en tot bevordering der belangen van onzen handel, scheepvaart en nijverheid.

De voorschriften, dat voortaan alleen Nederlanders voor de bezoldigde posten benoembaar zullen zijn, dat bezoldigde consuls geene scheepvaartzaken, en consules missi bovendien geen eigen handel drijven mogen, zijn zoo vele bepalingen in die richting ontworpen. Het zal wel geen betoog behoeven dat, mocht later tot

eene stelselmatige uitbreiding van de bezoldiging der consulaten kunnen worden besloten, deze bepalingen daaraan niet alleen niet in den weg staan, maar veeleer in de toepassing een vasten regel verzekeren.

§ 2............

De overweging van het vorenstaande antwoord in de Commissie van Rapporteurs (die inmiddels ten gevolge van de aftreding van den Heer du Marchie van Voorthuyzen als lid der Kamer, met een nieuw lid was aangevuld) heeft aanleiding gegeven tot nadere bedenkingen, ook in verband met den inhoud van het adres van de Kamer van Koophandel te Amsterdam, dat eerst van den 22en Juli 1873 dagteekent, tijdens het opmaken van het eerste verslag nog niet bekend was. Die bedenkingen zijn vervat, in eene, onder dagteekening van 22 December 1873 aan den Minister van Buitenlandsche Zaken toegezonden Nota van den volgenden inhoud:

De Memorie van Beantwoording, door den Minister van Buitenlandsche Zaken den 6en October l. l. ingezonden op het Verslag van het verhandelde in de afdeelingen der Kamer over het Wetsontwerp tot regeling der consulaatrechten, is in den boezem der Commissie van Rapporteurs voor dat Wetsontwerp nauwgezet overwogen. Die overweging heeft tot de volgende nadere beschouwingen en opmerkingen geleid, waaromtrent de Commissie gaarne, alvorens haar Verslag uit te brengen, de zienswijze van Zijne Excellentie zal leeren kennen.

§ 1. Het antwoord des Ministers omtrent de hoofdvraag die te dezer gelegenheid te beslissen valt en ook, blijkens het afdeelingsonderzoek, bij vele leden der Kamer zwaar weegt, heeft de Commissie eenigermate teleurgesteld.

Die hoofdvraag is: welke organisatie kan aan het Nederlandsche consulaatwezen worden gegeven, opdat het volkomen, althans beter dan tot dusverre, aan zijne roeping voldoe. Ook met het oog op hetgeen men bij andere handeldrijvende natiën ziet plaats hebben, kwamen daarbij voornamelijk twee punten in aanmerking:

1e dat althans voor de consules missie een bepaald stelsel van opleiding voor hunne belangrijke betrekking aangenomen worde;

2e dat met opzicht tot de bezoldiging der consuls een beter stelsel

worde ingevoerd, en in verband daarmede de consulaatrechten, in plaats van ten eigen bate der consuls te worden geheven, in 's Rijks schatkist worden gestort.

De Minister, ofschoon erkennende, dat hij de geopperde denkbeelden met al den ernst heeft overwogen, dien het aangelegen onderwerp ruimschoots verdient, laat zich omtrent het eerste punt niet bepaald uit. Hij wil verbetering in het consulaatwezen brengen en de belangen van onzen handel, scheepvaart en nijverheid bevorderen door eene algemeene herziening der consulaire voorschriften en reglementen. Maar hetgeen hij van de richting zegt, waarin die voorschriften worden ontworpen, geeft geenszins de zekerheid, dat in de voor den handel belangrijkste streken alleen zoodanige consuls zullen optreden, die ten gevolge van hunne opleiding voor de veel omvattende taak, die zij moeten vervullen, volkomen berekend zijn. „Voortaan zullen alleen Nederlanders voor de bezoldigde posten benoembaar zijn". De Commissie is er verre af van het nut dezer bepaling te miskennen. Zij wijst evenwel op art. 1, Wet van 4 Junij 1858 (*Staatsbl.* No. 46), waaruit volgt, dat bij reglement geene algeheele uitsluiting van de benoeming van vreemdelingen tot consuls kan plaats hebben. Het is voor onze koopvaarders een zeer wezenlijk ongerief, als zij in den vreemde met vertegenwoordigers van Nederland handelen moeten, die onze taal en onze wetten niet kennen, zoodanige consuls zijn bovendien allicht geneigd, de belangen van den Nederlandschen handel en scheepvaart voor die van vreemde natiën te doen achterstaan. De klacht echter over de ongeschiktheid van een deel onzer consuls lag niet uitsluitend in hunne nationaliteit. Voorbeelden zijn aangehaald van consuls, van hier uitgezonden en geborene Nederlanders, die, omdat hunne opleiding een geheel andere richting had genomen, dan zij voor de hun toevertrouwde betrekking noodig hadden, in die betrekking weinig hebben voldaan; ja, wellicht aanleiding gegeven hebben tot moeilijkheden met een vreemd Gouvernement. „Bezoldigde consuls zullen geene scheepvaartzaken en consules missi bovendien geen eigen handel mogen drijven." Ook dit voorschrift heeft eene aanbevelenswaardige zijde, al moge het ook twijfelachtig zijn, of het drijven van eigen handel zoo onbepaald moet worden verboden. Zelfs aan de consules missi schijnt dit, althans in sommige gevallen, te kunnen worden toegelaten. Doch wat daarvan zij, de verbetering, die de Minister tot stand hoopt

te brengen, beperken zich tot de bezoldigde consuls. Van de zoodanige bezitten wij er thans slechts veertien, de consules missi daaronder begrepen. Eene zeer wijde strekking zou de maatregel dus niet hebben. Ook al laat men dit terzijde, is de stelling gewaagd, dat een stel voorschriften den toestand zou kunnen verbeteren. Niet in de voorschriften maar in het *gehalte* der personen, die ze moeten uitvoeren, ligt de cardo questionis.

De Commissie gelooft derhalve, dat zorg voor de goede opleiding der consuls bij de Regeering op den voorgrond moet staan. Zij zou het niet raadzaam achten, het beginsel, dat voortaan bij de belangrijkste posten alleen zoodanige personen moeten worden benoemd, die tengevolge hunner opleiding een soort van radicaal bezitten, tot het uiterste te drijven. Niet al te zeer moeten in dit opzicht de handen der Regeering gebonden zijn. Waar een Nederlandsch onderdaan gevestigd is, van nabij vertrouwd met handel en nijverheid, aan het hoofd eener groote onderneming, vooral bereid om Nederlandsche belangen te bestudeeren en te verdedigen, zou men eene dwaasheid begaan, dezen niet als consul aan te stellen, hetzij hij met een hooge of eene geringe geldelijke belooning tevreden is. Waar echter zoodanige persoon niet te vinden is, moet een behoorlijk consul missus worden aangesteld. Daarvoor is regeling van de opleiding der consulaire ambtenaren noodzakelijk, welke opleiding aan de handelsschool te Amsterdam of dergelijke instellingen zou kunnen plaats hebben en vervolgens door werkzaamheid aan het Departement van Buitenlandsche Zaken gedurende een bepaalden tijd, of op het voorbeeld van België door het zenden der élève-consuls naar het buitenland, ten einde zich daar met de eigenaardigheden en bijzonderheden van handel en scheepvaart bekend te maken, zou kunnen worden voltooid. Ten einde niet slechts geschikte consuls aan te stellen, maar hen te *behouden*, moet hun zorgvuldig mededeeling worden gedaan van de behoeften van den handel en de nijverheid hier te lande, hetzij dit geschiede door tusschenkomst der gezanten, hetzij rechtstreeks. Wordt hierdoor zijn werkkring gewichtiger, moet in sommige gevallen dus wellicht hunne bezoldiging verhoogd worden, dergelijke uitgaven kan de vertegenwoordiging niet weigeren; de welvaart des Rijks is er bij betrokken. Kan men niet overgaan tot afschaffing der rechten, vreest men voor de gevolgen die deze op het eindcijfer der begrooting zou uitoefenen, men make ten minste

een *aanvang* met de opleiding van consuls, opdat vergelijking mogelijk zij van het stelsel van consuls ad hoc gevormd en zoo als nu geïmproviseerd.

Te gelijk met deze verbetering acht de Commissie eene verandering van stelsel omtrent de bezoldiging der consuls — het tweede punt — hoogst wenschelijk. Het daaromtrent tot nu toe gevolgd stelsel, dat door de voorgedragene regeling op nieuw tot zekere hoogte zou worden bekrachtigd, komt der Commissie vooral daarom verkeerd voor, omdat als de consuls schadevergoeding erlangen, voor het verrichten van zekere diensten, daardoor bij het personeel dier ambtenaren het bewustzijn vernietigd wordt van de taak, die ook buiten deze dienstverrichting op hen rust. Althans voor de aanzienlijke consuls zou, als het beginsel aangenomen wierd van de storting der rechten in de schatkist, reeds dadelijk eene andere gedragslijn kunnen worden gevolgd. Hun worde, onafhankelijk van de inkomsten, aan het consulaat verknocht, eene behoorlijke bezoldiging verzekerd, niet te verbinden aan de standplaats, maar afhankelijk te stellen van de voorwaarden van aanstelling. Het is toch zeer goed denkbaar, dat nu eens hier, dan eens daar een consul missus noodig zal zijn. Ook met het oog op de wisseling der behoeften moeten aan de Regeering, wat personeel betreft, de handen eenigszins vrij worden gelaten. Het denkbeeld des Ministers om, alvorens tot eene diep ingrijpende verandering van het stelsel van bezoldiging der consuls over te gaan, gedurende zeker tijdsverloop de werking van het nieuwe tarief af te wachten, schijnt niet aannemelijk. Die werking kan toch alleen geldelijke uitkomsten aan het licht brengen, en deze zijn hier geenszins hoofdzaak. Daarentegen schijnt, nu de zaak, die hier geldt, eenmaal aan de orde is, onmiddellijke invoering van het aangeprezen stelsel doeltreffend. Dan worden geene verwachtingen opgewekt en teleurstellingen voorkomen.

De Minister schijnt zelf, blijkens hetgeen hij in § 1 zijner Memorie van Antwoord zegt, niet ongunstig voor eene stelselmatige bezoldiging der consuls, in verband met eene verantwoording der inkomsten van de bezoldigde consulaten aan de schatkist gestemd te zijn, maar voor het bezwaar, dat daardoor op die schatkist zou kunnen worden gelegd, teruggedeinsd te zijn. In den boezem der Commissie werd echter de vraag geopperd, of de Minister dat bezwaar niet overdreef. Het aantal behoorlijk bezoldigde, van de opbrengst der consulaat-

rechten geheel onafhankelijke consuls behoefde toch zoo groot niet te zijn. Men zou kunnen volstaan met in kringen van genoegzame uitgebreidheid één hoofdconsul te bezoldigen, die dan de bevoegdheid had om vice-consuls te benoemen, welke laatste door het genot van aandeel in de consulaatrechten eenigermate schadeloos zouden kunnen worden gesteld.

Wat daarvan zij, de Commissie kan op dit oogenblik de omvang der uitgaven, die uit het nieuwe stelsel zouden voortvloeien, niet berekenen. De opoffering, die de schatkist zich zal moeten getroosten, zal steeds afhankelijk zijn van den geest waarin het nieuwe tarief zal worden vastgesteld; maar ook en vooral van het aantal behoorlijk bezoldigde consuls, dat in 't belang des lands noodig wordt geacht. Opdat het oordeel, ook van de Kamer, te dezer zake beter worde gevestigd, acht de Commissie het wenschelijk, dat door Zijne Excellentie iets naders worde medegedeeld omtrent „de overleggingen en berekeningen", die, blijkens zijne Memorie, in verband met het dezerzijds aangewezen hervormingsplan hebben plaats gehad, en tevens dat de opgave van het gemiddeld bedrag der jaarlijksche inkomsten van de Nederlandsche consulaten worde aangevuld met dat van zoodanige plaatsen, waar het lager is dan op die, waarover de opgave loopt. Naar het schijnt toch is het Departement van Buitenlandsche Zaken in de gelegenheid een volledig overzicht van dezen aard te geven. De Commissie laat eindelijk het argument omtrent het aantal sollicitanten naar elken onbezoldigde consulairen post ter zijde. Dat argument, ofschoon ook door leden der Kamer gebruikt, komt haar voor in het streven naar hervorming van het consulaatwezen niet te passen.

In de voorafgaande beschouwingen wordt door al de leden der commissie gedeeld voor zooveel betreft de wenschelijkheid om althans voor de consules missi een stelsel van opleiding aan te nemen, dat de thans ontbrekende waarborgen voor geschiktheid kan medebrengen. De minderheid der Commissie echter vreest, men in het aangeprezen stelsel van bezoldiging licht verder zal moeten gaan dan men vermoedt, en dat, bij consequente toepassing, de kosten van het consulaatwezen hooger zullen klimmen dan in het belang van 's Rijks schatkist wenschelijk is; al vereenigt zij zich overigens met de opmerking, dat de bezoldiging der consulaten op meer vasten grondslag berusten moet dan thans het geval is.

§ 2............

Bij geleidend schrijven van 30 Januari 1874 werd van den Minister van Buitenlandsche Zaken op de hiervoor medegedeelde Nota ontvangen het navolgende antwoord, vergezeld van eene tweede Nota van wijzigingen en een gewijzigd Wetsontwerp.

TWEEDE MEMORIE VAN BEANTWOORDING.

De Commissie van Rapporteurs over het Wetsontwerp tot regeling der consulaatrechten heeft, naar aanleiding der Memorie van Beantwoording van den 6en October j.l., eene nadere Nota van beschouwingen en opmerkingen opgemaakt, waaromtrent zij de zienswijze van den Minister van Buitenlandsche Zaken wenscht te vernemen, alvorens haar Eindverslag uit te brengen.

§ 1. Aan dit verlangen voldoende, ontmoet de ondergeteekende allereerst de bewering, dat de hoofdvraag, die te dezer gelegenheid te beslissen valt, zou zijn, welke organisatie aan het Nederlandsche consulaatwezen kan worden gegeven, opdat het beter dan tot dusvér aan zijne roeping beantwoorde. Zonder aan het gewicht dier vraag te kort te doen, meent de ondergeteekende evenwel niet te kunnen toegeven, dat zij als de hoofdvraag zoude te beschouwen zijn, daar waar het geldt door herziening en verlaging van het consulair tarief, in erkende leemten in dat opzicht te voorzien en den handel tegemoet te komen. De vaststelling en omschrijving toch van het tarief der consulaatrechten is het bepaalde doel der tegenwoordige Wetsvoordracht.

Niettemin zijn de nadere denkbeelden der Commissie over de inrichting van ons consulaatwezen door den ondergeteekende met groote belangstelling vernomen. Dat onderwerp is door hem herhaaldelijk in ernstige overweging genomen; maar de overweging heeft hem overtuigd van de zeer groote moeielijkheden, welke aan de aanneming van een algemeen en vast stelsel ten opzichte der bezoldiging en opleiding der consulaire ambtenaren onafscheidelijk verbonden zijn. De Commissie van Rapporteurs erkent ook in hare Nota het bestaan dier moeielijkheden, waar zij de wijze van vervulling der consulaten, zelfs op die punten die voor de uitzending van *Consules missi* in aanmerking kunnen komen, afhankelijk wil gemaakt hebben van de omstandigheid, of daar al dan niet Nederlanders gevestigd zijn, die voor de hun op te dragen consulaire betrekking alleszins geschikt kunnen geoordeeld worden.

Met zoodanig denkbeeld zou de ondergeteekende zich wel kunnen vereenigen. Indien toch zulk een beperkt stelsel in deze niet gevolgd werd, zoude eene behoorlijke vervulling onzer consulaten hoogst bezwaarlijk zijn, ja onbereikbaar moeten geacht worden zonder bovenmatige offers van de schatkist te vergen. Hieruit blijkt reeds, hoeveel steeds aan de omstandigheden zal moeten worden overgelaten, en hoezeer de practijk uitspraak doen moet, waar een algemeen stelsel wellicht slechts problematische voordeelen zou opleveren, en al daaraan verbonden kosten daarentegen eene zeer aanzienlijke niet twijfelachtige uitgave zoude vorderen.

De klacht over „de ongeschiktheid van een deel onzer consuls" moet de ondergeteekende als zeer overdreven beschouwen. Waar al eens klachten rijzen, hetgeen bij een zoo uitgebreid personeel als dat van het corps consulaire wel onvermijdelijk is, wordt daarnaar een streng onderzoek ingesteld; worden zij gegrond bevonden, dan worden onverwijld maatregelen tot herstel genomen. Het is hem hierbij aangenaam te constateeren, dat over 't geheel het corps consulaire aan zijne roeping beantwoordt, en er onder de onbezoldigde titularissen voorbeelden van ijverige plichtsbetrachting en krachtig dienstbetoon zijn aan te wijzen, zoo als die van hoog bezoldigde ambtenaren niet beter zouden kunnen verwacht worden. Hiermede is echter geenszins gezegd, dat niet voortdurend verbetering in ons consulaatwezen zou te brengen zijn. Het vraagstuk der bezoldiging, in verband met de verantwoording der consulaire inkomsten, acht de ondergeteekende, althans op dit oogenblik nog, weinig vatbaar voor eene principieele beslissing. Wat de opleiding van élève-consuls aangaat, waarvan het nut gaarne erkend wordt, dat onderwerp zal door hem nader in opzettelijke overweging genomen worden.

Ter aanvulling.........

Het eindverslag der Commissie van Rapporteurs (bestaande uit de Heeren Sandberg, Bredius, Mackay, Godefroi en Tak) werd vastgesteld onder dagteekening van den 18en Februari 1874.

De behandeling van het Ontwerp in de Tweede Kamer der Staten-Generaal ving aan op 24 Maart 1874.

De beraadslaging werd geopend door den Heer Tak.

De Heer TAK:

Wie zal ontkennen Mijnheer de Voorzitter, dat de beteekenis van het consulaatwezen in den laatsten tijd zeer is toegenomen? Wetgeving en schrijvers, beiden leggen daaromtrent getuigenis af. De Duitsche Rijksconstitutie, welker bepalingen zouden kunnen gelden als een kort begrip der materieele belangen, waartoe de werkzaamheid van den Staat zich in de Maatschappij der negentiende eeuw moet uitstrekken, heeft in art. 4, 7°, regeling van en toezicht op het consulaatwezen als steun van handel en scheepvaart, opzettelijk aan het Rijksbestuur opgedragen. Elders evenzeer wordt daaraan vernieuwde, vermeerderde zorg besteed. Hier heeft de Minister van Buitenlandsche Zaken zelf, in de vergadering dezer Kamer van 16 December 1872, de woorden van den Heer DE CLERQ aanhalende en tot de zijne makende, het verhoogde belang van een goed geregeld consulaatwezen in de samenleving der volken erkend.

Staat dit feit alzoo vast, een ander weinig verblijdend, staat daarnevens. Voor het Nederlandsche Volk, dat bij handel en scheepvaart zulk een groot belang heeft, is bepaald ook dit onderdeel van staatszorg van geen klein gewigt. En nu wordt het algemeen erkend, ook door de Regeering, dat de inrichting van ons consulaatwezen niet is zoo die behoorde te zijn, dat wij ook hierin den ontwikkelingsgang van andere Staten niet hebben gevolgd.

Daarna wordt ook in de eerste Nota van Antwoord omtrent dit Wetsontwerp gezegd: „dat het Nederlandsche consulaatwezen voor verbetering vatbaar is; eene algemeene thans in bewerking zijnde herziening der consulaire voorschriften en reglementen zal bijdragen tot die verbetering, en tot bevordering der belangen van onzen handel, scheepvaart en nijverheid." Alzoo, nevens erkenning van den minder gunstigen toestand, ook die, dat het tijdstip voor eene ingrijpende hervorming van ons consulaatwezen gekomen is.

In welken geest zal deze reorganisatie geschieden? De vraag rijst vanzelf: — zij moet ter sprake komen, al heeft ook de Minister in zijne tweede Nota van Antwoord de hervorming van het geheel trachten af te scheiden van het onderwerp dat thans in behandeling is, daar het hier slechts eene verlaging van consulaatregten zoude gelden, waarbij men niet in de hoofdvraag behoefde te treden. Zulk een gewigtig en ingrijpend onderdeel der regeling van het consulaatwezen kan echter op dit oogenblik niet behandeld worden, zonder dat

daarbij tevens een onderzoek wordt ingesteld naar zijnen samenhang met de geheele hervorming, welke de Minister op het oog heeft. De zoo even aangehaalde zinsnede der tweede Nota van Antwoord geeft juist aanleiding zoodanig onderzoek niet achterwege te laten, wanneer men haar in verband beschouwt tot eene andere daarop volgende verklaring van den Minister. „De nadere denkbeelden der Commissie van Rapporteurs over de inrichting van ons consulaatwezen zijn door den Minister met groote belangstelling vernomen. Dat onderwerp is door hem herhaaldelijk in ernstige overweging genomen; maar die overweging heeft hem overtuigd van de zeer groote moeielijkheden, welke aan de aanneming van een algemeen en vast stelsel ten opzichte der bezoldiging en opleiding der consulaire ambtenaren onafscheidelijk verbonden zijn."

Moet men dan denken, dat er thans eene reorganisatie zonder vast stelsel wordt bedoeld? De verklaringen der Regeering zouden twijfel wettigen. Daarom schijnt het te meer noodig, om nog eens aan te dringen op eene afdoende wettelijke regeling der grondslagen van het consulaatwezen.

De wettelijke regeling is noodzakelijk, omdat zij alleen de noodige vastheid kan geven aan het stelsel, dat moet worden in werking gebracht, en er de juiste toepassing op den duur van kan waarborgen. Er behoeft dan ook geen breed betoog te worden geleverd, dat het hier een onderwerp van wetgeving geldt. In die Staten, waar in den laatsten tijd de inrichting van het consulaatwezen werd ter hand genomen, stelde de Wetgever de grondslagen vast; zoo in Italië, ook in Duitschland, en daar zal men de Regeering toch wel niet beschuldigen dat zij te veel inmenging der vertegenwoordiging in het bestuur der buitenlandsche betrekkingen wil toelaten. Bovendien, de Minister ontkent niet, dat dit een onderwerp van wetgeving is. Hij wijst alleen op de moeielijkheid, om in deze zaak een vast stelsel te volgen. Niet zonder verwondering heb ik deze meening van den Minister vernomen. Immers, wanneer er onderwerpen zijn waaromtrent nadenken en ondervinding tot vaste begrippen deden komen, dan is dat zeer zeker het geval met de grondslagen van het consulaatwezen, welker regeling in de laatste jaren steeds met toepassing van dezelfde beginselen is geschied. Één hoofdbegrip beheerschte die regeling: het consulaatwezen is een tak van Staatsdienst. Het is aan de Kamer niet onbekend, dat in vroeger tijden, zelfs nog in de voorgaande eeuw,

door rechtsleeraren het publiek regtelijke karakter der consulaten werd ontkend. De consuls, volgens hen niet veel meer dan handelsagenten, werden niet algemeen beschouwd organen van het Staatsbestuur te zijn; aan hunne bemoeiingen werd veeleer een privaatregtelijk karakter toegekend. Deze opvatting zijn wij te boven gekomen. Niet alleen vindt zij onder de rechtsgeleerden geen verdediging meer, maar ook de belanghebbenden bij handel en scheepvaart huldigen andere begrippen. Het is bekend dat in Engeland meermalen door den handel werd aangedrongen op de benoeming van vakconsuls. De Duitsche Handelsdag, dien men in dezen mag aanmerken als de uiting der gemeenschappelijke overtuiging van den Duitschen handelstand, ook uit de Hanzesteden, nam reeds in 1865 een besluit, om bij de Regeering aan te dringen op de benoeming van consuls, die, als bezoldigde ambtenaren van den Staat optreden, de vervulling der aan hun ambt verbonden plichten tot levenstaak zouden maken. Elders wordt een streven in dezelfde richting waargenomen. Het begrip staat derhalve vast, dat de consul is een ambtenaar, aan wien de vervulling van een deel der Staatsdienst is opgedragen: die alzoo orgaan is van het Staatsgezag in het land waar hij dat gezag vertegenwoordigt. Daarbij komt tevens dat voor de uitoefening der publiekregtelijke bevoegdheid, die hem is opgedragen, veelal speciale kennis gevorderd wordt. Uit dit hoofdbeginsel volgen de volgende grondslagen eener regeling van het consulaatwezen als van zelf. Ik noem er enkele.

Vooreerst: het consulaatwezen is een onderdeel van den publieken dienst, die zich in dit opzicht op het geheele handels- en scheepvaartterrein in de verschillende werelddeelen uitstrekt. Van daar indeeling van dat terrein in kringen, waarin de consulaire ambtenaren hunne bevoegdheid uitoefenen. De bepaling zelve dier kringen hangt natuurlijk van den toestand der middelen van gemeenschap en van de eigenaardige behoeften van den handel in elken bijzonderen Staat af. Het zwaartepunt dier indeeling wordt echter meer en meer gelegd in het handelsterrein, dat buiten Europa en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika is gelegen. Daar is de steun van het consulaatwezen van handel en scheepvaart van geheel andere, veel grooter beteekenis, dan in de Staten der Europeesche samenleving. Hier kan de consulaire kring van werkzaamheid op wat losser voet worden geschoeid, omdat zijn werkkring van minder gewicht is.

In de tweede plaats: de consul is een openbaar ambtenaar, die als zoodanig den Staat vertegenwoordigt, met publiek gezag toegerust bij de vervulling zijner ambtsplichten. Daarom moet hij eene bezoldiging genieten, door het Staatsgezag bepaald en niet in meerdere of mindere mate afhankelijk van den wil dergenen, wier belang hij vooral schijnt te dienen. Want hij verricht zijne werkzaamheden niet te hunnen dienste, ook al trekken zij er voordeel van; hij doet het in de eerste plaats als ambtenaar, om de roeping van den Staat voor dit deel te vervullen.

Verder: de consul heeft voor de beoefening zijner ambtsplichten veelal speciale kennis noodig. Derhalve kan de Staat geene consuls aanstellen, die niet de kennis bezitten die hen voor hunne roeping geschikt maakt. Waar de gelegenheid hiertoe van elders zoude ontbreken, moet de Staat zorgen dat de voor den consul noodige kennis door zijne toekomstige ambtenaren kan worden verkregen.

Het zoude niet moeielijk vallen om op deze wijze alle hoofdbeginselen eener regeling, ook wat de bevoegdheid der consuls aangaat, te ontwikkelen. Dit schijnt echter onnoodig. Bij de toepassing der gestelde beginselen moet natuurlijk op de verschillende behoeften in de onderscheidene Staten worden gelet. Dit is dan ook geschied, en men zoude uit al hetgeen men elders vindt eene vrij ruime keuze hebben van middelen om de grondslagen der regeling hier in werking te brengen. Zoo, om bij het laatste punt. de opleiding der consuls, te blijven, kan men zich de vraag stellen, wat daartoe de voorkeur verdient, inrichting van bijzonder daarvoor bestemde scholen, als die te Parijs en te St. Petersburg, of wel plaatsing van jonge lieden bij voorname consulaten, zoo als het denkbeeld was der Duitsche Regeering. Dit zijn echter slechts vragen van uitvoering. Omtrent de algemeene beginselen bestaat eene vaste overtuiging: en ik zoude willen vragen, waarom de beginselen die algemeen proefhoudend zijn bevonden niet op het Nederlandsche consulaatwezen kunnen worden toegepast. Welke zijn die onoverkomelijke moeielijkheden, die hier zouden verhinderen, wat elders met goed gevolg geschiedt?

De indruk, welke de lezing der gewisselde stukken maakt, is deze, dat de Minister zelf niet ongenegen zoude zijn om den weg te bewandelen, dien ik met enkele trekken aanwees, maar dat hij daarvan wordt terug gehouden door finantieele bezwaren. Er

wordt daar toch bijna uitsluitend gewezen op de groote kosten, die eene goede regeling van het consulaatwezen zoude na zich slepen.

Men vergunne mij eene algemeene opmerking. Zulke beweringen zijn hier dikwijls en omtrent zeer uiteenloopende onderwerpen gehoord. Zoo heete het: *Wij* kunnen ons niet tegen eenen buitenlandschen vijand verdedigen; de opoffering om dat mogelijk te maken zoude *voor ons* te groot zijn. *Wij* kunnen geen postverbindingen hebben met vreemde landen, zooals andere volken; dat zoude aan *onzen* Staat te veel kosten. Nu weder: *wij* kunnen geen goed consulaatwezen hebben, want de opoffering daartoe kan *onze* schatkist niet dragen. Maar welke meening hebben dan zij, die dat telkens op den voorgrond zetten, dan wel van de roeping, welke denkbeelden van de toekomst van den Nederlandschen Staat; zij die steeds uitgaan van de stelling dat hier alles wat slechter moet worden ingericht dan bij onze naburen? Ik meen, dat over zulk eene staatkunde niet ernstig genoeg de staf kan worden gebroken.

Voor dit geval kan het argument al dadelijk worden ter zijde gesteld, met de opmerking, dat de Regeering de opoffering, welke noodig zoude wezen, niet eens heeft genoemd. De Commissie van Rapporteurs heeft getracht van den Minister eene bepaalde opgave van het cijfer te verkrijgen. Maar dit wordt ook in de Nota van Antwoord niet aangetroffen; het blijft bij de algemeene aanduiding van eene groote geldsom. En het komt mij voor, dat in elk geval de goede regeling, eerst dan zoude kunnen afstuiten op finantiëele bezwaren, wanneer men zich van hunnen omvang duidelijk rekenschap heeft gegeven.

De Minister zal, naar ik hoop, thans nog wel geruststellende verklaringen willen geven en zijne medewerking voor de zoo noodzakelijke wettelijke regeling der grondslagen van ons consulaatwezen willen toezeggen. Verder zal bij de behandeling van dit Wetsontwerp moeielijk kunnen gegaan worden, want wij behandelen op dit oogenblik slechts één onderdeel. Hierbij kan alzoo slechts worden gewaakt, dat dit deel geregeld wordt in harmonie met de als juist erkende algemeene beginselen. Daartoe hebben twee geachte medeleden met mij een amendement op dit Wetsontwerp voorgesteld. De behandeling zal gelegenheid geven om op de toepassing dier beginselen in dit Wetsontwerp nader terug te komen.

De Heer MACKAY:

De wijze van behandeling van de zijde der Regeering van dit zeer belangrijke onderwerp heeft op mij denzelfden indruk gemaakt als op den vorigen geachten spreker, namelijk dat de geschilpunten die aanvankelijk bestonden langzamerhand geslonken zijn tot een minimum. In de tweede Memorie van Antwoord is de Minister meer bepaald opgekomen tegen het aannemen van een algemeen en vast stelsel.

Ik heb die woorden anders opgevat dan de Heer TAK en natuurlijk niet begrepen dat de Minister stelselloos wil te werk gaan bij de voorziening in de consulaire behoeften. Ik heb die woorden opgevat in den zin, dat de Minister er voor terugdeinsde om hier in te voeren een stelsel zoo als in Frankrijk bestaat, een stelsel dat ik voor mij ook hier te lande niet te verwezenlijken acht. Het keurslijf waarin daar de consulaire organisatie vervat is, zou ons niet passen Geheel iets anders is echter dat beperkte stelsel, dat de Minister ook verklaard heeft tot zekere hoogte te willen aannemen.

Met dat stelsel wordt eenvoudig dit beoogd: er is een zeker aantal bezoldigde consuls; dit aantal en de plaats waar zij gevestigd zijn wordt geheel aan de beoordeeling der Regeering overgelaten, de Regeering blijft geheel vrij om, naar gelang van omstandigheden, bezoldigde consuls aan te stellen waar en wanneer zij goedvindt; insgelijks om daar waar bezoldigde consuls zijn, deze door onbezoldigde te vervangen, en omgekeerd. Hiermede staat in verband de verantwoording aan de schatkist van de rechten, door de bezoldigde consuls te heffen. De bezoldigde consuls, die tegenwoordig deze betrekking bekleeden, zullen hunne emolumenten in de schatkist storten, terwijl het cijfer hnnner bezoldiging zal moeten worden opgevoerd tot het bedrag van hunne tegenwoordige bezoldiging, vermeerderd met die emolumenten, geraamd naar de gemiddelde opbrengst der laatste jaren.

Noch voor de tegenwoordige consuls, noch voor de schatkist zal dit eenig verschil maken; men verkrijgt alleen eene beters wijze van boeking, een verschil in de wijze van betaling van de thans bestaande tien bezoldigde consuls.

Het gevolg zal echter zijn, dat wanneer een van die consuls aftreedt, de vraag zich zal voordoen, of de bezoldiging van zijn opvolger niet verminderd of vermeerderd behoort te worden en in

betere overeenstemming gebracht met de bezoldiging der andere consuls. In het eerste geval, bij vermindering, zal er moeten worden beslist, of dit eene bate zal zijn voor de schatkist, dan wel of het beschikbare geld moet worden aangewend tot bezoldiging van een ander tot dusver onbezoldigd consul of tot bezoldiging van nieuw aan te stellen consuls; in het laatste geval komt die vermeerdering ten laste van de schatkist voor zoover zij niet gedekt wordt door vroegere vermindering van andere bezoldigingen.

Op die wijze nu verkrijgt men eene geleidelijke uitbreiding van bezoldigde consuls en tevens de grondslag van een goed stelsel.

De groote bezwaren, die de Minister aanvankelijk tegen dit stelsel had, zullen, meen ik, na deze inkrimping vervallen, terwijl er niet zoodanige offers van de schatkist door worden gevorderd als de Minister meen ik verwachtte, en er, gelijk de vorige geachte spreker gezegd heeft, de vervulling door in de hand wordt gewerkt van den dringenden eisch, dat de consuls zijn ambtenaren van den Staat en niet bedienden van bijzondere personen, die voor deze diensten een zeker loon betalen.

Er is echter bezwaar gemaakt tegen de verantwoording van consulaire rechten. Dat bezwaar zou zich dan echter ook moeten doen gevoelen in andere landen, waar het stelsel reeds werkt. Eene regeling zooals in Engeland en Amerika bestaat, komt mijns inziens aan dit bezwaar tegemoet. Wanneer men den consul om de drie maanden laat overleggen een afschrift van hetgeen men daar noemt een „fee cash book" waarin de heffing der verschuldigde rechten geboekt wordt, en wanneer daarbij worden overgelegd de scheepslijsten, dan kan, in verband met art. 5 van dit Wetsontwerp, waarbij aan den consul de verplichting wordt opgelegd quitantie aan de reeders en gezagvoerders te geven, door de Regeering contrôle uitgeoefend worden over de wijze waarop de consul zijne verplichtingen nakomt. Uit het stelsel dus, zooals het door de meerderheid der Commissie van Rapporteurs wordt voorgesteld, kunnen, dunkt mij, geene bezwaren voortvloeien wat betreft de offers die van de schatkist gevorderd zullen worden, maar ontstaat alleen een meer regelmatige gang van zaken, gegrond op eene goede rekenplichtigheid. Afgescheiden van dit punt is het echter de vraag of niet meer zorg moet worden besteed aan de keuze van het personeel van consuls inzonderheid buiten Europa. De vorige spreker heeft daarop reeds gewezen. Het observatieve

vermogen van de consuls binnen Europa wordt hoofdzakelijk in beslag genomen door onderwerpen van handel, scheepvaart en nijverheid; doch geheel anders is het met de consuls buiten Europa; vooral in Azië. Aan deze worden wel degelijk meer politieke bemoeiingen opgedragen en met het oog daarop wil ik aan den Minister de vraag stellen of het niet wenschelijk zou zijn, dat, wanneer er vacatures ontstaan, in de onmiddellijke nabijheid, meer in het bijzonder onzer overzeesche bezittingen, die plaatsen vervuld worden door Nederlanders die daarvoor eene opzettelijke vorming hebben gehad en vooral bekend zijn met de behoeften en eischen onzer Indische politiek? Vreemd toch is het, dat, terwijl aan menig ondergeschikt ambtenaar in ons land zeer overdreven eischen gesteld worden, aan deze ambtenaren, aan welke de teederste belangen toevertrouwd worden, volstrekt geene eischen worden gesteld, ofschoon dikwijls van hetgeen zij verkeerd gedaan of, wat meer zegt, nagelaten hebben, politieke gebeurtenissen afhangen, die tot veel grootere schade voor den Staat aanleiding kunnen geven dan de geringe kosten welke de bezoldiging van die consuls veroorzaken.

Ik zal nu niet in nadere bijzonderheden treden, maar ik acht dit punt zoo gewichtig, dat ik gemeend heb deze gelegenheid niet te mogen laten voorbijgaan zonder hieromtrent van de Regeering eenige verklaring te vragen.

Ik sprak van de opleiding der consuls *buiten Europa*, maar ook de consuls, in Europa aan te stellen en te bezoldigen, zouden, dunkt mij, hoewel op andere wijze, moeten worden opgeleid. Het heeft mij genoegen gedaan, dat de Minister in de tweede Memorie van Beantwoording, dat punt gedeeltelijk heeft toegegeven. Het is bekend, dat in België reeds bij Koninklijk besluit van 23 Februari 1857 door den toenmaligen Minister Vilain XIV de instelling van kweekeling-consul werd ingevoerd, terwijl § 7 van de Wet van 8 November 1867 ook in Duitschland die zaak regelt, en daarbij zeer strenge eischen worden gesteld, die ik niet geheel voor navolging in ons land vatbaar acht; maar toch zou ik aan de Regeering willen vragen of de uitnemende instelling die in de hoofdstad bestaat, namelijk een handelsschool, niet dienstbaar zou kunnen gemaakt worden aan de vorming van dergelijke élève-consuls in het eerste tijdvak hunner opleiding? Daarna zouden zij eenige jaren aan het Ministerie van Buitenlandsche

Zaken kunnen werkzaam zijn, en in de laatste plaats aan een of ander consulaat verbonden moeten worden.

Ik geloof dat ook de vraag in aanmerking zal komen of die jeugdige ambtenaren tijdelijk als kanselier bij een of ander gezantschap werkzaam zouden kunnen zijn. Het voordeel daarvan is, dat zij dan een juist denkbeeld verkrijgen, van hetgeen tot de bevoegheid van een consulaat, en hetgeen tot de bevoegdheid van een gezantschap behoort, want ik behoef niet te zeggen, dat ik, vooral in Europa, de taak en het personeel der consulaten, geheel afgescheiden wensch te houden van de taak en het personeel der gezantschappen, al staan de eerste onder de laatste. De vorige geachte spreker heeft er reeds op gewezen dat, welke beduchtheid er vroeger ook hebbe mogen bestaan om in deze behoeften, zelfs de meest dringende, te voorzien, in dat opzicht eene wijziging in de denkbeelden heeft plaats gegrepen. Ik meen ook te hebben opgemerkt dat de overtuiging veld wint dat deze uitgaven verre van improductief zijn. Dat is nog onlangs gebleken ten opzichte van den chargé d'affaires te Lissabon, en ik twijfel niet of indien deze Minister — en ik weet hoe uitnemend het aan zijn beleid toevertrouwd is — een voorstel in den door mij bedoelden geest bij de Vertegenwoordiging aanhangig maakte, dit een welwillend onthaal zou vinden.

De Heer 's Jacob:

De eerste spreker in het tegenwoordig debat heeft terecht doen opmerken dat het thans slechts geldt een klein onderdeel van de algemeene regeling van het consulaatwezen.

Inderdaad de aanneming van dit Wetsontwerp verspert den weg niet, die leiden kan tot eene afdoende hervorming, of laat ik liever zeggen tot schepping van een volledig stelsel van voorwaarden en voorzieningen op dit stuk. En daarom heb ik mij eenigszins verwonderd over het advies dat de minderheid van de Commissie van Rapporteurs aan het slot van het verslag opteekent. Daarin geeft zij der Kamer in bedenking om dit ontwerp af te stemmen *„ten einde daardoor den weg te banen tot zoodanige regeling van „het consulaatwezen, als aan de belangen van handel en scheepvaart „voldoet."* Mij dunkt, de deugdelijkheid van dien raad is aan twijfel onderworpen. Zoo als ik zooeven reeds zeide praejudicieert de aanneming van dit Ontwerp niet. Zij legt aan de totstandbrenging

eener op hechte grondslagen rustende inrichting der instelling van het consulaatwezen geen hinderpaal in den weg. Inmiddels ben ik het in vele opzichten volkomen eens met de stellingen die in het Verslag met meerdere of mindere warmte zijn ontwikkeld. Ook na aanneming van deze voordracht zal de vraag: wat zijn eigenlijk deze consulaatrechten, welk principieel karakter is er aan toe te kennen? onbeantwoord blijven. De oplossing blijft in de lucht hangen. Wordt er door vertegenwoordigd het denkbeeld eener belastingplichtigheid, gelegd op scheepvaart en handel, strekkende om tegemoetkoming te verschaffen aan den Staat voor de kosten die hij zich getroost ten nutte en in het belang van handel en scheepvaart door de aanstelling van consulaire ambtenaren? De geachte spreker uit Deventer in de eerste plaats, en vermoedelijk vele kooplieden en reeders met hem, zouden zoodanige beschouwing wraken. Heb ik toch het zoo even genomen betoog wel gevat, dan zou de geachte redenaar niets liever wenschen dan de scheepsgezagvoerders van alle verplichte aanraking met consulaire ambtenaren in de toekomst te ontheffen. Maar, zoo al op verschillende gronden aan de consulaire heffingen het merk van *belasting* niet kan worden toegekend, wat zijn ze dan? Zijn 't eenvoudig van staatswege toegestane emolumenten, waarvan aan de consuls persoonlijk het genot wordt verleend, opdat hun daardoor eenige vergoeding worde bezorgd, voor ontoereikende wedde of gemis van bezoldiging? Men kan het vragental te dien aanzien met vele vermeerderen — men zal vruchteloos trachten tot eene voldoende conclusie te geraken. Inmiddels heb ik eenige hoop dat de aanneming van het amendement door drie der leden van de Commissie van Rapporteurs voorgesteld kan worden de brug om tot eene meer stelselmatige finantieele organisatie dezer inrichting te komen. Ik zal echter de gedachtenwisseling daarover thans niet vooruitloopen.

Staat eenmaal de finantieele grondslag van het consulaatwezen vast, dan — zoo vertrouw ik — zal de hervorming van de inrichting in 't algemeen, geleidelijk en gemakkelijk volgen. En wanneer ik spreek van hervorming, heb ik inzonderheid het oog op hetgeen de geachte spreker uit Tiel in het midden bracht aangaande de noodzakelijkheid tot het stellen van regel op de opleiding en de vorming van eene klasse van consulaire ambtenaren. Dat denkbeeld ondersteun ik nadrukkelijk. Bekend is het woord van een

autour der Romeinsche oudheid: „nascitur poeta, fit orator." Welnu, de consul verkeert in het geval des redenaars. Trapsgewijze, door studie en ervaring, moet hij worden wat hij geroepen is te zijn. 't Is echter onloochenbaar dat de taak van den één oneindig veel zwaarder is dan die des anderen. De werkkring der consuls-generaal en der consuls buiten Europa is inzonderheid moeielijker en meer omvattend dan die der Europeesche. In de Aziatische landen staan ze op een ander standpunt. Te dien aanzien beaam ik weder het gezegde door den geachten afgevaardigde uit Tiel. Het karakter van de consuls en de consuls-generaal *buiten* Europa is een ander dan dat van de consuls *in* Europa. En wanneer de geachte afgevaardigde uit Deventer dit niet toestemt, dan toont hij daardoor — hetgeen ik hem volstrekt niet kwalijk neem — dat hij de toestanden die in de Aziatische handelsplaatsen worden waargenomen, niet bij ervaring kent.

De geachte spreker heeft volkomen terecht opgemerkt dat de tractaten en wetten voor beide kategoriën van consuls dezelfde rechten en verplichtingen inhouden. De tractaten kennen aan de consuls buiten Europa geen diplomatieke maar slechts commercieele bemoeiingen, in ruimen zin toe.

Toch bekleeden zij virtualiter veeltijds een hoogeren rang dan dien van handelsagent. Ik herinner mij een consul-generaal van Frankrijk te Batavia. Hem was verboden handel te drijven. Hij genoot een tractement van 60 000 francs, had weinig werk en was er dikwijls op uit zich werk te scheppen. Vandaar dat hij zich niet zelden mengde in allerlei aangelegenheden, waarmede hij rechtens niets uitstaande had.

Voor de consuls-generaal en consuls buiten Europa is opleiding en voorbereiding inderdaad onmisbaar. Een consul-generaal inzonderheid behoort te zijn een gevormd man, een man die weet te handelen in moeielijke omstandigheden, die zich in internationale conflicten weet te gedragen en te redden, die zich in vreemde talen goed uitdrukt, die zich van de hem opgedragene rechtsmacht behoorlijk weet te kwijten, die meer bezit dan bloot eenige door praktijk verkregen kennis van scheepvaart en koopmanszaken. Hij moet met wetenschappelijke handelskennis zijn toegerust. Welnu, voor dat alles is studie en opleiding gevorderd. En, Mijnheer de President, is eenmaal eene kweekplaats voor toekomstige consulaire ambtenaren verrezen, zoo zal zich vermoedelijk een ruimer

aanbod van geschikte en bruikbare menschen voordoen. Wanneer alzoo de spreker uit Tiel betoogt dat in de landen die met de overzeesche bezittingen van den Staat in nauwe betrekking staan, het consulaat en vooral het consulaat-generaal niet aan vreemden behoort te worden opgedragen — dan schaar ik mij weder aan zijne zijde. Voorzeker...........

De Heer BLOM:

Ik zal kort zijn, maar wensch in de eerste plaats ten minste mijn dank te betuigen voor de indiening van het Wetsontwerp. Het is mij een bewijs dat de Minister eene zaak, die dringende regeling vraagt, ernstig ter harte neemt.

Zonder als twee vorige geachte sprekers te willen beweren dat ons corps consulaire in het algemeen zoo slecht is, geloof ik wel te kunnen toegeven dat er hier en daar ambtenaren zijn die misbruik maken van hunne positie en meen ik daarom dat het een streven van de Regeering moet zijn om de nieuwe regeling van het consulaatwezen zoo in te richten dat geldelijke voordeelen niet op den voorgrond treden en misbruiken voortaan zooveel doenlijk onmogelijk gemaakt worden, en daarom ben ik het *in beginsel* wel eens met het voorstel der drie geachte medeleden. Wat dat amendement zelf betreft, daarover zal ik later nog een woord zeggen, maar het *beginsel,* dat alle onkosten door de consulaire ambtenaren aan de Rijks schatkist moeten verantwoord worden, acht ik juist, even als dit, dat de belooning, schadeloosstelling. defroyement voor onkosten — of hoe men dit noemen wil — zoodanig zij dat die ambtenaren geen geldelijke belangen hebben bij hunne betrekking.

Ik kan echter niet onvoorwaardelijk instemmen met hetgeen de twee vorige geachte sprekers hebben gezegd over de middelen tot verbetering van dat corps.

De geachte afgevaardigde uit Deventer deed het reeds opmerken, en ik ben het met hem eens dat die geachte voorstellers *te veel* willen en er zich te veel van voorstellen.

Een bepaald corps consulaire ambtenaren met voorbereidende opleiding en studie en wat daarbij behoort, zal dat wel de vruchten opleveren die men daarvan verwacht? Zij die zich daaraan zouden kunnen en willen wijden, zullen, geloof ik, dan liever de diplomatieke carrière kiezen, om daardoor een betrekking te erlangen

die in den regel ruimer bezoldigd wordt en meer in aanzien is. Ik geloof dat de sollicitanten tot opleiding voor zulk een corps consulaire niet zoo veel zullen zijn als men schijnt te verwachten. Nu wil ik gaarne toegeven dat het zeer wenschelijk ware zoo er gelegenheid was tot opleiding van consuls voor die plaatsen buiten Europa, en wel bepaaldelijk in Azië, waar het noodig is *consules missi* te hebben; doch ik zou er nog al bezwaar in zien om, gelijk wellicht in de bedoeling van de beide geachte eerste sprekers ligt, het voorbeeld van Frankrijk en Duitschland te volgen en ook in Europa dat stelsel van bezoldigde consuls toe te passen.

Door eigen aanschouwing heb ik het groote nut van dit laatste systema niet ingezien. Ik geloof dat wanneer wij in Europa gevestigde handelaars als consuls in hunne woonplaatsen aanstellen, zelfs al zijn zij geen geboren Nederlanders, wij meestal eene ruime en goede keus hebben. Ik geloof te mogen beweren, dat onze consuls, wat de groote meerderheid betreft, aan hunne verplichtingen ruimschoots voldoen. Ik ken onderscheidene onzer consuls en consuls-generaal die, ofschoon geen Nederlanders, zich *uitstekende* ambtenaren hebben betoond. Ik geloof ook niet dat men hen zou behoeven te bezoldigen.

Tot nog toe is onze eenige bezoldigde consulaire betrekking in Europa, die van den consul-generaal te Londen.

Ik zal het den tegenwoordigen titularis niet ontnemen — hij is er nu eenmaal op aangesteld — maar het heeft er wel iets van of dat tractement zoo wat bij abuis bestaat.

Er zijn nog slechts twee andere onzer consuls, namelijk die te Frankfurt a/M., die *f* 1200, en die te Bern, die *f* 1000 uit de schatkist genieten, maar dat kan men geen bezoldiging noemen.

Het oude systeem om onder de aanwezige handelaars in onderscheidene plaatsen in Europa, de beste die men vinden kan, tot onze consuls te benoemen, heeft tot dusver niet tot zoovele bezwaren geleid als door sommigen wordt beweerd.

Wanneer het denkbeeld om een geheel nieuw en bezoldigd *corps consulaire* te scheppen, opgang vinden mocht, dan geloof ik dat het der schatkist nog al heel wat kosten zou. Ik zou echter tegen die kosten niet opzien, wanneer ik er goede vruchten van verwachten kon, maar ik verwacht die niet.

Evenwel geloof ik dat er wel iets meer kan worden gedaan dan tot nog toe, voor de opleiding van consuls, bestemd om buiten Europa gevestigd te worden.

Ik ben zeer ingenomen met dit Wetsontwerp dat een stap is op den goeden weg. Ik zal het lot der amendementen afwachten, maar ook wanneer het Wetsontwerp onveranderd blijft, zal ik er uit volle overtuiging gaarne mijne stem aan geven.

De Heer GERICKE VAN HERWIJNEN, *Minister van Buitenlandsche Zaken*:............

Zoo mijne aanvankelijke opvatting zich dus zeer heeft gewijzigd, dit wil 'nog niet zeggen dat ik zou oordeelen dat onze consulaire inrichting in geenen deele gewijzigd kan worden, dat daarin geene verbeteringen kunnen gebracht worden. Neen, ook ik geloof dat er iets te doen is. Ik erken het groote nut om op voor de scheepvaart en den handel belangrijke plaatsen de consulaire betrekkingen aan geen ander dan Nederlanders toe te vertrouwen, wanneer dit namelijk mogelijk is. Dat dit buiten Europa misschien nog nuttiger is, wil ik gaarne erkennen; ik geloof dan ook dat er eene regeling gemaakt zou moeten worden waardoor consulaten, waarvoor geen bezoldiging aangevraagd kan worden, ten minste onder een toezicht of contrôle zouden worden gebracht. Men vergete evenwel niet, speciaal ten aanzien van de consulaten waarvan de Heer MACKAY sprak, die in de onmiddellijke nabijheid van onze Oost-Indische bezittingen gevestigd zijn, dat het dan misschien niet altijd gemakkelijk zou zijn daarvoor geschikte titularissen te vinden. Zeer bijzondere eigenschappen worden daarvoor vereischt. Ik zou mij voor die consuls ook niet gaarne willen binden om die te kiezen uit de zoodanigen, waarvoor door vele leden der Kamer eene bepaalde opleiding gevraagd wordt. Ik geloof dat die veelal gekozen zullen moeten worden buiten het kader. Of het zelfs altijd even nuttig zou zijn om voor die consulaten nimmer een vreemdeling aan te wijzen, staat ook nog te bezien. De Heer 's JACOB noemde zooeven het consulaat generaal te Singapore. Dit consulaat-generaal is zeker een van die waarvan men zeggen mag, dat zij bezet worden door zeer bekwame en ijverige mannen. Niettegenstaande de tegenwoordige consul-generaal te Singapore een vreemdeling is, geloof ik dat hij ons speciaal in den laatsten tijd, in verband met de blokkade der Atjehsche kust, diensten heeft bewezen die niet

genoeg door ons kunnen worden gewaardeerd en die wellicht geen ander ons even goed had kunnen bewijzen.

De regel zou dus niet zonder verhouding kunnen en moeten worden toegepast.

Omtrent de bijzondere amendementen, die bij het rapport worden voorgedragen, zal ik thans niet spreken. Dit zal later kunnen geschieden en ik hoop dan te kunnen aanwijzen dat het voorgedragen tarief zeer laag is en een minimum heeft bereikt dat als uiterste grens kan worden aangemerkt. Ik zal liever zeggen in welke punten ik in den beginne gemeend heb, dat overeenstemming ontstaan is tusschen de Kamer en de Regeering. Ziehier hoe ik vermeen dat het consulaatwezen zoude kunnen geregeld worden om te komen tot een geleidelijken overgang zonder stooten of moeielijkheden.

Vooreerst. Zoo het mij gegeven ware nogmaals eene begrooting voor mijn Departement aan te bieden, zou ik daarop uittrekken de bezoldiging van nog 2 à 3 consuls of consuls-generaal, wat dan ook verder geschiedde omtrent het stelsel in het algemeen. Op een paar punten kunnen die ambtenaren inderdaad als bijna onontbeerlijk worden geacht.

Voorts zou ik op die begrooting wenschen te brengen een post van *ƒ* 3000 tot opleiding van drie élève-consuls voor de consulaire carrière, gelijk dit plaats heeft ten aanzien van de attachés bij het corps diplomatique. De élève-consuls zouden voor de eerste maal wel moeten worden gekozen uit de daartoe meest geschikte personen; later echter zou dit geschieden uit hen die hunne opleiding genoten aan de handelsschool te Amsterdam en deze op alleszins voldoende wijze hebben verlaten. Ik heb inzage genomen van het programma dier school, en mij is gebleken dat zij, behoudens enkele wijzigingen en toevoegingen van eenige leervakken, zeer wel zoude kunnen dienen als kweekschool voor consulaire ambtenaren.

Welke uitzichten en standplaatsen zouden nu die élève-consuls hebben? Zij zouden ieder met eene toelage van *ƒ* 1000 eenigen tijd, bijv. 1 à 2 jaren, aan het Departement van Buitenlandsche Zaken in dienst kunnen worden gesteld om daarna naar omstandigheden korter of langer dienst te doen aan eenig consulaat. Viel een voor de Nederlandsche scheepvaart belangrijk consulaat open, dan zou een onderzoek moeten plaats hebben naar de geschiktheid

van een daar ter plaatse aanwezigen Nederlander, die zonder bezwaar voor de schatkist tot consul zou kunnen worden aangesteld, want waar zoodanige persoon wordt gevonden, die voldoet aan alle de gestelde eischen, ware het onverantwoordelijk een last op de schatkist te leggen. De Commissie van Rapporteurs gebruikte een nog sterker woord en noemde het eene dwaasheid.

Maar wanneer zoodanig geschikt Nederlander, die alle waarborgen oplevert, daar niet aanwezig is, dan wordt er overgegaan tot het benoemen van een bezoldigd consul waarvoor dan telkens eene voordracht aan de goedkeuring der Kamer zou onderworpen worden.

Ik durf niet zeggen hoever dat stelsel ons brengen zal, maar ik geloof dat wanneer het aantal bezoldigde consuls met een 10 of 12 tal vermeerderd wordt, de inrichting dan met die van Duitschland, waarnaar altijd bij voorkeur verwezen wordt, vrij wel zal overeenstemmen, en de overgang alsdan zonder stooten of ongelegenheid zal plaats hebben. Wil men aan het stelsel geene grootere uitbreiding geven, dan zullen de kosten geen onoverkomelijk bezwaar opleveren. Wanneer het 100 000 gulden meer zoude bedragen, dan zouden wij voor ons consulaatwezen zooveel betalen als bv. België, waar ook weinig bezoldigde consuls zijn.

Ziedaar, Mijnheer de Voorzitter, de denkbeelden die ik in toepassing zou willen brengen. Zij stemmen, mijns inziens, vrij wel overeen met de inzichten in het Verslag vervat en zullen dus, vertrouw ik, een gunstig onthaal in deze Kamer ontvangen.

Het zal............

De Heer Tak ontvangt voor de tweede maal het woord en zegt: Eerbied voor de grijze haren voor den geachten spreker uit Deventer, mag mij niet weerhouden om op te komen tegen eene opvatting, welke hij ten onrechte aan mijne rede van zooeven heeft toegeschreven. Te minder, omdat andere sprekers en ook de Minister van Buitenlandsche Zaken hebben voortgebouwd op die onjuiste voorstelling van den Heer Blussé.

Deze, eenen vorm van betoog kiezende, die wel eens met goed gevolg in de pleitzaal wordt gebruikt, heeft het eerst doen voorkomen alsof ik zijne klachten tegen onze consuls deelde, — klachten die mij zoo in het algemeen voorgedragen overdreven schijnen, — hij verklaarde vervolgens, dat zijne grieven alleen konden worden weggenomen, wanneer alle consuls werden gesalari-

eerd, en zeide toen dat dit stelsel ook door de sprekers die hem vorafgingen was voorgestaan, maar de toepassing daarvan onmogelijk is omdat het aantal gesalarieerde consuls dan enorm groot zoude worden.

De Heer Blom ditzelfde bezwaar herhalende, merkte op, dat toch het onderscheid tusschen de consuls in en buiten Europa in het oog moest worden gehouden, welke onderscheiding juist door mijn vriend uit Tiel evenals door mij opzettelijk werd gemaakt. En de Minister van Buitenlandsche Zaken wees er op, dat volgens het door ons voorgestaan stelsel, om alle consuls te bezoldigen wel tienmaal zooveel consuls eene jaarwedde uit de schatkist zouden trekken, als er thans in den eenen of anderen vorm inkomsten genieten. Ik laat de samenhang der redeneering van den geachten spreker uit Deventer, waartegen nog al wat te zeggen zou zijn, rusten. Maar behoeft het, na alles wat over deze zaak gesproken en in de gewisselde stukken geschreven is, nog wel betoogd, dat zij, die van het salarieeren van alle consulaire ambtenaren spreken, de bedoeling van hen, die eene goede regeling van het consulaatwezen wenschen, verre overdrijven? De woorden van het voorgestelde nieuwe Art. 6 bewijzen reeds, dat zoowel aan onbezoldigde als bezoldigde consuls gedacht wordt. Het stelsel is duidelijk; te meer, omdat het elders op groote schaal werkt. De hoofdpunten moeten met bekwame, goed bezoldigde, voor hun ambt levende ambtenaren, vakconsuls, bezet worden. Op plaatsen van minder aanbelang kan naar omstandigheden gehandeld worden. Met eene juiste toepassing van dit beginsel zou de spreker uit Deventer op zijne reis van hier naar Oost-Indië door den Atlantischen Oceaan, niet zoo heel veel hoog bezoldigde consuls ontmoeten.

De Minister heeft thans in hoofdzaak opnieuw toegestemd, dat verbetering van ons consulaatwezen noodig is; hij is thans zelfs in eenige ontwikkeling getreden omtrent de wijze waarop hij met die verbetering wil aanvangen. Ik zeg den Minister daarvoor dank. Door hetgeen hij over de opleiding van consuls in het midden bracht, is tevens de opmerking van den Heer Blom voldoende wederlegd, dat zoodanige opleiding de jongelieden die consul willen worden te knap zoude maken voor hunne nederige betrekking.

Maar van den anderen kant kan ik niet nalaten aan den Minister mijn leedwezen te betuigen, dat hij zijne hervormingsplannen beperkt

tot op zich zelve staande proefnemingen, het stichten van enkele beurzen, het uittrekken der jaarwedde van een enkelen bezoldigden consul op een volgende staatsbegrooting. Welke afdoende bezwaren zijn er dan toch tegen eene organisatie van het geheel zoo als die elders is geschied? De gedragslijn welke de Minister wil volgen, stelt datgeen wat hij bereiken wil in gevaar. Ook de Minister wenscht verbetering. Wanneer hij, in de plaats van op verschillende begrootingen nu eens hier dan eens daar eenige gelden voor het consulaatwezen uit te trekken, een afgerond plan der grondslagen zijner regeling aan het oordeel der Kamer onderwierp en er hare goedkeuring op verkreeg, dan kon er eene goede en blijvende organisatie van het consulaatwezen zijn tot stand gebracht en zoude eene groote dienst aan het land zijn bewezen. Thans blijft alles, bij de beste bedoelingen, stukwerk. Elk jaar zal elk onderdeel der regeling tot nieuwe gedachtenwisseling in deze Kamer aanleiding geven. Een opvolger, die op dit punt niet volkomen eenstemmig denkt, kan na eenige jaren afbreken, wat deze Minister heeft opgebouwd, of althans nalaten wat tot verdere voltooiing noodig was.

Ik vrees dat op de thans aangeduide wijze weinig duurzame verbetering kan worden verkregen en zoude de Minister nogmaals ernstig willen verzoeken, om liever een afgerond geheel, een duurzaam werk tot stand te brengen.

De Heer Mackay, voor de tweede maal het woord voerende, zegt:

De geachte afgevaardigde uit Deventer — de vorige spreker toonde reeds aan, dat zijne opvatting van ons doel onjuist is — heeft zijne bevreemding te kennen gegeven over de snelheid waarmede de geachte afgevaardigde uit Middelburg en ik ons bewogen. Ik moet daarop antwoorden, dat ik mijnerzijds ook zeer verwonderd ben over de snelheid waarmede de geachte afgevaardigde uit Deventer zich beweegt; hij laat mij geheel achter zich.

Uit zijne rede toch heb ik opgemaakt, dat het onderscheid tusschen den werkkring van diplomaten en consuls, door hem ligt geteld wordt. Dit is een denkbeeld dat in den laatsten tijd wel weer meer op den voorgrond treedt, maar waarin ik volstrekt niet deel.

Ook de geachte afgevaardigde uit Rotterdam schijnt in die meening

te verkeeren, dat, wanneer opleiding voor de bezoldigde consuls regel wordt, de jonge lieden dan liever diplomaat zullen worden. Maar ik veroorloof mij te beweren, dat de eischen die men stellen moet aan een diplomaat geheel andere en veel hoogere zijn dan die men stellen moet aan een consul, zoodat geheel andere personen zullen trachten deze verschillende betrekkingen te verkrijgen. De consuls, *in Europa* wel te verstaan, moeten zich bepalen tot handel, nijverheid en scheepvaart. Een diplomaat daarentegen moet zoodanig voorbereid en gevormd zijn, dat hij de geheele wetgeving van het land, waarin hij verkeert, kan overzien, dat hij de maatschappelijke instellingen kan doorgronden en dat hij vertrouwd wordt met het staatkundig karakter van de staatslieden, die aldaar invloed op den gang van zaken oefenen, opdat hij daardoor nauwkeurige kennis zou kunnen verkrijgen van de oorzaken der politieke gebeurtenissen.

De Minister nu heeft zeer terecht doen opmerken — en als ik in mijne eerste rede dit niet voldoende in het licht gesteld heb, dan wensch ik nu te verklaren dat ik in het gevoelen van Zijne Excellentie deel — dat de consuls *in Europa* eene andere opleiding noodig hebben, dan zij die *buiten Europa* geplaatst zijn. De consul *in Europa* behoort zich te onthouden van politieke bemoeiingen, die moet zich geheel bepalen tot den zooeven genoemde werkkring, niet treden in de taak der gezantschappen, anders zou daaruit verwarring kunnen ontstaan.

De consuls in de landen *buiten Europa* daarentegen zijn in den regel tevens politieke agenten, en het is wenschelijk dat aan hunne opleiding meer zorg worde besteed dan tot nog toe het geval is geweest, al verkrijgt hij daardoor nog niet den omvang der diplomatieke opvoeding.

De geachte afgevaardigde uit Amsterdam deelt in mijn gevoelen, dat voor die betrekking in de nabijheid onzer overzeesche bezittingen Nederlanders moeten aangewezen worden; en ik hoop dat de Minister zooveel mogelijk bij het vervullen van vacatures aan dezen wensch gehoor zal geven.

Overigens blijkt uit de rede van den Minister dat mijne opvatting van zijne tweede Memorie van Antwoord juist was, en dat bij de Regeering het voornemen bestaat een beter consulair stelsel in het leven te roepen, zoodat de gewenschte toenadering op dien grondslag van het beperkte stelsel verkregen is.

De Heer BLOM:

De Heer TAK heeft aan mijne woorden een uitlegging gegeven, die ik niet onopgemerkt mag laten voorbijgaan. Hij zeide dat in hetgeen ik had beweerd omtrent de opleiding van consulaire ambtenaren eenigermate lag opgesloten eene vrees als of zulke jongelui dan *te knap* zouden worden. Zulk eene dwaasheid heeft geheel niet in mijne bedoeling gelegen. Ik heb alleen willen zeggen dat, als men zich voorstelt dat er vele jongelui zich zullen aanbieden tot opleiding van consuls, om van die betrekking eene carrière te maken, men daarin dan waarschijnlijk te leur gesteld zal worden.

Ik vroeg namelijk, of het niet waarschijnlijk is, dat dergelijke jongelui, in plaats van zich zooveel moeite te geven om in het corps consulaire te komen en daar een bestaan in te vinden, zich dan liever voor het corps diplomatique zouden wenschen te doen opleiden dat meer belooft. Mij zou het zeer aangenaam zijn wanneer velen zich wilden toeleggen op het verkrijgen der bekwaamheden voor consul gevorderd, en dat zij er prachtige examens in aflegden: niets liever dan dat; maar ik heb weinig hoop dat er zich velen aanmelden zullen.

De Voorzitter:

Door de Heeren TAK, MACKAY en BREDIUS is voorgesteld een nieuw art. 6 te plaatsen voor art. 6 van het Ontwerp, luidende:

„Onze consulaire ambtenaren, die eene vaste bezoldiging uit 's Rijks schatkist genieten, zullen het bedrag der door hen krachtens deze wet geheven consulaatrechten op de door ons vast te stellen wijze aan Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken verantwoorden en in 's Rijks schatkist overbrengen.

„Onze overige consulaire ambtenaren heffen de in deze wet bepaalde rechten ten eigen bate".

De Heer TAK zegt tot toelichting van het amendement:

De Kamer heeft thans een besluit genomen omtrent het bedrag der rechten die door de consuls zullen geheven worden. De vraag blijft over te wiens bate deze heffing zal geschieden.

De beantwoording dier vraag behoort eigenaardig tehuis in deze Wet, en in de wetgeving van andere Staten wordt zij dan ook bij de regeling van het tarief der consulaatrechten gegeven. Deze is

anders onvolledig. Daarom hebben wij de toevoeging dezer bepaling voorgesteld, waarin wordt aangewezen te wiens bate de geheven rechten zullen komen. Bij die aanwijzing hebben wij het beginsel gehuldigd, dat in meerdere of mindere mate in de wetgeving van Engeland, Frankrijk, de Vereenigde Staten, Rusland, Oostenrijk, Hongarije, Italië, Portugal en Zweden is aangenomen. Het denkbeeld is dus niet nieuw en behoeft weinig toelichting.

Het hoofdbeginsel, gisteren door mij op den voorgrond gesteld, dat de consuls ambtenaren zijn van den Staat, aan wien de uitoefening van een deel der Staatszorg is opgedragen, werd door den Minister als juist erkend. Daaruit volgt, dat aan deze ambtenaren ook vanwege den Staat belooning moet worden toegekend voor de diensten die zij te zijnen behoeve verrichten, onverschillig of die diensten ook in meerdere of mindere mate strekken tot bevordering van bijzondere belangen.

De van Staatswege toe te kennen belooning aan eenen ambtenaar nu, dient, waar eenigszins belangrijke diensten gevorderd worden, uit eene vaste bezoldiging te bestaan; niet uit de opbrengst van zekere emolumenten. In den laatsten tijd is meer en meer deze juiste stelregel toegepast. Zoo kan ik herinneren aan hetgeen met de ambtenaren der belasting is geschied, die vroeger de opbrengst van leges genoten, hun is die inkomst ontnomen en door vermeerdering der vaste bezoldiging vergoed. Voor de consulaire ambtenaren is het nog meer noodig nu aan dit beginsel vast te houden, daar het begrip hunner publiek-rechtelijke roeping nog niet zoo vast staat als bij andere klassen van ambtenaren. De vorm hunner bezoldiging mag het verkeerd begrip, dat zij ten voordeele van bijzondere personen hunne functiën zouden verrichten, niet voeden.

Bij deze regeling gaan tevens het belang der publieke dienst en dat van de scheepvaart hand aan hand. Wanneer een consul zijne inkomsten niet trekt uit de consulaatrechten, maar deze aan de schatkist verantwoordt, dan worden de belangen, waarop de Minister dezen morgen bij de bespreking der cijfers van het tonnengeld wees, juist opgeheven. Wil men misbruiken als waarover gisteren, naar ik meen, niet zonder eenige overdrijving geklaagd is, opheffen, het kan onder anderen geschieden door de consulaire ambtenaren uit de schatkist te betalen en niet meer uit eene heffing van die schippers, te wier behoeve zij toevallig hunnen ambtsplicht

vervullen. Dan hebben zij bij het drijven der heffing geen belang.

Het algemeen beginsel eener vaste bezoldiging, wordt echter ook ten aanzien der consuls van zelf bij de toepassing beperkt. Bij eene goede organisatie van het consulaatwezen zal het handelsterrein in de verschillende werelddeelen in verschillende kringen moeten afgedeeld worden. Op de voorname posten zal een ambtenaar worden aangesteld, die van zelf eenen belangrijken werkkring heeft, en op eene behoorlijke vaste bezoldiging aanspraak kan maken. Maar tal van kleinere posten zijn er, waar mindere ambtenaren dienen te worden geplaatst, die ten deele onder verantwoordelijkheid van den zooeven bedoelden hoofd-ambtenaar hunne minder omvangrijke consulaire werkzaamheden verrichten. Aan deze talrijke klasse van meer ondergeschikte ambtenaren kan moeielijk eene vaste bezoldiging uit de schatkist worden toegelegd; zijn zij gevestigd op plaatsen waar het scheepvaartverkeer dikwijls zeer gering is, daar kan het bedrag der consulaatrechten, dat er van zelf miniem is, als eene vergoeding voor bureaukosten, aan den consul worden gelaten. Het zal bovendien niet moeielijk zijn, om er toezicht uit te oefenen op deze heffing van rechten, als ze ten eigen bate geschiedt, juist omdat zij niet zoo dikwijls plaats vindt.

Het gevaar van misbruiken zal veel meer voorkomen op drukbezochte handelsplaatsen, waar de heffing om zoo te zeggen dagelijksch geschiedt, en het zal daar, bij zooveel meerderen omvang der te controleeren werkzaamheid, veel moeielijker kunnen afgewend worden.

De voorgestelde bepaling wil een beginsel uitmaken, dat de regeling van het consulaatwezen, welke ook, de Minister op het oog heeft, voor dit onderdeel op eenen goeden grondslag vestigt. De onmiddellijke gevolgen der toepassing van dat beginsel zullen echter gering zijn.

Wanneer men............

De Heer Gericke van Herwijnen, *Minister van Buitenlandsche Zaken:* .... Ik moet evenwel toegeven dat het beginsel thans in de meeste landen wordt toegepast en dat het misschien in dit opzicht beter is dat ook wij ons niet onttrekken aan hetgeen overal elders noodig wordt geoordeeld. Tot bevordering bovendien van het gemeen overleg, ben ik dus bereid het amendement over te

nemen, doch met deze wijzigingen welke ik daarin wensch voor te stellen. Ik wensch den aanvang te doen luiden: „De consulaire ambtenaren, die voortaan door Ons aangesteld worden en eene vaste bezoldiging" enz. zooals in het amendement; verder het woord „zullen" hetwelk op „genieten" volgt, te veranderen in „verantwoorden", en het slot der alinea te lezen: „en brengen het in 's Rijks schatkist over".

En zou dus gelezen moeten worden:

„De consulaire ambtenaren, die voortaan door Ons aangesteld worden en eene vaste bezoldiging uit 's Rijks schatkist genieten, verantwoorden het bedrag der door hen krachtens deze Wet geheven consulaatrechten op de door Ons vast te stellen wijze aan Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken en brengen het in 's Rijks schatkist over."

De Heer Tak:

De voorstellers van het amendement hadden gemeend dat er geen bezwaar kon bestaan om het door hen voorgestane beginsel, wanneer eenmaal de juistheid daarvan was erkend dadelijk in toepassing te brengen. Vooral ook omdat deze toepassing slechts geringe kosten en weinig moeite kan veroorzaken.

Uit de rede van den Minister is het tegendeel niet gebleken. Welke bedenkingen er verder bestaan tegen eene onmiddellijke uitvoering of tegen eene billijke vergoeding voor het verlies dat de consuls te Alexandrië, te Smirna en te Londen daardoor konden lijden, heeft de Minister in het midden gelaten en de voorstellers volharden dan ook in de bij het amendement uitgedrukte meening. Nu het beginsel in hunnen geest wordt beslist, willen zij echter niet op eene dadelijke toepassing van zoo weinig beteekenis blijven aandringen. Ook namens mijne medevoorstellers verklaar ik daarom, dat wij ons bij de van Regeeringswege voorgestelde redactie nederleggen.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het *nieuwe artikel 6* zooals het door de Regeering is voorgesteld, luidende:

„De consulaire ambtenaren, die voortaan door Ons aangesteld worden en eene vaste bezoldiging uit 's Rijks schatkist genieten,

verantwoorden het bedrag der door hen krachtens deze Wet geheven consulaatrechten op de door Ons vast te stellen wijze aan Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken en brengen het in 's Rijks schatkist over.

„Onze overige consulaire ambtenaren heffen de in deze Wet bepaalde rechten ten eigen bate."

Wordt zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

Het geheele............

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

EINDVERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPPORTEURS OVER HET ONTWERP VAN WET TOT REGELING DER CONSULAATRECHTEN, VASTGESTELD 13 APRIL 1874.

De groote meerderheid der leden gaf hare goedkeuring over dit wetsvoorstel te kennen Intusschen beschouwden velen het slechts als eene eerste schrede op den weg van verbetering. Sommigen gaven daarbij den wensch te kennen dat men nog verder had mogen gaan in het facultatief laten van de tusschenkomst des consuls.

Met instemming had men het denkbeeld vernomen om meer zorg aan de opleiding van jonge consuls te wijden, plaatsing van zoogenaamde „élève-consuls" op de handelschool te Amsterdam, daarna op het Departement van Buitenlandsche Zaken of bij het een of ander consulaat, achtte men daartoe een zeer geschikt middel.

Toch meenden sommige leden, dat men zich van de gevolgen dezer Wet en van de verbeteringen door haar aangebracht niet te veel illusiën maken mag; want dat met het oog op de bestaande mededinging, de consulaatrechten nog lager zouden gesteld moeten zijn; de Engelschen toch heffen geen tonnengelden en bij de Duitschers is het recht lager. Daarbij moet in het oog gehouden worden dat bij de tegenwoordige middelen van telegraphische gemeenschap de bemoeiingen van consuls veel minder onmisbaar zijn dan vroeger. Verbetering van het personeel der consuls zal in de eerste plaats vereischte zijn; doch zoo de Regeering daarbij geen gebruik wenscht te maken van handels- of scheepsagenten

zal zij in de keuze van geschikt personeel zeer beperkt worden, tenzij zij voortschrijde op den weg door het nieuwe artikel 6 geopend en het getal bezoldigde consuls aanmerkelijk vermeerdere. Onderscheidene leden hadden dan ook dit art. 6 met genoegen in de Wet zien opgenomen; anderen daarentegen deelden in die zienswijze niet en hadden het ontwerp liever ongewijzigd ontvangen.

De afzonderlijke artikelen gaven tot eenige weinige opmerkingen aanleiding.

TONCKENS.
VOS DE WAEL.
CREMERS.
VAN EYSINGA.

Het ontwerp werd behandeld in de zitting van den 15en April 1874.

De Heer GERICKE VAN HERWIJNEN, *Minister van Buitenlandsche Zaken*..........

Wat de verdere regeling van het consulaatwezen betreft, daaromtrent zijn nog overwegingen aanhangig, die zeer ver gevorderd zijn. Ik hoop dat bij de invoering van deze Wet een nieuw reglement op de consulaten, mitsgaders eene algemeene instructie voor de consuls zal kunnen worden afgekondigd.

Het Ontwerp wordt zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

B.

DE INSTELLING VAN LEERLING-CONSULS.

BESLUIT VAN DEN 5DEN APRIL 1875, REGELENDE DE INSTELLING VAN LEERLING-CONSULS EN DE VEREISCHTEN OM TOT DIE BETREKKING TE WORDEN BENOEMD.

Wij Willem III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz.,enz.

Willende aanvullen de maatregelen, tot verbetering van den dienst der Nederlandsche consuls genomen, en voorzien in de aanstelling van leerling-consuls;

Op de voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, van den 27sten Januari 1875, No. 715;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I.

Niemand wordt tot leerling-consul aangesteld dan hij, die:

1°. Nederlander is, en in het volle genot der burgerlijke en burgerschapsrechten;

2°. den ouderdom van 20 jaren heeft bereikt; en

3°. daartoe bekwaam verklaard is ten gevolge van een in het openbaar af te leggen examen.

Artikel II.

Tot het afnemen van het in artikel I bedoeld examen wordt door Ons, op voordracht van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, eene Commissie benoemd, bestaande uit een Voorzitter en vier Leden.

In die Commissie wordt de handelsstand vertegenwoordigd en heeft een van Onze consuls-generaal of consuls zitting.

Een ambtenaar van het Departement van Buitenlandsche Zaken wordt aan die Commissie als Secretaris toegevoegd.

Artikel III.

Zij ontwerpt en draagt aan de goedkeuring van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken voor;

1°. een reglement op de periodieke aftreding harer leden;

2°. een reglement, bepalende de vakken waarover het examen bedoeld in artikel I loopt, de plaats waar en de wijze waarop het

examen wordt afgenomen en de voorzieningen, vereischt om den betrekkelijken graad van bekwaamheid der geëxamineerden onderling en ook in vergelijking met later te examineeren candidaten te kunnen beoordeelen.

Het laatstgemelde reglement wordt in de *Staatscourant* openbaar gemaakt.

Artikel IV.

De Commissie wordt door haren Voorzitter, daartoe uitgenoodigd door Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, opgeroepen zoo dikwijls als het belang van 's lands dienst het vordert.

De Voorzitter en de Leden genieten reis- en verblijfkosten volgens de 2de klasse van het tarief, bij Ons besluit van den 15den December 1849 (*Staatsblad* No. 62) vastgesteld, behoudens de uitzondering bij art. 5 van dat besluit vermeld.

Artikel V.

Het examen wordt afgenomen telkens wanneer Onze Minister van Buitenlandsche Zaken oordeelt, dat er behoefte aan bestaat, en ten dage door hem te bepalen.

Het wordt minstens ééne maand te voren in de *Staatscourant* aangekondigd. Daarbij wordt telkens het reglement, bedoeld in art. III. 2°., op nieuw openbaar gemaakt.

Artikel VI.

Zij, die het examen wenschen af te leggen, melden zich daartoe binnen veertien dagen na de aankondiging, in het voorafgaand artikel vermeld, schriftelijk aan bij Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, met opgave van naam, voornaam en woonplaats. Zij leggen daarbij over hunne geboorteakte en, zoo zij den cursus van eene handelsschool gevolgd hebben, de getuigschriften welke zij daarvan bezitten.

Artikel VII.

Aan den geëxamineerde, die bekwaam bevonden wordt om tot leerling-consul te worden benoemd, wordt door de Commissie een getuigschrift uitgereikt, volgens een model door Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken onder Onze goedkeuring vastgesteld.

Artikel VIII.

Aan de betrekking van leerling consul is eene jaarwedde van *f* 1000 verbonden.

De leerling-consuls brengen zooveel mogelijk hun oefeningstijd bij afwisseling bij het Departement van Buitenlandsche Zaken en bij een der voornaamste Nederlandsche consulaten door.

De bevordering tot vice-consul geeft aanspraak op verhooging der jaarwedde.

Artikel IX.

Tot de aanvulling der openvallende en nader in te stellen bezoldigde consulaten komen bij voorkeur in aanmerking de in het voorgaand artikel bedoelde vice-consuls, mits zij minstens één jaar op loffelijke wijze, ten genoegen van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, zijn werkzaam geweest.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en de *Staatscourant* geplaatst en waarvan afschrift gezonden zal worden aan de Algemeene Rekenkamer.

'S-GRAVENHAGE, den 5den April 1875.

WILLEM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken.
VAN DER DOES DE WILLEBOIS.

Uitgegeven den 11den April 1875.
De Minister van Justitie,
VAN LYNDEN VAN SANDENBURG.

REGLEMENT OP HET EXAMEN VOOR DE BETREKKING VAN LEERLING-CONSUL, BEDOELD BIJ ART. III, 2°. VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 5 APRIL 1875 (STBL. No. 42), REGELENDE DE INSTELLING VAN LEERLING-CONSULS EN DE VEREISCHTEN OM TOT DIE BETREKKING TE WORDEN BENOEMD.

Artikel 1.

Uit het examen voor de betrekking van leerling-consul moet blijken van voldoende kennis van:

I. De Nederlandsche, Fransche, Engelsche en Duitsche talen, waarin de candidaat zich zoowel schriftelijk als mondeling behoorlijk zal moeten uitdrukken.

II. De algemeene beginselen der staathuishoudkunde, de algemeene grondslagen der statistiek, voornamelijk der handels- en scheepvaart-statistiek, de algemeene- en handels-aardrijkskunde, de handels-geschiedenis, bepaaldelijk van den nieuweren tijd, het handels-rekenen, het boekhouden en de kennis der waren en voortbrengselen van den handel en de nijverheid van Nederland en zijne koloniën.

III. De algemeene beginselen van het Nederlandsch burgerlijk recht, de beginselen van het Nederlandsch handelsrecht, voornamelijk van het zeerecht, de Nederlandsche staatsinstellingen, de algemeene beginselen van het volkenrecht, inzonderheid van de wettelijke en verdragmatige bepalingen die den werkkring en de bevoegdheid der Nederlandsche consulaire ambtenaren regelen.

Artikel 2.

De kennis eener in het vorig artikel niet genoemde taal, bij voorkeur van het Spaansch, Italiaansch of eene der Scandinavische talen, en de kennis der algemeene beginselen van het strafrecht en der strafvordering zullen tot aanbeveling strekken.

Artikel 3.

Het examen is schriftelijk en mondeling.

Artikel 4.

Het mondeling onderzoek heeft voor elk der candidaten afzonderlijk plaats.

Artikel 5.

De duur van het schriftelijk en van het mondeling onderzoek wordt vóór den aanvang van het examen door de Commissie bepaald en aan de candidaten medegedeeld.

Artikel 6.

De Commissie kan zich bij het afnemen van het examen door deskundigen doen bijstaan.

Artikel 7.

Na afloop van het examen beraadslaagt de Commissie met gesloten deuren omtrent de uitreiking van het getuigschrift. De beslissing wordt genomen met meerderheid van stemmen.

Artikel 8.

De Commissie brengt aan den Minister van Buitenlandsche Zaken schriftelijk verslag uit van het examen en van zijn uitslag, onder bijvoeging van hetgeen door haar in verband daarmede nuttig wordt geacht. Zij deelt bij dat verslag bepaaldelijk mede al hetgeen, naar haar oordeel, kan strekken tot beoordeeling van den graad van bekwaamheid en geschiktheid der geëxamineerden.

Artikel 9.

Het examen wordt gehouden te 's Gravenhage.

TOELICHTING DER BEPALINGEN VAN HET REGLEMENT, ONTLEEND AAN HET VERSLAG WAARBIJ DE COMMISSIE BENOEMD BIJ HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 29 MEI 1875 (STAATSBLAD No. 32) DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN DE GOEDKEURING DAARVAN HEEFT VOORGEDRAGEN.

Artikel 1. Dit artikel noemt de verplichte vakken op waarover het examen loopt, ordeshalve verdeeld in drie rubrieken.

I. Voldoende kennis der vier hier vermelde talen *mag* van den adspirant leerling-consul gevorderd worden, omdat de gelegenheid om zich in die talen te bekwamen hier te lande zeer groot is. Zij *moet* gevorderd worden, zoowel tot bewijs eener goede opvoeding, als om den leerling-consul in staat te stellen zijn oefeningstijd aan een der Nederlandsche consulaten met vrucht door te brengen en in verband daarmede de keuze dier consulaten niet te zeer te beperken. De overtuiging dat het bij de bedoelde kennis vooral op de eischen der praktijk aankomt heeft geleid tot de aanduiding van hetgeen waarop bij het daartoe betrekkelijk examen zal gelet worden. Het is om diezelfde reden de bedoeling der Commissie om bij dat examen te onderzoeken of de candidaat in het bezit is van eenige kennis der handels- en zeevaarttermen in de verschillende talen, welke voor de consulaire ambtenaren eene eerste behoefte moet worden geacht.

II. Voldoende kennis der in deze rubriek genoemde wetenschappen is voor den leerling-consul een bepaald vereischte. De beide eerstgenoemde vakken moeten hem in staat stellen de hoofdwetten van het maatschappelijke leven te begrijpen en in hare werking, voornamelijk op het gebied van handel en scheepvaart, na te gaan. Bij het examen in het laatste dier twee vakken zal natuurlijk niet zoozeer op de kennis van eene menigte cijfers, maar veeleer op eenig begrip der wijze van samenstelling der statistiek en der uit deze af te leiden gevolgtrekkingen gelet worden.

De algemeene aardrijkskunde, waaronder de staatkundige en de beginselen der wiskundige aardrijkskunde te verstaan zijn, de laatsten tevens een maatstaf voor eenige kennis op natuurwetenschappelijk gebied, vormen den grondslag waarop de handels-

geographie, wier gewicht voor den leerling-consul onbetwistbaar is, moet berusten.

Bij het examen in dit laatste vak zal vooral op kennis der groote wegen van het handelsverkeer gelet dienen te worden. Dat voldoende kennis der handelsgeschiedenis, bepaaldelijk van den nieuweren tijd, voor den leerling-consul van belang is, zal wel geen betoog behoeven.

Hoewel de leerling-consul niet bestemd is zelf koopman te worden kan eenige kennis van het handelsrekenen, waaronder de bekendheid met munten, maten en gewichten verstaan wordt, in hem niet gemist worden. Ditzelfde geldt ook van het boekhouden

De kennis der waren en voortbrengselen van Nederland's handel en nijverheid is voor den aanstaanden Nederlandschen consulairen ambtenaar, die er eens naar zal moeten streven nieuwe débouches voor den handel en de nijverheid zijns lands aan te wijzen, hoogst wenschelijk. Bij het examen in dit vak zal geëischt worden dat de verkregen kennis van eenigszins natuurwetenschappelijken aard zij.

III. Het nut der in deze rubriek vermelde vakken voor den leerling-consul schijnt niet twijfelachtig. Voldoende kennis der beginselen van het Nederlandsch handelsrecht, vooral van het zeerecht, tot welker toepassing de consulaire ambtenaar nu en dan geroepen zal zijn, moet op het examen geëischt worden. Oplossing van fijne juridische quaestiën zal bijna niet worden gevraagd, doch wel op het al dan niet bestaan eener praktische algemeene kennis worden gelet. Tevens wordt eenige kennis van Nederlandsch burgerlijk recht gevorderd. Immers is de kennis der hoofdbepalingen van dat recht, waarmede de consulaire ambtenaar in aanraking komt. bij voorbeeld omtrent Nederlanderschap, burgerlijken stand, nalatenschappen, voor den leerling-consul noodig.

Een Nederlandsch consulair ambtenaar, hoewel in den vreemde gevestigd, behoort, daarom te meer, bewijzen gegeven te hebben, dat hij niet volkomen onkundig is omtrent de wijze waarop het staatsorganisme zijns lands is ingericht.

De algemeene beginselen van het volkenrecht moeten voor dien ambtenaar geen gesloten boek zijn, omdat hij in staat moet wezen, zoo noodig, raad aan kooplieden en scheepsgezagvoerders te ver-

5

strekken. De bij het laatstgenoemde vak gevoegde nadere aanduiding van hetgeen inzonderheid als zoodanig verlangd wordt heeft bepaaldelijk op het oog het bij Koninklijk besluit van 27 Juni 1874 (*Staatsblad* no. 74) vastgesteld consulair reglement, de Wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* no. 65) regelende de consulaatrechten, de hoofdbepalingen der Wet van 7 Mei 1856 (*Staatsblad* no. 32) houdende bepalingen omtrent de huishouding en tucht op de koopvaardijschepen, der Wet van 28 Mei 1869 (*Staatsblad* no. 96) omtrent de zeebrieven en der Wet van 25 Juli 1871 (*Staatsblad* no. 91) houdende regeling van de bevoegdheid der consulaire ambtenaren tot het opmaken der burgerlijke acten en van de consulaire rechtsmacht, alsmede de consulaire tractaten, waaronder vooral bij het Koninklijk besluit van 15 Februari 1873 (*Staatsblad* no. 30) in het *Staatsblad* geplaatste tractaat met Spanje van 18 November 1871 aanmerking zal verdienen.

Moet al ter verdere bekwaming in deze vakken veel aan studie en praktijk na de aanstelling tot leerling-consul worden overgelaten, tot zekere hoogte moet het bewijs van bekendheid daarmede vóór dien tijd door den adspirant geleverd zijn.

Artikel 2. Voldoende bekendheid met de in dit artikel genoemde vakken is voor den consulairen ambtenaar in een aantal landen onmisbaar. In Zuid- en Midden-Amerika heeft hij behoefte aan kennis van het Spaansch, in een groot deel van zuidelijk Europa aan die van het Italiaansch en in noordelijk Europa aan die van eene der Scandinavische talen. Bekendheid met de algemeene beginselen van het strafrecht en der strafvordering is vooral in de Oostersche landen voor den consulairen ambtenaar noodzakelijk. Maar de leeftijd van den adspirant leerling-consul en de minder ruime gelegenheid om zich in de genoemde talen te bekwamen, in verband met de omstandigheid dat de bedoelde vakken niet zulk een volstrekt algemeen vereischte uitmaken als met de in het vorig artikel genoemde het geval is, leiden er toe die vakken alleen in dien zin in het programma op te nemen, dat de kennis daarvan tot aanbeveling zal strekken.

Artikel 3. Uit de hier gevolgde redactie blijkt dat het schriftelijk onderzoek als grondslag van het examen, het mondelinge als aanvulling van het eerste zal beschouwd worden.

Artikel 4. De juistheid van het bij dit artikel gesteld beginsel schijnt geen betoog te behoeven. Bij het schriftelijk onderzoek wordt het uit den aard der zaak toegepast.

Artikel 5. Ten aanzien van den aan het verschillende onderzoek te besteden tijd schijnt het wenschelijk aan de Commissie de vrijheid van bepalen te laten, welke noodig is om, met inachtneming der omstandigheden en der bij vorige examens opgedane ervaring, het examen aan zijn doel te doen beantwoorden.

Artikel 6 en 7 schijnen geen toelichting te behoeven.

Artikel 8. Hetzelfde geldt van het eerste gedeelte van dit artikel. Wat het tweede betreft, men mag daarbij niet uit het oog verliezen, dat eene formule bevattende de voorzieningen bedoeld in artikel 3 van het Koninklijk besluit van 5 April 1875 (*Staatsblad* N°. 42) regelende de instelling van leerling-consuls en de vereischten om tot die betrekking te worden benoemd, moeielijk kan gegeven worden. Het bij examens veelal gevolgde stelsel om door een aantal punten de beteekenis der kennis van den geëxamineerde uit te drukken heeft slechts eene betrekkelijke waarde. Derhalve is thans slechts in het algemeen aangeduid dat in het Verslag der Commissie over het examen een maatstaf gevonden zal kunnen worden ter beoordeeling der waarde van de geëxamineerden. Wordt slechts voor ieder hunner hieromtrent alle mogelijke inlichting gegeven, dan is tevens de weg tot vergelijking onderling en met later te examineeren candidaten voor den Minister van Buitenlandsche Zaken geopend.

Artikel 9. Als plaats van het examen schijnt 's Gravenhage, de zetel der Regeering, aanbeveling te verdienen. De eerste alinea van artikel V van evengemeld Koninklijk besluit van 5 April 1875 (*Staatsblad* N°. 42), houdende: „Het examen wordt afgenomen telkens wanneer onze Minister van Buitenlandsche Zaken oordeelt dat er behoefte aan bestaat en ten dage door hem te bepalen", zal als regel moeten gelden voor de bepaling van het tijdstip der examina. De eischen van den dienst moeten daarbij in de eerste plaats beslissen. Niettemin schijnt eenige regel daaromtrent

in het belang der leden van de Commissie en der eventueele adspiranten. Dezen kunnen zich dan tijdig daarop voorbereiden, genen kunnen zooveel mogelijk zorgen beschikbaar te zijn. Tot gewoon tijdstip voor het houden van het examen schijnt de maand October bij voorkeur gekozen te mogen worden. De Commissie heeft de eer Uwer Excellentie deze tijdsbepaling daartoe aan te bevelen.

C.

BRIEFWISSELING TUSSCHEN ZExc. DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN, BARON VAN LYNDEN VAN SANDENBURG EN EENIGE KAMERS VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN.

BRIEF VAN BARON VAN LYNDEN VAN SANDENBURG VAN 30 APRIL 1881 AAN EENIGE KAMERS VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN.

Gelijk uwe Kamer bekend is, zijn verreweg de meeste Nederlandsche consulaire posten bezet door onbezoldigde ambtenaren.

Bezoldigde posten zijn alleen gevestigd te Peking, Bangkok, Penang, Bendir-Bushir, Djeddah, Smyrna, Athene, Constantinopel, Londen en Rio de Janeiro, terwijl op dit oogenblik aan de titularissen te Londen, Hamburg, Antwerpen en Constantinopel bezoldigde vice-consuls zijn toegevoegd.

Wel zijn er nog een aantal posten waar de ambtenaren eene vaste jaarlijksche toelage van hoogstens *f* 1500 genieten ter bestrijding van bureaukosten (Melbourne, Port-Saïd, Marocco, Tripoli, Marseille, Bern, Mannheim, Frankfort, Parijs, Antwerpen, Kopenhagen, Stockholm, Christiania, New-York en Buenos Ayres), doch het eigenlijk gezegd bezoldigd consulair personeel is tot het in de eerste plaats genoemde beperkt.

Aan het Koninklijk besluit van 5 April 1875 (*Staatsblad* No. 42), regelende de instelling van leerling-consuls, lag het denkbeeld ten grondslag om aan het bezoldigd consulair personeel meer uitbreiding te geven, zonder dat zulks evenwel zou geschieden in die mate dat het bezoldigd consulair personeel langzamerhand de onbezoldigde consuls geheel of voor het grootste gedeelte zou vervangen en alzoo grooter uitgaven ten laste van den Staat zouden worden gebracht, dan in het belang van den dienst noodzakelijk mag worden geacht.

De Regeering toch heeft in het algemeen geen reden tot ontevredenheid over de wijze waarop de onbezoldigde ambtenaren hun betrekking vervullen.

Zelden of nooit worden bij het Departement van Buitenlandsche Zaken klachten omtrent hen vernomen, dikwijls daarentegen gunstige verklaringen ontvangen nopens de hulp door hen verstrekt, en wat hun verslagen over handel en scheepvaart betreft, deze mochten nog onlangs in een geacht Nederlandsch tijdschrift van bekwame hand een gunstige beoordeeling verwerven.

Terwijl het consulaire ambt te recht als eene onderscheiding wordt aangemerkt, en in den regel de Nederlandsche consulaire belangen goed worden behartigd, zijn ook in verreweg de meeste

plaatsen personen te vinden die het ambt van consul ook zonder bezoldiging begeeren te erlangen en dat naar behooren weten waar te nemen.

Ik zou er intusschen grooten prijs op stellen van Uwe Kamer te vernemen of het naar haar oordeel noodig of wenschelijk zou zijn eenige thans niet bezoldigde consulaire posten door bezoldigde ambtenaren te bezetten, en welke plaatsen bovendien het eerst in aanmerking zouden dienen te komen om er een bezoldigd consulair ambtenaar heen te zenden.

Sedert de invoering van opgemeld Koninklijk besluit van 5 April 1875, zijn examens voor leerling-consuls gehouden, naar mate er voor de candidaten voor zoodanige examens, in verband met de langzame uitbreiding van het beginsel van het uitzenden van bezoldigde consuls, uitzicht tot min of meer spoedige plaatsing kon worden gegeven; eene nadere overweging van dit onderwerp staat in verband met opgemelde mijne vragen, waarop ik gaarne met bestaanbaren spoed Uw antwoord zal verwachten.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
(*get.*) VAN LYNDEN VAN SANDENBURG.

ANTWOORDEN OP DE MISSIVE VAN BARON VAN LYNDEN VAN SANDENBURG VAN 30 APRIL 1881.

HOOGEZAND, den 16den Mei 1881.

In antwoord op Uwer Excellentie's vertrouwelijke missive dd. 30 April jl., 2de afdeeling, No. 3631, heeft de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Hoogezand en Sappemeer de eer te berigten, dat het naar haar oordeel niet noodig of wenschelijk is, eenige thans onbezoldigde consulaire posten door bezoldigde ambtenaren te bezetten.

De Kamer veroorlooft zich te dezer gelegenheid eerbiedig de vrijheid, Uwer Excellentie's aandacht te vestigen, dat er te Frontera de Tabasco en Laguna de Terminos in Mexico, geene Nederlandsche consulaten bestaan, en wijl op die plaatsen eene niet onbelangrijke

vaart is van Nederlandsche schepen, zoo acht de Kamer het zeer dienstig, dat voor eene dier plaatsen een consul of vice-consul en voor de andere een vice-consul of consulaire agent worde benoemd, waarvoor naar 't gevoelen der Kamer in loco, wel geschikte personen zullen zijn te vinden.

De Kamer voornoemd,
(*get.*) J. D. Hoen, *Voorzitter.*
„ J. M. Cremer, *Secretaris.*

Vlissingen, den 19den Mei 1881.

Ter beantwoording van het vertrouwelijk schrijven van Uwe Excellentie van den 30sten April jl., 2de afdeeling n⁰. 3631, hebben wij de eer te berigten:

dat ware het niet, dat de daaraan verbondene uitgaven voor 's Rijks schatkist te bezwarend zouden zijn, het, naar ons voorkomt, in het algemeen wenschelijk zou zijn bezoldigde consuls aan te stellen;

dat wij echter geene plaatsen kunnen aanwijzen waar meer in het bijzonder aan bezoldigde consuls behoefte zou bestaan;

doch dat wij vermeenen bescheidenlijk te moeten opmerken, dat het ons meermalen wenschelijk is voorgekomen als beginsel aan te nemen, geene scheepsmakelaars met consulaire functiën te belasten, naardien de ervaring leert, dat door deze het consulaat maar al te vaak wordt dienstbaar gemaakt aan persoonlijk belang.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Vlissingen,
(*get.*) Van Duuren Dutilh, *Voorzitter.*
„ T. C. Dommisse, *Secretaris.*

AMSTERDAM, 21 Mei 1881.

Wij hadden de eer bij Uwer Excellentie's missive van 30 April jl., n°. 3631, afd. 2, te worden uitgenoodigd Uwe Excellentie ons gevoelen mede te deelen over de vragen: of het ons wenschelijk voorkomt eenige thans niet bezoldigde consulaire posten door bezoldigde ambtenaren te doen bezetten, en zoo ja, op welke plaatsen dan het eerst die maatregel zou moeten toegepast worden.

Wij hebben de eer Uwe Excellentie hierop te antwoorden, dat een uitbreiding in dien geest ons voor het oogenblik niet noodzakelijk voorkomt. Het belang van handel en scheepvaart bij consulaire vertegenwoordigers is gedurende de laatste jaren, wat betreft Europa, zeer verminderd ten gevolge der thans zoo volledige telegraphische gemeenschap met alle zee- en handelsplaatsen en de gemakkelijke en snelle wijze, waarop belanghebbenden zich kunnen begeven naar de plaatsen waar hunne belangen hen roepen.

Daarentegen kunnen consuls op plaatsen buiten Europa, in het bijzonder op die welke dikwerf als noodhavens bezocht worden, en onder deze komen voornamelijk in aanmerking Mauritius en Kaap de Goede Hoop, der scheepvaart belangrijke diensten bewijzen. Wenschelijk is het daar vertegenwoordigd te zijn door onafhankelijke, onpartijdige, flinke mannen, zooals inderdaad op dit oogenblik het geval is.

Mocht echter voor die of dergelijke plaatsen bij het vervullen van vacaturen geene personen zich beschikbaar stellen, die voldoenden waarborg aanbieden voor een behoorlijke vervulling van den consulairen post, alsdan verdient het o. i. aanbeveling een ruime bezoldiging aan die betrekking te verbinden, ten einde minder beperkt te zijn in de keus naar een waardigen vertegenwoordiger.

Ten slotte veroorloven wij ons nog één bemerking. Al geschiedt het niet altijd, dikwerf wordt tot nadeel der belanghebbenden de consul geplaatst tusschen zijn eigen belang en de onpartijdige vervulling zijner consulaire plichten. Om zooveel mogelijk dit te voorkomen, zouden wij een bepaling wenschelijk achten, waarbij niet alleen aan bezoldigde, maar ook aan onbezoldigde consuls verboden werd tevens te zijn agenten van assuradeuren, cargadoors of in eenige met de scheepvaart in rechtstreeks verband staande betrekking.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken,
(*get.*) D. CORDES, *Voorzitter.*
„ W. H. K. MOUTHAAN, *Secretaris.*

GRONINGEN, 2 Juni 1881.

De vertrouwelijke missive Uwer Excellentie van 30 April jl., 2de afd., n°. 3631, betrekkelijk het consulaatwezen, geeft ons aanleiding tot de volgende beschouwingen.

Bij vroegere gelegenheden hebben wij meermalen onze bezwaren ingebracht tegen het aanstellen van consuls in deze of gene plaats. Zoo verklaarden wij ons tegen de benoeming van een vice-consul te Leer (missive 11 Juni 1860, 16 Juni 1862), tegen de vervulling van het consulaat te Varel (missive 18 Juni 1868), tegen de oprichting van een consulair agentschap te Papenborg (missive 20 Mei 1869, 28 Februari 1870), tegen de vervulling van het consulaat te Emden (missive 18 Februari 1871).

De Kamer werd tot die bestrijding gedreven door de overweging, dat is er een consul of vice-consul, er door de schipperij consulaat gelden moeten betaald worden.

Hoewel nu deze druk door de Wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 65) ietwat verlicht is, zoo blijven zij nog altijd voor de scheepvaart bezwarend, en dit te meer nu dit bedrijf sedert eene reeks van jaren in een kwijnenden toestand verkeert. Daarom meende de Kamer vroeger en meent zij ook nu nog, dat althans in zeeplaatsen in de nabijheid van ons land gelegen, de consuls best konden gemist worden. Zelfs ging zij in hare missives van 17 September 1870 en 28 Maart 1874 zoo ver van te zeggen, dat het eerder eene verlichting dan een bezwaar zou opleveren, wanneer de consulaten in Noorwegen werden opgeheven, en dat eene aanstelling van een consul te Rügenwolde niet wenschelijk was. Hoewel nu dit bezwaar der Kamer zoude verdwijnen wanneer in zoover art. 1 der Wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 65) werd afgeschaft, dat onze consulaire ambtenaar, evenals dit met de Engelsche consuls het geval is, niets meer in rekening zoude mogen brengen voor de formaliteiten te vervullen bij aankomst en vertrek van een schip, zoo moeten wij echter opmerken, dat er nog iets anders is, dat tot bedenkingen aanleiding geeft.

Hierop wezen wij in onzen brief van 21 Juli 1864. Het is niet te ontkennen, dat in vele zeeplaatsen de schipperij meer last dan dienst ondervindt van den consul, vooral in geval van averijen. Niet zelden toch is de consulaire agent tevens scheepsmakelaar of cargadoor, en is dan zijne qualiteit als consul het middel om door

die zaken voor zijn bedrijf voordeel te behalen en dure hulp te verleenen.

Wij vreezen dat art. 10 van het Reglement voor de consulaire ambtenaren van 27 Juni 1874 (*Staatsblad* No. 74), hetwelk hun verbiedt aan de schipperij hunne diensten als agenten of zaakwaarnemers op eenige wijze op te dringen, tegen dit euvel weinig zal baten. Met het oog op dit bezwaar zoude het wenschelijk zijn, dat de consul bezoldigd werd, daar het hem dan volgens hetzelfde art. 10 verboden is een beroep of bedrijf uit te oefenen met de scheepvaart in rechtstreeksch verband staande. Er mocht wel bijgevoegd worden: „of daarin te zijn geassocieerd".

Uit dit alles volgt, dat ons oordeel over de werking van de instelling der onbezoldigde consuls, wanneer wij het oog vestigen op de zeeplaatsen en vooral op de kleinere zeeplaatsen, niet zoo onbepaald gunstig is.

Zouden wij het daarom wenschelijk achten, overal bezoldigde consuls te zien aangesteld? Dat is niet onze meening. Voor zoover men kan bekomen mannen, die om de eer, om de maatschappelijke positie van consul, deze betrekking ambieeren, en die tevens bij hunne medeburgers hoog staan aangeschreven, dan zouden wij aan zoodanigen onbezoldigden consul de voorkeur geven boven een die het om de bezoldiging doet. Immers die bezoldiging zal toch altijd betrekkelijk gering moeten blijven, en die geringe bezoldiging zou toch medebrengen, dat de persoon veel meer aan banden ligt dan de onbezoldigde consul; men zal, vreezen wij, tot een lager peil bij de vervulling dezer betrekkingen moeten afdalen, dan wanneer de consul onbezoldigd is, het geval behoeft te zijn.

Trouwens zal de wal het schip hier wel keeren. De consulaire agenten van Nederland vullen tien bladzijden van den *Staats-Almanak*. Er zal dus altijd wel een klein getal dier ambtenaren bezoldigd kunnen worden. Maar welke plaatsen moeten hiervoor het eerst in aanmerking komen? Wij vreezen dat voor een bepaald antwoord op deze vraag ons de noodige gegevens ontbreken.

In 't algemeen vloeit uit het boven opgemerkte voort, dat ons de zeeplaatsen, vooral in Denemarken, Noorwegen, Zweden en Rusland het eerst in aanmerking schijnen te komen en dan onder deze die, waarop de meeste scheepvaart plaats vindt.

Men kan dan daar ter plaatse personen als consuls bekomen of

of heenzenden, wier consulaire plichten niet in botsing komen met hun eigen belang.

Wij hopen hiermede, zooveel in ons vermogen was, aan uw verlangen te hebben voldaan.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Groningen,

Uit haren naam,
(*get.*) J. SCHILTHUIS U.Gz., *Voorzitter.*
„ B. D. H. TELLEGEN, *Secretaris.*

DORDRECHT, den 9[den] Juni 1881.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken ontving Uwer Excellentie's missive dd. 30 April jl., 2[de] afd, n°. 3631, vertrouwelijk, verzoekende het oordeel der Kamer te vernemen of het naar haar oordeel noodig of wenschelijk zou zijn eenige thans niet bezoldigde consulaire posten door bezoldigde ambtenaren te bezetten en welke plaatsen bovendien het eerst in aanmerking zouden dienen te komen om er een bezoldigd consulair ambtenaar heen te zenden.

De Kamer meent met Uwer Excellentie's gunstig oordeel over het Nederlandsche consulaire korps niet onvoorwaardelijk mede te kunnen gaan, maar gelooft integendeel dat dit personeel in vele opzichten in het belang van Nederlands handel en nijverheid beter zou kunnen werken dan thans het geval is. En ofschoon voorzeker in de eerste plaats alles aankomt op eene juiste keuze van de aan te stellen personen, kan toch, naar haar oordeel, het beginsel van het uitzenden van bezoldigde ambtenaren niet anders dan eene goede keuze van bekwame Nederlanders in de hand werken en verdient dit daarom toejuiching, want van bezoldigde ambtenaren kunnen toch voorzeker meer diensten gevorderd worden dan van onbezoldigde.

Bovendien heeft men bij het uitzenden van Nederlanders meer waarborgen dat zij met de behoeften van Nederlands handel en nijverheid bekend zullen zijn dan thans bij het consulaire personeel meestal het geval is en kan men ook geraken tot een strenger

toezicht op de in hun ressort gevestigde vice-consuls en consulaire agenten dan thans wordt uitgeoefend.

Tot haar leedwezen is de Kamer niet in staat plaatsen op te geven waar, naar hare meening, thans bezoldigde consuls gevestigd zouden moeten worden. Reederijen op de groote vaart bestaan hier niet meer, en de Kamer vermeent niet te veel te zeggen als zij beweert dat de koopvaardijvloot van Dordrecht op de groote vaart, weleer bestaande uit ongeveer 45 kapitale bodems, den genadeslag te danken heeft aan de wijze waarop de Hooge Raad het bekende art. 345 van het Wetboek van Koophandel heeft gemeend te moeten toepassen.

De Kamer, als niet bestaande uit rechtsgeleerden, is natuurlijk niet bevoegd over die toepassing een oordeel uit te spreken, maar zij heeft indertijd met vreugde begroet het Wetsvoorstel door Uwe Excellentie in eene andere ministerieele betrekking ingediend tot wijziging van genoemd artikel, een Wetsvoorstel dat door Uwer Excellentie's ambtsopvolger, naar de Kamer meent, uit te groote juridische rechtzinnigheid is ingetrokken. Mocht het Uwer Excellentie gegeven zijn haren invloed tot wijziging van dat artikel te kunnen aanwenden op eene wijze, waarbij be- en vervrachters gewaarborgd zijn, dan gelooft de Kamer dat aan het overblijfsel van Nederlands reederijen een gewichtige dienst bewezen zou worden.

De Kamer voornoemd,

(*get.*) A. Blussé, *Voorzitter.*
" D. van Wageningen, *Secretaris.*

Veendam, 14 Juni 1881.

In antwoord op Uwer Excellentie's missive van den 30sten April jl. nº. 3631, vertrouwelijk, hebben wij de eer te berichten, dat in het algemeen de belangen van den handel en de scheepvaart het best worden behartigd door bezoldigde consuls, en de zoodanigen die geen tak van handel uitoefenen, daar het meermalen is gebleken, dat vele onzer vreemde consuls bij het behartigen onzer handels en scheepvaartbelangen te veel letten op hunne eigene, of op die van hen, met wie zij in connectie staan.

Hoewel op dezen algemeenen regel gelukkige uitzonderingen bestaan, hebben wij alle redenen Uwe Excellentie aan te bevelen uitbreiding te geven aan het bezoldigd consulair personeel.

Uwe Excellentie houde het ons ten goede, dat naar de klachten niet geheel kan worden berekend de meerdere of mindere tevredenheid over de wijze, waarop de consuls hunne betrekking vervullen, daar deze zich bij de Hooge Regeering slechts kunnen uiten, wanneer de consuls in het oog loopende hun opgedragen belangen verwaarloozen, en verzwegen worden, wanneer men begrijpt, dat aan een slecht afgeloopen zaak niet meer valt te herstellen.

Voor den handel en de scheepvaart zoude het van belang zijn Nederlandsche ingezetenen geplaatst te hebben bij de consulaten te Petersburg, Konigsbergen, Riga, Danzig, Sundsvall, Bordeaux enz.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Veendam en Wildervank,

(*get.*) J. Wilkens Kzn., *Voorzitter.*
" G. Nauta, *Secretaris.*

Rotterdam, 27 Juni 1881.

De Kamer had de eer te ontvangen Uwer Excellentie's missive van 30 April jl., 2de afd., no. 3631, houdende de vraag in hoeverre het wenschelijk zou zijn aan het bezoldigde personeel der Nederlandsche consulaten meer uitbreiding te geven en zoo ja, welke plaatsen daarvoor het eerst in aanmerking zouden behooren te komen.

Gelijk Uwe Excellentie zelve opmerkt, bestaan thans verreweg het grootste gedeelte der consuls uit kooplieden, welke deze betrekking genoegzaam gratis waarnemen en daarin eene *onderscheiding* zien, terwijl Uwe Excellentie opmerkt dat bijna nooit klachten over die consuls inkomen en integendeel hunne diensten niet zelden worden geprezen.

Die gunstige beoordeeling deelt onze Kamer gereedelijk en zij meent er bij te mogen voegen, dat het haar meer eigenaardig en voor belanghebbenden voordeeliger voorkomt dat aanzienlijke kooplieden, die de betrekking eershalve waarnemen, met onze consulaire vertegenwoordiging belast blijven, dan dit aan jongelieden,

al mogen zij een examen hebben afgelegd, toe te vertrouwen; die laatsten toch zullen in den regel niet den invloed en de maatschappelijke positie hebben der eerste.

Bij groote landen, Frankrijk, Engeland en Noord-Amerika is dit misschien anders; de consuls dier Mogendheden maken een aanzienlijk, goed bezoldigd korps uit, waarin de titularissen eerst op kleinere daarna grootere plaatsen werkzaam zijn en eindelijk als consuls-generaal of consuls in de grootere steden tot de aanzienlijken behooren.

Dit zal voor Nederland niet te bereiken zijn, en de keuze blijft slechts tusschen jongelieden, schraal bezoldigd en die later betere betrekkingen zoeken, of chefs van geachte handelshuizen, en dan komt ons het laatste verre verkieselijker voor.

Daarbij komt nog dat onvolledig bezoldigde consuls uit den aard der zaak de aanvulling van hun inkomen in scherpe toepassing van consulaatrechten, enz. zullen moeten zoeken, wat bij vermogende kooplieden minder te vreezen is: onze consulaatrechten zijn toch reeds hoog en klaagt onze scheepvaart daar thans reeds over.

Wij gelooven dus dat geene aanleiding bestaat om het aantal bezoldigde consulaten uit te breiden en dat voor een land als Nederland die gevoegelijk kunnen beperkt blijven tot zoodanige plaatsen waarin die tevens een soort diplomatiek karakter hebben, gelijk in den Levant, China enz, met een woord, wij weten geene aanleiding om in den bestaanden toestand verandering te brengen.

Misschien zou het aanbeveling verdienen aan enkele meerdere generaal-consulaten in zeer voorname plaatsen een bezoldigd viceconsul toe te voegen en zou daartoe in de eerste plaats New-York in aanmerking kunnen komen, op welke plaats thans twee geregelde Nederlandsche stoombootlijnen varen en het vervoer van landverhuizers eene vroeger ongekende uitbreiding heeft gekregen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Rotterdam,

(*get.*) M. M. de Monchy, *President.*
„ J. C. Reepmaker, *Secretaris.*

HARLINGEN, 4 Juli 1881.

In antwoord op Uwer Excellentie's missive van den 30 April ll., No. 3631, waarbij ons oordeel wordt gevraagd over de wenschelijkheid om eenige thans onbezoldigde consulaire posten te bezetten door bezoldigde ambtenaren en welke plaatsen daartoe het eerst in aanmerking zouden dienen te komen, hebben wij de eer Uwe Excellentie het volgende op te merken.

In de meeste zeeplaatsen is de betrekking van consul eene zeer gewenschte, wijl de handelaar of veelal cargadoor daardoor eene preferentie geniet bij kooplieden en kapiteins behoorende tot de natie die hij vertegenwoordigt en de titel voor hem is een brevet van soliditeit.

Hoewel de consul dus onbezoldigd is werpt deze betrekking, buiten de consulaatgelden die hem ten goede komen indirect voor den titularis wellicht meer voordeel af dan eene bezoldiging zou bedragen, en bestaat er dus ook een prikkel in het finantieele, voor de goede waarneming der betrekking.

De blijkens het schrijven Uwer Excellentie zeldzaam voorkomende klachten, over de wijze waarop onbezoldigde consulaire beambten hunne betrekking waarnemen niet alleen, doch veeleer de bij het Departement inkomende gunstige rapporten daarover, kunnen naar onze meening ten bewijze strekken, dat eene vaste bezoldiging voor de nauwgezette waarneming der functiën geen vereischte is.

Evenmin achten wij dit noodig voor het prestige van Nederland in het buitenland, zoolang mannen van positie en invloed, bij de autoriteiten en de bevolking gezien, het als eene eer beschouwen, als vertegenwoordiger van Nederland op te treden, van wien bovendien in aangelegenheden van diplomatieken aard, waarin niet zelden hunne tusschenkomst wordt gevraagd, meer en beter steun kan worden verwacht dan van een beroepsconsul.

Zien wij om deze reden dus niet de noodzakelijkheid in van het aanstellen van gesalarieerde consuls in de plaats van de thans onbezoldigde, evenmin kennen wij andere redenen, die daartoe zouden nopen en wij meenen dat de handel meer en beter gediend zal worden door de thans onbezoldigde consuls, dan door hen die, hoewel theoretisch voorbereid, wellicht minder de geschiktheid zouden hebben, voor de behandeling van die zaken, waartoe zij meermalen geroepen worden, daar deze quaestiën veelal loopen

over usantiën van de plaats of over handelsartikelen waarmede men bekend wordt in de praktijk, doch moeielijk alleen door theoretische opleiding. Wat verder betreft de verslagen omtrent handel, scheepvaart en nijverheid, gelooven wij dat geene betere en degelijker rapporten kunnen worden verwacht, dan van zoodanige ambtenaren, die zelven tot den handelsstand behooren of door hunne positie en relatiën in staat zijn, zich grondig te doen voorlichten.

Na mededeeling van het voorstaande meenen wij het tweede gedeelte van Uwer Excellentie's vraag onbeantwoord te kunnen laten.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Harlingen,

(*get.*) JAN FREERK FONTEIN, *Voorzitter.*
" P. RODENHUIS GZN.

DELFZIJL, den 4^{den} Juli 1881.

In antwoord op Uwer Excellentie's missive van 30 April ll. heeft de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Delfzijl de eer Uwe Excellentie te kennen te geven dat volgens hare zienswijze de consuls bij voorkeur Nederlanders moeten zijn, of ten minste zooveel mogelijk de Nederlandsche taal verstaan; voorts personen welke niet het beroep van scheepsmakelaar, scheepsagent of scheepscommissionnair uitoefenen, en geen financieel belang bij die soort van zaken hebben, daar het dikwijls gebleken is, vooral bij scheepsaverijen, dat het financieel belang van den consul in strijd kwam met dat van den eigenaar van het schip, wat natuurlijk zeer nadeelig op het belang van laatstgenoemde werkte.

Zij is van meening dat het wenschelijk is sommige, thans niet bezoldigde consuls, door bezoldigde te vervangen, gedeeltelijk om boven opgegeven redenen, opdat gezagvoerders in de zeehavens, in moeielijke omstandigheden, er op rekenen kunnen een vertrouwd raadsman te hebben; en indien Uwe Excellentie mocht besluiten

tot het uitbreiden van meer bezoldigde consulaire posten over te gaan, meent zij dat in het belang van den handel en scheepvaart van Delfzijl daarvoor in de eerste plaats in aanmerking zouden moeten komen de zeehavens Cuxhaven, Elseneur, St. Petersburg, Riga, Sundsvall, Hull, New-Castle en Kopenhagen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Delfzijl,

(*get.*) J. BORST, *Voorzitter.*
„ R. KUEN, *Secretaris.*

D.

DE INSTELLING
VAN
LEERLING-CONSULS EN VICE-CONSULS.

BESLUIT VAN DEN 23sten JANUARI 1884, BETREFFENDE DE INSTELLING VAN LEERLING-CONSULS EN DE VEREISCHTEN OM TOT DIE BETREKKING TE WORDEN BENOEMD, EN ZULKS MET INTREKKING VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 5 APRIL 1875 (STAATSBLAD No. 42).

Wij Willem III, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, Groot-Hertog van Luxemburg, enz., enz.

Overwegende, dat het wenschelijk is de bepalingen van Ons besluit van 5 April 1875, No. 5, betreffende de instelling van leerling-consuls, te wijzigen;

Op de voordracht van onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, van den 21sten Januari 1884, No. 767;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I.

Niemand kan tot leerling-consul worden aangesteld dan hij, die

1°. Nederlander is,

2°. den ouderdom van 18 jaren heeft bereikt, en

3°. daartoe bekwaam verklaard is ten gevolge van een in het openbaar af te leggen examen.

Artikel II.

Tot het afnemen van het in artikel I bedoeld examen wordt door Ons, op voordracht van onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, eene Commissie benoemd, bestaande uit een Voorzitter en vier Leden.

In die Commissie wordt de handelstand vertegenwoordigd en heeft een van Onze consuls-generaal of consuls zitting.

Een ambtenaar van het Departement van Buitenlandsche Zaken wordt aan die Commissie als Secretaris toegevoegd.

Artikel III.

Zij ontwerpt en draagt aan de goedkeuring van onzen Minister van Buitenlandsche Zaken voor:

1°. een reglement op de periodieke aftreding harer leden;

2°. een reglement, bepalende de vakken waarover het examen bedoeld in art. I loopt, de plaats waar en de wijze waarop dat examen wordt afgenomen en de voorzieningen, vereischt om den betrekkelijken graad van bekwaamheid der geëxamineerden onderling en ook in vergelijking met later te examineeren candidaten te kunnen beoordeelen.

Het laatstgemelde reglement wordt in de *Staatscourant* openbaar gemaakt.

Artikel IV.

De Commissie wordt door haren Voorzitter, daartoe uitgenoodigd door onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, opgeroepen, zoo dikwijls als het belang van 's lands dienst het vordert.

Artikel V.

Het examen wordt afgenomen in de maand October 1884 en vervolgens om de twee jaren in dezelfde maand, alsmede wanneer onzen Minister van Buitenlandsche Zaken oordeelt dat er behoefte aan bestaat, en ten dage door hem te bepalen.

Het wordt minstens eene maand te voren in de *Staatscourant* aangekondigd. Daarbij wordt telkens het reglement, bedoeld in art. III, 2°., opnieuw openbaar gemaakt.

Artikel VI.

Om tot het examen toegelaten te worden moet men den ouderdom van 18 jaren bereikt hebben.

Zij, die het examen wenschen af te leggen, melden zich daartoe binnen veertien dagen na de aankondiging, in het voorgaand artikel vermeld, schriftelijk aan bij Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, met opgave van naam, voornamen en woonplaats. Zij leggen daarbij over hunne geboorteakte en, zoo zij den cursus van eene handelsschool gevolgd hebben, de getuigschriften welke zij daarvan bezitten.

Artikel VII.

Aan den geëxamineerde, die bekwaam bevonden wordt om tot leerling-consul te worden benoemd, wordt door de Commissie een getuigschrift uitgereikt, volgens model door Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, onder Onze goedkeuring, vastgesteld.

Artikel VIII.

Aan de betrekking van leerling-consul is een jaarwedde van *ƒ* 1200 verbonden.

De leerling-consuls brengen, zooveel mogelijk, hun oefeningstijd bij afwisseling bij het Departement van Buitenlandsche Zaken en bij een der voornaamste Nederlandsche consulaten door.

In het laatste geval kan hem eene buitengewone toelage worden verleend, waarvan het bedrag, met inachtneming der plaatselijke omstandigheden, door Ons wordt bepaald.

Artikel IX.

De bevordering tot vice-consul kan eerst geschieden nadat de leerling-consul een oefeningstijd van minstens twee jaren heeft doorgebracht en daarna voor de in art. II bedoelde Commissie op den ouderdom van minstens 21 jaren, in het openbaar, een voldoend overgangs-examen heeft afgelegd. Dit examen, waarvoor het reglement wordt vastgesteld op de in artikel III omschreven wijze, wordt afgenomen wanneer Onze Minister van Buitenlandsche Zaken oordeelt dat er behoefte aan bestaat, en ten dage door hem te bepalen. De artikelen IV, V, 2de zinsnede, en VII zijn ten deze toepasselijk.

De bevordering tot vice-consul geeft aanspraak op verhooging der jaarwedde.

Artikel X.

Tot de vervulling der openvallende en nader in te stellen bezoldigde consulaten komen bij voorkeur in aanmerking de in het voorgaand artikel bedoelde vice-consuls, mits zij minstens één jaar op loffelijke wijze, ten genoege van Onzen Minister van Buitenlandsche Zaken, zijn werkzaam geweest.

Artikel XI.

Ons besluit van 5 April 1875, n°. 5 (*Staatsblad* n°. 42), wordt ingetrokken. De commissie, ingevolge art. II van dat besluit benoemd, wordt geacht te zijn aangesteld krachtens dit besluit. Zij die vóór de dagteekening dezes een getuigschrift van bekwaamheid voor

leerling-consul hebben verkregen zijn als zoodanig benoembaar en, bij bevordering tot vice-consul, van de bij artikel IX bepaalde voorwaarden vrijgesteld.

Onze Minister voornoemd is belast met de uitvoering van dit besluit, dat in het *Staatsblad* en in de *Staatscourant* geplaatst en waarvan afschrift gezonden zal worden aan de Algemeene Rekenkamer.

's-GRAVENHAGE, den 23sten Januari 1884.

WILLEM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN DER DOES DE WILLEBOIS.

Uitgegeven den 12den Februari 1884.

De Minister van Justitie,
DU TOUR VAN BELLINCHAVE.

REGLEMENT OP HET EXAMEN VOOR DE BETREKKING VAN LEERLING-CONSUL, GOEDGEKEURD DOOR DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN, KRACHTENS ART. III VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 23 JANUARI 1884 (STAATSBLAD No. 9).

Artikel 1.

Uit het examen voor de betrekking van leerling-consul moet blijken van voldoende kennis van:

I. De Nederlandsche, Fransche, Engelsche en Duitsche taal, waarin de candidaat zich, zoowel schriftelijk als mondeling, behoorlijk zal moeten uitdrukken.

II. *a.* de algemeene beginselen der staathuishoudkunde;
b. de algemeene, natuurkundige en handels-aardrijkskunde;
c. de handelsgeschiedenis;
d. het handelsrekenen;
e. het boekhouden.

III. *a.* de algemeene beginselen van het Nederlandsch burgerlijk en handelsrecht;
b. de Nederlandsche staatsinstellingen.

Artikel 2.

De kennis eener in het vorig artikel niet genoemde taal, bij voorkeur van het Spaansch, het Italiaansch of eene der Skandinavische talen, zal tot aanbeveling strekken.

Artikel 3.

Het examen is schriftelijk en mondeling.

Artikel 4.

Het mondeling onderzoek heeft voor elk der candidaten afzonderlijk plaats.

Artikel 5.

De duur van het schriftelijk en van het mondeling onderzoek wordt vóór den aanvang van het examen door de Commissie bepaald en aan de candidaten medegedeeld.

Artikel 6.

De Commissie kan zich bij het afnemen van het examen door deskundigen doen bijstaan.

Artikel 7.

Na afloop van het examen beraadslaagt de Commissie met gesloten deuren omtrent de uitreiking van het getuigschrift. De beslissing wordt genomen met meerderheid van stemmen.

Artikel 8.

De Commissie brengt aan den Minister van Buitenlandsche Zaken schriftelijk verslag uit van het examen en van zijn uitslag, onder bijvoeging van hetgeen door haar in verband daarmede nuttig wordt geacht. Zij deelt bij dat verslag bepaaldelijk mede al hetgeen, naar haar oordeel, kan strekken tot beoordeeling van den graad van bekwaamheid en geschiktheid der geëxamineerden.

Artikel 9.

Het examen wordt gehouden te 's Gravenhage.

REGLEMENT OP HET EXAMEN VOOR DE BETREKKING VAN VICE-CONSUL, GOEDGEKEURD DOOR DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN, KRACHTENS ART. IX VAN HET KONINKLIJK BESLUIT VAN 23 JANUARI 1884 (STAATSBLAD No. 9).

Artikel 1.

Het examen voor de betrekking van vice-consul omvat:

I. *a*. de handelsgeschiedenis, bepaaldelijk van den nieuweren tijd;
b. de grondslagen der statistiek, voornamelijk der handels- en scheepvaartstatistiek;
c. den tegenwoordigen toestand van handel en nijverheid, voornamelijk met het oog op Nederlandsche belangen;
d. de groote handels- en gemeenschapswegen;
e. de wijze van voortbrenging der voornaamste handelsartikelen en de warenkennis;

II. *a*. het zeerecht;
b. het overige handelsrecht, alsmede het burgerlijk recht, voor zoover zij met het consulaatwezen in verband staan;
c. eenige algemeene kennis van het strafrecht en de strafvordering;
d. het volkenrecht en de voornaamste Nederlandsche verdragen, meer bepaaldelijk de handelsverdragen;
e. de wettelijke en verdragmatige bepalingen die den werkkring en de bevoegdheid der Nederlandsche consulaire ambtenaren regelen.

Artikel 2.

De artikelen 3 en volgende van het reglement op het examen voor de betrekking van leerling-consul gelden ook ten aanzien van het examen voor de betrekking van vice-consul.

VERSLAG DER COMMISSIE TOT AFNEMING DER CONSULAIRE EXAMENS, WAARBIJ DE REGLEMENTEN AAN DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN TER GOEDKEURING VOORGEDRAGEN EN TOEGELICHT ZIJN.

'S-GRAVENHAGE, 19 Maart 1884.

De Commissie belast met het afnemen der consulaire examens heeft met veel belangstelling kennis genomen van het haar door Uwe Excellentie medegedeelde Koninklijk besluit van 23 Januari jl. (*Staatsblad* n°. 9), waarbij de bepalingen betreffende de instelling van leerling-consuls gewijzigd zijn in den zin als door de Commissie in overweging was gegeven.

Overeenkomstig de uitnoodiging van Uwe Excellentie heeft zij de eer hiernevens de bij artikel III en IX van dat besluit bedoelde reglementen op de examens voor leerling-consul en voor vice-consul ter goedkeuring aan te bieden.

Ten aanzien der periodieke aftreding harer leden, waartoe artikel III, sub 1°., betrekking heeft, neemt de Commissie de vrijheid zich te gedragen aan het reglement gevoegd bij haar verslag van 12 Juli 1875, en destijds door Uwe Excellentie goedgekeurd. Kan Uwe Excellentie zich ook thans met dat reglement vereenigen, dan zou die aftreding daarnaar geregeld kunnen blijven.

Bij het opstellen der reglementen op de examens voor leerling-consul en voor vice-consul is de Commissie uitgegaan van het beginsel dat aan het Koninklijk besluit van 23 Januari jl. ten grondslag ligt. Volgens dat besluit strekt de betrekking van leerling-consul, waarvoor de ouderdom van 18 jaren bereikt moet zijn, ter voorbereiding voor den consulairen werkkring terwijl die van vice-consul, eerst na een tweejarigen oefeningstijd op den ouderdom van minstens 21 jaren te verkrijgen, hem een rang geeft in het eigenlijke consulaire korps en aanspraak op bevordering bij goede en getrouwe dienstvervulling.

Het examen voor leerling-consul moet zich derhalve bepalen tot de kundigheden welke ter *voorbereiding* voor de consulaire loopbaan noodzakelijk zijn en op de school, die in den regel op omstreeks 18-jarigen leeftijd wordt verlaten, kunnen worden verworven. Dat voor vice-consul is bestemd om te waarborgen dat de consulaire ambtenaar die *bijzondere* kennis bezitte welke hij voor de uitoefening

van zijn vak behoeft en eerst na de aanstelling tot leerling-consul kan verkrijgen.

Deze onderscheiding in het oog houdende meent de Commissie dat het examen voor leerling-consul eene *voldoende kennis* moet vorderen der na te noemen vakken:

I. De Nederlandsche, Fransche, Engelsche en Duitsche taal, waarin de candidaat zich, zoowel schriftelijk als mondeling, behoorlijk zal moeten uitdrukken.

De hierbedoelde kennis moet van den leerling-consul gevorderd worden, zoowel tot bewijs eener goed geslaagde opvoeding, als om hem in staat te stellen zijn oefeningstijd aan het Departement van Buitenlandsche Zaken en aan een der Nederlandsche consulaten met vrucht door te brengen en, in verband daarmede, de keuze dier consulaten niet te zeer te beperken. De overtuiging dat het bij het examen vooral op de eischen der praktijk aankomt heeft geleid tot de bijvoeging dat de candidaat zich in de genoemde talen, zoowel schriftelijk als mondeling, behoorlijk zal moeten uitdrukken.

II*a*. De algemeene beginselen der staathuishoudkunde.

De kennis dier beginselen moet den leerling-consul in staat stellen de hoofdwetten van het maatschappelijk leven te begrijpen en in hare werking, voornamelijk op het gebied van handel en scheepvaart, na te gaan.

b. De algemeene, natuurlijke en handelsaardrijkskunde.

De algemeene of zoogenaamd staatkundige en de natuurkundige aardrijkskunde, de laatste tevens een maatstaf van eenige kennis op natuurwetenschappelijk gebied, vormen den grondslag waarop de handelsaardrijkskunde, wier gewicht voor den leerling-consul onbetwistbaar is, moet berusten.

c. De handelsgeschiedenis.

Dat voldoende kennis van dit vak voor den leerling-consul noodzakelijk is om hem in staat te stellen den tegenwoordigen toestand des handels te kennen en te begrijpen zal wel geen betoog behoeven.

d. Het handelsrekenen.

e. Het boekhouden.

Hoewel de leerling-consul niet bestemd is zelf koopman te worden, kan eenige kennis van het handelsrekenen, waaronder ook bekendheid met munten, maten en gewichten verstaan wordt, in hem niet gemist worden.

Dit geldt ook van het boekhouden, waaronder hoofdzakelijk de wijze van inrichting en bijhouding der verschillende handelsboeken te verstaan is.

III*a*. De algemeene beginselen van het Nederlandsch burgerlijk- en handelsrecht.

Met het burgerlijk en handelsrecht komt de consulaire ambtenaar voortdurend in aanraking. Men denke slechts aan de bepalingen omtrent Nederlanderschap, burgerlijken stand, nalatenschappen en, met name, van het zeerecht. Voldoende kennis der algemeene beginselen kan derhalve voor de vorming van dien ambtenaar niet gemist worden. Oplossing van ingewikkelde juridische quaestiën zal bij het examen niet worden gevraagd, maar eene praktische algemeene kennis worden gevorderd.

b. De Nederlandsche staatsinstellingen.

Geroepen zich voor te bereiden om zijn land in den vreemde te dienen, moet de leerling-consul de bewijzen gegeven hebben dat hij het staatsorganisme van dat land kent.

Bij de bestaande inrichting van het schoolonderwijs hier te lande is voldoende kennis van al de genoemde vakken voor jongelieden van omstreeks 18-jarigen leeftijd alleszins verkrijgbaar.

Dat deze voorwaarde door de Commissie in het oog is gehouden kan Uwe Excellentie ook blijken bij vergelijking van het volgens besluit van 5 April 1875 vastgesteld programma, waaruit vervallen zijn de statistiek, de bijvoeging „bepaaldelijk van den nieuweren tijd" bij de handelsgeschiedenis, de warenkennis, de algemeene beginselen van het volkenrecht en de consulaire instellingen. Kennis dezer vakken kan bij het examen voor leerling-consul, zooals dit thans moet worden ingericht, niet geëischt worden, omdat zij voor jongelieden van omstreeks 18 jarigen leeftijd niet in voldoende mate verkrijgbaar is en tot de eigenlijke vakkennis van den consulairen ambtenaar gerekend moet worden.

Deze overweging leidde de Commissie er ook toe om de algemeene beginselen van het strafrecht en der strafvordering, die in evengemeld programma onder de aanbevelende vakken voorkwamen, in nevensgaand ontwerp-reglement niet te vermelden. Daarentegen acht zij, blijkens art. 2 van dat Ontwerp, de kennis eener in art. 1 niet genoemde taal, bij voorkeur van het Spaansch, het Italiaansch of eene der Skandinavische talen, ook nu voor den leerling-consul aanbevelenswaardig, omdat het bezit dier kennis voor jongelieden

van omstreeks 18 jarigen leeftijd hier te lande mogelijk is en de keuze van consulaten voor hunne verdere opleiding ruimer maakt.

Het examen voor vice-consul, bestemd om de *beroepskennis* van den consulairen ambtenaar ter toetse te brengen, zal, naar het oordeel der Commissie, de navolgende vakken en onderwerpen moeten omvatten:

I. *a.* De handelsgeschiedenis, bepaaldelijk van den nieuweren tijd.

Kon voor den leerling-consul eene algemeene kennis van dit vak voldoende worden geacht, de vice-consul moet het bewijs hebben geleverd van grondige studie, met name van de geschiedenis van den nieuweren tijd.

b. De grondslagen der statistiek, voornamelijk der handels en scheepvaartstatistiek.

Begrip der wijze van samenstelling van de statistiek en der uit haar af te leiden gevolgtrekkingen, waarop bij het examen, meer dan op de kennis van cijfers, zal worden gelet, moet voor den consulairen ambtenaar eene bepaalde behoefte worden geacht.

c. Den tegenwoordigen toestand van handel en nijverheid, voornamelijk met het oog op Nederlandsche belangen.

De laatste woorden geven het gezichtspunt aan waaruit het examen in dit vak moet worden ingericht. Het belang daarvan voor den Nederlandschen consulairen ambtenaar schijnt geen betoog te behoeven.

d. De groote handels- en gemeenschapswegen.

Hetzelfde geldt van het hierbedoelde onderwerp.

e. De wijze van voortbrenging der voornaamste handelsartikelen en de warenkennis.

Om handel en nijverheid te kunnen bevorderen moet de Nederlandsche consulaire ambtenaar natuurlijk hunne waren en voortbrengselen en de wijze van voortbrenging der voornaamste handels- en nijverheidsartikelen kennen. Bij het examen zal voornamelijk op de voortbrengselen van Nederland en zijne koloniën worden gelet.

II*a*. Het zeerecht.

b. Het overige handelsrecht, alsmede het burgerlijk recht, voor zoover zij met het consulaatwezen in verband staan.

Kan de leerling-consul met de kennis der algemeene beginselen van burgerlijk en handelsrecht volstaan, de vice-consul moet in de eerste plaats het zeerecht, en evenzeer de bepalingen van het

overige handelsrecht en van het burgerlijk recht die met het consulaatwezen in verband staan, grondig kennen.

c. Eenige algemeene kennis van het strafrecht en der strafvordering.

Deze kan bij den consul missus, met name in de Oostersche landen, niet wel worden gemist. Bij het examen in dit vak zal natuurlijk het meest op die bepalingen worden gelet welke met het consulaatwezen in verband staan.

d. Het volkenrecht, en de voornaamste Nederlandsche verdragen, meer bepaaldelijk de handelsverdragen.

De consul kan geroepen zijn kooplieden en scheepsgezagvoerders omtrent volkenrechtelijke vragen raad te geven en kan voor de juiste toepassing der gesloten verdragen hebben te waken.

e. De wettelijke en verdragmatige bepalingen die den werkkring en de bevoegdheid der Nederlandsche consulaire ambtenaren regelen.

De noodzakelijkheid van dit vak behoeft allerminst betoog. Met wettelijke bepalingen zijn bedoeld die welke vervat zijn in de vanwege het Departement van Buitenlandsche Zaken uitgegeven verzamelingen en die welke tot aanvulling en wijziging daarvan dienen, met name, het consulair reglement (Koninklijk besluit van 27 Juni 1874 (*Staatsblad* n⁰. 74), de Wet op de consulaatrechten van 18 April 1874 (*Staatsblad* n⁰. 74), de Wetten houdende bepalingen omtrent de huishouding en tucht op de koopvaardijschepen van 7 Mei 1856 (*Staatsblad* n⁰. 32) en van 13 November 1879 (*Staatsblad* n⁰. 190), de Wet omtrent de zeebrieven van 28 Mei 1869 (*Staatsblad* n⁰. 96), de Wetten betreffende de bevoegdheid der consulaire ambtenaren tot het opmaken van burgerlijke akten en de consulaire rechtsmacht van 25 Juli 1871 (*Staatsblad* n⁰. 91) en van 9 November 1875 (*Staatsblad* n⁰. 201). Met de verdragmatige bepalingen zijn voornamelijk het tractaat met Spanje van 18 November 1871 (*Staatsblad* n⁰. 30 van 1873) en latere soortgelijke verdragen bedoeld.

Een *afzonderlijk* examen in taalkennis acht de Commissie voor den vice-consul niet noodig, niet alleen omdat daaromtrent bij het leerling-consulsexamen een opzettelijk onderzoek wordt ingesteld, maar ook omdat men mag aannemen dat die kennis door de praktische werkzaamheid aan het Departement van Buitenlandsche Zaken en aan een der consulaten uitgebreid of althans onderhouden zal worden. Zij behoudt zich evenwel voor om bij het schriftelijk

en mondeling onderzoek in sommige vakken van het Fransch, Engelsch of Duitsch gebruik te maken.

De bepalingen omtrent inrichting, duur, plaats en uitslag van het examen, voorkomende in het volgens besluit van 5 April 1875 vastgestelde reglement, zijn in de praktijk alleszins voldoende bevonden. De Commissie heeft ze derhalve in de beide hier nevensgaande ontwerp-reglementen opgenomen en meent ter toelichting met het volgende te kunnen volstaan:

Artikel 3. De bedoeling is dat het schriftelijk en het mondeling onderzoek elkander zullen aanvullen, in dien zin dat bij elk examen aan de Commissie voorbehouden blijve te beslissen welke vakken het onderwerp van het een of van het ander, dan wel van beide, zullen uitmaken.

Artikel 4. Het hier gestelde beginsel wordt bij het schriftelijk onderzoek uit den aard der zaak toegepast.

Artikel 5. Het schijnt wenschelijk aan de Commissie die vrijheid van bepaling te laten welke noodig is om, met inachtneming der bij vorige examens opgedane ervaring en der omstandigheden, het examen aan zijn doel te doen beantwoorden.

Artikel 8, 2de gedeelte. Eene bepaalde formuleering der voorzieningen bedoeld in artikel 3 van Zijner Majesteits besluit van 28 Januari jl. kan moeilijk gegeven worden.

Het bij examens veelal gevolgde stelsel om door een aantal punten de beteekenis der kennis van den geëxamineerde uit te drukken heeft slechts eene betrekkelijke waarde. Derhalve is slechts in het algemeen aangeduid dat in het Verslag der Commissie een maatstaf gevonden zal kunnen worden ter beoordeeling der geëxamineerden. Wordt omtrent ieder hunner in dit opzicht alle mogelijke inlichting gegeven, dan is de weg tot vergelijking onderling en met later te examineeren candidaten geopend.

Artikel 9. Als plaats van het examen schijnt de zetel der Regeering aanbeveling te verdienen.

Na het hierboven gezegde vleit de Commissie zich dat Uwe Excellentie zich met de aangeboden ontwerp-reglementen zal kunnen vereenigen.

Voor dat geval veroorlooft zij zich Uwe Excellentie in overweging te geven bij de bekendmaking dier reglementen in de *Staatscourant* te vermelden hetgeen in dit verslag ter toelichting daarvan is aangevoerd.

Het zou der Commissie wel aangenaam zijn indien het tijdstip waarop het examen in de maand October a. s. zal worden gehouden door Uwe Excellentie nader kon worden bepaald.

Hare leden weten dan op welken tijd zij beschikbaar moeten zijn. Behoudens Uwe Excellentie's goedvinden zou dat tijdstip wellicht in de tweede helft van October gekozen kunnen worden.

De Commissie voornoemd:

(*get.*) TAK VAN POORTVLIET, *Voorzitter*.
" W. N. VAN HAMEL, *Secretaris*.

E.

RAPPORT
DER COMMISSIE
VOOR DE CONSULAIRE EXAMENS.

UITTREKSEL UIT EEN SCHRIJVEN DER COMMISSIE VOOR HET AFNEMEN DER CONSULAIRE EXAMENS AAN DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN VAN 26 OCTOBER 1886.

Evenals voor twee jaren kon uit tal van adspiranten aan verscheiden jongelieden die ten volle voor de intrede in de consulaire loopbaan geschikt zijn, het getuigschrift van bekwaamheid worden uitgereikt. En thans is het gebleken dat zelfs voor het over twee jaren te houden onderzoek meerderen zich bekwamen. De Regeering heeft daardoor reeds nu bij de vervulling der consulaire posten eene ruime keuze verkregen, en zal die in toenemende mate verkrijgen, uit geschikte personen, waarvan zij de besten voor 's lands dienst zal kunnen aanwijzen.

Het doel waarmede in 1875 de consulaire examens zijn ingesteld mag dus, bij handhaving der thans daaromtrent geldende bepalingen, geacht worden te zijn bereikt.

Juist daarom rekent de Commissie het zich echter ten plicht om Uwe Exc. in overweging te geven, hoezeer de thans voor een goed en den lande nuttig consulaatwezen aangebrachte en stellig in volgende jaren nog vermeerderende bouwstof eerst dan voordeel kan afwerpen, wanneer zij werkelijk tot den opbouw van die vertegenwoordiging van handels-, nijverheids- en scheepvaartbelangen in vreemde gewesten, waaraan Nederland behoefte heeft, wordt aangewend. In 1874 werd door de wettelijke regeling van de heffing der consulaatrechten de grondslag gelegd, welke eene aan de eischen van onzen tijd beantwoordende inrichting dier vertegenwoordiging mogelijk kan maken. Verdere maatregelen moesten wachten op de aanwezigheid van het geschikte personeel. Zoude, nu het langzamerhand aanwezig schijnt, de tijd tot eene organisatie van dit gedeelte van onzen openbaren dienst niet zijn gekomen?

De Commissie wenscht zich tot het stellen dezer vraag, waarop zij eenstemmig een bevestigend antwoord zoude geven, te bepalen. Hoewel bereid om hare zienswijze omtrent zoodanige regeling, zoo Uwe Exc. deze wenschte te vernemen, nader te omschrijven, meent zij echter daartoe Uwe uitnoodiging te moeten afwachten.

MISSIVE VAN Z.EXC. DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN, JHR. VAN KARNEBEEK, VAN 3 NOVEMBER 1886.

Hooggedelgestrenge Heer!

Ik heb met belangstelling kennis genomen van het mij bij Uwe missive van 26 October jl. geworden verslag met bijlagen betreffende het examen ter verkrijging van het getuigschrift van bekwaamheid voor de betrekking van leerling-consul.

Terwijl ik den inhoud dier stukken in de *Staatscourant* doe plaatsen heb ik de eer der Commissie bij dezen mijn dank aan te bieden voor de zorg en de moeite aan het examen besteed.

Wat door haar sub 3°. van het verslag is aangevoerd is mijne aandacht niet ontgaan.

Het is mij echter niet duidelijk wat de Commissie bedoelt met eene organisatie van ons consulaatwezen, waartoe in verband met de door haar aangewezen ruime keus van geschikt personeel alsnog zou behooren te worden overgegaan.

Immers zijn er op de plaatsen waar dit gaandeweg noodig is geoordeeld bezoldigde consulaire ambtenaren gevestigd, terwijl in die organisatie van jaar tot jaar de wijzigingen worden gebracht welke de behoefte vordert.

Gaarne zal ik derhalve te zijner tijd eene nadere uiteenzetting der denkbeelden van de Commissie ontvangen.

Gelief enz.

(*get.*) V. KARNEBEEK.

Den Heere mr. TAK VAN POORTVLIET,
Voorzitter der Commissie v/d consulaire examens.

RAPPORT DER EXAMENCOMMISSIE.

DEN HAAG, 4 Juli 1887.

Voldoende aan de door Uwe Excellentie tot de commissie voor de consulaire examens gerichte uitnoodiging, heeft deze de eer, hare denkbeelden omtrent eene meer volledige organisatie van den Nederlandschen consulairen dienst thans nader te ontwikkelen.

1. De aanhef der „Algemeene voorschriften voor de Nederlandsche consulaire ambtenaren" leert dat „het doel van de instelling der Nederlandsche consulaten hoofdzakelijk is de bescherming en bevordering der belangen van den handel, de scheepvaart en de nijverheid der Nederlanden". Op welke wijze en door welke maatregelen trachtte de Nederlandsche Regeering dit zoo juist omschreven doelwit door haren consulairen dienst te doen bereiken?

De werkkring der Nederlandsche consulaten wordt in algemeene trekken omschreven door het Koninklijk besluit van 27 Juni 1874 (*Staatsblad* n°. 74), waarbij een reglement voor de consulaire ambtenaren is vastgesteld. Hunne verplichtingen zijn ten aanzien van de daarin behandelde onderwerpen geregeld door de bijzondere Wetten van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 65), regelende de consulaatrechten, en van 25 Juli 1871 (*Staatsblad* n°. 91), regelende de bevoegdheid der consulaire ambtenaren tot het opmaken van burgerlijke akten, en de consulaire rechtsmacht, alsmede door verscheidene voorschriften van het Wetboek van Koophandel, door meerdere Koninklijke besluiten en van den Minister van Buitenlandsche Zaken uitgegane Instructiën, welke alle, voor zoover zij van vóór 1874 dagteekenen en destijds van kracht waren, zijn afgedrukt in de bekende Verzameling van VAN DEVENTER. [1])

Volgens art. 1 van het zoo even genoemde reglement worden de consulaire ambtenaren in het algemeen door den Koning aangesteld. Deze is in zijne keuze aan geenerlei voorschrift gebonden. Alleenlijk zijn door het Koninklijk Besluit van 5 April 1875 (*Staatsblad* n°. 42) en nader door het Koninklijk besluit van 23 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 9) eischen gesteld, waaraan door hen, die eene aan-

---

1) M. L. VAN DEVENTER, De Algemeene Voorschriften voor den Nederlandschen consulairen ambtenaar, uitgegeven op last van den Minister van Buitenlandsche Zaken. 's Gravenhage, MARTINUS NIJHOFF, 1874.

stelling tot leerling-consul wenschen en vervolgens tot vice consul willen opklimmen, moet worden voldaan, en is in art. 9 van het eerstgenoemde en art. 10 van het laatstgenoemde Koninklijk besluit bepaald, dat de overeenkomstig deze bepalingen in dienst getreden leerling-consuls, na doorloopen proeftijd, bij voorkeur in aanmerking zullen komen tot de vervulling der openvallende en nader in te stellen bezoldigde consulaten. Verder schenkt art. 5 van het reglement aan de consuls-generaal en consuls de bevoegdheid, om in plaatsen van hun ressort vice-consuls en consulaire agenten aan te stellen, mits de keuze der personen vooraf door de Regeering zij goedgekeurd. Omtrent de bezoldiging is bij het Koninklijk besluit van 23 Januari 1884 bepaald, dat deze voor de leerling consuls *f* 1200 zal bedragen, en dat hun bij bevordering tot vice-consul eene billijke verhooging wordt toegekend. Overigens bestaan hieromtrent geene voorschriften. Ten aanzien van toelagen is zulks evenmin het geval. De wet van 18 April 1874 bepaalt, dat de onbezoldigde consulaire ambtenaren de door hen ingevorderde consulaatrechten genieten. Somwijlen dragen zij daarvan echter een gedeelte over aan den consul-generaal, binnen wiens ressort zij werkzaam zijn. De bezoldigde consuls verantwoorden de door hen ingevorderde rechten aan 's Rijks schatkist. Ten aanzien der pensioenen gelden voor de consulaire ambtenaren de algemeene Wetten van 9 Mei 1846 (*Staatsblad* n°. 24) en 21 Mei 1873 (*Staatsblad* n°. 64).

De aanwijzing der consulaire ressorten, waarbinnen de ambtsvervulling der verschillende consuls-generaal en consuls zich beweegt, geschiedt, volgens art. 2 van het consulaire reglement, door den Minister van Buitenlandsche Zaken. Om de wijze te leeren kennen, waarop de achtereenvolgende Ministers van Buitenlandsche Zaken zich van deze taak hebben gekweten, moeten de bescheiden der Staatsbegrooting en de Staatsalmanak worden geraadpleegd. In de eerstgenoemde worden jaarlijks de geldsommen uitgetrokken, welke voor bezoldiging van of toelagen aan consulaire agenten van verschillenden rang worden bestemd. Enkele malen oefenden de Staten-Generaal door wijziging in dit cijfer middellijk invloed uit op de bezetting van enkele posten. De Staatsalmanak geeft jaarlijks de namen van alle consulaire ambtenaren en van hunne standplaatsen. De raadpleging en vergelijking dezer bronnen leert al aanstonds, dat de indeeling der ressorten en de plaatsing der consulaire agenten door geenerlei leidende gedachte

blijvend werd beheerscht. Veeleer werd daarbij uitsluitend rekening gehouden met de wisselende indrukken en behoeften van den dag, met de belangen en eischen der telkens beschikbare personen. Dit werd meermalen rechtstreeks of zijdelings van Regeeringswege erkend. En door Uwe Excellentie geschiedde zulks opnieuw bij haar schrijven van 3 November 1886, 2de afdeeling, n°. 9098, waar omtrent den in het verslag over de laatst gehouden consuls-examens uitgeoefenden aandrang tot eene meer voldoende inrichting van den Nederlandschen consulairen dienst werd geantwoord: „Het is mij niet duidelijk wat de Commissie bedoelt met eene organisatie van ons consulaatwezen, waartoe in verband met de door haar aangewezen ruime keus van geschikt personeel zou behooren te worden overgegaan. Immers zijn er op de plaatsen, waar dit gaandeweg noodig is geoordeeld, bezoldigde consulaire ambtenaren gevestigd, terwijl in die organisatie van jaar tot jaar de wijzigingen worden gebracht, welke de toestand vordert."

Het zij der Commissie vergund uiteen te zetten, wat zij met eene organisatie van ons consulaatwezen bedoelde, en hoe zij die met de krachten en hulpmiddelen, waarover wij kunnen beschikken, zoude mogelijk rekenen.

2. Dat de zorg der Regeering voor den handel, de nijverheid en de scheepvaart der Nederlanden zich ook buiten onze grenzen behoort uit te strekken, zal wel door niemand worden betwist. Zelfs mag men aannemen, dat zoolang Nederland niet weder rechtstreeks in de staatkundige verhoudingen der beschaafde wereld wenscht in te grijpen, bevordering en bescherming dier stoffelijke belangen de voornaamste taak zal wezen van het Departement van Buitenlandsche Zaken.

Tweeledig zal die zorg moeten zijn. Voor de rechten en belangen der Nederlanders, wier bedrijf in het buitenland wordt uitgeoefend, zal zij in de eerste plaats moeten waken. Maar niet minder dient zij, waar onvoldoende kennis is gebleken of mag worden aangenomen omtrent buitenlandsche toestanden en behoeften, welker veronachtzaming schadelijk kon wezen, de gegevens tot eene juiste en volledige wetenschap te verzamelen en daarmede, waar noodig, de Nederlandsche belanghebbenden voor te lichten.

Er is een tijd geweest, nog niet heel lang geleden, dat het gebied, waarbinnen Nederland zijne handelsbetrekkingen had aangeknoopt of zijne vlag zich vertoonde, waarhenen het de voort-

brengselen zijner nijverheid zond, hoezeer in verschillende werelddeelen verspreid, met uitsluiting van andere streken kon worden aangewezen en omschreven. De Regeeringszorg kon zich toen hoofdzakelijk tot dien kring bepalen; wat daarbuiten lag, wellicht straffeloos veronachtzamen. Geheel anders is het gesteld, nu de spoorweg, de stoomvaart en de telegraaf een volkomen ommekeer in de voortbrenging en verdeeling der rijkdommen brengen. De geheele bewoonde aarde vormt zich daardoor in steeds toenemende mate tot een groot en samenhangend gebied van productie, waarbinnen alle stapelplaatsen voorheen zich te zamen voegen tot ééne groote wereldmarkt, op welker onderdeelen de waren en diensten tot steeds meer overeenstemmende prijzen worden verhandeld. Om op deze wereldmarkt de hun toekomende plaats te behouden of te heroveren, zijn voor den handel, de nijverheid en de scheepvaart veel grooter inspanning dan vroeger, eene veel meer omvattende en volledige kennis der steeds afwisselende behoeften en der eischen van het verkeer onmisbaar; eene kennis, welke zij zelve zich niet steeds en onder alle omstandigheden kunnen verschaffen.

Ook de Regeeringszorg heeft daarom met den veranderden toestand rekening te houden. Zij moet, om niet beneden hare roeping te blijven, breeder worden opgevat. Waar voortbrenging en ruilhandel in toenemende mate den invloed ondervonden van de gebeurtenissen en verschijnselen over de geheele uitgestrektheid, in elk onderdeel van het arbeidsveld der menschen, zal de Regeering omtrent hetgeen daarop voorvalt, aan zich zelve en aan het land onafgebroken en volledig voorlichting moeten verschaffen. Dat deze het geheel omvatte, is een steeds klemmender eisch, want verwaarloozing van een der onderdeelen kan het juiste inzicht doen missen en gevaar opleveren van schade.

Om eene voorlichting in dezen geest en omvang te kunnen schenken, zullen zij, aan wie in het buitenland die taak wordt opgedragen, zich daaraan in grooteren of kleineren kring, ten volle moeten wijden. Deze arbeid kon niet als bijzaak worden waargenomen; hij vordert den geheelen man. Sedert geruimen tijd is dit zoo hier als elders begrepen. Terwijl voorheen slechts daar bezoldigde ambtenaren werden aangesteld, waar de consulaire werkzaamheid, in meer beperkten door wetsbepalingen omschreven zin, eene groote uitbreiding had verkregen, zag men deze langzamerhand ook elders in groote middelpunten van handel, nijverheid en

verkeer werkzaam, ook waar nog nauwelijks eenige consulaire arbeid voor hen te verrichten scheen. Engeland, dat vroeger dan eenig ander land over de geheele aarde zijn handels-, nijverheids- en scheepvaartbelangen had voor te staan, bezat het vroegst een volledig net van goed bezoldigde consulaten. Frankrijk volgde, maar vooral ook Duitschland wist zich na de bevestiging zijner eenheid in het buitenland organen te verschaffen, voor de behartiging van dit groote volksbelang ten volle berekend. 1) Kleinere Staten bleven sedert dien tijd niet achter. België onder anderen, dat zoo uitnemend zorg weet te dragen voor zijne materieele belangen, heeft zijne bezoldigde consulaten in latere jaren stelselmatig uitgebreid en ingedeeld. 2)

Ook hier te lande werd de noodzakelijkheid, om in dezen op de eischen van den tijd te letten, na 1870 gevoeld en erkend. De omwerking der circulaire voorschriften, de Wet omtrent de consulaatrechten, de instelling der leerling-consuls waren daarvan de uitvloeiselen. Zij werden door de inrichting van enkele bezoldigde consulaten gevolgd. Sommiger plaatsing treft echter de aandacht. Door raadpleging der begrootingsstukken blijkt het, dat de bezoldigde consulaten, waarvoor bijv. na 1878 bezoldigingen op de Staatsbegrooting werden aangevraagd, veel minder met het oog op de algemeene belangen van onzen handel, onze nijverheid en onze scheepvaart werden ingesteld dan wel met het oog op de eischen der handhaving van ons gezag en van ons handelsbedrijf in de Nederlandsche koloniën of van het verkeer in de hoofdsteden van Europa. Voor 1878 werden aangevraagd *f* 148 100, voor 1887 *f* 170 300, alzoo *f* 22 200 meer. Welnu, voor de consulaten van Singapore en Penang zijn sedert 1878 nieuwe posten ad *f* 27 000, voor St. Petersburg en Constantinopel ad *f* 10 500 uitgetrokken.

De inzage der lijst van onze bezoldigde consulaten 3) zal bovenal het bewijs leveren, dat van hunnen arbeid die volledige voorlichting, welke thans onmisbaar is, niet kan worden verwacht. In Australië toch wordt zoodanig consulaat te eenenmale gemist. De Westkust van Zuid-Amerika en geheel Noord-Amerika zijn onbezet. Op het groote vasteland van Afrika schittert naast Caïro slechts een memorie-post voor den Transvaal. In Azië wordt in geheel het

1) Bijlage A. Uit Reichshaushalts-Etat 1887/88. Auswärtiges Ambt, Art. 31-102.
2) Bijlage B. Uit begrooting België 1887 lijst consulaten.
3) Bijlage C.

vasteland van Indië, in Centraal-Azië, in de eilandengroepen, buiten ons koloniaal bezit gelegen, geen bezoldigd consulaat gevonden. En in Europa wordt het meerendeel niet in de hoofdsteden van den handel, maar in die der Regeering aangetroffen.

Nu worden buiten de bezoldigde posten nog wel aan sommige consulaire ambtenaren toelagen verstrekt [1]). Vroeger mochten deze wellicht in meerdere mate gunstig werken. De critiek, waartoe de verstrekt wordende toelagen al dadelijk aanleiding geven, ter zijde latende, zal door niemand ernstig worden volgehouden, dat de consulaire ambtenaar, die eene toelage ontvangt, maar de vrijheid behoudt en ook wel zal moeten behouden, om nevens het ambtswerk eigene zaken te drijven, voor de goede en volledige vervulling van thans gevorderden arbeid den toch noodzakelijken waarborg kan schenken, welken de bezoldigde ambtenaar geeft voor wien zijn ambt ook is de levenstaak.

De Commissie wenscht in geenen deele de waarde te verkleinen van hetgeen door velen onzer onbezoldigde consulaire ambtenaren ten dienste van het algemeen wordt verricht. Menig bewijs van ambtsijver en nauwgezetheid hunnerzijds is ook aan haar bekend. Vele consulaire verslagen der latere jaren munten uit door zaakkennis en degelijkheid. En de Regeering zoude ongetwijfeld dit gunstig getuigenis nog met talrijke der Commissie onbekende feiten kunnen staven. Toch kunnen deze persoonlijke verdiensten geen wijziging brengen in den gebrekkigen toestand, noch de bezwaren wegnemen, welke hij doet ontstaan. Het individueele karakter dat zij dragen, ontneemt de zekerheid, dat blijvend, ook bij verwisseling van personen of bij gewijzigden maatschappelijken werkkring van deze ambtenaren de vrijwillige toewijding zal of kan voortduren. Maar bovendien, de volledigheid, de aaneensluiting van allen arbeid, welke aan de werkzaamheid onzer consulaten hunne grootste waarde moet geven, wordt thans zeer zeker gemist, en kan door sommiger ijverige bemoeiingen niet worden onnoodig gemaakt noch vervangen.

3. Het eerste wat tot verbetering van het bestaande, tot het verkrijgen van eenen gewenschten toestand moet geschieden, is derhalve, dat men zich rekenschap geve van den geheelen omvang der werkzaamheid, het arbeidsveld overzie, waarop de Regeerings-

---

1) Zie Bijlage D.

zorg zich buitenslands ter bescherming en bevordering van onzen handel, onze nijverheid en onze scheepvaart moet bewegen. Vervolgens zal het niet moeilijk vallen, om de deelen daarvan aan te wijzen, welke door ligging, bodem, eigenaardigheden van het volksleven, de nijverheid en het verkeer van elkander zijn te onderscheiden.

Elk dezer onderdeelen eischt uit het oogpunt onzer handels-, nijverheids- en scheepvaartbelangen afzonderlijke en voortdurende studie en oplettendheid, en is daarom als vanzelf tot een onderscheiden gebied van consulaire werkzaamheid aangewezen. In elk zoodanig gebied ware als middelpunt dier werkzaamheid een bezoldigd consulaat-generaal te vestigen. Onder zijne leiding kon de plaatselijke arbeid binnen dien kring door onbezoldigde consuls worden verricht, voor wier arbeid de consul-generaal echter tot op zekere hoogte verantwoordelijk zoude wezen, en wier berichten en verslagen in het consulaat-generaal konden worden nagegaan, zoo noodig verwerkt en aangevuld, alvorens zij aan de Regeering worden opgezonden. De omschrijving van het ambtsgebied der bezoldigde consulaten zoude hun derhalve eene voortdurende bestudeering der daarin voorkomende toestanden en verschijnselen en toezicht op de ondergeschikte agenten mogelijk moeten maken. De grenzen zullen daarom echter niet eng zijn te trekken, wanneer de indeeling van het geheel slechts goed zij geschied.

Zoodanige verdeeling nu reeds hier geheel volledig uit te werken, schijnt minder gewenscht, en ware zonder voorafgaande studie van talrijke bijzonderheden ook niet wel mogelijk. Als in menig opzicht welgeslaagde proeve van indeeling der bezoldigde consulaten, overeenkomstig de behoeften van eenen kleineren Staat, mag naar de lijst der Belgische posten in Azië worden verwezen, waarop bezoldigde consulaten voorkomen in den Levant, in Midden-Azië, China, in de Engelsche, Spaansche en Nederlandsche bezittingen, en die met eenige omwerking vrij wel zoude aangeven, wat, naar het oordeel der commissie, voor dat werelddeel tot eene gewenschte organisatie van ons consulaatwezen, met het oog op onze algemeene handels, nijverheids- en scheepvaartbelangen, zoude worden vereischt.

In dezen zelfden geest moest die organisatie dan ook voor andere werelddeelen worden uitgewerkt. Daarbij zoude, om onnoodige kosten en teleurstellingen te voorkomen, met zorg en behoedzaamheid zijn te handelen. Wanneer de indeeling eerst in algemeene trekken is omschreven, zouden de grenzen van elk der onderschei-

dene ressorten en de zetel van elk consulaat-generaal eerst mogen worden vastgesteld na een voorafgaand opzettelijk onderzoek ter plaatse. Een ambtenaar, liefst hij, aan wien voor naderhand de post is toegedacht, zoude uitgezonden kunnen worden met de opdracht, om het voorloopig aangewezen gebied te doorreizen, het land en volk, de wetgeving, den economischen toestand, den handel, de nijverheid en de verkeersmiddelen, in verband met onze eigene toestanden en belangen, nauwkeurig na te gaan, en daarover een uitgewerkt verslag te leveren, hetwelk aan de Regeering, in verband met reeds vroeger of van elders bekende feiten, de noodige gegevens zoude verschaffen, om ten aanzien van dit consulaat-generaal en van de verdere organisatie van den consulairen dienst in zijn ressort de noodige beslissingen te nemen. Op deze wijze geen stap vooruitgaande zonder voorafgaand onderzoek en zoo volledig mogelijk kennis van zaken, zoude de organisatie van ons consulaatwezen eene vastheid verkrijgen, welke duurzaam gunstige uitkomsten belooft, zoude het netwerk van onze consulaten na eenige jaren, stevig ineengeweven, de geheele bewoonde aarde kunnen omvatten, onzen handel, nijverheid en scheepvaart beschermende, waar die betrekkingen hebben aangeknoopt, den weg bereidende naar streken, waarheen hij door hen nog niet werd gevonden.

4. Om eene gewenschte inrichting van het Nederlandsche consulaatwezen te verkrijgen, moet de Regeering kunnen beschikken over een genoegzaam en bekwaam personeel, ter behoorlijke bezetting van de bezoldigde consulaten. Het schijnt haar gelukkigerwijze daaraan niet te zullen ontbreken. De instelling der leerling-consuls, door de later gegeven voorschriften omtrent de bevordering tot vice-consul aangevuld, heeft de oogen van een groot aantal daarvoor geschikte jongelieden op de consulaire loopbaan gevestigd. Het getal, dat zich daarvoor aanmeldde, was in de laatste jaren zoo groot, dat de Regeering, uit hen, die aan de gestelde eischen voldeden, de meest geschikte kiezende, in de behoeften van den dienst reeds behoorlijk zoude kunnen voorzien. Wel zijn zij, die sedert 1875 achtereenvolgens tot leerling-consul werden aangesteld, ten deele ook tot hoogere rangen bevorderd, op dit oogenblik natuurlijk niet allen geschikt, om in het buitenland zelfstandig op te treden. Maar wanneer de Regeering zich met de hierboven ontwikkelde denkbeelden vereenigde, zoude daarvan ook nog slechts voor enkelen sprake kunnen zijn. De voorbereiding door studie en plaatselijk

onderzoek in den vreemde, zoude vooreerst de taak moeten zijn der jeugdige ambtenaren, die gedurende de latere jaren in het consulaire korps zijn opgenomen en tot vice-consul zijn opgeklommen. Tot dien arbeid zijn zij onder behoorlijke leiding nu reeds volkomen, door hunnen leeftijd zelfs meer dan andere ambtenaren, geschikt. Tot hunne eigene vorming is zoodanige opdracht alleszins gewenscht, zoo al niet noodzakelijk, willen zij later werkelijk goede hoofdambtenaren worden in den consulairen dienst. De Commissie is toch van de noodzakelijkheid eener vroegtijdige uitzending der aanstaande consulaire agenten ten zeerste doordrongen. Zij mag daarom ook niet nalaten, om bij deze gelegenheid haar innig leedwezen uit te spreken over het feit, dat de jongelieden, die in de laatste jaren tot leerling-consul zijn benoemd, niet meer geregeld bij onze consulaten in den vreemde werden geplaatst, maar bijna uitsluitend met bureauwerk aan het Departement van Buitenlandsche Zaken belast. Mogen wellicht te zwak bezette bureaux van dat Departement daardoor worden gebaat, tot de vorming van geschikte consulaire ambtenaren is het een vereischte, dat zij van jongs af aan in den vreemde worden geoefend. De toekomst dezer jongelieden kon door bestendiging van dit misbruik in de waagschaal worden gesteld, terwijl die van onzen consulairen dienst er stellig schade door zoude lijden.

Is het geschikte personeel, om de noodige maatregelen in den gewenschten omvang thans te nemen, voorhanden, en mag de aanvulling daarvan, naarmate de omstandigheden dit zullen vorderen, met zekerheid worden verwacht, tot behoud van dien zoo gunstigen toestand niet minder dan van de bij ons consulaatwezen betrokken volksbelangen, is het noodig, dat de Regeering thans niet langer drale. De beschikbare ambtenaren zijn voldoende geoefend en in de kracht des levens, met lust bezield voor de door hen gekozen levenstaak. Doch bij den ongeregelden toestand onzer consulaire inrichtingen zijn zij zonder eenig zeker vooruitzicht, en vragen zich lichtelijk af, op welke wijze de Regeering eenige orde en vastheid daarin zal brengen, hierdoor tevens hunne toekomst verzekerende. Tot dusver was er geene reden om te vragen, of zulks wel zal geschieden. In het belang des lands moet, nu gemis van geschikt personeel, waarop vroeger meermalen werd gewezen, niet meer als grond tot uitstel kan gelden, voorkomen worden, dat daartoe aanleiding ontsta. Niet slechts zoude dan ontmoedi-

ging met alle hare schadelijke gevolgen komen onder hen, die reeds in het consulaire korps zijn opgenomen. Maar ook de toevloed van jongelieden, die tot vertegenwoordiging onzer belangen in den vreemde neiging gevoelen, zoude niet meer in dezelfde mate naar eene aanstelling tot leerling-consul en opklimming in den consulairen dienst zijn gericht. De geschiktsten zouden zich, als gewoonlijk, het eerst terugtrekken en, al kwam de Regeering later tot andere inzichten, 's lands dienst zoude jarenlang van die weifeling het nadeel kunnen ondervinden.

Intusschen zoude de Commissie onze bezoldigde consulaten-generaal niet uitsluitend door het personeel, dat als leerling-consul in 's lands dienst is getreden, bezet willen zien. Zij zoude meenen, dat, onder den straks te vermelden waarborg, ook leden van het corps diplomatique daartoe konden worden aangewezen. De Commissie wil in geenen deele het onderscheid miskennen, dat uit den aard der zaak tusschen diplomatieken en consulairen arbeid, als geheel genomen, blijft bestaan. Doch tevens staat het bij haar vast, dat zoo niet uitsluitend, dan toch in verreweg de meeste gevallen, reeds nu de arbeid onzer diplomatieke agenten tot behartiging der belangen van onzen handel, onze nijverheid en onze scheepvaart zal of moet strekken. Daartoe kan het niet anders dan nuttig zijn, wanneer de meer opzettelijke verzorging dier belangen hun ook tijdelijk en bij afwisseling wordt opgedragen. Hierdoor zullen zij ook, meer onmiddellijk tot de studie onzer economische toestanden en behoeften geroepen, niet slechts later den bijstand van deskundige voorlichting bij onderhandelingen allicht meer dan thans kunnen ontberen, maar vooral ook de leiding van den consulairen dienst, welke hun thans reeds binnen hunnen ambtskring door de Algemeene voorschriften is opgedragen, met meerdere kennis van zaken kunnen voeren, en ook feitelijk aan het hoofd dier consulaire vertegenwoordiging staan. Onze diplomatieke dienst kan daarmede slechts winst doen. Het denkbeeld is trouwens niet nieuw; elders wordt het daarin nedergelegde beginsel sedert geruimen tijd met goed gevolg toegepast. Zoo vervullen voor Duitschland, Frankrijk, Oostenrijk en België meermalen diplomatieke ambtenaren een consulairen post; zoo ook voor Rusland, waar zelfs de consulaten, evenzeer als de ambassades en gezantschappen, uitdrukkelijk onder de diplomatieke betrekkingen zijn opgenomen en hetzelfde toelatingsexamen tot deze allen is

ingesteld. (Vgl. dagorder van den Minister van Buitenlandsche Zaken van 10 December 1859, No. 25). Toch staat de Russische diplomatie niet bij die van andere Staten ten achter.

Tegenover de voordeelen, aan zoodanige regeling verbonden, kan moeilijk eenig afdoend bezwaar worden aangevoerd. De opleiding der leden van het Nederlandsche corps diplomatique geeft wellicht thans nog geen voldoenden waarborg van vakkennis voor de waarneming van een belangrijk consulaat-generaal. Daarom zoude de Commissie meenen, dat zoodra de consulaire dienst ook voor leden van het corps diplomatique wordt opengesteld, het examen voor den rang van vice-consul, zooals dat laatstelijk bij Koninklijk besluit van 23 Januari 1884 (*Staatsblad* No. 9) is vastgesteld, voor de secretarissen van legatie verplichtend behoort te worden gemaakt. Voor sommige posten, waar in den consul-generaal hoedanigheden en oefening worden gewenscht, die meer bijzonder in leden bij het corps diplomatique worden aangetroffen, zal hunne optreding in den consulairen werkkring een wezenlijk voordeel voor den dienst opleveren. Dat daartegenover echter ook consulaire ambtenaren, die voor den diplomatieken dienst eene bijzondere geschiktheid bezitten, in sommige gevallen zonder schade voor het land met de waarneming daarvan kunnen worden belast, zal wel geen betoog meer eischen, nu reeds vroeger en ook thans nog diplomatieke posten met eere door consuls-generaal zijn of worden vervuld. Zonder dat daardoor de onderscheiden eischen van den werkkring worden uit het oog verloren, kunnen onze vertegenwoordigers in het buitenland zich, naarmate het noodig blijkt, bij afwisseling aan den diplomatieken en den consulairen arbeid wijden. Zij zullen daardoor stellig het landsbelang te beter leeren begrijpen en behartigen. Vaste regelen te stellen omtrent de vervulling van consulaire posten door onze diplomaten en van diplomatieke posten door de consulaire ambtenaren, zoude voorshands niet wenschelijk wezen. Zeer veel hangt hierbij van persoonlijke hoedanigheden af, en het schijnt voldoende, dat onder den hierboven aangeduiden waarborg van bekwaamheid de gelegenheid tot afwisselende plaatsing open blijve.

Tegenwoordig worden de consulaire posten, ook de belangrijkste, omdat zij onbezoldigd zijn, veelal gedurende het leven bekleed, of althans zoo lang het den consulairen ambtenaar zelven wenschelijk voorkomt. In het stelsel der bezoldigde consulaten-generaal dient

als beginsel voorop te staan, dat hunne hoofden door de Regeering kunnen worden overgeplaatst van het eene consulaat naar het andere, zoodra het belang van den dienst zulks vordert. Dat uitnemende krachten dikwijls op een nieuw arbeidsveld met nog meerder vrucht dan op het sedert lang bewerkte kunnen gebruikt worden, ligt voor de hand. Ook andere omstandigheden kunnen eene verplaatsing wenschelijk maken. Zij moeten echter ter beoordeeling der Regeering blijven.

De aanstelling der onbezoldigde consulaire ambtenaren, welke onder de leiding der consuls-generaal zouden werken, zal natuurlijk voor een groot deel aan de voordracht dezer hoofdambtenaren moeten worden overgelaten. Het schijnt echter wenschelijk, om daarbij meer nog dan thans het geval is, aan den regel vast te houden, dat, zoolang er eene andere geschikte keuze mogelijk is, geene scheepsagenten, noch agenten van assuradeurs in eenigen consulairen rang worden aangesteld. Tevens dient er tegen te worden gewaakt, dat Nederlandsche vice-consuls of consulaire agenten te gelijker tijd in zoodanige betrekking voor een of meer andere Staten werkzaam zijn. De misbruiken, welke uit de gelijktijdige waarneming dezer ambten of beroepen voortvloeien, zijn te algemeen bekend, dan dat het noodig ware ze nog eens opzettelijk aan te wijzen. De organisatie, welke den bezoldigden consul-generaal tot op zekere hoogte voor den arbeid der ondergeschikte consuls en agenten in zijn ressort verantwoordelijk zoude stellen, kan er toe bijdragen om de wering dezer misbruiken door eene goede keuze van personeel, waarbij de consul-generaal dan zelf belang heeft, tegen te gaan.

5. Telken male wanneer vroeger over de inrichting van ons consulaatwezen van gedachten werd gewisseld, is de meening uitgesproken en werd het van Regeeringswege toegestemd, dat eene goede en gewenschte regeling te groote uitgaven van den Staat zoude vorderen, en daarom onbereikbaar was te achten. Is zulks werkelijk het geval?

De Commissie aarzelt niet, om op deze vraag een ontkennend antwoord te geven. Naar hare meening zijn de uitgaven, tot het verkrijgen en in stand houden van eene behoorlijke inrichting van het Nederlandsche consulaatwezen gevorderd, niet boven onze krachten. Het komt er slechts op aan, of de beschikbare gelden naar een vast plan, met overleg en op de best mogelijke wijze worden gebruikt.

Op de loopende Staatsbegrooting voor 1887 zijn *f* 170 300 uitgetrokken voor jaarwedden en toelagen voor de consulaten. De begrooting van het Departement van Buitenlandsche Zaken in België stelt voor datzelfde jaar frs. 517 500 beschikbaar. Het is de moeite waard, na te gaan wat Nederland, in vergelijking met België, voor meer dan twee-derde gedeelten der in dat land bestede uitgaven thans bezit. Het nevensgaande overzicht [1]) moge daartoe strekken. Toelichting schijnt onnoodig. De Belgische organisatie, welke met het oog op de handelsbelangen en den uitvoer der voortbrengselen van dezen Staat is samengesteld, zoude natuurlijk niet onveranderd voor Nederland passen. Maar wat vaststaat, is, dat ook Nederland voor eene uitgaaf van ongeveer *f* 250 000 zes consuls-generaal, met eene bezoldiging van *f* 12 000, vier ad *f* 10 000, veertien ad *f* 9000 zoude kunnen aanstellen, en nog voor vice-consuls en leerling-consuls *f* 14 000 beschikbaar houden; — met andere woorden, aan de hierboven ontwikkelde denkbeelden eene aanvankelijk volledige uitvoering kan geven, zijn consulaatwezen op vasten voet en voldoende wijze kan geregeld zien, terwijl daar thans met eene uitgaaf van *f* 170 300 een, zachtst genomen, hoogst onbevredigende toestand wordt bestendigd.

Vier en twintig consulaten-generaal toch, waarvan op nader aan te wijzen plaatsen in Azië wellicht zeven, in Afrika vier of vijf, in Amerika zeven, in Australië twee, in Europa in de drie voor ons belangrijkste havenplaatsen, wellicht ook in Midden-Europa één, kunnen worden geplaatst, zouden tot eene volledige organisatie voldoende wezen. Ook de daarvoor genoemde bezoldigingen mogen voldoende worden geacht. Het ware echter onmogelijk, om op dit oogenblik reeds aanstonds zoo verre te gaan. Daartoe is nog geen voldoend personeel aanwezig. In den hierboven gevolgden gedachtengang moet de vestiging dan ook geleidelijk plaats vinden, dus in elk geval over meerdere jaren zijn verdeeld. De uitvoering dezer organisatie zoude daarom aanvankelijk en ook in de eerstvolgende jaren geene of althans geene noemenswaardige verhooging van het begrootingscijfer vragen.

Hiertoe zoude echter noodig zijn, dat men het stelsel van persoonlijke toelagen, dat bij onzen consulairen dienst nog altijd eene groote rol speelt, dadelijk in beginsel en geleidelijk in de

1) Bijlage E.

toepassing werd gebroken. Reeds is er op gewezen, dat eene toelage nimmer de bezoldiging vervangen kan. Bovendien geeft geen vorm van belooning meer aanleiding tot gunstbetoon, dat met ongelijke maten toemeet en waardoor hij het meeste kan genieten, die zich het naast bij de bron bevindt. Gaat men na, hoe de *f* 26 900, over 1887 voor toelagen aangevraagd, zijn verdeeld, dan blijkt het, dat daarvan *f* 9700 aan consulaire ambtenaren worden toegelegd, die reeds eene bezoldiging genieten; *f* 10 500 worden door de consuls in Europa genoten, en terwijl *f* 3000 beschikbaar blijven, is slechts op *f* 3700 voor de consulaire ambtenaren buiten Europa gerekend. Ook hier levert de eenvoudige opsomming van feiten reeds de critiek. Uit de gelden, welke door geleidelijke intrekking der toelagen beschikbaar worden, konden met veel meerder nut een twee- of drietal bezoldigde consulaten-generaal worden bekostigd.

Uit het bovenstaande is reeds gebleken, dat door de Commissie, behalve de instelling van een drie- of wellicht viertal consulaten-generaal in de voorname handelsplaatsen, op geene bezoldigde consulaten in Europa wordt gerekend. Bij de inzage der lijst zal men ontwaren, dat de consulaten, waaraan in Europa thans eene bezoldiging of toelage is verzekerd, nagenoeg uitsluitend zijn gevestigd in de hoofdplaatsen van verschillende Europeesche Staten, bij wier Regeeringen ook Nederlandsche diplomatieke agenten zijn geaccrediteerd, die voor het meerendeel zelfs ook op de standplaats van het consulaat verblijf houden. Met uitzondering van Londen, waar de geheel eenige toestand en belangrijkheid der plaats eene uitzondering wettigt, schijnt er voor de blijvende handhaving dier bezoldigingen en toelagen geen voldoende grond aanwezig. Zoodra de diplomatieke ambtenaren ook in den consulairen werkkring kunnen optreden, zal het hoofd der missie dien òf zelf volbrengen, òf onder zijne leiding door eenen secretaris van legatie kunnen doen volbrengen. Voor deze laatsten zal het eene nuttige oefening wezen, en de regeling zelve zal slechts medewerken om de eenheid van leiding der consulaire aangelegenheden in het ressort des gezantschaps te bevorderen. Wanneer het beginsel gehandhaafd blijft, dat in Europa de legatiën dezelfde bevoegdheid ten aanzien van den consulairen dienst bezitten als de consulaten-generaal in de andere werelddeelen, ware daarnevens vast te stellen, dat geene bezoldigde consulaten werden gevestigd op de plaatsen, waar zich een Nederlandsche diplomatieke post bevindt.

De raadpleging der opgave van onze bezoldigde consulaten dee reeds zien, dat sommige bijna uitsluitend om staatkundige redenen in het belang van het bestuur onzer overzeesche bezittingen zijn ingesteld. Met name geldt dit van de consulaten te Penang en te Djeddah. Wellicht zoude het overweging verdienen, om hunne kosten, welke niet bepaaldelijk gezegd kunnen worden voor de bevordering van den handel, de nijverheid en de scheepvaart der Nederlanden noodig te zijn, ten laste der begrooting van Nederlandsch-Indië te brengen.

Wordt op deze wijze elke onnoodige uitgaaf afgesneden, en ook verder met zuinigheid beheerd, dan zal de zoowel voor eene goede verzorging onzer materieele belangen als voor eene goede aanwending van het aanwezige personeel thans zoo noodzakelijke organisatie van het Nederlandsche consulaatwezen de financieele draagkracht van den Staat niet te boven gaan. Immers ook de consulaire pensioenen, waarvan de regeling reeds sedert jaren als dringend noodzakelijk is erkend, en waarvan het bedrag ongetwijfeld zoude toenemen, zullen bij den tegenwoordigen toestand van het pensioenfonds der burgerlijke ambtenaren geenerlei offers van de schatkist vorderen.

6. Zal de invoering eener organisatie van het Nederlandsch consulaatwezen, zooals die hierboven in algemeene trekken werd omschreven, voldoende zijn, om deze instelling ten volle aan hare roeping te doen beantwoorden? Allicht zoude de meening ingang kunnen vinden, dat tegenover de krachtsontwikkeling, welke door grootere Staten ook op dit gebied tot bevordering hunner stoffelijke belangen wordt ten toon gespreid, het Nederlandsche consulaatwezen wel immer door zijn bescheiden omvang en geringer hulpmiddelen zal achterstaan, en daardoor niet die diensten voor onzen handel, nijverheid en scheepvaart zoude kunnen bewijzen, welke hunnen buitenlandsche mededingers ten beste komen. Deze opvatting zoude echter voor een goed deel op dwaling berusten. Eenvoudige vergelijking immers met andere Staten, waarvan de uitgestrektheid en bevolking die van ons land vele malen overtreffen, en van welker ingezetenen de aanrakingen en handelsbetrekkingen in vreemde landen daarom ook allicht in gelijke verhouding moet worden nagegaan en verzorgd, is hier geen maatstaf. Mits het goed wordt ingericht, kan een meer bescheiden consulaatwezen dezelfde waarde hebben voor ons land, welke het uitgebreide

consulaire korps van Engeland en Duitschland heeft voor die zoo veel grootere Staten Het gebrek van den tegenwoordigen toestand is immers niet gelegen in het te klein getal onzer consulaire agentschappen, waarvan sommige zelfs uitnemend worden bestuurd, maar in de onvolledigheid en het gemis aan samenhang van het geheel.

Dat de vestiging van een aaneensluitend net van bezoldigde consulaten hierin niet reeds alleen en volkomen zal voorzien, is echter duidelijk. Naarmate daarmede wordt voortgegaan, zal aan den arbeid der consuls-generaal en dus van het geheele Nederlandsche consulaatwezen, ook voor zoover die de voorlichting van onzen handel, nijverheid en scheepvaart en hunne ontwikkeling in den vreemde ten doel heeft, van Regeeringswege de noodige leiding zijn te geven.

Reeds nu zijn aan de consulaire ambtenaren voorschriften gegeven omtrent de samenstelling en inzending der verslagen van handel, scheepvaart en nijverheid (Instructie van 10 Augustus 1864. VAN DEVENTER blz. 160). Zouden deze voorschriften al op zich zelve eene herziening en aanvulling eischen, bij de invoering der aanbevolen organisatie van het consulaatwezen is hunne omwerking aanstonds te eerder noodzakelijk. Terwijl van den onbezoldigden consul niet veel meer dan het jaarverslag en de bijzondere mededeelingen, welke in de instructie vermeld zijn, kunnen worden gevraagd, zal de betrekking der in te stellen consulaten-generaal tot het Departement van Buitenlandsche Zaken eene veel nauwere, meer onafgebroken voortwerkende moeten zijn. En terwijl zij in geregelde briefwisseling moeten staan tot dit Departement en telkens ten spoedigste daarhenen alles moeten berichten wat in het belang der welvaart van Nederland moet worden gekend, zal evenzeer van uit het Departement aan hen voortdurend zoodanige voorlichting geschonken moeten worden, als strekken kan om den arbeid der consulaten vruchtbaar te maken, hun zooveel noodig te doen weten wat hier te lande en buiten hunnen ambtskring hunne opmerkzaamheid vordert. De Regeering moet over juiste en volledige kennis omtrent den toestand en de behoeften van onzen handel, onze nijverheid en onze scheepvaart binnenslands beschikken, om die voorlichting aan hare ambtenaren buiten onze grenzen te kunnen geven. Deze kennis mag niet bij het Departement van Buitenlandsche Zaken worden ondersteld maar zal ongetwijfeld door het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid

kunnen worden verzameld en worden verschaft. Aan dit Departement, dat tevens in geregelde betrekking staat tot de organen van handel en nijverheid hier te lande, zal dan ook gelijk dit nu ten aanzien der uitgave van de consulaire verslagen geschiedt, de studie en verwerking der berichten van de consulaten-generaal en de mededeeling aan binnenlandsche belanghebbenden van wat daartoe nuttig schijnt, zijn op te dragen. De kennis, welke van Regeeringswege wordt verzameld, zal zich dan in één brandpunt vereenigen en daardoor zoo volledig mogelijk worden. Op deze wijze kan de geregelde samenwerking van alle beschikbare krachten worden verzekerd tot bevordering en bescherming ook buiten onze grenzen der stoffelijke belangen van Nederland.

7. Wanneer Uwe Excellentie zich, na overweging der hierboven ontwikkelde denkbeelden, met de daarin ontvouwde hoofdlijnen eener organisatie van het Nederlandsche consulaatwezen mocht kunnen vereenigen, zoude de uitvoering daarvan — het is reeds aangetoond — geleidelijk moeten geschieden. Maar tevens zoude het van den aanvang af moeten vaststaan, dat met die uitvoering geregeld zal worden voortgegaan, totdat het geheele samenstel van den consulairen dienst is tot stand gebracht.

De Commissie zoude daarom aan Uwe Excellentie in overweging willen geven, om, wanneer de indeeling van het geheel in den boven aangeduiden omvang voorloopig als grondslag kon worden genomen, reeds aanstonds met de voorbereiding der organisatie van ons consulaatwezen in een der werelddeelen, waartoe wel reeds het noodige personeel aanwezig is, aan te vangen. Bij de toelichting van het voor de uitzending van ambtenaren en wellicht ook reeds voor de vestiging van consulaten aan te vragen krediet, zoude opzettelijk kunnen worden aangegeven, dat zulks geschiedt als een eerste stap tot de geheele, in hoofdtrekken mede te deelen organisatie, zoodat de beschikbaarstelling der gelden aanvankelijke goedkeuring der grondslagen van het geheele plan in zich zoude sluiten. Is zoodanige goedkeuring verkregen, dan kan, naarmate het personeel voorhanden blijkt en de voorbereiding afloopt, met de vestiging der consulaten-generaal worden overgegaan.

De daartoe te nemen maatregelen laten de noodige tijdsruimte tot het ontwerpen of aanvullen der bepalingen van instructiën, welke de nieuwe toestand zal eischen. Zij zullen zelfs de gelegenheid tot studie en overweging van hetgeen er in moet worden voor-

geschreven en kan worden vrijgelaten, ongevraagd vermeerderen. Van groot belang zoude het daarbij wezen, wanneer de samenwerking der Regeering met de binnenlandsche organen van handel en nijverheid tegelijkertijd op voldoende wijze kon worden geregeld. Ook de noodige voorzieningen ten aanzien der bestemming van de consulaatrechten en tot eene billijke regeling der pensioenen van de consulaire ambtenaren kunnen gemakkelijk tijdig tot stand komen.

De Commissie gelooft niet, dat voor zoodanigen arbeid eene vermeerdering van het ambtenaarspersoneel bij de Departementen van Buitenlandsche Zaken en van Waterstaat, Handel en Nijverheid onvermijdelijk zal wezen. Is deze meening juist, dan zoude, bijaldien de uitgaven voor Djeddah en Penang naar de Indische begrooting werden overgebracht, reeds zonder hoogere krediet-aanvraag met de organisatie in Azië kunnen worden aangevangen. Wordt te gelijker tijd met de geleidelijke intrekking der onnoodige bezoldigde posten en toelagen in Europa begonnen, dan komen ook reeds gelden vrij voor de verdere noodzakelijke uitgaven en zal haar druk op de schatkist weinig merkbaar zijn.

De Commissie zoude meenen, dat de door haar voorgestane organisatie van ons consulaatwezen, aan billijke eischen voldoende, langs dezen weg zonder bezwaar kan geschieden. Zij zoude er echter grooten prijs op stellen, wanneer door hen, die er in de eerste plaats belang bij hebben, daarover een oordeel kon worden uitgesproken. Zij neemt mitsdien de vrijheid, Uwe Excellentie in overweging te geven, om dit schrijven te doen plaatsen in de *Nederlandsche Staatscourant* en daarvan de noodige afdrukken te doen verzenden aan de kamers van koophandel en fabrieken en aan de maatschappijen van scheepvaart, handel, nijverheid en landbouw, met verzoek om over de hierboven ontwikkelde denkbeelden hare meening te doen kennen.

De Commissie voor de consulaire examens,

TAK VAN POORTVLIET, *Voorzitter.*
J. W. MAY.
E. N. RAHUSEN.
H. F. R. HUBRECHT.
W. M. PIETERS.
J. PAULUS, *Wd. Secretaris.*

BIJLAGE A.

BESOLDUNGEN UND LOKALZULAGEN DER KONSULATSBEAMTEN.

		Mark.	Mark.
	Generalkonsulate.		
Amsterdam . .	Generalkonsul 20 000 M., Sekretär 5000 M..	25 000	
Antwerpen . .	Generalkonsul 20 000 M., Sekretär 5000 M..	25 000	
Budapest . . .	Generalkonsul 27 000 M., (ausserdem 3 300 M. Miethe für das Kanzlei-lokal aus Titel 109 des Etats), Sekretär 4500 M.	31 500	
Cairo	Generalkonsul 30 000 M. (ausserdem 10 000 M. Miethenschädigung aus Titel 109 des Etats), Dragoman 8000 M., Sekretär 4500 M.	42 500	
Calcutta . . .	Generalkonsul 40 000 M., Sekretär 8000 M..	48 000	
Capstadt . . .	Generalkonsul 24 000 M. Sekretär 6000 M..	30 000	
Constantinopel.	Generalkonsul 24 000 M. (ausserdem 4500 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 109 des Etats), zwei Vize-Konsuln mit 7200 M. und 6000 M., Dragoman 5400 M., erster Sekretär und Hafenmeister 5400 M., zweiter Sekretär 4500 M.	52 500	
Genua	Generalkonsul 15 000 M, Sekretär 4500 M..	19 500	
London	Generalkonsul 40 000 M., Vizekonsul 7200 M., Kanzler 6000 M., vier Sekretäre mit 5400 M., 5200 M., 4900 M., und 4500 M., ein Registrator mit 4000 M., Amtsdiener 2400 M..	79 600	
	Transporteere . . .	353 600	

		Mark.	Mark.
	Generalkonsulate.		
	Per Transport. .	353 600	
New-York. . .	Generalkonsul 48 000 M., Konsul 18 000 M., Vizekonsul 10 800 M., Kassirer 8400 M., Registrator 6000 M, zwei Sekretäre mit 4800 M., und 4200 M..	100 200	
Odessa	Generalkonsul 27 000 M., Vizekonsul 7200 M., Kanzler 4500 M.	38 700	
Shanghai . . .	Generalkonsul 30 000 M., Vizekonsul 12 000 M., Dolmetscher 12 000 M., Sekretär 7200 M. . . . . (Sämmtliche Beamte haben freie Wohnung.)	61 200	
Sofia	Generalkonsul 25 000 M., Dragoman 5000 M., Sekretär 4500 M.	34 500	
Sydney	Generalkonsul 30 000 M., Sekretär 6000 M..	36 000	
Warschau . .	Generalkonsul 30 000 M. (ausserdem 4500 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 109 des Etats), Kanzleivorstand 6000 M., Dragomans 5400 M., Sekretär 4800 M. .	46 200	
Yokohama . .	Generalkonsul 30 000 M., Vizekonsul 12 000 M., Dolmetscher 10 500 M., Sekretär 6000 M., Kanzlist und Amtsdiener 3600 M.	62 100	
	(Der Generalkonsul und der Dolmetscher haben freie Wohnung) .		732 500
	Konsulate.		
Alexandrien. .	Konsul 15 000 M. (ausserdem Dienstwohnung gegen 10 Prozent Abzug vom Gehalt), Kanzler 4500 M., Sekretär 4000 M., Dragoman 3000 M.	26 500	
Algier.	Konsul	16 000	
	Transporteere . . .	42 500	732 500

Konsulate.

		Mark.	Mark.
	Per Transport. .	42 500	732 500
Amoy	Konsul 24 000 M., Dolmetscher 10 500 M., Sekretär 5000 M. . . .	39 500	
	(Sämmtliche Beamte haben freie Wohnung).		
Apia	Konsul 24 000 M., Vizekonsul 15 000 M., Sekretär 5000 M..	44 000	
	(Der Konsul und der Sekretär haben freie Wohnung, der Vizekonsul eine solche gegen entsprechenden Abzug vom Gehalt.)		
Bangkok . . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Barcelona. . .	Konsul 15 000 M, zwei Sekretär mit 4500 M. und 3600 M.	23 100	
Beirut	Konsul 15 000 M. (ausserdem 900 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 109 des Etats), Kanzler-Dragoman 5000 M.	20 000	
Bombay. . . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Buenos Aires .	Konsul 15 000 M., Sekretär 6000 M.	21 000	
Bukarest . . .	Konsul 12 000 M. (ausserdem 3000 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Dragoman 5400 M., Sekretär 5400 M.	21 900	
Cairo	Konsul 15 000 M. (ausserdem 1800 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 109 des Etats), Kanzler 4500 M., Dragoman 3600 M., Sekretär 4000 M.	26 500	
Canton	Konsul 24 000 M. Dolmetscher 10 500 M..	34 500	
	(Beide Beamte haben freie Wohnung)		
Chicago. . . .	Konsul 24 000 M., Vizekonsul 9000 M, zwei Sekretäre mit 5000 M. u. 4000 M.	42 000	
Christiania . .	Konsul 15 000 M., Sekretäre 3600 M.	18 600	
Cincinnati . .	Konsul 24 000 M., Sekretäre 5000 M.	29 000	
	Transporteere . . .	422 600	732 500

Konsulate.

		Mark.	Mark.
	Per Transport. .	422 600	732 500
Copenhagen. .	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Vizekonsul 6000 M., Sekretär 3000 M.	24 000	
San Francisco.	Konsul 30 000 M., Vizekonsul 9000 M., Secretär 4800 M.	43 800	
Galatz	Konsul 12 000 M. (ausserdem Dienstwohnung gegen 1200 M. Abzug vom Gehalt). Dragoman 5400 M., Secretär 4000 M..	21 400	
Havanah . . .	Konsul 30 000 M. (ausserdem 5000 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 6600 M.	36 000	
Havre	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 4500 M.	19 500	
Helsingfors . .	Konsul . . . . (Ausserdem 1500 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 d. Etats)	15 000	
Hiogo	Konsul 18 000 M., Dolmetscher 9000 M., Sekretär 5000 M. . . . . . (Der Konsul und der Dolmetscher haben freie Wohnung).	32 000	
Jassy.	Konsul 10 500 M., (ausserdem 2100 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Dragoman 5400 M..	15 900	
Jerusalem. . .	Konsul nebst freier Wohnung 13 500 M. Kanzler-Dragoman 5000 M.	18 500	
Kiew	Konsul 15 000 M., Kanzler und Dragoman 6000 M., Sekretär 3600 M.	24 600	
Korea.	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Kowno	Konsul 12 000 M., zwei Sekretäre mit 3300 M. und 2550 M.	17 850	
	Transporteere . . .	721 150	732 500

Konsulate.

		Mark.	Mark
	Per Transport.	721 150	732 500
St. Louis	Konsul 24 000 M, Sekretär 5000 M.	29 000	
Mailand	Konsul 12 000 M., Sekretär 4500 M.	16 500	
Manila	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Marseille	Konsul 15 000 M., (ausserdem 2100 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 4500 M.	19 500	
Messina	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 3600 M.	18 600	
Montevideo	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Moskou	Konsul (Ausserdem 3000 M. Büreaukosten-Entschädigung a. Titel 107 des Etats).	24 000	
Paris	Konsul 12 000 M., Sekretär 4700 M.	16 700	
St. Petersburg	Konsul 18 000 M. (ausserdem 2200 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Vizekonsul 9000 M., Dragoman mit dem Titel „Kanzler" 6000 M., Sekretär 5000 M.	38 000	
Port au Prince	Konsul	22 000	
Porto Alegre	Konsul 24 000 M., Sekretär 7000 M.	30 000	
Rio de Janeiro	Konsul 24 000 M., zwei Sekretäre mit 7000 M. und 5000 M.	36 000	
Salonik	Konsul 13 000 M. (ausserdem 2400 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Dragoman 5600 M., Sekretär 5100 M.	23 700	
Serajevo	Konsul 13 500 M. (ausserdem 2100 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Dragoman 4500 M.	18 000	
Singapore	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
	Transporteere	1 103 150	732 500

		Mark.	Mark.
	Konsulate.		
	Per Transport .	1 103 150	732 500
Smyrna. . . .	Konsul 13 500 M. (ausserdem 2400 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 4500 M.	18 000	
Stockholm. . .	Konsul 15 000 M. (ausserdem 3000 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 5100 M.	20 100	
Tientsin . . .	Konsul 24 000 M., Dolmetscher 10 500 M.. . . . . (Beide Beamte haben freie Wohnung)	34 500	
Tiflis	Konsul	15 000	
Tunis.	Konsul	20 000	
Valparaiso . .	Konsul 18 000 M., Sekretär 5000 M.	23 000	
Zanzibar . . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 300	
			1 264 350
	Vizekonsulate.		
Fiume	Vizekonsul 10 000 M., Sekretär 3600 M..	13 600	
Hongkong. . .	Vizekonsul, nebst freier Wohnung, 15 000 M., Sekretär 6000 M. . . .	21 000	
Nizza.	Vizekonsul 10 000 M., Sekretär 4500 M.	14 500	
Piräus	Vizekonsul 10 000 M. (ausserdem 1800 M. Büreaukosten-Entschädigung).	10 000	
Rustschuk. . .	Vizekonsul 10 000 M. (ausserdem 3100 M. Büreaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 4000 M..	14 000	
Swatow. . . .	Vizekonsul	15 000	
			88 100
	Etatsmässige Kanzlerstellen bei Wahlkonsulaten.		
Triest.	Kanzler		4 000
	Summe . . .		2 088 950

Bijlage B.

Traitements des agents consulaires.

Batavia	frs.	25 000
Buenos-Ayres	„	25 000
Bombay	„	25 000
Caracas	„	25 000
Manille	„	25 000
Shanghaï	„	25 000
Cape Town	„	21 000
Melbourne	„	21 000
Le Caire	„	20 000
Beyrouth	„	18 000
Milan	„	18 000
Moscou	„	18 000
Pesth	„	18 000
Philadelphie	„	18 000
Quebec	„	18 000
St. Croix de Ténériffe	„	18 000
Santander	„	18 000
Singapore	„	21 000
Sophia	„	18 000
Tanger	„	18 000
Odessa	„	18 000
Santiago	„	18 000
Zanzibar	„	18 000
Alger	„	15 000
Cologne	„	10 000
Luxembourg	„	8 000
Disponible	„	12 000
Indemnités	„	5 500
	frs.	517 500

BIJLAGE C.

BEZOLDIGDE CONSULAIRE POSTEN.

			Jaarwedden.
Arabië	Consul te Djeddah.	ƒ	12 000
Argentijnsche Republiek	Consul te Buenos-Aires	„	8 000
Brazilië.	Consul-generaal te Rio de Janeiro	„	12 000
China.	Consul-generaal te Peking. . .	„	12 000
„	Secretaris tolk	„	5 000
Duitschland	Vice-consul te Hamburg. . . .	„	2 700
Egypte	Consul-generaal te Caïro. . . .	„	12.000
„	Leerling-tolk	„	300
Griekenland.	Consul-generaal te Athene. . .	„	5 000
Groot-Britannië	Consul-generaal te Londen. . .	„	7 000
„	Consul „ „ . . .	„	5 000
„	Consul-generaal te Singapore. .	„	15 000
„	Consul-generaal te Penang. . .	„	12 000
Perzië	Consul-generaal te Bender-Bushir	„	6 000
Rusland	Vice-consul te St. Petersburg .	„	4 000
Siam	Consul-generaal te Bangkok [1]) .	„	15 000
Turkije	Consul-generaal te Constantinopel	„	3 500
„	Vice-consul „ „	„	3 000
„	Consul te Smyrna.	„	4 000
„	Kanselier te Smyrna	„	1 800
		ƒ	145 300

1) Slechts voor een halfjaar toegestaan.

BIJLAGE D.

CONSULAIRE POSTEN MET TOELAGE.

			Toelage.
Amerika (Ver. Staten)	Consul-generaal te New-York	*f*	1 000
Australië	Consul-generaal te Melbourne	„	1 200
België	Consul-generaal te Antwerpen	„	1 500
China	Consul-generaal te Peking	„	4 000
Denemarken	Consul-generaal te Kopenhagen	„	1 000
„	Vice-consul te Elseneur	„	600
Duitschland	Consul-generaal te Frankfort	„	1 200
„	Consul te Mannheim	„	1 000
Frankrijk	Consul te Parijs	„	1 200
„	Consul te Marseille	„	500
Groot-Britannië	Consul generaal te Singapore	„	3 000
„	Consul-generaal te Penang	„	1 800
Marocco	Waarn. consul-generaal te Tanger	„	500
Noorwegen	Consul-generaal te Christiania	„	1 000
Siam	Consul-generaal te Bangkok [1]	„	1 800
Tunis en Tripoli	Consul-generaal te Tripoli	„	1 000
Zweden	Consul-generaal te Stockholm	„	1 000
Zwitserland	Consul-generaal te Enge-Zurich	„	1 500
		f	24 800

1) Slechts voor de helft toegestaan.

BIJLAGE E.

STAATSBEGROOTING 1887.

BEZOLDIGDE CONSULATEN.

België.			*Nederland.*		
Keulen.	frs.	10 000			
Luxemburg. . . .	„	8 000			
Milaan	„	18 000			
Moskou	„	18 000			
Pesth.	„	18 000			
Santander	„	18 000			
Sofia.	„	18 000			
			Athene.	*f*	5 000
			Constantinopel . . .	„	6 500
			Hamburg.	„	2 700
			Londen.	„	12 000
			Petersburg	„	4 000
Batavia.	„	25 000			
Beyruth	„	18 000			
Calcutta	„	25 000			
Manilla.	„	25 000			
Shanghaï.	„	25 000			
Singapore	„	21 000	Singapore.	„	15 000
Tiflis.	„	18 000			
			Bangkok (*f* 15 000) [1]	„	7 500
			Bender-Bushir . . .	„	6 000
			Djeddah	„	12 000
			Peking	„	17 000
			Penang.	„	12 000
			Smyrna	„	5 800
Transporteere .	frs.	265 000	Transporteere . .	*f*	105 500

1) Traktement op de begrooting voor 1887 slechts voor een half jaar toegestaan.

België.

Per Transport	frs.	265 000
Algiers	„	15 000
Caïro	„	20 000
Kaapstad	„	21 000
Teneriffe	„	18 000
Tanger	„	18 000
Zanzibar	„	18 000
Buenos-Ayres	„	25 000
Caracas	„	25 000
Philadelphia	„	18 000
Quebec	„	18 000
Valparaiso	„	18 000
Melbourne	„	21 000
	frs.	500 000
Beschikbaar	„	12 000
Indemniteiten	„	5 550

Nederland.

Per Transport	*f*	105 500
Caïro	„	12 300
Transvaal		*Memorie.*
Buenos-Ayres	„	8 000
Venezuela		*Memorie.*
Rio de Janeiro	„	12 000
	f	137 800
Toelagen	„	26 900

te weten:

a. *f* 9 700 [1]) aan reeds hierboven genoemden.

b. *f* 10 500 aan consuls in Europa.

c. *f* 3 700 aan consuls buiten Europa.

d. *f* 8 000 beschikbaar.

Aan het Departement:
1 vice-consul en 3 leerling-consuls . . . „ 5 600

1) Hieronder begrepen eene som van *f* 900 als toelage voor een half jaar aan den consul-generaal te Bangkok.

F.

HET OORDEEL VAN HANDEL, NIJVERHEID, SCHEEPVAART EN LANDBOUW OVER HET RAPPORT DER EXAMEN-COMMISSIE.

ANTWOORDEN DER GERAADPLEEGDE KAMERS VAN KOOPHANDEL OVER HET RAPPORT DER EXAMENCOMMISSIE.

ROTTERDAM, 15 September 1887.

Met Uwe missive van 8 dezer, nº. 8122, ontvingen wij een afdruk van het rapport betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Terwijl wij Uwe Exc. voor die toezending beleefd dank zeggen, veroorloven wij ons mede te deelen, dat wij ons met de daarin ontwikkelde denkbeelden in het algemeen zeer wel kunnen vereenigen. Tot bijzondere opmerkingen gaf de lezing ons geene aanleiding.

Achtend,

De Nieuwe
Afrikaansche Handelsvennootschap,
(*get.*) SCHALKWIJK.

PURMEREND, 15 September 1887.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken alhier, in het bezit zijnde van het Verslag, uitgebracht door de Commissie voor de Consulaire examens, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch Consulaat, met begeleidend schrijven van Uwe Exc., neemt de vrijheid, in antwoord daarop Uwe Exc. hare ingenomenheid en volledige adhaesie te doen kennen, aan de denkbeelden die in bedoeld rapport zijn neergelegd.

Zij uit den wensch, dat bovenbedoelde Commissie allerwege dien steun in deze zal vinden, dien zij zoozeer verdient in het belang van handel, nijverheid en scheepvaart van ons vaderland en dat het Uwe Exc. moge behagen daarin voor te gaan en de Volksvertegenwoordiging door U voorgelicht, niet aarzelen moge, de noodige middelen daartoe te verschaffen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Purmerend,
(*get.*) SMIT, *Voorzitter.*
" SCHUITEMAKER, *Secretaris.*

AMSTERDAM, 19 September 1887.

Met Uwer Excellentie's missive van 8 dezer, IIde afdeeling No. 8122, hebben wij, bij de aanbieding van een exemplaar van het rapport der Commissie voor de consulaire examens, betrekkelijk de reorganisatie van het Nederlandsche consulaatwezen, ons vereerd gezien met een onderzoek naar ons gevoelen omtrent de denkbeelden in dat verslag nedergelegd.

Daaraan mits dezen voldoende, hebben wij de eer Uwer Excellentie mede te deelen, dat wij geene bedenking hebben tegen de conclusiën van dat rapport omtrent de geleidelijke vermeerdering van het aantal bezoldigde consulaten en de uitbreiding van hunnen werkkring, maar wij wenschen daarbij de aandacht van Uwe Excellentie te vestigen op eene aangelegenheid die daarmede in nauw verband staat.

Het doel van ons tegenwoordig consulaatwezen is hoofdzakelijk gelegen in de bescherming van landgenooten en hunne bezittingen in den vreemde. Handel en scheepvaart echter hebben bij de instandhouding van consulaire agentschappen weinig belang meer.

De handel toch heeft in zijne zaken geen nut van consulaire rapporten die eerst het licht zien wanneer het tijdperk waarover zij handelen reeds geruimen tijd tot het verledene behoort. Hij heeft behoefte aan snelle en gedetailleerde berichten en daarin voorzien zijne correspondenten, maar niet de consuls. De scheepvaart, die eveneens overal hare agenten heeft, heeft eigenlijk nog minder direct belang bij de instandhouding van consulaire agentschappen en toch moet juist zij, in den vorm van consulaatrechten een niet onaanzienlijk deel van de kosten der consulaire vertegenwoordiging dragen. Dat komt ons niet billijk voor.

Wanneer wij het oog vestigen op de Nederlandsche stoomvaart, inzonderheid op de booten die de Middellandsche Zee bevaren, welke bij elke reis verschillende havens moeten aandoen, waar Nederlandsche consuls gevestigd zijn, dan kan niet worden ontkend, dat de heffing der consulaatrechten voor de betrokken stoombootreederijen drukkend is. Meermalen doet bijv. elke boot van de Koninklijke Nederlandsche Stoombootmaatschappij 10 à 15 van zoodanige havens aan en volgens het tarief, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 27 October 1875, sub L. B., bedragen genoemde rechten (de tonnenmaat berekend op 1000 kub. meter) dan *f* 222 à *f* 333 per schip en per reis.

Deze heffing vermeenen wij dat niet bestendigd behoort te worden, en nu ons door Uwe Excellentie ons gevoelen gevraagd wordt, nemen wij de vrijheid Haar in overweging te geven om, wanneer tot de door vermelde Commissie aanbevolen reorganisatie van het consulaatwezen mocht worden besloten, nog een stap verder te gaan en het daarheen te leiden dat de consulaatrechten die op de scheepvaart drukken, geheel worden afgeschaft.

Nederlandsche Handel-Maatschappij

(*get.*) TRAKRANEN.
„ P. FRAISSINET.

'S GRAVENHAGE, 26 September 1887.

Bij circulaire van 8 dezer, 2de afdeeling, No. 8122, hadden wij de eer van Uwe Excellentie te ontvangen een exemplaar van een door de Commissie voor de consulaire examens aan haar gericht verslag, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen. Uwe Excellentie gaf daarbij te kennen, dat het haar aangenaam zou wezen omtrent de denkbeelden in bedoeld rapport neërgelegd het gevoelen te kennen van de „Vereeniging van en voor Nederlandsche industrieelen".

Het is ons voornemen dit onderwerp ter bespreking aan de orde te stellen in de 104de algemeene vergadering, die 12 October e.k. zal gehouden worden. Inmiddels nemen wij de vrijheid Uwe Excellentie hiernevens aan te bieden een exemplaar der Nos. 29 en 30 van het weekblad der vereeniging (van 18 en 25 September l.l.). De redactie heeft daarin hare beschouwingen over het bedoelde verslag uiteengezet; beschouwingen die, over het algemeen, ook onze meening uitdrukken. Met alle bescheidenheid veroorloven wij ons daarop Uwer Excellentie's aandacht te vestigen.

Het Bewind der Vereeniging,

(*get.*) EM. KOECHLIN, *Voorzitter.*
„ D'ENGELBRONNER, *Secretaris.*

(Nederlandsche Industrieel Nos. 29 en 30, 1887.)

Wij hebben met genoegen kennis genomen van het aan het hoofd dezes vermelde rapport, opgenomen in de *Staatscourant* van 17 Augustus ll. Al verschillen wij in een enkel opzigt met de conclusien waartoe de Commissie gekomen is, wij zijn het volkomen met haar eens waar zij in de bezoldiging der hoofdconsulaten den eenigen waarborg ziet, dat de belangen van onze nijverheid en handel buiten 's lands overal op bevredigende wijze worden waargenomen. De Commissie verdient o. i. allen lof, dat zij zich niet bepaald heeft bij het enkele doel waarvoor zij werd samengeroepen, maar ook haar oog heeft laten gaan — zij, die zelve de eischen van toelating tot het corps consulaire opstelt — over de wijze waarop dat corps is ingerigt. Nadat zij reeds zoovele jongelieden behoorlijk op de tand gevoeld en aan den Staatsdienst afgeleverd had, heeft zij zich de vraag gesteld: „what shall I do with them?" — eene vraag, waarvan het nut thans ook door het Departement van Buitenlandsche Zaken schijnt te worden erkend. [1])

De grondgedachte waarvan de Commissie uitgaat, is deze. Om met de gewijzigde economische toestanden van later tijd rekening te houden, moet het consulaire stelsel de geheele beschaafde en half-beschaafde wereld omvatten. Dat groote arbeidsveld in deelen te splitsen, die eigenaardig door bodem en ligging, volksleven, nijverheid en verkeer van elkander gescheiden zijn, is eene taak die niet te ligt mag worden geacht, maar toch niet zal zijn boven de krachten waarover de Regeering beschikken kan. Zeker behoort die splitsing te worden afgemeten naar de maat der Nederlandsche belangen, die daarbij in het eene of andere opzigt, om de eene of andere reden — mits zoo weinig mogelijk politieke — in overweging verdienen te komen. Op zoodanige wijze zal het uitgestrekte gebied van het wereldverkeer vervallen in onderdeelen, die elk uit het oogpunt onzer handels-, nijverheids- en scheepvaartbelangen eene afzonderlijke bestudeering en onafgebroken zorg vorderen, en daardoor van zelf een onderscheiden veld van consulaire werkzaamheid aanwijzen. Dat in elk zoodanig onderdeel een bezoldigd consulaat als middenpunt dier werkzaamheid gevestigd worde, is de eerste eisch van elk goed georganiseerd consulaatwezen. Waarheen

1) Door de bedoelde Commissie was, bij haar verslag omtrent het laatstvoorgaand examen, reeds op eene meer voldoende inrichting van den consulairen dienst aangedrongen.

wij ook de oogen rigten, in de oudste der bestaande consulaire regelingen, van groote rijken als Engeland en Frankrijk en van kleinere als België, of in de uitmuntend geslaagde zamenstelling van het net der Duitsche consulaten, overal is dit aldus begrepen. Bij ons kunnen echter zulke grondstellingen niet genoeg herhaald worden, en de Commissie deed er daarom wel aan, die nog eens in herinnering te brengen.

Nu willen wij gaarne onze onbevoegdheid bekennen om te oordeelen over het al of niet voldoende van het aantal Nederlandsche consulaten-generaal, dat die Commissie zoo voetstoots ter bezoldiging als 't ware voordraagt, te eerder daar — met uitzondering welligt van Azië — elke vingerwijzing ontbreekt omtrent de plaatsen waar deze zouden behooren gevestigd te worden. Wat Azië betreft, geeft zij, door de Belgische inrigting aan te prijzen, haar eigene zienswijze eenigszins duidelijker te kennen. Op de lijst der consulaten van België aldaar komen als bezoldigde posten voor die in de Levant, Midden-Azië, China, de Engelsche, Spaansche en Nederlandsche bezittingen. Waar de Commissie „welligt zeven" bezoldigde consulaten-generaal voor onze organisatie in dat werelddeel voldoende acht, valt dus niet moeijelijk op te maken, welke plaatsen zij hierbij op het oog heeft. Dat Calcutta en Manilla niet langer verzuimd mogen worden, springt evenzeer in het oog, als het onbegrijpelijk is, hoe een bezoldigde post te Penang thans naast dien te Singapore gesteld is, en men steeds voortgaat een dergelijken aan de Perzische Golf te onderhouden, alsof de Oost-Indische Compagnie nog haar suiker naar Iran en Maskate afzette.

Maar minder vrede kunnen wij hebben met het denkbeeld der Commissie om, indien de Regeering tot eene meer volledige consulaire organisatie besluiten mogt, daarmede alléén voor Azië te beginnen. Men zou, het is waar, door al aanstonds de posten van Djeddah en Penang naar de Indische Begrooting over te brengen, de uitvoering daarvan vergemakkelijken. Maar de aldus te verkrijgen bezuiniging is slechts schijnbaar; en wordt de bedoelde overbrenging goedgekeurd, dan zal zij toch kunnen, en om de regelmaat van beheer, zoowel als in 't belang der dienst, hoe eer hoe beter moeten geschieden. Wat ons vooral in het geopperde denkbeeld tegenstaat is, dat daardoor de aanvulling van zeer belangrijke posten in andere deelen der wereld *ad kalendas Graecas* verschoven, dat er veeleer aan een systema geofferd dan in dringende behoeften

voorzien zou worden. Wij hebben zelve een paar punten met name genoemd, waar de vestiging van een bezoldigd consulaat in zeer ernstige overweging dient te komen. Maar niet ligt zal het, gelooven wij, betwist worden, dat meer dan voor Manilla en zelfs Calcutta, de tijd dringt voor de instelling van een onzer hoofdposten bij de Zuid-Afrikaansche Republieken, en zoo ook eerlang in de onmiddellijke nabijheid van het Panama-kanaal. Tevens zou niet langer mogen gedraald worden, voornamelijk in 't belang onzer nijverheid, met de vestiging van een bezoldigd consulaat op een nader aan te wijzen punt der Vereenigde Staten van Noord-Amerika. En nu spreken wij nog niet eens over de allergebrekkigste inrigting van het consulaatwezen in Europa.

Wij hopen dat de Regeering zal kunnen besluiten, die bestaande consulaten welke uitsluitend of hoofdzakelijk in 't belang van het bestuur onzer Oost-Indische bezittingen zijn ingesteld, naar de Indische begrooting over te brengen, en aldus een misstand te verhelpen, die dreigt nadeelig op de werkelijke consulaire dienst terug te werken. Maar daarom verlieze zij niet uit het oog welke plaatsen de meest dringende voorziening vorderen. Er is veel in te halen, omdat er in de latere jaren maar al te veel verzuimd is. Maar al kunnen wij der Regeering niet te luid toeroepen, wat de Commissie haar aanbeveelt: „overzie het geheele arbeidsveld", daarom behoeft nog niet alles tegelijk ondernomen te worden. Slechts voor het meest belangrijke, het meest dringende, de voorkeur! Wanneer dan het onnoodige en heterogene verwijderd, het snoeimes in de verderfelijke „toelagen" gestoken, en naar vaste beginselen gehandeld zal worden, dan zijn wij evenzeer als de Commissie overtuigd, dat de uitgaven van een goed georganiseerd consulaatwezen voor Nederland al evenmin onoverkomelijk zijn als voor België en zoo menig ander land.

Overigens zou, ter tegemoetkoming in die uitgaven, en te gelijker tijd, naar het ons voorkomt, in het belang der consulaire dienst, een punt van overweging verdienen.

Het moge in abstracto juist zijn, dat de hoogere eisch welke aan de bezoldigde consulaire ambtenaren gesteld moet worden, de grootere werkzaamheid welke van hen gevergd wordt, wel den geheelen man vordert: er is echter menig geval denkbaar, waarin het geenszins schade zou doen dat die man ook andere eigenschappen in zich vereenigde. In eene groote koopstad, in een centrum van

nijverheid is een handelaar, een industriëel alligt beter gezien dan een vreemde ambtenaar, is hij meer ingeweven in den algemeenen gang van zaken, en in staat tijdiger en vollediger omtrent alles wat de plaats of het district zijner vestiging aangaat in te lichten, dan gene. Een bevoegd beoordeelaar heeft reeds in zijne losse gedachten omtrent ons consulaatwezen [1]), met het oog hierop wenken gegeven, die verdienen behartigd te worden, en er op gewezen hoe met name het Duitsche Rijk geslaagd is in de keuze van bekwame en actieve agenten, door het bezoldigen van ter plaatse gevestigde vakmannen.

Het organieke besluit van 27 Juni 1874 (*Staatsblad* No. 74) laat zeer wijselijk die vereeniging toe, en stelt als voorwaarde voor het drijven van handel of nijverheid door den bezoldigden Nederlandschen consul slechts eene koninklijke magtiging. Nu kunnen wij ons niet bezig houden met eene bespreking der verschillende gevallen, waarin die magtiging zou behooren geweigerd, of wel kunnen verleend worden. Maar, voor het punt dat ons thans bezig houdt, is het niet van belang ontbloot op te merken, dat voor zoodanigen te bezoldigen post, wiens titularis eigen middelen van bestaan in handel of industrie vindt, de bezoldiging niet zoo hoog behoeft te zijn als dit voor de consules missi het geval is.

Verdient dit met het oog op de dikwijls overdreven voorgestelde geldelijke bezwaren reeds overweging, de praktijk der hier bedoelde bepaling is ook om eene andere reden aanbevelingswaardig. Eene organisatie, in hoofdzaak rustende op een samengesteld uit gestudeerde, geëxamineerde en gegradueerde mannen, leidt onvermijdelijk tot de vorming van een corps ambtenaren, met zijn ambtenaarsgeest, zijn officiëelen waan en niet-officiëele tekortkomingen. Daarmede zouden echter onze handel en nijverheid evenmin als onze scheepvaart gediend zijn, en zouden wij vreezen dezelfde teleurstellingen en nadeelen te zien ontstaan, die de te ver gedreven ambtelijke inrigting van het Fransche consulaatwezen in zoo hooge mate veroorzaakt. De Commissie streeft teregt naar eenheid van organisatie en rigting voor onze consulaten, over de geheele beschaafde wereld: deze zou echter gevaar loopen in starheid te ontaarden en tot eene louter officiëele eenheid te vervallen, indien niet het werkelijke handels- en nijverheidselement krachtig medewerkte om de instelling aan haar doel te doen beantwoorden.

1) M. L. VAN DEVENTER. Een woord over het Nederl. Consulaatwezen (1881).

Naast den eisch van eene ruime bezoldiging dier hoofdposten, die eigenaardig geroepen zijn de leiding aan het geheel te geven, zouden wij daarom dezen tweeden willen gesteld zien, zooveel mogelijk, vakmannen aan den consulairen dienst te verbinden, overal waar geschikte Nederlanders buitenslands aangetroffen en, behoudens eene matige belooning, daartoe genegen worden bevonden. Handel en nijverheid begeeren volstrekt niet, dat de Nederlandsche consul in den vreemde geen handelsman of industrieel zou mogen zijn; en alleen eene zekere onbeholpenheid, aan onze administratiën eigen, kan zich niet anders dan deze beide uitersten, den consul-koopman of een bezoldigden consulairen ambtenaar, voorstellen. Dat men de praktijk van Duitschland en België volge, de uitkomsten daarvan raadplege, en men zal leeren beide op doeltreffende wijze te vereenigen. Wanneer in eenigszins belangrijke industriëele of handels-centra zoodanige bezoldigde consuls-vakmannen aangesteld worden, zullen handel en nijverheid alleen verlangen te weten, in welke branche van werkzaamheid deze hun eigenlijk bestaan vinden; terwijl het hun natuurlijk niet zal mogen vrijstaan de agentuur van bijzondere Nederlandsche firma's waar te nemen.

Wat onze industriëelen voornamelijk van de consulaten verwachten, is eene duidelijke aanwijzing (liefst in goed verstaanbaar Hollandsch) van hetgeen met de voortbrengselen onzer nijverheid in hune ressorten met vrucht zal kunnen ondernomen worden, evenzeer als van hetgeen zal behooren te worden nagelaten, om schade te voorkomen. De consulaire agent moet als 't ware de makelaar ter plaatse zijn, die de kansen bestudeert welke voor de Nederlandsche nijverheid bestaan of ontstaan, om op de vreemde markten mede te dingen, en die de daar gewilde artikelen naauwkeurig voor haar omschrijft. Eigenaardigheden van aanmaak en apprêt, wijze van verpakking en etiquetteering, alle eischen waaraan het al of niet slagen der mededinging verbonden is, behooren te worden in 't oog gehouden. Wanneer onze nijverheid geregeld omtrent die aangelegene punten voorgelicht wordt, zal zij zich tegenover de wereldconcurrentie sterker weten dan thans het geval is; en wanneer zij die inlichtingen niet (zooals nu) eenmaal 's jaars en nadat er meer dan één jaar verstreken is, maar aanhoudend en telkens zoodra daartoe aanleiding bestaat, ontvangen mag, zal zij met dankbaarheid de voordeelen der reorganisatie van ons consulaatwezen erkennen.

Zal het echter daartoe komen, is de natuurlijke vraag die bij een

ieder rijst, wie het niet slechts om de uiteenzetting van een stelsel, maar om de praktische waarde van het stelsel te doen is. De Commissie meent, dat de door haar voorgestane organisatie zonder bezwaar kan geschieden, en onze opmerkingen hadden allerminst de strekking om de bezwaren te vermeerderen. Het verwondert ons zelf dat zij, bij het bespreken der financiëele uitvoerbaarheid, eene bepaling, waarvan het bestaan haar kwalijk onbekend kan zijn, niet in hare overwegingen heeft opgenomen: wij bedoelen die der Wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n⁰. 65), krachtens welke de bezoldigde consuls gehouden zijn het volle bedrag der door hen geheven consulaatrechten te storten in 's Rijks schatkist. Die storting is van zulk eene beteekenis, dat, naar men ons verzekert, de kosten van sommige der hoogst bezoldigde posten daardoor geheel worden goed gemaakt. De uitbreiding onzer handelsbetrekkingen en van den werkkring onzer nijverheid, waartoe eene verbeterde organisatie der consulaten in de door hen, onder deugdelijke leiding, te verstrekken voorlichting moeten medewerken, kan van hare zijde bijdragen om die niet te versmaden bron rijkelijker nog te doen vloeien. Met de Commissie zijn wij dan ook overtuigd, dat „de druk der consulaire organisatie op de schatkist weinig merkbaar zal zijn".

Eene bedenking van anderen aard blijft intusschen haar volle kracht behouden. Wij vinden die in het langdurige tijdsverloop, dat reeds onbewust is voorbijgegaan, en dat welligt eenig wantrouwen in den ijver van het elfde uur zou rechtvaardigen. Van daar, dat de Commissie thans als iets nieuws moet komen voorstellen en aanprijzen, wat men reeds vóór tien en meer jaren meende gewonnen te hebben. En van daar ook, dat zij tot de slotsom is gekomen, dat men al dien tijd fausse route gemaakt heeft, en het, om tot zuivere beginselen terug te keeren, vóór alles noodig is af te breken wat in die jaren is opgebouwd! De Minister die, zij het ook wat laat, uitdrukkelijk aan de Commissie heeft opgedragen hare denkbeelden omtrent eene vaste organisatie van het Nederlandsch consulaatwezen kenbaar te maken, en alle belanghebbenden in de gelegenheid stelt hun oordeel deswege te zeggen, verdient daarvoor eene betuiging van dank en sympathie. Maar waar die Commissie zegt, niet te gelooven dat voor de uitwerking en verwezenlijking van het door haar voorgedragene, eene vermeerdering van het ambtenaars-personeel bij 's Ministers

Departement onvermijdelijk zal wezen, daar zijn wij, met het oog op het voorgaande, alleszins geneigd en gewettigd de vraag te stellen: ook niet eene verandering?

ASSEN, 28 September 1887.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken alhier heeft de eer, naar aanleiding van Uwer Excellentie's nevenvermelden brief te berichten, dat zij zich met de zienswijze der Commissie voor de consulaire examens wel heeft kunnen vereenigen. Zij is het met de Commissie eens over de wenschelijkheid eener volledige organisatie van den Nederlandschen consulairen dienst en geeft als hare meening te kennen dat de denkbeelden bij haar (der Commissie) verslag dd. 4 Juli ll. aangegeven, ernstige overweging verdienen.

De Kamer van Koophandel voornoemd,

(*get.*) HUNSE, *Voorzitter.*
„ SOMER, *Secretaris.*

HAARLEM, 8 October 1887.

In beantwoording van Uwer Excellentie's missive dd. 8 September 1887, 2de afd, n^{0}. 8122, hebben wij de eer Uwe Excellentie onze bijzondere ingenomenheid te betuigen met het daarbij gevoegd verslag der Commissie voor de consulaire examens, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Wordt aan de in dat verslag ontwikkelde denkbeelden uitvoering gegeven, dan zal daardoor de bloei van onze nijverheid zeer bevorderd, en hare belangen bij het sluiten van handelsverdragen, meer in het oog gehouden worden.

Het denkbeeld om de uitbreiding van het consulaatwezen geleidelijk te doen plaats hebben is zeer praktisch, evenals de wijze, waarop de Commissie zich voorstelt, dat de consulaten-generaal zullen moeten arbeiden.

De verslagen der Kamers van Koophandel en Fabrieken zullen stellig in belangrijkheid winnen, als de overtuiging bestaat, dat die verslagen niet in de papiermand zullen verdwijnen, maar met belangstelling zullen geraadpleegd worden om de behoeften der Nederlandsche nijverheid te leeren kennen en de aanleiding zullen zijn om naar middelen tot tegemoetkoming in die behoeften uit te zien.

Directeuren der Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid,
(*get.*) CONRAD, *Voorzitter.*
" VAN EEDEN, *Secretaris.*

SNEEK, 12 October 1887.

In antwoord op Uw in margine aangehaald schrijven, hebben wij de eer Uwe Excellentie te berichten:

dat, voor zoover wij over de werking van het consulaatwezen kunnen oordeelen, eene reorganisatie, als door de Commissie voor de consulaire examens voorgesteld, den Nederlandschen consulairen dienst zal ten goede komen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Sneek,
(*get.*) JONGBLOED, *Vice-President.*
" BENNEWITZ, *Secretaris.*

ZUTPHEN, 18 October 1887.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Zutphen heeft de eer aan Uwe Excellentie haren dank te betuigen voor het belangrijke verslag door de Commissie voor de consulaire examens aan Uwe Excellentie uitgebracht, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen, hetwelk zij met Uwer Excellentie's missive dd. 8 September, IIde afdeeling, n°. 8122, mochten ontvangen.

Zij wenscht als haar gevoelen uit te spreken de wenschelijkheid en noodzakelijkheid der uitbreiding van ons consulaatwezen in

het belang van onzen buitenlandschen handel, welk gevoelen zij versterkt heeft gevonden door haar bekende feiten, die zich voordeden in ver afliggende streken, waarbij door gebrek aan vertegenwoordiging Nederlandsche schepen met lossen en laden werden achtergesteld bij die van andere natiën welke door hun aldaar gevestigde consuls den voorrang voor hen wisten te verkrijgen.

Ook in de tegenwoordige omstandigheden, waaronder een vreemde koopman, gelijk op de meeste plaatsen het geval is, tot Nederlandsch consul benoemd wordt, ziet zij voor onzen handel op die plaats ook niet die vertegenwoordiging als noodig is. Eigenbelang kan daarbij in strijd komen met den dienst, waarvoor zoodanig ambtenaar is aangesteld.

Vereeniging van den diplomatieken met den consulairen dienst acht de Kamer minder gewenscht, omdat de handel wel eens andere belangen kan hebben dan de staatkunde. Alleen op die ver afgelegen plaatsen, waarmede alleen handelsbetrekkingen bestaan, zoude den consul voor zooveel noodig, en binnen zijne kring liggend, ook de diplomatieke vertegenwoordiging van ons land kunnen worden opgedragen.

De Kamer wenscht tevens hier hare opmerking onder de aandacht van Uwe Excellentie te brengen, die zij reeds in haar verslag over het vorig jaar heeft kenbaar gemaakt betreffende de consulaire verslagen, haar van wege het Departement van Waterstaat enz. toegezonden, dat deze tot haar leedwezen in een onhandiger formaat verschenen sinds eenigen tijd, terwijl het haar blijft bevreemden dat deze rapporten, door Nederlandsche ambtenaren — onze consuls — ingediend aan een Nederlandsch Ministerie, en toch ongetwijfeld ten dienste van den Nederlandschen handel bestemd, in de meest zonderlinge taalverscheidenheid worden uitgebracht en gepubliceerd.

De Kamer dit alles onder de aandacht van Uwe Excellentie brengende, drukt daarbij den wensch uit dat door Uwe Excellentie voor zoover mogelijk kunne worden gevolg gegeven aan de opmerkingen en wenken in genoemd verslag gemaakt en gegeven.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Zutphen,
(*get.*) PIJDERMAN, *Voorzitter.*
„ COLTHOFF, *Secretaris.*

TILBURG, 21 October 1887.

Wij hadden de eer te ontvangen de circulaire van Uwe Excellentie dd. 8 September ll., 2de afd. n°. 8122, met een exemplaar van een door de Commissie voor de consulaire examens uitgebracht verslag, betrekkelijk eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Omtrent de denkbeelden in bedoeld rapport neërgelegd ons gevoelen te kennen gevende, moeten wij verklaren daarmede ingenomen te zijn, aangezien bescherming van handel, nijverheid en scheepvaart en bevordering van derzelver belangen, naast die van het consulaatwezen, door de Commissie zijn in het oog gehouden.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Tilburg,

(*get.*) DIEPEN, *Voorzitter.*
" V. D. MARK, *Secretaris.*

ROTTERDAM, 25 / AMSTERDAM, 26 October 1887.

Met groote belangstelling hebben wij kennis genomen van het verslag betreffende eene reorganisatie van de Nederlandsche consulaire instellingen, ons door Uwe Excellentie ter beoordeeling toegezonden bij missive van 8 September jl., IIde afd., n°. 8122. Gaarne voldoen wij aan Uwer Excellentie's vereerend verlangen om daarover ons gevoelen te zeggen en hebben gemeend, dit collectief te mogen doen, omdat wij daarbij gelijk belang hebben en ook — zooals bij de onderlinge bespreking spoedig bleek — tot dezelfde slotsom gekomen zijn.

Volle instemming vond bij ons de hoofdgedachte van het rapport: uitbreiding van de consulaire vertegenwoordiging in de minder bekende landen in Azië, Afrika, Zuid-Amerika enz. door een korps van geoefende consulaire ambtenaren, die zich geheel aan hunne taak kunnen wijden en daarvoor behoorlijk worden beloond.

In die landen vermag een met zorg gekozen verantwoordelijk consul-generaal of consul veel ten bate van Nederland's handel, nijverheid en scheepvaart, zoowel door de behartiging van hunne belangen in het land zijner vestiging alsook door degelijke berichten en mededeelingen, die de aandacht hier te lande vestigen op de bronnen welke die vreemde landen voor hen opleveren. Dergelijke vertegenwoordiging in die landen, achten wij voor Nederland de juiste.

Wat de consulaire vertegenwoordiging in Europeesche landen betreft, zoo willen wij niet beslissen, of veel wat thans tot de taak der diplomatie behoort, niet zou kunnen verricht worden door consulaire ambtenaren opgeleid in de kennis van handels- en scheepvaartbelangen. Wij kunnen alleen van ons standpunt verklaren dat eene dergelijke wijziging ons *zeer wenschelijk* zou voorkomen in alle landen van Europa, met uitzondering van de Grootmachten. Wordt die wijziging *mogelijk*, dan zou voor de volledige organisatie van een korps zooals door de Commissie bedoeld wordt, door besparing op de andere zijde geen groot geldelijk offer noodig zijn. In ieder geval achten wij het echter onraadzaam om eene goede organisatie volgens het plan der Commissie te doen wachten op vrijkomende gelden bij de begrooting van het Departement.

Het verkeer verlegt zich snel en wakkere concurrenten zijn er op uit, om zich meester te maken van de gunstige positiën. Nederland moet alle krachten inspannen om niet verdrongen te worden. Waar dus met reden een gunstige invloed wordt toegekend voor de Nederlandsche handelsbelangen aan de werkzaamheden der bezoldigde consuls in het Oosten, daar moet niet al te angstvallig gelet worden, of de kosten daarvan geheel binnen de grenzen van het tegenwoordig budget blijven. Wij gelooven dat eene goede organisatie wel eenig geld zal kosten, doch dat zij die opoffering waard is.

Kan men aan de consulaire ambtenaren geene diplomatieke bevoegdheden geven, dan blijven hunne functiën dezelfde als die der tegenwoordige handelsconsuls.

Wij erkennen dat wij in Europa eene groote vermindering zouden wenschen te zien in het getal consuls en consulaire agenten.

Omtrent Europeesche landen zijn handel, nijverheid en scheep-

vaart beter geïnformeerd dan door consulaire verslagen mogelijk is. Men heeft de dagbladen, de speciale tijdschriften, de handelsberichten, de mededeelingen van handelsvrienden en agenten, maar vooral de gemakkelijke gelegenheid van reizen om zich zelf op de hoogte te stellen en zich te overtuigen. Deze zijn der consulaire vertegenwoordiging, die in vroegere eeuwen in Europa haar nut gehad heeft, boven het hoofd gewassen.

De consuls in die plaatsen schijnen daarbij zelfs een bezwaar te kunnen geacht worden. Door hunne positie hebben zij een invloed dien zij als onbezoldigd natuurlijk in de eerste plaats ten eigen bate aanwenden. Zij zijn zelven handelaars of agenten, cargadoors enz.; zijn zij het niet bij hunne aanstelling, dan worden de meesten het zeer spoedig.

Het is toch niet mogelijk, voor die honoraire betrekking altijd de gewenschte honorable personen te vinden, die waarborgen bieden, dat zij zulks zullen blijven. De voorkeur genieten bij consulaire benoemingen de Nederlanders, doch soms zijn deze jonge mannen nog in ondergeschikte betrekking op kantoor of personen die op den maatschappelijken ladder laag staan. Zulke personen hebben in de plaats van hunne vestiging weinig of geen invloed, soms zelfs wekt eene introductie door hen achterdocht, strekt althans niet tot aanbeveling of tot steun, wanneer die in commercieele of maritieme moeilijkheden zoo noodig vereischt worden. Dikwijls worden vreemdelingen benoemd tot consul der Nederlanden en wanneer zij tevens vreemdelingen op de plaats zelve zijn, bijv. Duitschers of Engelschen in Italië, dan gelden dezelfde bezwaren omtrent hunne introductie en steun. Aanzienlijke inboorlingen zijn niet altijd op de consulaire betrekking gesteld, die hen weder van andere betrekkingen uitsluit, als bijv. het lidmaatschap van de kamer van koophandel.

Ook is 't soms voorgekomen, dat consuls misbruik maakten van hunne positie, als zij bijv. het agentschap van eene reederij verlangden. Dan werden den bestaanden agent kleine moeilijkheden in den weg gelegd.

De Commissie doelde daarop waarschijnlijk, toen zij cargadoors, agenten van reederijen en van assuradeurs, van het consulaat uitsloot, doch zij heeft zich toen niet alle gevolgen van die uitsluiting voor oogen gesteld. Hoe zal 't dan gaan in havens als ons Nieuwediep, bijv. in Brest, in Portsmouth enz., waar bijna geen andere personen

wonen, dan die tot de scheepvaart in betrekking staan en waar dan ook de consuls gewoonlijk tal van landen vertegenwoordigen. Hoe bijv. in Gibraltar te verbieden, dat een consul een schip aan zich geadresseerd zie? Daar is toch niet te vermijden, wat een onzer overkwam, toen de equipage van het gezonken overzeilde Nederlandsche schip verklaring moest afleggen bij den agent van het overzeilende schip, een Engelschman, consul der Nederlanden.

Wij zullen niet nog meer bijzondere gevallen aanvoeren, die de aandacht van de hoofdpunten zouden afleiden.

De grootste grief tegen onbezoldigde consuls is o. i. dat zij onverantwoordelijke personen zijn, dat op hen geene contrôle kan bestaan, omdat men hun dank moet weten, voor hetgeen zij ongesalarieerd nog wel gelieven te doen. Zij zijn overbodig voor handel en nijverheid, die hunne berichten veel beter en veel vroeger verkrijgen en de behartiging hunner bijzondere belangen aan bijzondere agenten of correspondenten opdragen.

Ook voor de scheepvaart, wier agenten zij soms in den weg staan, en die voor het afleggen van scheepsverklaring, het aanmonsteren van scheepsvolk, de benoeming van experts, alle waarborgen vindt bij rechtbank, notaris, havenmeester of agenten, welke haast in elk der beschaafde landen van Europa op dezelfde wijze bestaan.

Daarbij komt nog eene voor de scheepvaart belangrijke zaak, te weten de consulaatrechten, het voornaamste emolument van consuls, dat voor sommigen de betrekking van consul begeerlijk maakt. Het geeft dikwijls aanleiding bij het verschijnen van een Nederlandsch schip in eene haven, die vroeger niet of sedert vele jaren niet door Nederlandsche schepen is binnengeloopen, dat daar van verschillende zijden om die betrekking gesolliciteerd wordt.

Wanneer dan later de Nederlandsche vlag niet meer in die haven vertoond wordt, rest hem die zoo gelukkig was de betrekking te verkrijgen niets anders dan in de Verzameling van consulaire berichten zijne klachten te doen hooren over het wegblijven van Nederlandsche schepen, die, buiten zijn toedoen, eens gekomen waren.

Het bedrag dat onze reederijen jaarlijks aan de consuls te betalen hebben is belangrijk. Daarbij moet nog in rekening gebracht worden het tijdverlies wegens het oponthoud aan de schepen veroorzaakt

voor een formaliteit, die voor het personenverkeer, door de opheffing der verplichte reispassen, geheel is afgeschaft.

Het vervallen van die formaliteit is veel verzwaard, door de bepaling van art. 15 der Wet van 28 Mei 1869 (*Staatsblad* n°. 69) betrekkelijk de zeebrieven, waarbij den scheepsgezagvoerder bevolen wordt zich in persoon bij den consul te vervoegen, om den zeebrief te doen afteekenen. Sommige consuls kennen die bepaling en maken daarvan misbruik; al gebeurt dit slechts bij uitzondering, toch verzwaart aldus de bepaling dezer Wet het nadeel van het bestaan van een consul in eene Europeesche of daarmede gelijk te stellen haven.

Voor onze maatschappijen reeds zijn in den tegenwoordigen tijd die in elke haven wederkeerende consulaatrechten bezwarend, hoeveel te meer moeten zij dan niet zijn voor stoombooten niet behoorende tot geregelde lijnen, die Middellandsche Zee en Oostzee bevaren, dan eens naar deze haven, dan weder naar eene andere, b. v. voor eene houtlading. Op de reisrekeningen voor zulke schepen, vormen die telkens wederkeerende consulaatsgelden van b.v. *f* 40 of *f* 80 (bij geheele ladingen) voor een schip van circa 1000 tons laadvermogen, een vrij belangrijk item.

Wij behoeven Uwe Excellentie niet in herinnering te brengen, dat de Engelsche schepen, de groote concurrenten op de vrachtmarkt, dergelijke kosten niet hebben te dragen, daar voor hen de consulaatsrechten zich bepalen tot 2/6 d. voor het viseeren van den zeebrief en dat ook de Duitsche Rijkskanselier het voornemen heeft te kennen gegeven om die consulaatsrechten af te schaffen of tot een minimum terug te brengen.

Worden voor ons land onbezoldigde consuls niet afgeschaft, dan zou het naar onze meening alle aanbeveling verdienen, de scheepvaart van de consulaatsrechten vrij te stellen, wat haar tot voordeel strekken en der schatkist geen nadeel berokkenen zou.

De dan aanblijvende onbezoldigde consuls, of zij die als zoodanig wenschen benoemd te worden, zullen dan buiten alle verdenking zijn van baatzucht en enkel uit ware belangstelling voor Nederland's handel, nijverheid en scheepvaart deze kunnen bevorderen.

Wij eindigen onze beschouwingen over het ontwerp der Commissie betrekkelijk de consulaire vertegenwoordiging van Nederland, met de betuiging van onzen dank aan Uwe Excellentie voor de gelegenheid ons geopend, om over deze voor handel, nijverheid en

scheepvaart zoo belangrijke zaak, onze meening aan Uwe Excellentie te mogen kenbaar maken.

Met de meeste hoogachting verblijven de ondergeteekenden van Uwe Excellentie de onderdanige dienaren,

De Directie der Koninklijke Nederlandsche Stoomboot-Maatschappij,
(*w. g.*) DEN TEX. (*w. g.*) CROOCKEWIT.

De Stoomvaart-Maatschappij Nederland,
(*w. g.*) BOISSEVAIN. (*w. g.*) TEGELBERG.

Nederlandsch-Amerikaansche Stoomvaart-Maatschappij,
(*w. g.*) WIERDSMA. (*w. g.*) REUCHLIN.

Koninklijke West-Indische Maildienst,
(*w. g.*) G. A. TINDAL. (*w. g.*) SCHOLTEN JR.

Rotterdamsche Lloyd,
(*w. g.*) RUYS EN ZONEN.

GOUDA, den 26sten October 1887.

In antwoord op Uwer Excellentie's brief van den 8sten September jl., 2de afdeeling. n°. 8122, hebben wij de eer U mede te deelen, dat van het ons toegezonden verslag betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen met groote belangstelling is kennis genomen en dat wij het zeer wenschelijk zouden achten om eene reorganisatie in den geest van het verslag tot stand te brengen.

Alleen zouden wij minder sympathie hebben voor dat gedeelte van het plan, waarbij in overweging wordt gegeven ook leden van het corps diplomatique voor de consulaten-generaal aan te wijzen. Het groote verschil, dat in den werkkring dezer ambtenaren bestaat, zou het naar onze meening zeer onwaarschijnlijk doen zijn, dat één persoon voor beiden de geschiktheid zoude bezitten, en waar dit bij uitzondering het geval zoude zijn, zouden wij vreezen dat aan eene betrekking bij het corps diplomatique de voorkeur zou

worden gegeven en dus de combinatie toch niet aan het consulaatwezen zou ten goede komen.

Wij twijfelen echter niet dat, ook bij volkomen afscheiding van beide instellingen, na de voorgestelde reorganisatie, de lust om zich uitsluitend aan den consulairen werkkring te wijden, ook wegens de betere vooruitzichten, zoude aanwakkeren.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Gouda,
(*get.*) PRINCE, *Voorzitter.*
" FORTUYN DROOGLEVER, *Secretaris.*

DELFT, den 4den November 1887.

Met de grootste belangstelling heeft de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Delft kennis genomen van het door Uwe Excellentie toegezonden rapport, opgemaakt door de Commissie belast met 't afnemen der consulaire examens, waarin eene meer volledige organisatie van den Nederlandschen consulairen dienst wordt aanbevolen, en neemt zij de vrijheid ter voldoening aan Uwer Excellentie's verlangen, vervat in Uwe missive dd. 8 September jl., IIde afdeeling n°. 8122, het navolgende mee te deelen.

Dat de taak om een rapport te beoordeelen van eene Commissie belast met het afnemen der consulaire examens, die uit den aard der zaak volkomen op de hoogte is van hetgeen onze consulaire belangen geldt, met zekere beschroomdheid wordt aanvaard, wenscht de Kamer op den voorgrond te stellen, en kan zij dan ook niet nalaten, vooraf aan die Commissie hulde te brengen voor de heldere wijze, waarop in haar rapport den bestaanden toestand van den consulairen dienst wordt uiteengezet en tevens met juistheid wordt aangegeven op welke wijze daarin verbetering kan worden gebracht, zonder daarbij hooge financieele eischen te stellen.

De veranderde toestanden in den handel, grootendeels teweeggebracht door het ontstaan van meerdere en snellere middelen van vervoer, vordert zonder twijfel, vooral voor ons land als koloniale Mogendheid, een goed georganiseerden consulairen dienst, in alle werelddeelen waar onze handelsrelatiën gevestigd zijn of gevestigd zouden kunnen worden.

Verschillende mededeelingen, in het rapport voorkomende, ontleend aan den tegenwoordigen toestand, doen ten duidelijkste uitkomen, dat de inrichting van het Nederlandsch consulaatwezen, als het tegenwoordige, veel te wenschen overlaat en te weinig rekening wordt gehouden met de eischen van den tijd, de algemeene en handelsbelangen.

De Kamer is dan ook met de Commissie van meening, dat vooral in *die* landen waar de beschaving het minst is doorgedrongen, de consulaire dienst het best geregeld en door bekwame ambtenaren vertegenwoordigd dient te zijn. niet alleen om den Nederlander in den vreemde hulp te verleenen, maar vooral ook, om den handel en de Regeering belangrijk van dienst te kunnen zijn.

Wordt de tegenwoordige toestand beoordeeld, dan blijkt daaruit dat reeds bij het begin hunner loopbaan, die de jongelieden hebben gekozen om tot consuls te worden opgeleid, zij, naar het oordeel der Commissie, te lang als beambte aan het Departement te 's-Gravenhage werkzaam blijven, om bureauwerk te verrichten.

Na korteren tijd aan het Departement werkzaam te zijn geweest, zoude plaatsing bij een consulaat in den vreemde en het doen van reizen meer aanbeveling verdienen. Daardoor zoude èn bij velen de lust worden opgewekt in den consulairen werkkring te treden èn zouden spoediger geschikte ambtenaren worden gevormd.

Het denkbeeld der Commissie om een goed georganiseerd en bezoldigd corps consulaire te vormen en in daarvoor aangewezen streken, zoowel in Europa als in andere werelddeelen, consuls-generaal te plaatsen, zoude zoodoende langzamerhand verwezenlijkt kunnen worden en onbezoldigde, zoowel als leerling-consuls aan de consuls-generaal kunnen worden toegevoegd om den plaatselijken arbeid in de verschillende gewesten te verrichten.

De laatsten met de consuls-generaal verbonden en deze in directe verbinding met de Regeering, zouden zoodoende veelzijdige diensten kunnen bewijzen.

Evenals de vorige zienswijzen is ook de Kamer het denkbeeld der Commissie toegedaan, om te breken met het tegenwoordig gehuldigd beginsel, om kooplieden, scheepsagenten enz. tot consuls aan te stellen.

Zooals de Commissie zich in haar rapport te recht uitdrukt „de dienst vordert den geheelen man".

Wil men dus verzekerd zijn van een goed georganiseerden

consulairen dienst, dan acht ook zij het noodig dat de ambtenaren voor dien dienst bestemd zooveel mogelijk worden bezoldigd en geen andere betrekkingen tevens vervullen, in de gelegenheid zijn zich geheel aan de hun opgelegde taak te kunnen wijden en onafhankelijk zijn van invloeden, die het bekleeden van andere betrekkingen wellicht zoude kunnen medebrengen.

Met het personeel voor zooverre aanwezig zoude eene reorganisatie in bedoelden geest kunnen worden aangevangen en in den beginne *die* plaatsen door consuls-generaal of consuls worden bezet, die daaraan in het belang van den handel, scheepvaart enz. het meest behoefte hadden.

Het komt de Kamer echter voor het gevoelen der Commissie niet te mogen deelen wat betreft de voorgestelde vereeniging of verwisseling van den diplomatieken en den consulairen dienst.

Volgens hare meening zijn de werkkringen van die beide categorieën ambtenaren van zeer uiteenloopenden aard.

Zijn de hoofdzetels der diplomatie steeds gevestigd in de groote steden, voornamelijk in de Europeesche Staten, waar hare tegenwoordigheid aan de verschillende hoven gevorderd wordt, de aangewezen plaatsen voor consuls-generaal en consuls zullen zeker dáár zijn waar hunne tegenwoordigheid het meest in het belang van den handel en tot bescherming der Nederlanders gevorderd wordt, in *die* landen dus waar de Europeesche beschaving in mindere mate is doorgedrongen en dus een ruim veld ter bearbeiding openstaat.

Met uitzondering der Europeesche havensteden en enkele posten en de hoofdplaatsen van midden-Europa die als standplaatsen voor consuls moeten blijven aangewezen, zoude de consulaire dienst zich in hoofdzaak dienen te bepalen tot het bezetten der posten in de vreemde werelddeelen en in *die* landen de beste krachten van dien dienst vertegenwoordigd moeten zijn.

In de groote steden en in het meer beschaafde gedeelte der wereld wordt handel, scheepvaart enz. meestal voldoende vertegenwoordigd door agenten en bestaat daardoor uit den aard der zaak in die streken minder behoefte aan de hulp die door consuls kan worden verstrekt.

Als regel komt de Kamer eene door de Commissie voorgestelde vereeniging of verwisseling niet wenschelijk voor, hoewel zij gaarne erkent, dat in sommige gevallen de diplomatieke en consulaire

belangen aan denzelfden persoon zouden kunnen worden toevertrouwd.

Het examen van vice-consul zouden zij dan ook niet voor secretarissen van legatie verplichtend wenschen te zien gesteld.

Hoewel wat de uitgaven betreft enkele der te bezetten posten op de begrooting der Indische koloniën zouden kunnen worden overgebracht, gelooft de Kamer toch te moeten aannemen dat, zal het corps consulaire in behoorlijken staat worden gebracht en voldoende aan de eischen, die ons land ook als koloniale Mogendheid kan stellen, de jaarlijksche uitgaven op den duur meer zullen bedragen, dan daarvoor in den laatsten tijd door de Regeering is aangevraagd en door de Volksvertegenwoordiging werd toegestaan.

Het geldelijk bezwaar kan evenwel niet overwegend zijn, te meer daar de verbetering langzamerhand en niet in ééns kan geschieden, daar wellicht geen voldoend aantal geschikte ambtenaren voor een uitgebreider en gewijzigden dienst onmiddellijk disponibel zullen zijn.

De meerdere uitgaven aan den consulairen dienst besteed, in hoofdzaak gewijzigd als door de Commissie is voorgesteld en door Uwe Excellentie nader te regelen, zoude zeer zeker de belangen van onzen handel, scheepvaart enz. ten goede komen en de gelden daarvoor uitgegeven niet zijn verspild.

In navolging van wat door andere naburige Rijken reeds is geschied, zoude ook ons land zich dan na eenige jaren in het bezit van een goed georganiseerd corps consulaire kunnen verheugen.

Hiermede vermeent de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Delft in hoofdzaak hare zienswijze over het rapport te hebben medegedeeld. Zij vertrouwt daardoor aan het verlangen van Uwe Excellentie te zullen hebben voldaan en beveelt ten slotte eene gewenschte en noodzakelijke reorganisatie van den Nederlandschen consulairen dienst in Uwe gunstige overweging aan.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Delft.

(*w. g.*) J. M. De Kuyser, *Voorzitter.*
" B. Reinders Jr., *Secretaris.*

ARNHEM, 4 November 1887.

Met Uwer Excellentie's missive dd. 16 September jl. had de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Arnhem de eer te ontvangen het belangrijk en zaakrijk verslag, door de Commissie, belast met het afnemen der consulaire examens, aan Uwe Excellentie ingediend, en tevens het verzoek om Uwe Excellentie mede te deelen het gevoelen der Kamer omtrent de in dat verslag bedoelde nieuwe regeling van het Nederlandsche consulaatwezen.

De examen-commissie is, als de Kamer haar verslag juist heeft gelezen, tot de volgende conclusiën gekomen:

1°. dat de Regeering door de toepassing van de Koninklijke besluiten van 1875 en 1884 een voorname kracht ontneemt aan de werking dier besluiten. Door namelijk de leerling-consuls en vice- consuls eenige jaren als ondergeschikte ambtenaren bij het Ministerie van Buitenlandsche Zaken of bij consulaten te gebruiken, dooft men de ambitie uit en beneemt men de gelegenheid tot zelfstandige ontwikkeling. Aan het misbruik te dezen aanzien moet worden tegemoet gekomen;

2°. dat er eene vermeerdering moet plaats hebben van het aantal dusgenaamde beroepsconsuls, die het consulschap als hunne hoofdbetrekking beschouwen. Thans wordt in de meeste plaatsen het consulaat waargenomen door kooplieden, die behalve den titel ook eene toelage ontvangen. Het getal beroepsconsuls verdient te worden uitgebreid, omdat de eischen, welke gesteld worden aan de consuls — vooral aan die, in verwijderde streken, waar zij ten taak hebben nieuwe debouchés voor onzen handel op te sporen en vertrouwbare inlichtingen te verstrekken — tegenwoordig zeer hoog zijn en de betrekking den geheelen man vordert. De consul moet niet zijn een eenzijdig ontwikkeld koopman, die zijn eigen tak van koophandel onwillekeurig als de voornaamste beschouwt en in zijne betrekking een eerepost ziet, maar een met veelzijdige handels- en warenkennis toegerust man, die zijn ganschen tijd aan zijne betrekking kan wijden. In verband hiermede moet dan de bezoldiging staan. Op dit oogenblik bezitten we slechts enkele beroepsconsuls en die zijn naar veler inzicht meer voor de behoeften van het Nederlandsch-Indisch bestuur dan voor den handel. Zij zijn politieke wachtposten;

3°. dat als er meer bezoldigde beroepsconsuls zijn, de plaatsen anders moeten verdeeld worden. Zij behoeven o. a. niet te worden gevestigd in alle hoofdplaatsen der Rijken, omdat daar legatiën zijn gevestigd, maar wel in de centra van het handelsverkeer, en

vooral ook in ver verwijderde gewesten. Bij gebrek aan personeel geeft de Commissie in overweging om tijdelijke diplomatieke ambtenaren aan te wijzen voor de vervulling van het consulaatambt.

De Kamer kan zich zeer goed vereenigen met de opmerkingen aangaande de leerling-consuls en vice-consuls, maar zij wijkt in hare beschouwing af wat aangaat de finantieele zijde van het vraagstuk, en is het met de Commissie evenmin eens omtrent de verwisseling van diplomatieke met consulaire ambtenaren.

De wenschelijkheid eener goede deugdelijke herziening staat vast, maar deze zal gepaard moeten gaan met eene uitzetting der uitgaven. Langzamerhand toch zal het blijken dat er meer behoefte bestaat aan consuls, en dan moet de Nederlandsche handel onbekrompen kunnen beschikken over de middelen om die te doen aanstellen Die middelen zijn zeer goed besteed, daar het van onberekenbaar nut voor den handel is, vertrouwbare gegevens te ontvangen. De Kamer vertrouwt, dat de meerdere uitgaven volkomen verdedigbaar zijn, omdat zij gedaan worden in het algemeen belang, en zoodoende een zegen voor de welvaart van ons vaderland kunnen zijn.

Wat betreft de tijdelijke aanstelling van diplomatieke ambtenaren, deze is naar het oordeel der Kamer niet gewenscht, omdat men voor den diplomatieken ambtenaar verlangt iemand meer doorkneed in het publiek recht en het volkenrecht en in den politieken toestand der Staten enz. dan in het handelsrecht en in de eischen van handel en nijverheid. Van de consulaire ambtenaren verlangt men uitgebreide handels- en warenkennis, welke alleen hij kan bezitten, die voor koopman is opgeleid. Nu moge al menig diplomatiek ambtenaar getoond hebben een open oog te hebben voor de belangen van den handel, het gaat toch niet aan de verwisseling als regel te nemen. Er ontstaat dan zoo licht eene verwarring van begrippen; de handel krijgt niet wat hij wenscht en noodig heeft. Als er in de hoofdsteden geen consuls meer zijn, zal de verwisseling ook minder voor de hand liggen.

De Kamer meent hiermede aan het uitgedrukt verlangen te hebben voldaan en veroorlooft zich ten slotte deze voor den geheelen Nederlandschen handel allergewichtigste zaak aan de bijzondere aandacht van Uwe Excellentie aan te bevelen.

De Kamer voornoemd,
(*get.*) VAN BERCK WEINHAGEN, *Voorzitter.*
" VAN CAPELLEN, *Secretaris.*

KAMPEN, 5 November 1887.

Bij Uwer Excellentie's missive van 8 September jl., No. 8122, werd het gevoelen onzer Kamer gevraagd omtrent de denkbeelden neergelegd in het daarbij gevoegd verslag door de Commissie voor de consulaire examens aan Uwe Excellentie uitgebracht betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Wij hebben de eer daaromtrent het volgende als ons gevoelen te kennen te geven.

Uitgaande van de stelling dat het doel van de instelling der Nederlandsche consulaten hoofdzakelijk is de bescherming en bevordering der belangen van den handel, de scheepvaart en de nijverheid der Nederlanden, is het ontegenzeggelijk dat daarvoor in de regeling van ons consulaatwezen vele verbeteringen zijn aan te brengen.

Volkomen kunnen wij ons vereenigen met het denkbeeld der Commissie in § 3 pag. 6 van het Verslag, dat binnen elk consulair district de leiding der werkzaamheden bij en tot de verantwoordelijkheid van den bezoldigden consul-generaal moet behooren op de wijze als daarbij omschreven.

Waar op blz. 8 en 9 door de Commissie wordt voorgesteld om onze bezoldigde consulaten-generaal ook door de leden van het corps diplomatique te doen waarnemen, treden wij niet in beoordeeling in hoeverre hierdoor de belangen van den diplomatieken dienst zouden kunnen worden benadeeld, maar erkennen het nut van den maatregel op de daarbij aangevoerde gronden, indien dit kan geschieden zonder dat die belangen daaronder te lijden hebben.

Scherper dan de Commissie op blz. 10 zouden wij de voorwaarde uitdrukkelijk willen stellen dat zonder uitzondering niet eenige consulaire rang wordt bekleed door scheepsagenten, agenten van assuradeurs, noch door hen die in zoodanige betrekking voor een of meer andere Staten werkzaam zijn.

Het heeft onze instemming verworven waar op blz. 11 de noodzakelijkheid wordt aangetoond, dat met het stelsel van persoonlijke toelage voor onze consuls wordt gebroken. Den grond daarvoor aangegeven vinden wij juist.

Wanneer werkelijk het resultaat wordt verkregen zooals op blz. 13 wordt voorgesteld, zullen wij de daartoe voorgestelde maatregelen eene wezenlijke verbetering vinden. En mocht, zooals daar als eisch wordt voorgesteld, de instructie voor de consulaire ambtenaren van 10 Augustus 1884 herzien en aangevuld worden, dan zouden wij Uwe Excellentie in overweging willen geven het voorschrift dat de daarbij bedoelde verslagen alle in het Nederlandsch moeten worden gesteld.

Resumeerende is het onze Kamer voorgekomen dat, behoudens de bedenkingen van meer ondergeschikt belang die wij de eer hadden hierboven aan te stippen, de middelen door de Commissie aangegeven om tot eene gewenschte reorganisatie van ons consulaatwezen te geraken, alle aanbeveling verdienen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Kampen,

(*get.*) T. JANSEN VAN GELDER, *Voorzitter.*
„ GERHARD STIBBE Lz., *Secretaris.*

AMSTERDAM, 7 November 1887.

Bij Uwer Excellentie's missive van 8 September jl., No. 8122, IIe Afd., mochten wij de uitnoodiging ontvangen Uwe Excellentie onze zienswijze mede te deelen omtrent de denkbeelden, vervat in het rapport aan Haar uitgebracht door de Commissie voor de consulaire examens, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Met groote belangstelling hebben wij van dat verslag, hetwelk hooge actueele waarde bezit, kennis genomen. Het Nederlandsche consulaatwezen toch eischt dringend hervorming, wil het beantwoorden aan zijne roeping, om de belangen van Nederlands handel scheepvaart en nijverheid te beschermen en te bevorderen. Wij onderschrijven ten volle, hetgeen te dien aanzien door de Commissie

is betoogd. Spoorweg, stoomvaart en telegraaf hebben een ommekeer gebracht in de voortbrenging en verdeeling der rijkdommen. Sedert hoe kort bijv. zijn de belangen van Nederlands handel in de Transvaalsche Republiek en die van Sumatra's Oostkust in het Oosten op den voorgrond getreden en hoezeer eischen die belangen nu reeds onze aandacht. Niet dan met groote inspanning kunnen handel, scheepvaart en nijverheid eene plaats op de groote markten veroveren, behouden of heroveren. Die inspanning van handel, scheepvaart en nijverheid moet echter gesteund worden door bekwame ijverige vertegenwoordigers in den vreemde, door mannen, die, vertrouwd met Nederlands handel, scheepvaart en nijverheid, bekend met het hun ter bearbeiding opgedragen arbeidsveld, onze kooplieden, reeders en nijveren flink en deugdelijk voorlichten. Niet langer moeten dan echter vreemdelingen tot Nederlands vertegenwoordigers in den vreemde gekozen worden, zij (wij spreken in 't algemeen) die onze belangen niet kennen, die niet weten waarop speciaal voor ons land de aandacht moet gevestigd worden, van wie niet verwacht mag worden, dat zij liefde gevoelen voor dat land.

Niet langer moet dan toegestaan worden, dat onze consuls ook vertegenwoordigers van andere Mogendheden zijn; het consulaatwezen opgevat gelijk de Commissie het doet en zooals het behoort beschouwd te worden, verzet zich daartegen; in dienst van verschillende Mogendheden kan men niet al zijne krachten wijden, al de vruchten van zijn arbeid geven aan één land.

Prijs gegeven moet dan worden het stelsel van onbezoldigde consuls, in ons land op groote schaal toegepast. Want in het algemeen hebben die ambtenaren uit hoofde hunner eigen zaken, geen gelegenheid, om hunne consulaire betrekking naar eisch te vervullen. De consulaire arbeid, goed opgevat, kan niet als bijzaak worden waargenomen, maar, de Commissie zegt het te recht, vordert den geheelen man.

Afgeschaft moeten dan ook worden de consulaatrechten en de verplichtingen der scheepvaart tegenovor de consuls opgelegd. De consuls behooren in het belang van handel, scheepvaart en nijverheid te arbeiden; de consulaatrechten voor verreweg het grootste gedeelte op de scheepvaart te doen drukken, gelijk thans geschiedt, is onbillijk. Te meer, wijl daartegenover geen voordeel staat en al de formaliteiten door de scheepvaart te vervullen, lastig, tijdroovend

en zonder nut zijn. De consulaatrechten zijn inderdaad voor haar zeer drukkend, zooals elke reederijrekening zou kunnen staven, en dit klemt te meer, omdat (wij wezen reeds vroeger daarop) Engeland, de scherpste mededinger op de vrachtenmarkt, die rechten alleen heft voor het viseeren van den zeebrief, waarvoor 2/6d gevorderd wordt en in Duitschland het ernstig voornemen bestaat ze geheel af te schaffen.

Het aanstellen van bezoldigde consuls-generaal als hoofden van groote consulaire districten heeft dan ook onze volle instemming, evenzoo dat zij, zoodra het belang van den dienst zulks vordert, door de Regeering kunnen worden overgeplaatst. Dikwerf mochten wij wijzen op het wenschelijke, om de consulaire posten tot bezoldigde betrekkingen te maken; of het goed is op verschillende plaatsen in een district onbezoldigde consuls of vice-consuls aan te stellen, werkzaam onder leiding en verantwoordelijkheid van den consul-generaal, meenen wij in twijfel te moeten trekken. Eenmaal het stelsel van onbezoldigde consuls verlatende, moet het o. i. niet weêr, zij het ook in anderen vorm of op andere wijze, gehuldigd worden.

Wij gelooven ook niet dat het noodig zal wezen. Bij toepassing van het stelsel der Commissie vindt de leerling-consul een werkkring, waarvoor hij zich bekwaam gemaakt heeft en na goed volbracht examen geschikt geacht is. De bestaande toestand mag niet bestendigd worden. Hij, die als leerling-consul is toegelaten, mag o.i. de gegronde verwachting koesteren, dat hij geplaatst worde als zoodanig en werkzaam kunne zijn in den door hem gekozen werkkring. Dit is thans, helaas! niet het geval; er zijn jongelieden, die als leerling-consul zijn toegelaten, doch jaren daarna nog op plaatsing wachten en daardoor gedwongen zijn in eene geheel andere richting te arbeiden. De leerling-consul nu vindt eene uitstekende practische oefenschool, als hij werkt onder leiding van den consul-generaal, zij het ook op eene andere plaats.

De uitgaven voor het consulaatwezen zullen daardoor stijgen, doch daarvoor zij men niet te angstvallig en men passe vooral niet, ter wille eener relatief geringe bezuiniging, een stelsel gedeeltelijk toe. Het komt ons bovendien voor, dat de Commissie ten aanzien der kosten te optimistisch gezind is; tegen die opvatting wenschen wij te waarschuwen, om later teleurstelling te voorkomen. Doch wij voegen er tevens aan toe, dat de zaak, welke het hier geldt, inderdaad eenige offers waard is; bij een goed ingericht

consulaatwezen wordt men daarvoor o. i. in de toekomst schadeloos gesteld.

De Commissie wenscht de bezoldigde consulaten-generaal niet uitsluitend bezet te zien door het personeel, dat als leerling-consul in 's lands dienst is getreden, doch daartoe ook onder zekere waarborgen aan te wijzen leden van het corps diplomatique. Ofschoon wij even als de Commissie gevoelen, dat tegen de toepassing van dit denkbeeld niet ongegronde bezwaren zijn aan te voeren, zouden wij daarmede toch wel in haar geest eene proef genomen wenschen te zien; want de voordeelen, waarop de Commissie o. i. te recht wijst, zijn niet van gewicht ontbloot. Wij gelooven echter, dat de Commissie nog een te groot getal consulaire posten in Europa laat bestaan. Dit kan echter uiterst gering wezen. De uitstekende middelen van verkeer, waardoor men zich gemakkelijk en spoedig verplaatsen of zijne orders geven, inlichtingen verkrijgen kan, hebben aan de consulaire posten in Europa grootendeels hunne waarde ontnomen. Op plaatsen, alwaar een gezantschap gevestigd is en welke op zeer korten afstand van ons land gelegen zijn, behoeft geen consul aangesteld te worden. Alleen die steden, welke van den gezantschaps-zetel verwijderd en voor handel, scheepvaart en nijverheid van belang zijn, komen o. i. voor consulaire posten nog in aanmerking, en aldus zou het wellicht geen aanbeveling verdienen, om bijv. die te Marseille, Glasgow en Odessa op te heffen. De handhaving eener consulaire betrekking moet echter in Europa uitzondering wezen.

Over het algemeen stemmen wij dus gaarne met de zienswijze der Commissie in; toepassing der in het rapport ontwikkelde denkbeelden zal, naar onze overtuiging, ongetwijfeld ons consulaatwezen verbeteren en het kunnen doen beantwoorden aan zijne roeping, bescherming en bevordering van Nederlands handel, scheepvaart en nijverheid.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken,

(*w. g.*) D. CORDES, *Voorzitter.*
" MOUTHAAN, *Secretaris.*

'S-GRAVENHAGE, 7 November 1887.

Ten vervolge op ons schrijven van 26 September jl., No. 707 (met 2 bijlagen) hebben wij de eer Uw Excellentie hierbij aan te bieden een exemplaar van het gisteren verschenen nommer van *De Nederlandsche Industrieel.* Daarin is opgenomen wat de algemeene vergadering onzer vereeniging, 12 October gehouden, heeft gemeend te kunnen en te mogen zeggen naar aanleiding van het medegedeelde plan van reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen, aan den inhoud waarvan wij beleefdelijk de vrijheid nemen ons te gedragen.

Het Bewind der Vereeniging van en voor Nederlandsche Industrieelen,

(get) D'ENGELBRONNER, *Secretaris.*

VEREENIGING VAN EN VOOR NEDERLANDSCHE INDUSTRIEELEN.

104e Algemeene Vergadering, gehouden te 's Gravenhage, 12 October 1887, nam. 1½ ure.

f.-Voorzitter: de Heer H. L. ENTHOVEN LZN.

Aan de orde is punt 3. *De reorganisatie van het consulaatwezen.* De secretaris doet opmerken dat het Bewind dit onderwerp aan de orde heeft gesteld ter voldoening aan het verlangen van den heer Minister van Buitenlandsche Zaken. Bij circulaire van 8 September ll., IIe afdeeling, No. 8122, had het de eer van Zijne Excellentie te ontvangen een exemplaar van een door de Commissie voor de consulaire examens aan haar uitgebracht verslag betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaat-wezen, waaromtrent Zijne Excellentie te gelijker tijd te kennen gaf gaarne het gevoelen dezer vereeniging te willen vernemen. Het Bewind heeft de redactie van uw weekblad uitgenoodigd om zoodra mogelijk haar gevoelen over dit rapport in de *Nederlandsche Industrieel* kenbaar te maken, gelijk deze gedaan heeft in een paar hoofd-

artikelen, opgenomen in de Nos. 29 en 30 (18 en 25 September ll.); en van die Nos. zijn door het Bewind exemplaren aangeboden aan den heer Minister voornoemd, bij brief van 26 September ll., No. 707, luidende:

„Bij circulaire van 8 dezer, IIe afdeeling, No. 8122, hadden wij de eer van Uwe Excellentie te ontvangen een exemplaar van een door de Commissie voor de consulaire examens aan haar uitgebracht verslag, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen. Uwe Excellentie gaf daarbij te kennen, dat het haar aangenaam zou wezen omtrent de denkbeelden in bedoeld rapport neergelegd het gevoelen te kennen van de Vereeniging van en voor Nederlandsche Industrieelen.

„Het is ons voornemen dit onderwerp ter bespreking aan de orde te stellen in de 104e Algemeene Vergadering, die 12 October e.k. zal gehouden worden. Inmiddels nemen wij de vrijheid Uwe Excellentie hiernevens aan te bieden een exemplaar van de Nos. 29 en 30 van het weekblad der vereeniging (van 18 en 25 September ll.) De redactie heeft daarin hare beschouwingen over het bedoelde verslag uiteengezet, beschouwingen die over het algemeen ook onze meening uitdrukken. Met alle bescheidenheid veroorloven wij ons daarop de aandacht van Uwe Excellentie te vestigen."

De heeren hebben waarschijnlijk van de beide hoofdartikelen kennis genomen, en zijn daardoor eenigermate op de behandeling van dit onderwerp voorbereid. In de eerste jaren van het optreden dezer vereeniging was het, op enkele loffelijke uitzonderingen na, met de inrichting van het Nederlandsche consulaatwezen treurig gesteld. Bezield met den wensch om voor de Nederlandsche industrie nieuwe markten op te sporen heeft het Bewind van die jaren (1862, 1863, 1864) zich vele moeite en kosten getroost (men kende destijds nog geen internationale postconventie) om vooral in meer verwijderde gewesten en werelddeelen betrekkingen met de daar gevestigde Nederlandsche consuls aan te knoopen.

Niet zonder vrucht; maar toch ook met de ontdekking van eene dienstregeling, zoo zij dien naam verdienen mogt, die geenszins een waarborg opleverde dat handel of nijverheid of scheepvaart te midden der steeds meer spannende concurrentie van andere Staten eene bescheidene plaats zou kunnen verwerven of behouden. De meeste Nederlandsche consuls waren geheel onbekend met onze taal, en wat zij van Nederlandsche toestanden wisten, hadden zij

zeker niet te danken aan de hun toegezonden ex. van de *Nederlandsche Staatscourant*, het *Staatsblad* of enkele aanschrijvingen, die, zelfs wanneer zij in eene vreemde taal waren overgebragt, niet voor allen even verstaanbaar waren. Wij hebben destijds veel moeite gehad om die inlichtingen te verkrijgen, waarop het Bewind prijs stelde, en aanvankelijk zelfs om ons verstaanbaar te maken. De Minister van Buitenlandsche Zaken E. Cremers is, meen ik, de eerste geweest die zich er toe gezet heeft om dit huishouden op een beteren, op een vruchtdragenden voet te hervormen; er werd in Augustus 1864 eene nieuwe Instructie uitgevaardigd (het laatst voorgaande Reglement omtrent de consulaire verslagen en mededeelingen was van 1846 !) betreffende de samenstolling en indiening van periodieke en niet periodieke verslagen omtrent handel, scheepvaart en nijverheid; die mededeelingen werden allengs door middel van de *Staatscourant* gepubliceerd, voor zoover men zulks bij het Departement van Buitenlandsche Zaken nuttig of noodig achtte; later zijn ze alle in eene bijzondere verzameling afgedrukt en tegen een matigen prijs algemeen verkrijgbaar gesteld. Dat was zeker eene groote verbetering. Maar het bleek dikwerf dat de stellers dier verslagen eigenlijk vreemdelingen waren op het gebied van onzen handel en scheepvaart, en meer nog op dat van onze nijverheid.

Dat nu de uitbreiding der stoomvaart en die van het spoorweg- en telegrafisch verkeer, zooals zij in de verhoudingen van handel en scheepvaart eene onvoorziene omwenteling hebben te weeg gebragt, ook geheel andere eischen aan het consulaatwezen stelden dan de oude organisatie bevredigen kon, hebben handel, scheepvaart en nijverheid veel vroeger ondervonden dan het van Regeeringswege vermoed of gevoeld is geworden.

Meermalen hadden wij in deze algemeene vergaderingen gelegenheid feiten te vernemen, die daarvan het bewijs leverden; de jaargangen van uw weekblad behelzen hieromtrent merkwaardige bijdragen, en, ik mag er bijvoegen, op verre na niet de merkwaardigste: uwe bescheidenheid heeft ook te dien aanzien steeds eene loffelijke terughouding in acht genomen en doen nemen; naarmate echter de omwenteling in het wereldverkeer sterkere proportien aannam en drie magtige factoren, de een na den ander, en nu sedert kort gelijktijdig daarop invloed oefenden, ligt het voor de hand dat instellingen, als die van het consulaatwezen, niet

meer passen in het kader der tegenwoordige behoeften en, voor haren tijd, verouderd zijn.

Om iets te noemen, de openbaarmaking van consulaire jaarverslagen is een hors d'oeuvre geworden; deze verliezen alle waarde wanneer zij zoo laat in het volgende jaar geschiedt als wij thans nog zien gebeuren. Andere Mogendheden hebben dienaangaande sedert lang nieuwe regels gesteld. Wij vernemen dan ook niet zelden bijzonderheden die Nederland van nabij betreffen het eerst uit buitenlandsche dagbladen en tijdschriften. De consuls moeten geld noch moeite ontzien om zoo vlug mogelijk onzen handel, scheepvaart en nijverheid bekend te maken met hetgeen binnen hun ressort meldenswaardig voorvalt. Noord-Amerika, Groot-Britannië, Frankrijk, Duitschland en België zijn ons in dit opzigt ver vooruit. Dit een en ander is in het rapport der Commissie voor de consulaire examens niet over 't hoofd gezien: het beveelt ook de aanstelling van bezoldigde consuls en de benoeming van Nederlanders en vakmannen als consuls aan, doch schijnt van oordeel dat de meest verwijderde landen daarvoor het eerst verdienen in aanmerking te komen, en de Nederlandsche consulaten in Europa zelf minder haast zouden hebben. Daarover is in de vergaderingen van het Bewind met minder instemming gesproken, en het is mij voorgekomen dat in deze de belangen van handel en nijverheid niet dezelfde aanspraken zouden doen gelden. Dit weinige, mijne heeren, moge ter inleiding van dit onderwerp voor heden toereikend zijn.

Een der leden bedankte het bewind, de redactie van het weekblad en den secretaris voor hetgeen de vergadering vernemen mocht. Hij wil voorts de aandacht gevestigd hebben op de attributen der Nederl. consuls zoo als ambtenaren van den burgerlijken stand, als voor de uitoefening van eene exceptioneele regtsmagt. Het is hem bekend, dat zelfs in Groot-Britannië onze consuls of vice-consuls buiten het ressort der hoofdplaatsen, van die attributen hoegenaamd geen begrip hebben; zij verstaan onze taal niet; zij weten niet te handelen. Het is spr. bekend, dat voor de inachtneming der formaliteiten van eene echtverbintenis de consul in loco met de handen in het haar zat. Naar spr. meent is hierover eene klagt gericht tot onzen Minister van Buitenl. Zaken, die den belanghebbende naar den Ned. consul-generaal verwees, zoo spr. zich wel herinnert, nog niet met eene zoo gewenschte vaardige uitkomst.

Een ander spr. kon uit het Noorden van Duitschland een voorbeeld van soortgelijken aard vermelden. Een derde had zelfs in België, bij een der consulaten moeijelijkheid ondervonden uit onbekendheid met onze taal voortgesproten.

Een der leden van het Bewind achtte de opmerking niet overbodig, dat het zeer gewaagd zou zijn als eene onbetwistbare stelling aan te nemen, dat de Nederlandsche nijverheid het meest zal gebaat zijn met zaakkundige consuls, Nederlanders van geboorte, in het verre Oosten of Westen. Europa levert voor den afzet harer artikelen nog een zeer ruim veld, zoo er maar over en weder voldoende bekendheid bestond met hetgeen noodig is te weten om zaken te kunnen doen, hier met wat naar plaatselijke voorkeur of gewoonte ginds vereischt wordt, ginds met de voortreffelijke eigenschappen van menig Nederlandsch fabricaat of product van Nederlandsche nijverheid. 't Verwonderde spr. ook, dat onder de hoofdplaatsen voor de vestiging van Europeesche consulaten Mannheim niet werd genoemd, maar het denkbeeld van goed bezoldigde consuls, in het bijzonder van de benoeming tot deze gewigtige betrekkingen van personen, daarvoor opgeleid niet alleen, maar die ter plaatse, d. i. over den ganschen omtrek van het consulaatsressort ingewijd zijn in hetgeen noodig is te weten om met vertrouwen zaken te doen, verdiende zijns inziens vooral van hier krachtige ondersteuning. Niemand wordt koopman, niemand wordt industriëel, in den volsten zin des woords, zonder jaren van praktijk. Daarvan kunnen staatslieden, wetgevers, rechtsgeleerden, hoe veelzijdig ook hunne kennis moge zijn, zich moeijelijk een begrip vormen. Maar het is zoo, en hoe zal nu iemand als vertrouwbare vraagbaak en gids voor onzen handel en scheepvaart, inzonderheid voor onze nijverheid kunnen worden aangemerkt die niet in en door de praktijk ter plaatse zijne vorming genoten heeft? Dat is geen requisiet alleen voor veraf gevestigde of te vestigen consulaten, maar naar spr.'s meening, op zijn minst genomen, evenzeer voor die in Europa zelf. Naar zijn oordeel heeft de Commissie zich in hare aanbeveling van vestigingen in andere werelddeelen te zeer laten leiden door de vraag, wat handel en scheepvaart thans het meest zouden behoeven, en er niet genoeg aan gedacht dat de ondernemingszin en kracht van den handel dezen in den regel voorzigtigheid en beleid inscherpen, zoodat hij zich niet zal blootstellen aan grove misrekening, wat de bescherming betreft, die

hij voor zijne operatiën zou behoeven. Met nijverheids-combinatiën, die gemeenlijk van een enkel persoon of firma uitgaan, is dit het geval niet, althans doorgaans niet. Deze staan dikwerf in den vreemde voor onvoorziene en onbekende moeijelijkheden, waaruit zij, vooral onder den tegenwoordig alom heerschenden weerzin in vreemde concurrentie, niet bij magte zijn, zich, geheel op eigen, veelal nog jeugdige, ongeoefende beenen staande, zonder kleerscheuren los te komen.

Meerdere leden deelen deze beschouwing. De slotsom is dat in deze de belangen der nationale nijverheid met die van handel en scheepvaart niet op ééne lijn mogen gesteld worden.

De w.-voorzitter stelt voor deze bespreking hierbij af te breken en den heer Minister van Buitenl. Zaken, onder dankbetuiging voor de ons aangeboden gelegenheid tot gedachtenwisseling over deze zaak, een afschrift te zenden van het nr. Ned.-Ind., waarin dit gedeelte van het verslag der vergadering zal worden opgenomen. — Conform besloten.

ALMELO, 8 November 1887.

Bij Uwer Excellentie's missive van 8 September jl., 2de afd., no. 8122, had de Kamer van Koophandel en Fabrieken alhier de eer de uitnoodiging te ontvangen haar gevoelen mede te deelen omtrent het aan Uwe Excellentie uitgebracht verslag door de Commissie voor de consulaire examens ten aanzien eener reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Onze Kamer heeft met zeer veel belangstelling kennis genomen van dit verslag. Hoewel zij zich niet geheel bevoegd acht in eene beschouwing in details van dit onderwerp te treden, is onze Kamer van oordeel, dat het consulaatwezen in zijne tegenwoordige organisatie niet dat nut voor handel, scheepvaart en nijverheid oplevert, als zou kunnen en mogen verwacht worden; dat ons consulaatwezen in het algemeen — gunstige uitzonderingen daargelaten — achterstaat bij dat van andere Mogendheden; dat het af te keuren is, dat consuls voor Nederland eene dergelijke betrekking tevens

bekleeden voor andere Staten en dat zij, dikwijls vreemdelingen zijnde, met de belangen van Nederland weinig bekend zijn, dat aan consuls niet toegelaten mag worden eigen zaken te drijven; dat deze verbodsbepaling vanzelve leidt tot de stelling, dat alle consulaire ambtenaren bezoldigd dienen te worden.

In het verslag, door de bovenbedoelde Commissie uitgebracht, worden naar de meening der Kamer wenken gegeven, die voor de reorganisatie van het consulaatwezen dringende toepassing eischen. Onze Kamer verzoekt Uwe Excellentie beleefd dit onderwerp in ernstige overweging te nemen en zoodanige voorstellen te doen als noodig zijn om aan het consulaatwezen van ons land eene uitbreiding en een werkkring te geven, dat het aan handel, scheepvaart en nijverheid de diensten bewijze, de voorlichting en hulp schenke, die deze instelling nu reeds blijkt te geven op eenige onzer gunstig bekende consulaire posten en vooral voor die Staten, waar bezoldigde en ter zake geheel kundige personen, die uitsluitend voor hun ambt werkzaam zijn, aangesteld worden.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken voornoemd,

(*get.*) G. Salomonson, *Voorzitter.*
„ G. Jansen, *Secretaris.*

Zaandam, 11 November 1887.

De Zaanlandsche Kamer van Koophandel en Fabrieken had de eer te ontvangen Uwe missive van 8 September 1887, IIde afdeeling, no. 8122, met verzoek om advies op het door de Commissie voor de consulaire examens uitgebracht verslag betrekkelijk eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

De Kamer heeft dit verslag aandachtig overwogen en kan zich geheel vereenigen met de strekking daarvan. Zij behoeft niet in bijzonderheden te treden omtrent de afzonderlijk behandelde punten, want waar dit verslag strekt om den consulairen dienst te verbeteren, te vereenvoudigen, uit te breiden en te regelen, brengt

het belang van handel en scheepvaart mede dat de Kamer het verslag met hare volle adhaesie steune.

Zij drukt dan ook bij deze den wensch uit, dat Uwe Exc. het daarheen leide, dat eene reorganisatie, aan de hand van het verslag, eerlang door de Regeering zal worden tot stand gebracht.

De Kamer voornoemd,
(*get.*) CORN^{S}. ÇORVER VAN WESSEM, *Voorzitter.*
„ FRANCKEN, *Secretaris.*

SCHIEDAM, 12 November 1887.

In antwoord op de missive dato 8 September ll. n°. 8122 heeft de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Schiedam de eer Uwe Exc., onder dankbetuiging voor de haar gedane toezending, mede te deelen dat zij met belangstelling kennis nam van het in margine vermeld rapport.

In hoofdtrekken met het rapport instemmende, houdt zij zich overtuigd dat de voorgestelde regeling het belang van onzen handel en nijverheid zal bevorderen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Schiedam,
(*get.*) NOLET, *Voorzitter.*
„ VEMER, *Secretaris.*

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Nijkerk heeft de eer Uwe Exc. te berichten dat deze gemeente geen rechtstreeksch belang bij de reorganisatie van het consulaatwezen heeft en zij dus haar gevoelen daaromtrent minder kan ten uitvoer brengen dan groote plaatsen, doch dat zij zich zeer goed kan neêrleggen bij het door de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam uitgebracht advies.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken voornoemd,
(*get.*) v. d. FLIER, *Voorzitter.*
„ ZOEREN, *Secretaris.*

ROTTERDAM, 15 November 1887.

De Kamer had de eer te ontvangen Uwer Excellentie's schrijven van 8 September jl., 2de Afd., No. 8122, geleidende het verslag der Commissie voor de consulaire examens, betreffende de organisatie van het Nederlandsch consulaatwezen. Uwe Excellentie verlangt het oordeel ook onzer Kamer te kennen omtrent de daarin vervatte denkbeelden.

In het algemeen kunnen wij ons met de door de Commissie ontwikkelde denkbeelden omtrent de regeling van den bedoelden dienst wel vereenigen. Dat men zich rekenschap geve van den omvang der werkzaamheid en het arbeidsveld overzie en verdeele, is zeker eene eerste vereischte voor eene goede organisatie en ook met de meeste der verdere wenken door de Commissie gegeven kunnen wij ons gereedelijk vereenigen. Wij meenen ten opzichte van bijzondere punten nog het volgende te mogen opmerken.

In de eerste plaats komt het ons voor dat tusschen consulaten in Europa en in meer verwijderde plaatsen een belangrijk onderscheid te maken is.

Inlichting of voorlichting van den handel en bescherming van buitenslands gevestigde Nederlanders is in Europa weinig of niet noodig.

Wat het eerste betreft kunnen onze kooplieden en industrieelen zich in den regel spoediger en vollediger op de hoogte stellen dan zelfs door kundige en ijverige consulaire agenten mogelijk zou zijn.

Wij gelooven dus dat het tegenwoordig stelsel van onbezoldigde consulaten (met wellicht zeer enkele uitzonderingen op groote centra van verkeer) voor Europa kan worden behouden.

Echter onder eene voorwaarde, dat de consulaatrechten worden afgeschaft, respectievelijk tot een zeer gering bedrag worden gereduceerd. Wij behandelden dit punt uitvoerig in ons schrijven van 28 Januari jl. en wezen daarin op het voorbeeld van Groot-Britannië, dat slechts een fixum van *f* 1,50 voor het viseeren der scheepspapieren vordert en van Duitschland, dat wel is waar een evenredig recht heft per ton, doch slechts 1/5 van ons tarief.

Buiten Europa is de zaak anders: een bezoldigd consul, die zijn geheelen tijd aan de studie van een verwijderd land, zijn handel, nijverheid en zijne betrekkingen tot andere Europeesche landen wijdt, kan ontegenzeggelijk den Nederlandschen handel voorlichten

en van grooten dienst zijn, en de vestiging van zulke ambtenaren bij of boven de onbezoldigde consuls in de zeehavens komt ook ons wenschelijk voor.

Echter moeten wij er op wijzen, dat hier alles op den persoon aankomt; het is niet genoeg dat deze aan een examen hebbe voldaan en een paar jaar op Buitenlandsche Zaken of op een Nederlandsch consulaat hebbe gewerkt; hij moet ook tact, menschenkennis en opmerkingsgave bezitten en of hij dat alles heeft zal in den regel eerst blijken, wanneer hij in een practischen werkkring zich beweegt; wij juichen daarom het denkbeeld der Commissie zeer toe om de betrekking van bezoldigd consul of consul-generaal bij afwisseling te doen vervullen en zouden zelfs iets verder willen gaan door, althans aanvankelijk, die betrekkingen slechts tijdelijk te doen vervullen, waardoor minder geschikte personen zonder opzien door bekwamere kunnen worden vervangen.

Wij merken ook op dat het wel wenschelijk zoude zijn wanneer de leerlingen-consuls, behalve hunne werkzaamheden aan Buitenlandsche Zaken ook in de gelegenheid gesteld werden zich met scheepvaartzaken eenigermate bekend te maken, b. v. aan een consulaat in eene groote stad, gelijk Londen of Liverpool, of in een onzer groote handelssteden.

Ook met het denkbeeld om een zeker verband tusschen de diplomatische en consulaire vertegenwoordiging daar te stellen gaan wij volgaarne mede; evenals het den ijver en de eerzucht van den consul zal aanwakkeren, wanneer hij, die door kennis en persoonlijke geschiktheid uitmunt, ook van de diplomatieke werkzaamheid, althans buiten Europa, niet wordt uitgesloten, zal het de waarde onzer diplomatische vertegenwoordigers zeker verhoogen, wanneer de jongeren onder hen, die daarvoor berekend zijn of aanleg toonen, een tijdlang als consul fungeeren. Wij deelen toch geheel het gevoelen der Commissie dat in onzen tijd de behartiging van handelsbelangen een groot deel uitmaakt van de taak der diplomatie.

Evenzoo kunnen wij ons vereenigen met de afkeuring der Commissie dat scheepsagenten, cargadoors of agenten van assuradeurs tot onbezoldigde consuls worden aangesteld.

Minder echter zien wij er bezwaar in dat de Nederlandsche consul, althans in havenplaatsen, tevens diezelfde betrekking bij eene andere Mogendheid vervult.

Daar deze consuls in den regel scheepszaken en averijen behandelen is een conflict van belangen wegens nationaliteit niet licht denkbaar.

Ten slotte kunnen wij ons kwalijk vereenigen met den wensch der Commissie dat de voortdurende instructiën aan de consuls-generaal van het Departement van Waterstaat zouden moeten uitgaan. Juist de overtuiging, die wij deelen, dat onze diplomatie, tegenwoordig meer dan ooit en bepaald op de handelsbelangen van ons land behoort te letten, schijnt met de onderstelling dat de noodige kennis van die belangen bij het Departement van Buitenlandsche Zaken ontbreekt in strijd, en wij zouden ongaarne zien dat tot maatregelen werd overgegaan, waardoor het denkbeeld dat onze handelsbelangen bij het Departement van Buitenlandsche Zaken van ondergeschikt belang zijn, zou worden bevorderd.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Rotterdam,
(*get.*) M. M. DE MONCHY, *President.*
„ J. C. REEPMAKER, *Secretaris.*

ZWOLLE, 16 November 1887.

In antwoord op Uw Exc. schrijven van 8 September 1887, afd. II, n°. 8122, hebben wij de eer U te melden dat wij het door de Commissie voor de consulaire examens uitgebracht verslag, betreffende een reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen, met belangstelling hebben ontvangen, dat wij ons met de daarin nedergelegde denkbeelden in het algemeen zeer goed vereenigen kunnen en dat de verwezenlijking daarvan ons voorkomt zeer in het belang van handel, nijverheid en scheepvaart te zullen zijn.

Wordt van den koopman, den industrieel, den reeder, ten gevolge van de veranderde tijdsomstandigheden, thans veel grooter inspanning gevorderd dan voorheen, dan mag hij ook verwachten daarbij meer dan vroeger van Regeeringswege gesteund te zullen worden door de noodige voorlichting betreffende de steeds afwisselende behoeften en de eischen van het verkeer, vooral buiten Europa.

De door de Commissie voorgestelde organisatie van ons consulaatwezen, met haar stelsel van goed bezoldigde consuls-generaal, en de verder in haar rapport aangegeven indeelingen, komt ons

voor eene belangrijke verbetering in den bestaanden toestand te zullen brengen. Met genoegen zagen wij dan ook dat Uwe Exc. reeds een post voor een consul-generaal te Pretoria op Uwe begrooting heeft gebracht; wij hopen dat de Volksvertegenwoordiging daaraan hare goedkeuring niet zal onthouden.

Wij vertrouwen dat Uwe Exc. dan op dien weg zal voortgaan en zooveel mogelijk breken met het stelsel van onbezoldigde consulaire ambtenaars en van het opdragen van Nederlandsche viceconsulaten of andere consulaire betrekkingen aan vreemdelingen, of aan hen die als zoodanig ook voor één of meer andere Staten werkzaam zijn. De Commissie voor de consulaire examens verklaart toch — en zij kan het weten daar de meeste leden reeds sedert 1875 zitting hebben — dat het aan geschikt personeel voor de verwezenlijking harer denkbeelden niet ontbreken zal. Zij voegt er bij dat daarvoor geen te groote uitgaven van den Staat zullen gevorderd worden.

Daarbij komt nog dat de Nederlandsche Regeering voor haar bezoldigde consulaten nauwelijks de helft uitgeeft van hetgeen België daaraan ten koste legt, zoodat er tegen eenige verhooging op den duur zeker geen overwegend bezwaar bestaan kan; vooral niet omdat de uitgaven ten behoeve van nijverheid, handel en scheepvaart gedaan, zeker goede vruchten dragen zullen en dus indirect het geheele volk ten goede komen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Zwolle,

(*get.*) SCHELLWALD, *Voorzitter.*
„ P. F. VAN PESCH, *Secretaris.*

MAASTRICHT, den 17 November 1887.

Met Uwer Excellentie's missive van den 8sten September jl., IIde afdeeling, n°. 8122, hadden wij de eer te ontvangen een exemplaar van een door de Commissie voor de consulaire examens aan Uwe Excellentie uitgebracht verslag, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen; zulks ten einde het gevoelen onzer Kamer te vernemen omtrent de denkbeelden in dat verslag nedergelegd.

Om aan dat verlangen te kunnen voldoen, werd door de Kamer eene speciale Commissie uit haar midden benoemd ten einde over het onderwerp advies uit te brengen, en in onze jongste vergadering werd dat advies medegedeeld, waarmede de Kamer zich vereenigde.

Het advies komt op het volgende neder:

De algemeene strekking van het verslag der Regeeringscommissie voor wat betreft de hervorming van het Nederlandsch consulaatwezen, vond algemeen bijval. Met genoegen zag men dat die Commissie de sedert lang gevoelde behoefte om de consulaten meer in 't bijzonder dienstbaar te maken aan den Nederlandschen handel en gevolgelijk – voegen wij er bij – aan de inlandsche nijverheid. Wanneer wij zien op welke wijze de consuls van andere Staten de producten uit hunne respectieve landen ten onzent trachten bekend te maken en aan te bevelen, en met welke bereidvaardigheid door hen aan de producenten inlichtingen van allerlei aard gegeven worden [1]), dan moeten wij 't betreuren dat bij onze consuls in den regel zoo moeilijk dergelijke diensten te bekomen zijn. Te recht dan ook zegt de Commissie in haar verslag: „Tweeledig zal die zorg (voor den handel, de nijverheid en de scheepvaart) moeten zijn. Voor de rechten en belangen der Nederlanden wier bedrijf in het buitenland wordt uitgeoefend, zal zij in de eerste plaats moeten waken. Maar niet minder dient zij, waar onvoldoende kennis is gebleken of mag worden aangenomen omtrent buitenlandsche toestanden en behoeften, welker veronachtzaming schadelijk kon wezen, de gegevens tot eene juiste en volledige wetenschap *te verzamelen* en daarmede, waar noodig, de Nederlandsche belangen voor te lichten."

Dat is een voornaam punt waarop, volgens ons, bij de hervorming van ons consulaatwezen moet worden gelet. Maar de Commissie schijnt hier meer bepaaldelijk op het oog te hebben de *verzameling* van de door haar bedoelde gegevens, ten einde ze *in het algemeen* en *periodiek* aan de Nederlandsche belanghebbenden te doen kennen. Wij zouden integendeel, in eene eventueel vast te stellen instructie voor de Nederlandsche consuls, aan dezen gaarne de verplichting zien opgelegd om die gegevens op eene

---

1) Door hunne bemoeiing ziet men hier te lande niet zelden ongevraagd, adressen voor bepaalde artikelen uit het land wat zij vertegenwoordigen, zelfs boekdeelen met proeven en modellen van industrieële voorwerpen rondzenden.

speciale wijze doch *vooral zeer spoedig* te doen kennen en om verder aan handelaren en industrieelen opgave te doen van de artikelen waarnaar de meeste vraag is, de wijze van verpakking enz. en hun in het algemeen alle gevraagde inlichtingen te verstrekken, zoowel met opzicht tot „buitenlandsche toestanden en behoeften" als tot hetgeen dienstig kan wezen voor eene beoordeeling van solvabiliteit van huizen en firma's, waarmede kooplieden en fabrikanten in relatie zijn getreden.

Wij hebben elders een paar opmerkingen zien maken, die der aandacht van de Regeering niet mogen ontglippen.

De eerste betreft de wenschelijkheid om Nederlanders en, gelijk men het noemt, vakmannen tot consul te benoemen. Wij begrijpen dat daarvoor redenen bestaan; maar, dewijl het dikwerf moeielijk zou wezen personen te vinden, welke de beide kwaliteiten vereenigen, meenen wij er op te moeten wijzen dat, bij benoeming van vreemden uit den handelsstand, vooral dient te worden gelet op hunne sociale positie en vertrouwbaarheid, opdat de klip worde vermeden, waarop de waarde van hunne bijzondere inlichtingen (waarop wij hierboven doelden) dikwerf afstuit, namelijk het persoonlijk belang dat de consul bij het releveeren of declineeren van 't een of ander handelshuis kan hebben. Dit punt achtte men in onze Kamer van zooveel belang dat sommige leden zelfs de wenschelijkheid deden kennen dat de consuls zelfs geen handel mochten drijven. In ieder geval zou het moeten ontzegd worden de agentuur noch voor Nederlanders noch voor vreemde firma's op zich te nemen. Wordt het systeem aangenomen om geene andere dan bezoldigde consuls aan te stellen en de uitoefening hunner functiën onder het toezicht van eene hoogere diplomatieke autoriteit te stellen, dan zal het hier vermelde doel gemakkelijker zijn te bereiken.

De tweede opmerking, die wij op het oog hebben is, dat de Commissie het wenschelijk schijnt te oordeelen om de zoo even behandelde veranderingen in de eerste plaats in de ver afgelegene gewesten in toepassing te brengen. Niet zonder reden, volgens ons, wordt daartegen deze bedenking gemaakt dat die veranderingen ook zeer zeker in de handelsvertegenwoordiging in de Europeesche Rijken noodzakelijk is, want ook daarvan hebben handel en nijverheid gedurig voor- en inlichtingen noodig, die zij thans, bij de bestaande consulaire inrichting, zelden kunnen erlangen.

Behoudens deze opmerkingen kan onze Kamer de voorstellen

van de Regeeringscommissie wel beamen, en het doet haar genoegen gelijk gevoelen te zien uitgedrukt in het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer der Staten-Generaal nopens de begrooting voor Buitenlandsche Zaken voor 1888.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Maastricht,
(*w. g.*) PIERRE RUTTEN, *Voorzitter.*
„ VAN OSCH, *Secretaris.*

AMSTERDAM, 18 November 1887.

Bij Uwer Excellentie's missive van 8 September jl. werd het gevoelen onzer vereeniging gevraagd omtrent het rapport hetwelk door de Commissie voor de consulaire examens aan Uwe Excellentie werd uitgebracht aangaande den toestand van het Nederlandsch consulaatwezen en de veranderingen die in de inrichting daarvan met voordeel zouden kunnen worden aangebracht.

Met belangstelling heeft de Vereeniging dat rapport overwogen. Ook voor de scheepvaart is een goede inrichting van het consulaatwezen van gewicht; meer dan eenige tak van handel of nijverheid gevoelt de scheepvaart de fouten, die de tegenwoordige organisatie aankleven.

Wij namen kennis van het besluit door de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam aangaande dit onderwerp aan Uwe Excellentie ingediend, zooals dat in de dagbladen is openbaar gemaakt. Aan dat besluit wenscht de Vereeniging hare volle adhaesie te hechten. De daarin uitgedrukte beschouwingen zijn ook de hare; tot het besluit waartoe de Kamer van Koophandel en Fabrieken komt, komt ook onze vereeniging.

Met bijzonder genoegen mochten wij ontwaren dat de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam met kracht aandringt op de afschaffing van de consulaatrechten en de verplichtingen van de scheepvaart tegenover de consulaten. Had het wijzen op deze verdrukking der scheepvaart in den mond onzer Vereeniging, die uitsluitend scheepvaartbelangen voorstaat, bij stilzwijgen van anderen allicht den schijn van partijdigheid niet kunnen ontgaan, – nu het orgaan van alle takken van Amsterdam's handel en nijverheid de

grief der scheepvaart als gegrond erkent, kan er wel geen twijfel bestaan of de scheepvaart wordt werkelijk op onbillijke wijze bezwaard. Inderdaad is er geen reden waarom juist de scheepvaart alleen, met voorbijgang van andere, zelfs meer direct, belanghebbenden, grootendeels de kosten van het consulaatwezen zou moeten dragen. Volkomen te recht zegt het bovenbedoelde bericht dat tegenover den last der scheepvaart opgelegd, geene voordeelen staan, dat al de formaliteiten door de scheepvaart te vervullen, voor haar lastig, tijdroovend en zonder nut zijn en dat de concurrentie met vreemde schepen, vooral Engelsche, door die consulaatrechten zeer bemoeilijkt wordt.

Ook voor het overige sluit de Vereeniging, zooals reeds gezegd is, geheel zich aan bij hetgeen door meergenoemde Kamer van Koophandel en Fabrieken wordt opgemerkt; ook onzer Vereeniging komt het zeer wenschelijk voor, dat het Nederlandsch consulaatwezen eene hervorming onderga in den geest als door de Commissie in hoofdtrekken is aangegeven.

Met de meest verschuldigde hoogachting hebben wij de eer te zijn van Uwe Excellentie de dienstwillige dienares:

Vereeniging van Nederlandsche Reeders van Zeilschepen op de Groote en Atlantische vaart,
(*get.*) AUGUST HENDRICHS, *Voorzitter.*
" K. J. PHILIPS AZ., *Secretaris.*

RIJSSEN, 21 November 1887.

Het is met zeer veel belangstelling dat de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rijssen kennis heeft genomen van het rapport der Commissie voor de consulaire examens, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Zij vereenigt zich ten volle met de daarin neergelegde denkbeelden en twijfelt niet, of onze handel, nijverheid en scheepvaart zouden ten zeerste gebaat zijn, wanneer aan de door de Commissie voorgestelde organisatie van den consulairen dienst gevolg werd gegeven.

In 't bijzonder meent zij nadrukkelijk op het minder wenschelijke te moeten wijzen, dat Nederlandsche consulaire ambtenaren te

gelijker tijd in zoodanige betrekking ook voor andere Staten werkzaam zijn.

De Kamer neemt derhalve de vrijheid bedoeld rapport ten sterkste bij Uwe Excellentie aan te bevelen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken voornoemd,

(*get.*) TER HORST, *Voorzitter.*
„ KORTEBOS, *Secretaris.*

LEEUWARDEN, 22 November 1887.

Het Hoofdbestuur der Friesche Maatschappij van Landbouw en Veeteelt heeft met zeer veel belangstelling kennis genomen van den inhoud der missive van 8 September l.l., No. 8122, waarbij ook zijn gevoelen is gevraagd omtrent de denkbeelden die in het rapport van de Commissie voor de consulaire examens zijn neergelegd.

Het Hoofdbestuur acht zich gedrongen Uwe Excellentie daarvoor dank te zeggen, maar er tevens bij te voegen, dat het hier eene regeling betreft, waarover het zich niet gerechtigd acht een oordeel uit te spreken.

Alleen meent het Uwe Excellentie te moeten opmerken dat het meermalen gebleken is dat onze afgevaardigden in het buitenland ook aan den landbouw belangrijke diensten kunnen bewijzen indien zij zich met de behoeften van het vreemde land op de hoogte stellen, daarmede onze landgenooten bekend maken en deze behulpzaam zijn bij het zoeken van afnemers van onze producten.

Een stap in die richting, het meer dienstbaar maken onzer vertegenwoordigers aan de belangen van landbouw en veeteelt, meent het Hoofdbestuur dan ook bij Uwe Excellentie te moeten aanbevelen.

Het Hoofdbestuur der Friesche Maatschappij van Landbouw en Veeteelt,

(*get.*) FONTEIN DE JONG, *Voorzitter.*
„ RÖMER, *Secretaris.*

MEPPEL, 22 November 1887.

Met zeer groote belangstelling heeft de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Meppel kennis genomen van het haar bij Uwer Excellentie's missive van 8 September jl. toegezonden verslag der Commissie voor de consulaire examens, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

De voorstellen, door die Commissie gedaan, komen haar voor zeer veel waarde te bezitten.

Daar binnen het ressort dezer Kamer niet zeer veel handel met buiten Europa gelegen gewesten wordt gedreven, en de leden dus door eigen ervaring niet genoeg bekend kunnen zijn met al datgene, wat tot een goed consulaatwezen behoort, kan zij in dezen geen bevoegd oordeel uitspreken.

Het komt haar echter van veel belang voor, dat onze consuls niet langer ook vertegenwoordigers zijn van andere landen, en dat het stelsel van onbezoldigde consuls niet meer zal worden gehandhaafd.

Over het geheel stemt de Kamer gaarne in met de zienswijze der Commissie, die, volgens haar bescheiden meening, er veel toe zal bijbrengen om het consulaatwezen te verbeteren, en het meer en meer te doen dienen tot bevordering van den handel, de scheepvaart, de nijverheid en den landbouw van Nederland.

De Kamer voornoemd,

(*get.*) BLOM, *Voorzitter.*
„ SCHUKKING, *Secretaris.*

'S HERTOGENBOSCH, 23 November 1887.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te 's Bosch heeft met groote ingenomenheid kennis genomen van het zaakkundig rapport der Commissie voor de consulaire examens, betreffende eene reorganisatie in 't Nederlandsch consulaatwezen, waaromtrent bij Uwer Excellentie's missive van 8 September jl., n°. 8122, II^{de} afdeeling, het gevoelen der Kamer gevraagd wordt.

Het behoeft geen betoog dat eene doelmatige inrichting van ons consulaatwezen van overwegend belang is voor handel, nijverheid en scheepvaart.

Naar de meening der Kamer toont de Commissie in haar rapport, dat van ernstige studie blijk geeft, op heldere wijze de gebreken aan die het Nederlandsche consulaatwezen aankleven en geeft zij tevens de meest praktische middelen aan de hand om tot eene gewenschte reorganisatie te geraken.

De Kamer zegt het de Commissie na, dat zich de taak van den consulairen ambtenaar niet met juistheid laat omschrijven. Alles hangt af van de kennis en de geschiktheid van den persoon op wien de keuze valt en van den ijver en de toewijding waarmede hij zijne betrekking vervult. Om die reden kan naar de meening der Kamer deze gewichtige tak van dienst onder het tegenwoordig stelsel van onbezoldigde consuls nooit worden wat hij diende te wezen.

Vermeerdering van consulaatposten in andere werelddeelen acht de Kamer zeer gewenscht en voor de natie wel een offer waard.

De Kamer deelt Uwe Excellentie dan ook met genoegen mede dat zij zich met de denkbeelden der Commissie in alle opzichten kan vereenigen.

De Kamer voornoemd,

(*get.*) Jos. J. van de Ven, *Voorzitter.*
„ Pels, *Secretaris.*

Dordrecht, 25 November 1887.

De Kamer ontving Uwe missive n°. 8122, 2de afd., dd. 8 September, ter begeleiding van het verslag door de Commissie voor de consulaire examens, aan Uwe Excellentie uitgebracht, met uitnoodiging hare zienswijze daarover mede te deelen.

Wij zijn Uwe Excellentie dankbaar voor de gelegenheid ons gegeven over eene zoo belangrijke zaak onze meening uit te spreken, en brengen der Commissie hulde voor haar duidelijk en zaakrijk verslag.

Met haar zijn wij overtuigd, dat eene degelijke consulaire vertegenwoordiging van het hoogste gewicht is voor de handhaving en uitbreiding onzer handelsrelatiën, en wij onderschrijven daarbij

de conclusie der Commissie, dat op dat gebied nog veel kan worden verbeterd.

Tegenover verschillende consulaatposten in Europa, die konden worden bespaard, omdat belanghebbenden daar, bij de geringe afstanden en goede verkeersmiddelen, zelven kunnen optreden, worden in andere werelddeelen òf wel geene Nederlandsche consulaten òf in onvoldoende getale aangetroffen, òf is bij de vestiging er van het verband tot elkaar uit het oog verloren.

De kern moet ook, volgens onze opvatting, gelegen zijn in de generaal-consulaten, en deze alleen worden toevertrouwd aan bezoldigde ambtenaren, Nederlanders van geboorte, die geheel bekend zijn met onze taal en onze handelstoestanden. Van zulke personen, die zich bij uitsluiting aan hunne betrekking wijden, mag worden verwacht, dat zij een open oog hebben voor hetgeen binnen hun gebied voorvalt, dat zij gevraagd of uit eigen beweging aan hunne Regeering rapport doen van gewichtige zaken, die dan door tusschenkomst der Kamers van Koophandel onverwijld onder de aandacht der belanghebbenden worden gebracht en zoodoende strekken kunnen tot uitbreiding van den Nederlandschen handel.

Wij zien geen bezwaar in de aanstelling van onbezoldigde consuls, vice-consuls of consulaire agenten, waartoe bij voorkeur Nederlanders, of hen die onze taal kennen, te nemen, mits hun werkkring blijve onder toezicht en verantwoordelijkheid van en loopende over den consul-generaal.

Indien de Regeering hen, die aan de eischen van het examen als leerling-consul voldaan hebben, uitzendt om zich aan drukke consulaten voor de praktijk te bekwamen, dan gelooven wij, dat goede toekomstige consuls-generaal gevormd zullen worden, en vermeden dat zij, die hun examen hebben afgelegd, geene plaatsing vinden of met werk aan de bureaux eene minder gewenschte opleiding ontvangen.

Uit den aard der zaak kan eene reorganisatie in de bedoelde richting slechts geleidelijk geschieden en allicht gepaard gaan met de stijging der uitgaven voor ons consulaatwezen, maar wij hebben de overtuiging, dat aldus de weg wordt geopend voor eene verbetering van den bestaanden toestand, en wij durven eene geleidelijke reorganisatie in den geest der Commissie gerustelijk aanbevelen.

Wij hebben daaraan nog een verzoek toe te voegen.

Het is Uwe Excellentie bekend, dat de consulaatgelden voor

onze handelsvloot veel drukkender zijn dan voor de Engelsche koopvaardijvloot, en wij vinden in de ongelijke verhouding, die hieruit voor Nederlandsche schepen voortvloeit, voldoenden grond Uwer Excellentie's welwillende aandacht ook op dit belang te vestigen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Dordrecht,
(*get.*) A. Blussé, *Voorzitter.*
„ F. Stoop, *Secretaris.*

Smilde, / Hoogeveen, 25 November 1887.

Het hoofdbestuur van het Genootschap ter bevordering van landbouw in de provincie Drenthe heeft bij deze de eer, in antwoord op Uwer Excellentie's missive, dd. 8 September jl., no. 8122, en onder dankzegging voor het daarbij gezonden exemplaar van het door de Commissie voor de consulaire examens aan Uwe Excellentie uitgebracht verslag betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen, te berichten, dat het 't voorkomt, dat eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen hoogst noodzakelijk is, en dat de denkbeelden, door de Commissie in bovengenoemd verslag nedergelegd, ten volle Uwer Excellentie's overweging verdienen, terwijl het hoofdbestuur het van zeer groot belang zou achten, dat onze consuls niet tevens vertegenwoordigers van andere landen kunnen zijn, en dat dus het stelsel van onbezoldigde consuls dient te worden losgelaten.

Het Hoofdbestuur voornoemd,
(*get.*) Boelken, *Voorzitter.*
„ Menno O. Gratama.

Vlissingen, den 12den December 1887.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Vlissingen heeft met bijzondere belangstelling kennis genomen van het door Uwe Excellentie haar, bij brief van 8 September ll., 2de afd., n°. 8122, toegezonden verslag der Commissie voor de consulaire examens, betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Gaarne voldoet zij aan de uitnoodiging van Uwe Excellentie om haar gevoelen mede te deelen omtrent de denkbeelden in dat verslag nedergelegd; te meer naardien de beschouwingen der Commissie over het algemeen haar volkomen juist en op daadzaken gegrond voorkomen.

Ook zij bezit de overtuiging dat in den tegenwoordigen tijd, waarin op het gebied van handel, scheepvaart en nijverheid een volstrekt gewijzigde toestand is ontstaan, er noodwendig behoefte bestaat aan eene met de belangen van deze strookende organisatie eener zoo gewichtige inrichting als het consulaatwezen.

Op dien grond meende de Kamer daarom, reeds bij hare beantwoording van het vertrouwelijk schrijven van Uwe Excellentie van den 30sten April 1881, 2de afd., n°. 3631, het algemeen wenschelijke te moeten doen uitkomen om van de aanstelling van bezoldigde consuls, welk beginsel zij nu met genoegen heeft ontwaard, dat ook door de Commissie wordt voorgestaan.

Vooral acht zij dit noodzakelijk buiten Europa, zooals in Australië, Noord- en Zuid-Amerika en vóór alles in de Transvaal.

Kan om financieele bezwaren aan die behoefte niet aanstonds in voldoende mate worden voldaan, dan ware wellicht op de bezoldigingen binnen Europa voorloopig te bezuinigen. Te Hamburg bijv. waar de kosten van het consulaat *f* 2700 bedragen, moet het wel niet moeielijk vallen een geschikt persoon onbezoldigd met het consulaat te belasten.

Het Belgische stelsel heeft, ook naar het oordeel der Kamer, in menig opzicht veel dat tot aanbeveling strekt.

Van de leerling-consuls, ware intusschen beter partij te trekken, door hen te gebruiken bij de voornaamste consulaten in den vreemde, waar zij voorzeker meer practische vorming zouden kunnen verkrijgen, dan door het verrichten van bureauwerk aan de departementen van algemeen bestuur. Mocht daartoe eene versterking van personeel aan die departementen al noodzakelijk worden, in het belang eener gewenschte regeling van het consulaatwezen zou daartegen niet mogen worden opgezien.

Wenschelijk komt het der Kamer óók voor, om de bezoldigde consuls te kunnen overplaatsen, wanneer het belang van den dienst dit noodig mocht doen zijn.

Dat het opdragen van consulaire betrekkingen aan scheepsmakelaars en agenten van assurantiemaatschappijen niet in het

belang is van handel, scheepvaart en nijverheid, hierop werd dezerzijds reeds gewezen bij de voren aangehaalde beantwoording; en ook nu nog is het de vaste overtuiging der Kamer, dat daardoor het algemeen belang niet altijd wordt bevorderd.

De verdeeling der bij de begrooting voor consulaire bezoldigingen uitgetrokken cijfers, zooals die voorkomt op pagina 11 van het verslag, schijnt de Kamer niet volkomen billijk toe. Een bedrag van *f* 14 000 toch, ten behoeve van vice-consuls en leerling-consuls, moet in het oogspringend laag geacht worden en zal zeker voor de behoefte te min blijken.

De toelagen aan consulaire ambtenaren in Europa behooren, ook naar de zienswijze der Kamer, te worden afgeschaft. De gronden daarvoor pleitende zijn door de Commissie zeer juist aangegeven.

De benoeming van bezoldigde consuls ter plaatse waar zich diplomatieke ambtenaren bevinden, komt ook der Kamer als overtollig, onnoodig voor.

Wat de consulaten te Penang en Djeddah betreft, de kosten daarvan behooren, naar hare overtuiging, door het Indische budget te worden gedragen.

Over het algemeen is de Kamer het alzoo volkomen eens met de Commissie, en gaarne brengt zij hulde aan de wijze waarop zij zich heeft gekweten van de taak die haar was opgedragen. De toepassing der door haar in het verslag uitgedrukte denkbeelden, zal, naar het gevoelen der Kamer niet weinig bijdragen tot verbetering van het consulaatwezen en mitsdien bevorderlijk zijn aan de belangen van handel, scheepvaart en nijverheid in Nederland, waarom zij de beschouwingen der Commissie met den meesten ernst ter behartiging bij Uwe Excellentie vermeent te moeten aanbevelen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Vlissingen,

(*w. g.*) J. VERKUYL QUAKKELAAR, *Voorzitter.*
„ T. C. DOMMISSE, *Secretaris.*

LEEUWARDEN, 15 December 1887.

Bij Uwe missive van 8 Sept. jl., n°. 8122, mochten wij een exemplaar ontvangen van een door de Commissie voor de consulaire examens aan Uwe Excellentie uitgebracht verslag betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Van dat verslag namen wij met de meeste belangstelling kennis, en als wij eerst heden voldoen aan Uw verzoek om van ons gevoelen te doen blijken omtrent de daarin ontwikkelde denkbeelden, dan moet dit alleen aan toevallige omstandigheden worden geweten, niet aan gebrek aan waardeering van den arbeid der bovenbedoelde Commissie. Die arbeid toch achten wij van hoog belang. Zij schijnt ons alleszins geschikt om den weg te wijzen en voor te bereiden tot eene betere organisàtie van ons consulaatwezen, waarvan de noodzakelijkheid van meer dan ééne bevoegde zijde werd in het licht gesteld.

Zal in het buitenland op voldoende wijze voor de belangen en rechten der Nederlanders gewaakt en niet minder gezorgd worden, dat ten opzichte van buitenlandsche toestanden en behoeften eene juiste kennis worde verkregen en, waar noodig, de Nederlandsche belanghebbenden worden voorgelicht, dan is het vóór alles noodig, met de regeling van het consulaatwezen op meer afdoende en stelselmatige wijze te werk te gaan dan tot dusverre is geschied. Vooral in een tijd waarin de stoom en de telegraphie het handelsgebied naar alle zijden hebben uitgebreid, mag dubbel worden toegezien of de Regeeringszorg wel op de hoogte harer roeping is gebleven. Bij een machtigen Staat als Engeland, die reeds lang een volledig net van goed bezoldigde consulaten bezit, hebben wij ons niet te vergelijken, maar bij het kleine België behoorden wij, vooral als koloniale Mogendheid, niet zooverre ten achter te blijven als bij inzage van bijlage E tot het rapport der examencommissie werkelijk het geval blijkt te zijn.

De middelen door haar ter verbetering voorgesteld, komen ons in het algemeen zeer aanbevelenswaardig voor, al zouden wij op een paar punten liever wat verder willen gaan dan zij.

Geheel kunnen wij ons vereenigen met den eisch van eene meer geregelde plaatsing bij onze consuls in den vreemde van jongelieden die in de laatste jaren tot leerling-consul zijn benoemd, in stede

van hen bijna uitsluitend met bureauwerk te belasten aan het Departement van Buitenlandsche Zaken.

Zoo zouden wij ook geene Nederlandsche consulaire ambtenaren te gelijk meer werkzaam wenschen te zien voor één of meer andere Staten en evenmin scheeps-agenten of agenten voor assuradeurs tot die betrekking langer benoemd willen hebben.

Dat ruimere middelen voor het consulaatwezen worden toegestaan, is, in verband met eene verbeterde organisatie er van, zeker een onafwijsbare eisch.

Opheffing van het stelsel van persoonlijke toelagen, opheffing ook of belangrijke inkrimping van het corps onbezoldigde consulaire ambtenaren, inzonderheid buiten Europa, en in verband daarmede ook die der consulaire rechten, achten wij zeer wenschelijk, ja noodzakelijk.

De bevoegdheid der Regeering om hare consuls of consuls-generaal te verplaatsen, indien zij dit in het belang der zaken noodig acht, heeft onze volle sympathie Op die wijze brengt men het best den rechten man op de rechte plaats.

De denkbeelden der Commissie over eene vermenging van de consulaire en diplomatieke diensten hebben minder onze instemming verworven, in zooverre deze vermenging tot stelsel verheven, bij voortduring hier en daar toegepast zou worden, terwijl daarop ook reeds bij de opleiding der aanstaande ambtenaren zou worden gelet. Het komt ons voor, dat de werkkring van den diplomatieken ambtenaar en de sfeer, waarin hij leeft, in te veel opzichten verschillen van die van den consulairen ambtenaar, dan dat eene vermenging van beide diensten anders dan tot nadeel van beide zou kunnen plaats hebben. Alleen op economische gronden en in afwachting dat een voldoend personeel beschikbaar zal zijn om vereischte consulaire posten te bezetten, zou met die vermenging genoegen kunnen genomen worden.

Het verlangen om tijd te winnen, ten einde gelegenheid te vinden ter verkrijging van het noodige personeel voor den consulairen dienst en ter vermindering van de voelbaarheid der financieele bezwaren, aan eene deugdelijke reorganisatie verbonden, schijnt evenmin vreemd aan het voorstel tot bovenbedoelde vermenging van consulairen en diplomatieken dienst, als aan dat, om met de toepassing van een meer rationeel stelsel buiten Europa slechts langzaam, bijv. in Azië, te beginnen. Na den ernstigen arbeid van de Commissie zelve en het licht, ook door onderscheidene

handelsorganen over de zaak verspreid, komen ons het voorbereidend onderzoek en de studiereizen der toekomstige beroeps consuls, door de Commissie aanbevolen, minder noodig en nuttig voor dan dadelijke bezetting, zooveel mogelijk van die centra van den consulairen dienst, welke én door de Commissie én door in deze materie bevoegden al dadelijk worden aangewezen.

Wij eindigen onze mededeelingen met den wensch, dat de ernstige en verdienstelijke arbeid van de Commissie voor de consulaire examens haar loon moge vinden in een betere, meer stelselmatige organisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Leeuwarden,
(*get.*) Menalda, *Voorzitter.*
„ Duparc, *Secretaris.*

Haarlem, 15 December 1887.

Bij missive van den 8[sten] September jl. n°. 8122 werd door Uwe Excellentie het gevoelen onzer Kamer gevraagd omtrent de denkbeelden neergelegd in het daarbij gevoegde rapport door eene Commissie voor de consulaire examens omtrent eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen aan Uwe Excellentie uitgebracht.

De Kamer heeft met belangstelling van dat rapport kennis genomen. Zij ontveinst het zelfs niet dat zij daarvan een zeer gunstigen indruk heeft ontvangen. Toch acht de Kamer zich niet bevoegd om daarover een bepaald oordeel uit te spreken. Dit vindt o. a. zijne oorzaak in de omstandigheid dat in deze gemeente geene consuls gevestigd zijn, dat men met deze zelden in aanraking komt en het alzoo moeielijk valt te beoordeelen welke de behoeften van den handel in dit opzicht zijn en hoe de zaak van het consulaatwezen zou behooren te worden geregeld.

Met het oog op een en ander zou het de Kamer alzoo hoogst aangenaam zijn indien Uwe Excellentie haar voor ditmaal wildet verschoonen van het uitbrengen van het advies hetwelk bij bovengemelde missive van haar werd gevraagd.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Haarlem,
(*get.*) Gallandat Huet, *Voorzitter.*
„ G. Petri, *Secretaris.*

HARLINGEN, 17 December 1887.

Bij Uwer Excellentie's missive van 8 September jl. ontvingen wij een exemplaar van een door de Commissie voor consulaire examens aan Uwe Excellentie uitgebracht verslag betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Uwe Excellentie wenscht daarover ons gevoelen te vernemen, waarom wij de eer hebben het volgende als onze zienswijze mede te deelen.

Van de voorgestelde wijzigingen heeft eene algemeene invoering van het stelsel van bezoldigde consuls onze volkomene instemming. Met de Commissie zijn wij van oordeel, dat de consulaire werkzaamheden de algeheele toewijding van den daarmede belasten ambtenaar eischen en hij daarnaast geene andere betrekkingen behoort te bekleeden. Wij meenen echter dat deze bepaling zich niet verder dan tot de hoofdconsulaten moet uitstrekken. Wel hechten wij aan het behoud der vice-consulaten en consulaire agentschappen in de plaatsen waar die thans bestaan en aan de oprichting van nieuwe, waar dit zal blijken noodig te zijn, doch aangezien deze ambtenaren hunne werkzaamheden uitoefenen onder de leiding en de verantwoordelijkheid van den consul-generaal en hunne werkkring daarenboven in de meeste gevallen weinig omvattend is, behoort den zoodanigen gelegenheid gegeven te worden eigen zaken te drijven. Of het daarbij wel noodig is hen de waarneming van sommige betrekkingen te verbieden, meenen wij te mogen betwijfelen.

De verantwoordelijkheid toch van den hoofdconsul voor de werkzaamheden zijner ondergeschikten, geeft, dunkt ons, genoegzamen waarborg voor eene geschikte keuze, die vooral op kleine plaatsen zeer belemmerd zoude worden, wanneer aan eene benoeming speciale voorwaarden werden verbonden.

Wij erkennen dat er gevallen kunnen voorkomen dat van de gelijktijdige waarneming van eene consulaire betrekking en die bijv. van scheepsagent of agent van assuradeuren misbruik wordt gemaakt, doch zeer dikwijls zal die tot gewenschte uitkomsten kunnen leiden. Door een nauwkeurig toezicht van den consul-generaal en door bedreiging met vervallenverklaring der post bij verkeerde of niet voldoende waarneming door den ondergeschikten ambtenaar, behoeft er voor misbruik weinig vrees te bestaan.

Om echter de taak van den consul-generaal te vergemakkelijken

en hem meerderen waarborg te geven voor een conscientieuse vervulling der functiën door hunne onderhebbenden, komt het ons wenschelijk voor, dat deze laatsten, op het voorbeeld van Engeland, een, zij het dan ook gering, vast salaris genieten, onder verplichting de consulaire rechten, af te dragen. Te meer zal dit aanbeveling verdienen, wanneer de Regeering mocht kunnen besluiten gehoor te geven aan den wensch, bij herhaling door de scheepvaart en ten vorigen jare nog door ons uitgesproken, om de thans geheven wordende hooge consulaatrechten af te schaffen of althans belangrijk te verlagen.

Door een zoodanigen maatregel zouden vele onbezoldigde viceconsulaten een goed deel hunner emolumenten moeten derven en zoude het niet onwaarschijnlijk zijn, dat menig geschikt ambtenaar zich daardoor genoopt gevoelde zijne betrekking neder te leggen.

Wel is waar zoude het jaarlijksch budget daardoor met eenige duizenden guldens verhoogd worden, doch daartegenover staat dat de scheepvaart van een drukkenden last bevrijd, zich beter zoude kunnen ontwikkelen ten bate tevens van handel en nijverheid.

Voor het overige kunnen wij ons ten volle vereenigen met de denkbeelden in het rapport neergelegd, omtrent de uitbreiding van den consulairen dienst buiten Europa, de wenschelijkheid om ook de diplomatieke agenten voor sommige posten met den consulairen dienst vertrouwd te maken, de intrekking van de onnoodige bezoldigde posten en toelagen in Europa en de bevoegdheid der Regeering, om de consuls generaal naar goedvinden te verplaatsen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Harlingen,

(*get.*) NOYON, *Voorzitter.*
„ RODENHUIS, *Secretaris.*

MIDDELBURG, 19 December 1887.

Het onder dagteekening van 4 Juli door de Commissie voor de consulaire examens aan Uwe Excellentie ingediend rapport omtrent eene meer volledige organisatie van den consulairen dienst heeft in 't algemeen warme instemming bij ons gevonden.

De tegenwoordige regeling beantwoordt ook naar onze overtuiging in geenen deele aan de eischen die in den tegenwoordigen tijd in 't belang van scheepvaart, handel en nijverheid behooren gesteld te worden aan het consulaatwezen zoo in als buiten Europa.

Op den voorgrond plaatsen wij dat gebroken moet worden met het stelsel van onbezoldigde consulaire ambtenaren; de ervaring heeft maar al te zeer geleerd dat vaak de particuliere belangen, speciaal van scheepsagenten, die tevens consul of vice-consul zijn, in strijd komen met de belangen van hen die hulp, voorlichting of tusschenkomst van den consulairen ambtenaar hebben in te roepen. Van dezen strijd wordt niet zelden het gelag betaald door den reeder, handelaar of exporteur, die zich waarlijk met geheel andere bedoelingen tot den consul heeft gewend.

Doch afgescheiden nog van dit euvel, zoo komt het ons voor dat bij eene behoorlijke opvatting der taak de werkkring der consulaire ambtenaren zoo ruim en veelomvattend is, dat die den geheelen mensch — al zijn werkkracht en volle toewijding — vordert; en alleen bij behoorlijke bezoldiging kunnen diensten en toewijding in dien omvang gevorderd en verwacht worden. Vooral in voorname handelsplaatsen buiten Europa is aanstelling van zoodanige bezoldigde ambtenaren gewenscht.

Omtrent de hieruit voortvloeiende kosten zijn wij niet zoo optimistisch als de genoemde Commissie; doch die kosten vormen o. i. geen overwegend bezwaar, omdat zij ruimschoots vergoed zullen worden door de voordeelen die onze handel en nijverheid, niet minder dan onze scheepvaart, door eene goede inrichting van het consulaatwezen direct en indirect zullen genieten.

De door de Commissie, trouwens nog maar in grove trekken, geschetste verdeeling der consulaire posten, meenen wij thans niet te behandelen te hebben. Wij teekenen bij dit punt slechts aan, dat naar onze meening het aantal consulaten-generaal zooveel mogelijk beperkt, doch in ruimer zin uitbreiding aan het getal behoorlijk bezoldigde zelfstandige consulaten gegeven behoort te worden. Al aanstonds zouden wij, met het oog op voorname zeeplaatsen in Europa, waar vele Nederlandsche schepen komen, grootere uitbreiding wenschelijk achten van het aantal consulaten dan door de Commissie bij eventueele reorganisatie schijnt te worden beoogd.

Met de wijze waarop de Commissie de opleiding voor consulaire ambtenaren wenscht ingericht te zien, kunnen wij ons niet in

allen deele vereenigen. Samensmelting van diplomatie en consulaire vertegenwoordiging achten wij bepaald ongeraden. Volledige scheiding alleen kan een toekomst (bevordering naar verdienste) voor de ambtenaren van het consulaatwezen waarborgen. Reeds de vrees dat de meest begeerlijke consulaire posten door diplomaten, jonger in leeftijd en dienstjaren, zullen bezet worden, zal ongunstig werken. Het uitbreiden der examens voor het diploma van leerling-consul en het uitzenden zoo spoedig mogelijk van de gediplomeerden naar de diverse consulaten, opdat zij zich daar voor hunnen toekomstigen gewichtigen werkkring kunnen voorbereiden en bekwamen, komt ons de juiste weg voor om een goed consulair corps te verkrijgen. Wij hopen dat Nederland binnen een niet verwijderd tijdstip zich zal mogen verheugen over eene consulaire vertegenwoordiging, welke in staat is aan onze scheepvaart, aan onze nijverheid en aan onzen handel steun en voorlichting te verstrekken; behoud niet alleen van onze bestaande relatiën, hier en daar ernstig bedreigd, maar uitbreiding daarvan kan de vrucht zijn, welke ongetwijfeld het brengen van grootere offers rechtvaardigt.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Middelburg,

(*get.*) De Stoppelaar, *Voorzitter.*
„ Fokker, *Secretaris.*

Hoogezand, 20 December 1887.

Wij hebben de eer Uwe Excellentie te berichten dat naar onze bescheiden meening de denkbeelden neergelegd in het rapport der Commissie voor de consulaire examens betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen, waarvan ons een exemplaar is geworden, nevens Uwer Excellentie's missive, dd. 8 Sept. jl. n°. 8122, alleszins waardig zijn te worden verwezenlijkt.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Hoogezand en Sappemeer,

(*get.*) Romkes, *Voorzitter.*
„ Cremer, *Secretaris.*

APELDOORN, 23 December 1887.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Apeldoorn heeft de eer aan Uwe Excellentie te berichten, dat zij in hare jongste vergadering voorgenomen heeft Uwer Excellentie's missive, dd. 8 Sept. jl., no. 8122, begeleidende een exemplaar van een door de Commissie voor de consulaire examens uitgebracht verslag betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Voldoende aan uw verlangen om ons gevoelen daaromtrent kenbaar te maken, deelen wij u als ons gevoelen daaromtrent het navolgende mede:

In de eerste plaats verklaart onze Kamer er zich bepaald tegen, dat in de nieuwe regeling zoogenaamde onbezoldigde consulaten worden opgenomen en tegen het waarnemen van consulaire posten door zoogenaamde internationalen. Zal iemand eene dusdanige gewichtige betrekking met onpartijdigheid, ijver en toewijding waarnemen, dan moet zooveel mogelijk op den voorgrond staan, dat hij is Nederlander, dat hij een eenigszins onbekrompen bestaan heeft en niet bedacht behoeft te zijn op andere aan zijne betrekking vreemde bronnen van inkomsten of voordeelen. Uit eene dusdanige voorwaarde zal vanzelve voortvloeien, dat hij de Nederlandsche taal machtig is, hetwelk tot dusverre bij zeer vele consuls of consulaire agenten niet het geval is, en waaruit vaak de schromelijkste verwarringen en belemmeringen om de zaken goed te behartigen voortvloeien.

Verder komt het ons van groot belang voor dat de consuls niet alleen theoretisch zijn ontwikkeld, doch ook deugdelijk voorzien zijn van practische kennis; vooral warenkennis en industrieele kennis zou ons zeer gewenscht voorkomen; om deze reden maken wij met bescheidenheid de opmerking of het niet ten zeerste doeltreffend zoude zijn indien de leerling-consuls na volbrachten studietijd eenigen tijd gedetacheerd werden bij een der grenskantoren der directe belastingen en zich verder bekwaamden bij groote industrieele of handelsondernemingen. Vooral ook met het oog op die posten waar de handel met de ingezetenen zich nog uitsluitend bepaalt tot ruilhandel, is degelijke kennis van den aard der handelsvoorwerpen zeer gewenscht.

Het behoeft geen betoog dat ook deze Kamer ten volle beaamt hetgeen in het door u toegezonden rapport voorkomt, betreffende

eene belangrijke uitbreiding van ons consulaatwezen, en een land als Nederland, hetwelk in den handel de voornaamste bron van inkomsten moet zoeken in de vertegenwoordiging in den vreemde, allerminst bij het naburige België moet ten achter staan.

Ons land, dat tot dusverre het vrijhandelstelsel huldigt en zich door de beschermende stelsels der meeste naburige Rijken vele handelswegen ziet afgesneden of beperkt, heeft daardoor te meer groote behoefte aan eene deugdelijke vertegenwoordiging in vreemde gewesten, ten einde zich nieuwe ressources te kunnen verschaffen.

Ten slotte veroorloven wij ons de opmerking, hoe hoogstwenschelijk het is dat de consuls op de hoofdstations, en ook zooveel mogelijk op de overige, de bevoegdheid en zooveel doenlijk volledige kennis hebben om als ambtenaar van den burgerlijken stand te kunnen optreden, en in alle omstandigheden die daaruit geboren worden te kunnen handelen, zonder dat belanghebbenden daardoor later in groote onaangenaamheden kunnen worden gewikkeld, zooals tot dusverre wel eens is voorgekomen.

Aangezien wij ons kunnen aansluiten bij het overige gedeelte van het ons voorgelegd verslag tot reorganisatie van het consulaatwezen, zoo vermeenen wij het overbodig zal zijn zulks verder te behandelen.

De Kamer voornoemd,
(get.) HUGENHOLZ, *Voorzitter.*
„ WIGGERINK, *Secretaris.*

UTRECHT, 24 December 1887.

Wij hebben met genoegen kennis genomen van het aan Uwe Excellentie door de Commissie voor de consulaire examens uitgebracht verslag betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

In het algemeen kunnen wij ons zeer goed vereenigen met de denkbeelden in bedoeld rapport neêrgelegd.

Eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen wordt door ons zeer toegejuicht, daar wij in deze bij andere rijken nog ver ten achteren zijn. Wel wordt in de algemeene voorschriften voor de Nederlandsche consulaire ambtenaren gezegd, dat het doel van de instelling der consulaten hoofdzakelijk is de bescherming en bevordering van de belangen van den handel, de

scheepvaart en de nijverheid der Nederlanden, doch dit is door de Regeering zelve niet altijd vooropgezet, zooals uit de dikwerf slecht gekozen standplaatsen blijkt.

Goede en tijdige voorlichting is noodzakelijk, niet alleen voor de groote handelshuizen, maar wellicht nog meer voor de kleinere kantoren, want het zijn juist niet de aanzienlijkste die de behoefte aan de consulaire hulp en tusschenkomst het levendigst gevoelen.

Wij moeten daarbij evenwel op den voorgrond stellen, dat voor den handel en de nijverheid vooral behoort gelet te worden op juiste standplaatsen der consuls en op de keus van energieke en bekwame mannen met de belangen van Neerland's handel en nijverheid bekend. Het is daarom wenschelijk dat een consul Nederlander is, geen beroep uitoefent en geheel onafhankelijk is; aan particuliere agenten van groot-handelaren en reeders moet daarom geen consulaat worden opgedragen, bij wien dikwerf plicht voor belang moet treden. Op sommige kleinere plaatsen zal het wel onmogelijk zijn buiten zulke tusschenpersonen te blijven, doch dan zullen zij steeds moeten staan onder eene scherpe contrôle van een consul of van een consul-generaal in de hoofdplaats van het ressort gevestigd, die als bezoldigd ambtenaar eene onafhankelijke positie bekleedt, en zelf geen handel mag drijven, en evenmin in dezelfde hoedanigheid voor een anderen Staat dan den Nederlandschen mag optreden; de bezoldiging moet daarnaar geregeld worden, zoodat de ambtenaar zich in geen ondernemingen zal behoeven te steken. De kleine landen met eene kleine fabrieksnijverheid hebben nog meer behoefte dan grootere aan goede vertegenwoordigers buiten Europa, vooral nu bijna overal in Europa de grenzen gesloten zijn door hooge rechten van invoer.

Wanneer de consulaire ambtenaren hoofdzakelijk bestemd zijn om de belangen van Neerland's handel en nijverheid buitenslands voor te staan en te behartigen, dan moeten zij ook zorg dragen dat hunne mededeelingen in de Nederlandsche, en niet zooals thans nog veel voorkomt, in eene vreemde taal geschreven, tijdig en met spoed worden ingezonden, en de Regeering moet zorgen dat die dan ook naarmate zij inkomen met spoed ten algemeenen nutte openbaar worden gemaakt; en vooral met het oog op de concurrentie met andere Rijken is het noodzakelijk door de consulaire verslagen en mededeelingen, door tusschenkomst van de Regeering, onze handel en nijverheid op de hoogte te houden van

den stand der marktprijzen, den in- en uitvoer, en in het algemeen van de behoeften van het land alwaar zij gevestigd zijn en met de voordeelen daaraan verbonden, zoodat handel en nijverheid niet langer behoeven afhankelijk te zijn van vreemde exporteurs door wier bemiddeling thans het meest de zaken worden gedreven.

Met het oog op de verschillende eischen door ons voor de consulaire ambtenaren gevorderd, is het evenwel niet alleen noodig, dat zij in het algemeen beter worden bezoldigd, maar ook dat hun aantal worde uitgebreid, vooral in die landen waar Nederland niet is vertegenwoordigd; in de eerste plaats in Afrika, en wel in de Transvaal, een land, dat zich meer en meer begint te ontwikkelen, is het vooral van het meeste belang dat daar hoe eer hoe beter een Nederlandsch consulaat gevestigd worde, voordat wellicht andere natiën zich daar reeds ingedrongen hebben, en met genoegen mochten wij vernemen dat daarvoor reeds eene som van *f* 10 000 werd aangevraagd.

Uitbreiding van het consulaatwezen en in verband daarmede toeneming van de consulaire verslagen en mededeelingen, waardoor onze kennis met buitenlandsche toestanden vermeerderd wordt, zal voorzeker de handelsbetrekkingen met het buitenland het meest kunnen bevorderen bij eventueel te sluiten handelstractaten met de verschillende Staten buiten Europa. Het zal er vooral op aankomen, dat met tact en goed overleg de plaatsen gekozen worden waar de consulaten zullen gevestigd worden, daar in vele opzichten de havens en andere handelsplaatsen beter geschikt zijn dan de hoofdplaatsen.

Met belangstelling werd vernomen dat het aantal van hen die zich aan het consulaatwezen willen wijden is toegenomen, zoodat men in het vervolg de belangen daardoor vertegenwoordigd ook meer aan Nederlanders dan vroeger zal kunnen toevertrouwen.

Het is ons ten slotte op grond van al het aangevoerde aangenaam Uwer Excellentie onze bijzondere ingenomenheid te mogen betuigen met het door de Commissie voor de consulaire examens op 4 Juli 1887 uitgebracht verslag.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Utrecht,
(*w. g.*) A. C. J. van Eelde, *Voorzitter.*
" De Muralt, *Secretaris.*

HEERENVEEN, 2 Februari 1888.

Naar aanleiding van Uwe missive van 8 September jl. n°. 8122, waarbij aan ons werd medegedeeld een exemplaar van een door de Commissie voor de consulaire examens aan Uwe Excellentie uitgebracht verslag betreffende eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen en ons werd verzocht het gevoelen mede te deelen omtrent de denkbeelden in bedoeld rapport neergelegd, hebben wij de eer Uwer Excellentie te kennen te geven dat, hoezeer wij ook de instelling van het consulaatwezen van het hoogste belang achten voor den handel, wij niet in staat zijn een bepaald oordeel uit te spreken over de wenschelijkheid van eene reorganisatie daarvan, omdat de handel te dezer plaatse zich tot het binnenland bepaalt en met het consulaat niet in aanraking komt.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Heerenveen,

(*get.*) OVERDIEP, *Voorzitter.*
„ BINNERTS, *Secretaris.*

LOOSDUINEN, 25 Januari 1888.
DE CLOESE, BIJ LOCHEM, 4 Februari 1888.

De ondergeteekenden:

de Hollandsche Maatschappij van Landbouw en de Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw hadden de eer Uwe missive 2de afd. n°. 8122, dd. 8 September 1887 te ontvangen.

Daarbij werd het verzoek aan gemelde maatschappijen gericht, om hare meening te doen kennen omtrent de denkbeelden vervat in het rapport aan Uwe Excellentie dd. 4 Juli 1887, uitgebracht door de Commissie voor de consulaire examens, betreffende eene meer volledige organisatie van den Nederlandschen consulairen dienst.

Naar aanleiding daarvan hebben de hoofdbesturen der genoemde maatschappijen gemeend hieromtrent een collectief advies te mogen uitbrengen.

Zij meenen in de allereerste plaats hulde te moeten brengen aan het zoo degelijk en grondig rapport door bovenbedoelde Com-

missie aan Uwe Excellentie ingediend, en erkennen, dat in algemeenen zin de geheele strekking daarvan en de daarbijgaande voorstellen de meest ernstige overweging verdienen. Bij opvolging daarvan kunnen waarschijnlijk gunstige uitkomsten en belangrijke verbetering voor het Nederlandsch consulaatwezen te verwachten zijn.

Het ligt echter buiten hare bevoegdheid, als vertegenwoordigende maatschappijen van landbouw, om zich een bepaald oordeel aan te matigen over de financieele gevolgen voor de schatkist en de mogelijkheid om de diensten der Nederlandsche diplomatie zoodanig met die der consuls te vermengen als in het rapport van de Commissie wordt voorgesteld.

Met haar zijn zij echter van oordeel, dat bij eene dergelijke reorganisatie, de eischen bij de examens voor diplomaten minstens moeten aangevuld worden met eenige der hoofdvakken, welke voor den consulairen dienst noodig worden geacht.. Mocht dit geen overwegend bezwaar opleveren, dan zou volgens haar bescheiden meening, het nut onzer diplomatie belangrijk worden verhoogd, vooral nu de zuiver economische vraagstukken meer en meer op den voorgrond treden bij de internationale betrekkingen en de tarief-oorlogen daarin zulk eene belangrijke rol spelen; bijv.:

De graanproductie in Noord- en Zuid-Amerika, Britsch-Indië, Australië enz. met of zonder verband tot aldaar bestaande verschillende muntverhoudingen;

de zich meer en meer in sommige zoo door bodem als klimaat bevoorrechte streken ontwikkelende veeteelt, waarin de producten ondanks de grootste afstanden tot ons komen met voordeel voor de importeurs;

de hangende vraagstukken over de suikerpremiën, waarbij de Nederlandsche landbouw, geheel afgescheiden van de Nederlandsch-Indische belangen, dagelijks meer en meer steun zoekt;

en meer andere onderwerpen van dien aard wijzen er genoeg op, welke groote belangen met die vraagstukken gemoeid zijn.

Wat de betrekkingen aangaat van de consulaire ambtenaren tegenover de Departementen van Buitenlandsche Zaken en van Waterstaat, Handel en Nijverheid, zoo komt het hun voor, dat de regeling door de Commissie voorgesteld, uitstekend zou kunnen werken, mits daarbij bewaard worden éénheid van leiding; en het Departement van Buitenlandsche Zaken bijv. de trechter zij waardoor

alle directe aanraking met de consulaire beambten plaats vinde.

Hierbij hangt echter, wat betreft het nut voor onzen landbouw, bijzonder veel af van de instructiën waarnaar de consulaire ambtenaren zullen te werk gaan.

Vonden deze in vroeger tijd hoofdzakelijk hun werkkring op het gebied van koophandel, scheepvaart en fabriekswezen, zoo is het tegenwoordig, bij den strijd op leven en dood, die op landbouwgebied in de laatste jaren is ontstaan, vooral voor onze landbouwende natie, van het grootste gewicht, om spoedig, geregeld en goed op de hoogte te blijven, van hetgeen daaromtrent in andere landen voorvalt.

De snelle veranderingen, die tegenwoordig dikwijls worden waargenomen door nieuwe uitvindingen, verbetering van communicatiemiddelen, wijziging van premiënstelsels, toltarieven, enz., oefenen voortdurend den meest belangrijken invloed uit op het al of niet welslagen, in financieelen zin, van graanbouw, veeteelt en zuivelbereiding.

Het zal wel onnoodig zijn er lang over uit te weiden van hoeveel belang het is, die hierboven bedoelde berichten van vertrouwbare, en zooveel mogelijk deskundige zijde spoedig en geregeld te ontvangen.

Het verdient dus wel overweging om bij de regeling der verhoudingen tusschen den consulairen dienst en de algemeene departementen van bestuur, het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijverheid op te dragen, om, bij de vaststelling der consulaire instructiën, daarop in het bijzonder te willen letten. Vooral zou dit van belang zijn, indien de reeds zoolang gewenschte afdeeling „landbouw" bij genoemd Ministerie werd georganiseerd.

Dat de eischen aan den consulairen dienst te stellen, belangrijk moeten verhoogd worden, lijdt geen twijfel; en bij de keuze van het onbezoldigde personeel zal het zaak zijn hieraan de grootste aandacht te schenken. Bij voorkeur wordt het dus wenschelijk geacht zulke personen aan te stellen die door hunne algemeene positie, vermogen, relatiën en maatschappelijken invloed in staat zijn tijdig en grondig alle noodige inlichtingen te verkrijgen, of voor ons voordeelige maatregelen bevorderd te zien op de plaats hunner vestiging.

De Commissie voor de consulaire examens wil de leerling-consuls voor de aanvankelijke opleiding ten dienste van de consuls stellen. De ondergeteekenden juichen dit zeer toe; en meenen, dat, indien

de leerling-consuls op die wijze, nu hier en dan daar, werkzaam werden gesteld, daarvan bijzonder goede vruchten en ondervinding voor hen te wachten zijn.

Verreweg de meeste consuls op voorname plaatsen, hetzij Nederlander of niet, zullen zulke leerling consuls recht gaarne ter hunner adsistentie ontvangen, en levendiger betrekking met ons land onderhouden dan wellicht thans het geval is.

De ondervinding schijnt te leeren dat op de meeste voorname plaatsen, de lust om als consul der Nederlanden te fungeeren algemeen genoeg is, om zonder bezwaar voor 's Rijks schatkist eene keus van dien aard te kunnen doen.

Het is een eerepost, die over het algemeen wordt begeerd; en de Regeering zou maatregelen kunnen nemen om de ambitie van die onbezoldigde dienaren meer levendig te houden dan tot heden het geval is. Spoedige en doelmatige verspreiding van hunne berichten aan de betreffende takken van nijverheid, dat is niet alléén door middel van de *Staatscourant*, kan daartoe leiden.

Mocht de Regeering ook andere haar ten dienste staande middelen willen aanwenden jegens personen, die zich als consul buitengewoon verdienstelijk maken, zoo kan het waarschijnlijk geacht worden, dat het denkbeeld der Commissie om in het algemeen geen gewone consuls meer te bezoldigen of hun toelagen te geven, in de practijk zeer bereikbaar is; zelfs in sommige overzeesche plaatsen, waar zij nu bezoldigd worden.

Overigens deelen ondergeteekenden de meening, dat voor het vervullen van consulaire betrekkingen in de eerste plaats naar Nederlanders moet gezocht worden. In overzeesche plaatsen kan dit nog al eens moeielijk blijken, en in dat geval zoude meer op geschiktheid, dan op landaard moeten worden gelet.

In hoofdzaak meenen de ondergeteekenden met het voorafgaande aan het verlangen van Uwe Excellentie te hebben voldaan.

Voor de Hollandsche Maatschappij van Landbouw,
De Voorzitter,
(*w g.*) D. VISSER V. HAZERSWOUDE.
De Secretaris,
(*w.g.*) P. F. L. WALDECK.

Voor de Geldersch-Overijsselsche Maatschappij van Landbouw,
De Voorzitter,
(*w g.*) C. J. SICKESZ.
De Algem. Secretaris,
(*w.g.*) A. STARING.

UTRECHT, 31 Maart 1888.

Het Hoofdbestuur van het Genootschap voor landbouw en kruidkunde te Utrecht:

Kennis genomen hebbende van een door Uwe Excellentie aan hetzelve toegezonden afdruk van een aan Uwe Excellentie toegezonden rapport met bijlagen door de Commissie voor de consulaire examens te 's Hage, dd. 4 Juli 1887;

Geeft bij deze, als zijne gevestigde meening te kennen:

dat hetzelve zich in hoofdzaak zeer goed kan vereenigen met de daarin ontwikkelde denkbeelden omtrent de noodzakelijkheid eener uitbreiding en verbetering van het Nederlandsch consulaatwezen, en is daarbij van oordeel, dat eene zoodanige organisatie niet anders dan tot meerdere bevordering en bescherming van Nederland's handels-, nijverheids- en scheepvaartbelangen zal strekken, en dat ook de eischen die bij andere Rijken daartoe van lieverlede aanleiding hebben gegeven, bij de Regeering in ernstige overweging behooren te worden genomen.

Het Hoofdbestuur voornoemd,

(*get.*) HACKE VAN MIJNDEN, *Voorzitter.*
„ BURMAN EYCK TOT ZUYLICHEM, *Secretaris.*

'S GRAVENHAGE, 3 April 1888.

Namens het hoofdbestuur der Vereeniging tot bevordering van fabrieks- en handwerksnijverheid in Nederland heb ik de eer Uwe Excellentie aan te bieden een exemplaar van de punten van beschrijving voor de algemeene vergadering onzer vereeniging, die den 18den Februari aan de afdeelingen zijn gezonden. Hieruit zal Uwe Excellentie blijken, dat bij het hoofdbestuur de zaak der inrichting van ons consulaatwezen, waaromtrent Uwe Excellentie het gevoelen der vereeniging wenscht te weten, een punt van onderzoek uitmaakt. Daar de vereeniging in middelpunten van handel en verkeer in ons land afdeelingen gevestigd heeft, achtte het hoofdbestuur het wenschelijk, alvorens aan Uwe Excellentie zijn gevoelen uit te brengen, dat ook de afdeelingen hare meening deden kennen.

Zooals Uwe Excellentie blijken zal uit de punten van beschrijving, is het hoofdbestuur zeer ingenomen met het voornemen om het consulaatwezen te hervormen, en in het algemeen met de denkbeelden daaromtrent in het verslag door de Commissie ontwikkeld.

Het Hoofdbestuur voornoemd,

(get.) H. ZILLESEN, *Secretaris.*

UITTREKSEL.

Punt *a.* De Minister van Buitenlandsche Zaken heeft de welwillendheid gehad aan het hoofdbestuur te doen toekomen een exemplaar van het rapport, opgenomen in de *Nederlandsche Staatscourant* van 17 Augustus 1887, uitgebracht door de Commissie voor de consulaire examens, omtrent eene meer volledige organisatie van den Nederlandschen consulairen dienst, met verzoek, het gevoelen der vereeniging omtrent de in dat rapport ontwikkelde denkbeelden te vernemen.

Het rapport is verdeeld in zeven paragrafen.

In de eerste paragraaf stelt de Commissie zich de vraag, op welke wijze en door welke maatregelen de Nederlandsche Regeering het in de algemeene voorschriften voor de Nederlandsche consulaire ambtenaren zoo juist omschreven doel der instelling van de Nederlandsche consulaten tracht te bereiken. Het doel is hoofdzakelijk „de bescherming en bevordering der belangen van den handel, de scheepvaart en de nijverheid der Nederlanden".

De verschillende Wetten die het onderwerp beheerschen, worden opgesomd: regeling der consulaatrechten, Wet van 18 April 1874 (*Staatsblad* n°. 65): Wet van 25 Juli 1871 (*Staatsblad* n°. 91), regelende de consulaire rechtsmacht; Koninklijk besluit van 27 Juni 1874 (*Staatsblad* n°. 74), bevattende een reglement voor de consulaire ambtenaren; Koninklijk besluit van 5 April 1875 (*Staatsblad* n°. 42) en van 23 Januari 1884 (*Staatsblad* n°. 9), omtrent leerling-consuls, enz. enz.

De slotsom van het onderzoek der huidige regeling is, dat tot nu toe de indeeling der consulaire ressorten en de plaatsing der consulaire agenten door geenerlei leidende gedachte blijvend werd beheerscht, veeleer daarbij uitsluitend rekening werd gehouden

met de wisselende indrukken en behoeften van den dag, met de belangen en eischen der telkens beschikbare personen.

In de tweede paragraaf zegt de Commissie, dat wel door niemand zal betwist worden, dat de zorg der Regeering voor den handel, de nijverheid en de scheepvaart der Nederlanden zich ook buiten onze grenzen behoort uit te strekken. Die zorg zal tweeledig moeten zijn: „voor de rechten en belangen der Nederlanders, wier bedrijf in het buitenland wordt uitgeoefend, zal zij in de eerste plaats moeten waken". Maar niet minder dient zij, waar onvoldoende kennis is gebleken of mag worden aangenomen omtrent buitenlandsche toestanden en behoeften, welker veronachtzaming schadelijk kan wezen, de gegevens tot eene juiste en volledige wetenschap te verzamelen en daarmede, waar noodig, de Nederlandsche belanghebbenden voor te lichten.

Na gewezen te hebben op de groote wijzigingen in het handelsverkeer en op de toenemende middelen van gemeenschap, waardoor de geheele bewoonde aarde zich in steeds toenemende mate tot één groot en samenhangend geheel van productie vormt, zegt de Commissie, dat de Regeering aan zich zelve en aan het land onafgebroken en volledig voorlichting moet verschaffen omtrent hetgeen op het arbeidsveld der menschen voorvalt. Zoodanige voorlichting eischt toewijding en arbeid, die alleen te wachten is van bezoldigde consuls. Thans kan die volledige voorlichting niet verwacht worden, daar wij noch in Australië, noch op de Westkust van Zuid-Amerika, noch in geheel Noord-Amerika bezoldigde consulaten hebben; in Afrika slechts te Caïro en in de Transvaal.

Ofschoon de verdiensten onzer consuls niet zijn te miskennen, wordt thans de volledigheid, de aaneensluiting van allen arbeid, welke aan de werkzaamheid onzer consulaten hunne grootste waarde moet geven, zeer zeker gemist.

In de derde paragraaf wordt uiteengezet wat tot verbetering kan gedaan worden. Om die aan te brengen is het noodig, dat men zich rekenschap geve van den geheelen omvang der werkzaamheid, waarop de Regeeringszorg zich buitenslands ter bescherming en bevordering van onzen handel, nijverheid en scheepvaart moet bewegen. Een gebied moet worden aangewezen als middelpunt der werkzaamheid van een bezoldigd consul-generaal onder wiens leiding de plaatselijke arbeid binnen dat gebied door onbezoldigde consuls wordt verricht, voor wier arbeid de consul-generaal echter

op zekere hoogte verantwoordelijk zal wezen. Op België wordt gewezen, dat goed slaagde in de indeeling der bezoldigde consulaten. De zetel van elk consulaat-generaal en de grenzen van het ressort zouden na voorafgaand opzettelijk onderzoek door een ambtenaar, liefst door hem wien de post is toegedacht, moeten worden vastgesteld. Onze consulaten zouden een netwerk vormen over de geheele bewoonde aarde, onze handel, nijverheid en scheepvaart beschermende waar die betrekkingen hebben aangeknoopt, den weg bereidende naar streken, waarheen hij door hen nog niet werd gevonden.

De Commissie handelt in de vierde paragraaf over de vorming van het personeel, dat noodig zal zijn.

De aanstaande consulaire agenten moeten vroegtijdig worden uitgezonden; voor hunne vorming is het noodig dat zij van jongsaf aan in den vreemde worden geoefend. De Commissie betreurt het dan ook ten zeerste, dat de jongelieden in de laatste jaren tot leerling-consul benoemd jarenlang op de bureaux van het Departement moeten arbeiden. De Commissie acht geschikt personeel, in onze leerling-consuls, thans reeds aanwezig om een begin te maken met de organisatie. Intusschen zoude zij de mogelijkheid wenschen om ook leden van het corps diplomatique aangewezen te zien voor de bezoldigde consulaten-generaal.

Voor aanstelling van onbezoldigde consuls moet als regel worden aangenomen: geen scheepsagenten noch agenten van assuradeurs, evenmin personen reeds voor andere Staten werkzaam.

In de vijfde paragraaf worden de kosten behandeld.

Op onze begrooting van 1887 is voor *f* 170 000 uitgetrokken voor 14 bezoldigde consuls-generaal en toelagen, op de Belgische *f* 517 500 voor 26 bezoldigde consuls-generaal. De Commissie meent, dat ook wij voor eene som van *f* 250 000 vier en twintig consulaten generaal kunnen hebben, waarvan in Azië wellicht zeven, in Afrika vier of vijf, in Amerika zeven, in Australië twee en in Europa in de drie voor ons belangrijke havenplaatsen, wellicht ook in Midden-Europa één. Met het stelsel van toelagen behoort gebroken te worden. De consulaten waaraan thans in Europa eene bezoldiging of toelage is verzekerd zijn nagenoeg uitsluitend gevestigd in de hoofdplaatsen van verschillende Europeesche Staten bij wier Regeeringen ook Nederlandsche diplomatieke agenten zijn geaccrediteerd, die voor het meerendeel zelfs ook op de standplaats

van het consulaat verblijf houden. Met uitzondering van Londen schijnt er voor de blijvende handhaving dier bezoldigingen en toelagen geen voldoende grond aanwezig. Wanneer het beginsel gehandhaafd blijft, dat in Europa de legatiën dezelfde bevoegdheid ten aanzien van den consulairen dienst bezitten als de consulaten-generaal in de andere werelddeelen, ware daarnevens vast te stellen, dat geene bezoldigde consulaten worden gevestigd op de plaatsen, waar zich een Nederlandsche diplomatieke post bevindt.

In de zesde paragraaf ontwikkelt de Commissie haar gevoelen, dat de invoering eener organisatie als door haar omschreven is, voldoende zal zijn om het consulaatwezen aan zijne roeping te doen beantwoorden. Een meer bescheiden consulaatwezen, mits goed ingericht, kan voor ons land dezelfde waarde hebben, welke het uitgebreide korps van Engeland en Duitschland heeft voor die zooveel grootere Staten. Het gebrek van den tegenwoordigen toestand is immers niet gelegen in het te klein getal onzer consulaire agentschappen, waarvan sommigen zelfs uitnemend worden bestuurd, maar in de onvolledigheid en het gemis aan samenhang van het geheel.

Aan het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid, dat in geregelde betrekking staat tot de organen van handel en nijverheid hier te lande, behoort opgedragen te worden de studie en verwerking der berichten van de consulaten-generaal en de mededeeling aan binnenlandsche belanghebbenden van wat daartoe nuttig schijnt. De kennis van Regeeringswege verzameld zal zich dan in één brandpunt vereenigen en daardoor zoo volledig mogelijk worden.

De Commissie eindigt haar verslag met den Minister in overweging te geven met de voorbereiding der organisatie van ons consulaatwezen in een der werelddeelen, waartoe wel reeds het noodige personeel aanwezig is, aan te vangen. Daarbij wordt nog gewezen op de noodzakelijkheid om de instructiën aan te vullen of nieuwe te ontwerpen, waarbij het van groot belang is, wanneer de samenwerking der Regeering met de binnenlandsche organen van handel en nijverheid te gelijker tijd op voldoende wijze worde geregeld.

Het hoofdbestuur heeft gemeend eenigszins uitvoerig te moeten zijn bij de bespreking van het rapport, waaruit het de hoofdpunten heeft overgenomen, omdat het eene zaak betreft, die eene bij

uitstek nationale en voor onze industrie zoowel als onzen handel van het grootste gewicht is.

Het hoofdbestuur gaat gaarne mede met de plannen der Commissie. Het denkbeeld der Commissie om de diplomaten tevens op te leiden voor het consulaatschap en leden uit het diplomatieke korps bij afwisseling te belasten met de werkzaamheden der consuls, acht het hoofdbestuur echter minder ter uitvoering aanbevelenswaardig. De goede werking toch der organisatie zoude hierdoor bedreigd kunnen worden. Immers de leerling-consul moet zoo tijdig mogelijk in den vreemde worden werkzaam gesteld, terwijl het noodig is, dat de consul geruimen tijd op dezelfde plaats aanwezig blijve om zich volkomen met de behoeften van de landstreek, waar hij gevestigd is, bekend te maken niet alleen, maar ook met de handelsusantiën volkomen vertrouwd te worden en vooral in de finesses van den handel door te dringen. Wanneer nu een diplomaat, die jarenlang zich niet op handelsterrein bewogen heeft, ten minste niet in de bijzonderheden van eene bepaalde streek is doorgedrongen, aan het hoofd van een consulaat geplaatst wordt, zal hij geruimen tijd noodig hebben om volkomen op de hoogte te komen en zullen hem de wijzigingen ontgaan, die de handelsusantiën hebben ondergaan en die, hoe gering ook, juist van groot belang zijn te kennen.

Het hoofdbestuur acht het in het belang van onze vaderlandsche industrie en onzen handel, dat zoo spoedig mogelijk tot een reorganisatie van ons consulaatwezen worde overgegaan in den zin als door de Commissie is aangegeven.

Over de heffing van consulaatrechten wordt uit den aard der zaak niet door de Commissie gesproken, daar het verslag de *inrichting* onzer consulaten betreft.

Omtrent het consulaatwezen kan men raadplegen, M. L. VAN DEVENTER, de Algemeene voorschriften van den Nederlandschen consulairen ambtenaar 1874. Over het verslag der Commissie zie men de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* van 6, 7, 8, 11 Oct. 1887, de *Locomobiel* van 8, 15 en 22 Oct. 1887, *De Gids* Jan. 1888.

BELLINGWOLDE, 16den Mei 1888.

Het Hoofdbestuur van 't Genootschap van Nijverheid in de provincie Groningen had de eer, met Uwer Excellentie's schrijven

dd. 8 September. ll., IIde afdeeling, n⁰. 8122, te ontvangen het rapport aan Uwe Excellentie dd. 4 Juli ll. van de Commissie voor de consulaire examens, waarin zij hare denkbeelden ontwikkelt omtrent eene meer volledige organisatie van den Nederlandschen consulairen dienst, tevens met het verzoek daarover zijne meening te doen kennen.

Het voldoet gaarne aan dat verzoek, en daar het zich voornamelijk beweegt op het gebied van landbouw en nijverheid, heeft het vooraf met belangstelling kennis genomen van het antwoord der Hollandsche en Geldersch-Overijsselsche Maatschappijen van Landbouw, op gelijk verzoek aan Uwe Excellentie verstrekt.

Het vereenigt zich volkomen met dat antwoord en kan zich geheel daarbij aansluiten, vooral met dat gedeelte, waar gesproken wordt van het belang, dat de Nederlandsche landbouwer heeft bij de kennis van de productieve krachten der landen, waartegen hij moet trachten de concurrentie vol te houden, van den invloed, die daarop wordt uitgeoefend door verschil van muntstelsel en van wetgeving op ieder oeconomisch gebied.

Wanneer onze consulaire ambtenaren, meer nog dan tot dusver, daarop acht geven, wanneer meerdere plaatsen worden ingenomen door mannen, die door eene speciale opleiding, met kennis van zaken kunnen oordeelen over den invloed, dien buitenlandsche toestanden kunnen hebben op den bloei van onzen handel, onze nijverheid en landbouw, dan zal daardoor bereikt worden het doel van de instelling der Nederlandsche consulaten, de bescherming en bevordering der belangen van den handel, de scheepvaart en de nijverheid der Nederlanden.

Zeer terecht hebben de consulaire ambtenaren, volgens de algemeene voorschriften, bij het mededeelen aan het Departement van Buitenlandsche Zaken, van alle bijzondere voorvallen op het gebied van handel en nijverheid in hunne ressorten daarbij in het oog te houden, dat de *actualiteit* een der *hoofdverdiensten* van de mededeelingen van dien aard is, en wordt ook in de instructie dd. 10 Augustus 1864 telkens aangedrongen op het *spoedig* inzenden van alle mededeelingen, die van belang kunnen zijn voor handel, scheepvaart en nijverheid in Nederland.

Wanneer men nu nagaat de Verzameling van consulaire en andere verslagen en berichten over nijverheid, handel en scheepvaart, uitgegeven door het Ministerie van Waterstaat, Handel en Nijver-

heid, dan komt men tot de overtuiging dat die voorschriften van *spoed* en *actualiteit* zeer weinig vruchten dragen.

De geheele jaargang 1887 van deze „Verzameling" geeft voor het grootste gedeelte handelsverslagen over 1885 (bijv. in de Juli-aflevering van Cherbourg) hoofdzakelijk in de laatste maanden eenige verslagen over 1886, en die berichten moeten, indien mogelijk, niet later ingezonden worden dan ultimo Maart.

Wordt aan dit voorschrift niet de hand gehouden, of blijven de ingezonden verslagen soms maanden lang liggen aan een der beide Ministeriën? Als men ze leest, komt men bij vele tot deze laatste gevolgtrekking.

Maar dan konden ze zonder veel schade in de meeste gevallen blijven liggen, want dergelijke mededeelingen zoo laat openbaar gemaakt, hebben voor den handel veel van hare waarde verloren.

Met de oogstberichten is het vooral niet beter gesteld. In de geheele „Verzameling" van 1887, komt daarvan een tiental voor, te laat opgenomen, om nog eenige waarde voor den handel te hebben.

En toch zouden de consulaire jaarlijksche verslagen en oogstberichten, de niet periodieke mededeelingen, telkens wanneer belangrijke gebeurtenissen voorvallen, die op den handel of op eenigen tak van nijverheid van invloed zijn, of kunnen zijn, van zeer veel belang zijn, wanneer zij tijdig ingezonden, dadelijk worden openbaar gemaakt, wanneer zij blijken dragen, geschreven te zijn met kennis van zaken van den politieken en vooral van economischen toestand van het land, waar de consulaire ambtenaar gevestigd, en op den aard en de behoeften van handel en nijverheid van het land, waarvoor hij is aangesteld.

In het nummer van den 5en December ll. van „The London Chamber of Commerce Journal" vindt men onder de consulaire berichten: „Beschouwingen over het budget van Nederlandsch Indië voor 1888, over het Oostenrijksch budget", eveneens voor 1888, mededeelingen naar aanleiding van eene reis door den consul DRUMMOND-HAY te Stockholm ondernomen naar de mijnwerken van Gellivoma en over de Lulea Ofstenspoorweg in Zweden, waaraan hij de opmerking toevoegt, dat men daar machinerieën van Manchester en waggons van Birmingham zal kunnen gebruiken; terwijl de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* dd. 18 Januari ll. de aandacht vestigt op het hoogstbelangrijk jaarverslag over 1887 van den Amerikaanschen consul-generaal te Berlijn, waarin lezenswaardige beschouwingen voorkomen over de gevolgen van de beschermende politiek van

Duitschland. En diezelfde courant, dd. 19 Januari ll., maakt ook melding van eenige wenken, gegeven door den Nederlandschen consul te San Francisco in zijn jaarverslag over 1886, opgenomen in de eerste aflevering der Verzameling van consulaire berichten van 1888.

De Commissie voor de consulaire examens zegt op pag. 13 van haar rapport:

„De Regeering moet over juiste en volledige kennis omtrent den toestand en de behoeften van onzen handel, onze nijverheid en onze scheepvaart binnenslands beschikken, om die voorlichting aan onze ambtenaren buiten onze grenzen te kunnen geven, die strekken kan om den arbeid der consulaten vruchtbaar te maken, hun zooveel noodig te doen weten, wat hier te lande en buiten hunnen ambtskring, hunne opmerkzaamheid vordert."

Het Hoofdbestuur voornoemd beaamt dit ten volle.

Het acht zich niet bevoegd te beoordeelen of deze kennis niet mag ondersteld worden bij het Departement van Buitenlandsche Zaken, en of zij ongetwijfeld door het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid zal kunnen worden verzameld en verschaft, dan zeker zou het gewenscht zijn, dat aan dit Departement wordt opgedragen de studie en verwerking der berichten van de consulaten-generaal en de mededeeling aan binnenlandsche belanghebbenden van wat daartoe nuttig schijnt, maar dan ook zorgen voor tijdige inzending (zij het dan ook door tusschenkomst van het Departement van Buitenlandsche Zaken) en het spoedig openbaar maken der consulaire berichten.

Weinig baat het of men een goed georganiseerd consulaat-wezen heeft, wanneer niet wordt nagegaan, of ieder consulair ambtenaar zijn plicht doet, de door hem ingezonden berichten misschien maanden blijven liggen, voor dat zij openbaar worden gemaakt.

Op deze wijze wordt natuurlijk alle ijver uitgedoofd en het werk der consulaire ambtenaren wordt sleurwerk, het wordt verricht zonder ambitie, zonder belangstelling in den bloei van handel en nijverheid. Men doet af wat dagelijks voorkomt, maar men beijvert zich niet, om nieuwe bronnen van volkswelvaart te openen, bestaande milder te doen vloeien.

Het Hoofdbestuur voornoemd:

(*get.*) S. Huizinga Tz., *Voorzitter.*
„ J. Sypkens, *Secretaris.*

G.

BRIEFWISSELING TUSSCHEN ZExc. DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN JHR. MR. VAN KARNEBEEK EN EENIGE KAMERS VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN.

MISSIVE VAN JHR. MR. VAN KARNEBEEK VAN 19 MAART 1888.

Ik heb in der tijd de eer gehad o. a. ook U te raadplegen nopens de denkbeelden der Commissie voor de consulaire examens, neërgelegd in haar merkwaardig rapport van 4 Juli j.l., omtrent eene volledige organisatie van onzen consulairen dienst. De ingewonnen adviezen zoowel als de inhoud van het rapport zelf, zijn door mij rijpelijk overwogen.

Met opzicht tot hetgeen voor dezen tak van Staatsdienst wordt uitgegeven, is mijns inziens de vergelijking met andere landen voor Nederland nog ongunstiger dan de Commissie het voorstelt. Voor de consulaten toch, die speciaal ten behoeve van handel en scheepvaart zijn ingesteld, is op de Staatsbegrooting voor het loopende jaar slechts uitgetrokken eene som van ± ƒ 100 000, waar b. v. het naburige België ± frs. 500 000 besteedt, terwijl daar te lande toch nog over karigheid geklaagd wordt.

Er zouden dus alleszins termen bestaan om, wanneer 's lands financiën het toelaten, voor onzen consulairen dienst een aanzienlijk ruimer bedrag dan het tegenwoordige uit de schatkist beschikbaar te stellen. Maar daarbij zou het vooral op de wijze van besteding aankomen. Nu kunnen daarvoor verschillende wegen worden ingeslagen. Men kan, onzen handel op den voet volgende, afwachten, dat die zich in eenige streek of in eenige plaats hebbe genesteld en aldaar reeds eene zekere mate van ontwikkeling hebbe verkregen, om dan door bescherming en steun van een bezoldigden consulairen ambtenaar het bedrijf onzer landgenooten tot verdere ontwikkeling te helpen brengen. Dat is wat Duitschland gedaan heeft en nog doet. Men kan ook de consulaire ambtenaren als pioniers vooruitzenden om den weg te wijzen en het veld voor de inspanning van particuliere krachten te bereiden, om aanknoopingspunten te zoeken voor den ondernemingsgeest van onze kooplieden en industrieelen. Ik voor mij geloof dat, bij de eigenaardigheden van onzen handel en onze nijverheid, de laatstbedoelde weg op 't oogenblik voor ons de ware is, om niet te zeggen de eenige, waarop loonende uitkomsten te verkrijgen zijn.

Ook bij de Commissie voor de consulaire examens heeft blijkbaar dat denkbeeld voorgezeten. Evenwel heeft zij, dunkt mij, meer het beeld geschetst van hetgeen de organisatie van onzen consulairen dienst op den duur, in de toekomst, zal behooren te worden,

dan de middelen aangegeven om te voorzien in hetgeen van eerste, dadelijke, behoefte is. De vraag is althans bij mij gerezen of onze handel en nijverheid bij de eigenaardigheden, waarop ik hierboven doelde, bij de uiterst moeilijke concurrentie die zij met het buitenland te voeren hebben, bij de behoeften aan het vinden van nieuwe markten waar de druk van beschermende rechten niet of minder gevoeld wordt, op 't oogenblik niet het meest gebaat zouden worden, indien als consulaire ambtenaren van Regeeringswege werden uitgezonden eenige bekwame ondernemende mannen, reeds ervaren in den handel door persoonlijke praktijk, die door eene behoorlijke bezoldiging in staat gesteld zelve buiten winstbejag te blijven en verplicht zich daarvan te onthouden, als tusschenpersonen voor Nederlandsche handelaars en nijveren zouden kunnen optreden in de hun aan te wijzen overzeesche gewesten. Zij zouden wel Regeeringsambtenaren zijn en als zoodanig de bevelen en voorschriften der Regeering hebben op te volgen en den consulairen dienst hebben uit te voeren, maar zij zouden, zooals ik mij de zaak voorstel, toch meer en meer rechtstreeks, dan de eigenlijke consul van beroep, den Nederlandsche handelaars, industrieelen en reeders ten dienste staan bij het voorbereiden en uitvoeren van ondernemingen; zij zouden zonder eigen winst op het oog te hebben zelve het initiatief kunnen nemen tot schepping van bepaalde handels- en scheepvaartondernemingen. Niet dat tot op zekere hoogte een en ander niet onder de taak begrepen is ook van den tot de ambtelijke carrière behoorenden consul, maar deze — enkele uitzonderingen buiten rekening gelaten — zal daartoe toch in den regel minder geschikt zijn, omdat hij niet of althans slechts op jeugdigen leeftijd gedurende korten tijd, den handel praktisch heeft uitgeoefend. Op den duur, als eene blijvende functie, zou het ook niet goed zijn, dat de bezoldigde consul zoo rechtstreeks in de zaken van particulieren optrad; hij is ambtenaar en behoort als zoodanig geheel aan den Staatsdienst. Daarvoor zal de opleiding, die, volgens onze tegenwoordige organisatie, den adspirant-consuls ten deel valt, gevoegd bij de vereischten die voor toelating tot die loopbaan zijn voorgeschreven, op den duur alleszins voldoende zijn, maar voor den stoot *die nu in den aanvang* aan de uitbreiding van onzen overzeeschen handel te geven ware, zou, meen ik, de praktische handelsman nuttiger en dus verkieslijk zijn. Ik bedoel dan ook het optreden van zulke mannen in den consulairen dienst slechts

als overgangsmaatregel, met aanstellingen voor 3 à 5 jaren; hetgeen evenwel niet zou behoeven te beletten, dat diegene onder hen, welke bijzonder daarvoor geschikt bleken te zijn en het zelve begeerden, blijvend in het consulaire corps zouden kunnen worden opgenomen. Van de soort van personen, die ik op het oog heb, is het echter in 't algemeen niet te verwachten, dat zij zich tot de zuiver ambtelijke carrière aangetrokken gevoelen of hun verder leven daaraan zouden willen wijden. Ik stel mij dan ook voor, dat de flinke handelsmannen, die gedurende 3 à 5 jaren met den steun dien zij aan eene officieele consulaire positie kunnen ontleenen, zich bezig gehouden hadden met het scheppen of ontwikkelen van handel en scheepvaart tusschen Nederland of zijne koloniën en buiten-Europeesche gewesten, misschien zelve later uitvoerende en in het buitenland resideerende deelgenooten zouden worden in de ondernemingen die aan hun initiatief te danken waren. Daardoor zou ons handelsbelang op nieuw bevestigd en bevorderd worden.

Een tijdelijke maatregel als ik hierboven omschreven heb, zou ook nog het voordeel opleveren, dat de jonge mannen, die door de poort der consulaire examina de consulaire loopbaan betreden, den tijd zouden hebben om tot meer rijpheid te geraken, alvorens hun de verantwoordelijkheid van zelfstandige posten werd toevertrouwd. Slechts bij de ouderen, toch, van de reeds tot de carrière behoorende — maar die zijn slechts weinige in getal — kan daarvoor voldoende rijpheid van karakter en oordeel en genoegzame ervaring verondersteld worden. Wegens den jeugdigen leeftijd, waarop het consulaire examen gewoonlijk wordt afgelegd, zullen de meeste der aspirant-consuls voor zelfstandige, belangrijke verantwoordelijkheid nog niet zoo spoedig geschikt zijn; dit geldt natuurlijk ook voor hen, die nu reeds tot de carrière behooren, maar haar nog slechts kort geleden zijn ingetreden. In het kort gezegd: het geschikte personeel tot bezetting van een aantal overzeesche consulaten, ook voor een meer zuiver ambtelijken werkkring ontbreekt voorshands en zal nog gedurende eenige jaren blijven ontbreken. Het zal evenwel langzamerhand gevormd worden en beschikbaar komen uit den consulairen dienst zelven. Daarvoor zouden de jonge aspirant-consuls als kanseliers, secretarissen of vice-consuls (met matige bezoldiging) toe te voegen zijn aan de reeds bestaande of nieuw te creëeren bezoldigde consulaten, naar analogie van hetgeen thans reeds met goed gevolg plaats heeft

voor eenige voorname onbezoldigde consulaten in Europa. Het lijdt toch bij mij weinig twijfel, en de inrichting van den consulairen dienst van Duitschland toont het aan, dat een consul in overzeesche gewesten, met een groot ressort dat hij te bereizen en te onderzoeken heeft, voor zijne vervanging bij afwezigheid en voor het vele schrijf- en bureauwerk dat hem ten laste komt, bepaald behoefte heeft aan een ondergeschikten medewerker, die dan tevens, behoorlijk voorbereid, op die wijze de noodige verdere opleiding ontvangt.

In de eerste plaats nu zou ik gaarne uw oordeel vernemen over de meer of mindere juistheid van de hierboven ontwikkelde denkbeelden.

Mocht dat bevestigend uitvallen, dan rijst, ten andere, de vraag naar de uitvoerbaarheid, namelijk of voor de tijdelijke vervulling van een zeker aantal consulaire posten, zooals ik die op 't oog heb, de geschikte mannen uit de handelswereld te vinden zouden zijn, bereid en in staat om de belangrijke taak op zich te nemen en uit te voeren. Daaraan knoopt zich de vraag in hoever Uwe Kamer der Regeering ten deze behulpzaam zou kunnen en willen zijn.

En eindelijk zou Uwe voorlichting omtrent de keuze der standplaatsen en ressorten voor de nieuw in te stellen overzeesche consulaten groote waarde hebben, bepaaldelijk ten einde te beoordeelen of daarvoor wellicht aanvankelijk in aanmerking zouden behooren te komen, bijv.: Beyruth, Bombay, Rangoon, Swatow, Shanghai, Sydney of Melbourne en Mexico. Daarbij valt in het oog te houden, dat in sommige andere voor onzen handel gewichtige plaatsen en streken, naar het voorkomt, reeds genoegzaam voorzien is.

Nog meen ik hieraan de opmerking te moeten toevoegen, dat vrees voor op onze scheepvaart drukkende consulaatrechten bij de overweging dezer quaestiën van geen invloed behoeft te zijn, daar mijns inziens een nadere regeling van onze consulaire aangelegenheden stellig aan de deswege uitgebrachte klachten zal moeten te gemoet komen.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(*get.*) v. KARNEBEEK.

ANTWOORDEN OP DE MISSIVE VAN JHR. MR. VAN KARNEBEEK VAN 19 MAART 1888.

TILBURG, 21 April 1888.

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van Uwer Exc. beschouwingen over eene volledige organisatie van Neerlands consulairen dienst, vervat in de ons gezonden missive van 19 Maart ll., n°. 2585*bis*.

Evenals Uwe Excellentie zijn wij van meening, dat, om in dezen tak van dienst naar behooren te kunnen voorzien, een bedrag van *f* 100 000 bij verre na niet voldoende is.

Wat betreft de vestiging van bezoldigde consulaire ambtenaren, zoude naar onze meening meer bijzonder behooren gelet te worden op de streken of plaatsen waar onze handel reeds eene zekere mate van ontwikkeling heeft verkregen, opdat de handelaar of industrieel geholpen of gesteund zou kunnen worden bij de uitbreiding van relatiën.

Mochten ook de middelen het gedoogen om consuls aan te stellen op plaatsen, die uitzicht geven op gewenschte relatiën, zal het voorzeker in het belang van handel en industrie strekken, als ook daar bezoldigde consuls worden aangesteld.

Kunnen wij ons vereenigen met de verder in aangehaald schrijven vervatte beschouwingen, met ingenomenheid hebben wij kennis genomen van het denkbeeld om als consulaire ambtenaren van Regeeringswege uit te zenden bekwame, ondernemende mannen, reeds ervaren in den handel door persoonlijke praktijk en die, door eene behoorlijke bezoldiging in staat gesteld zelven buiten winstbejag te blijven, verplicht zijn slechts als tusschenpersoon op te treden voor de belangen van hen die voorlichting of bijstand zouden verlangen.

Dat voor dit doel geschikte mannen uit de handelswereld zouden te vinden zijn komt ons niet onwaarschijnlijk voor; terwijl wij ons zeer gaarne bereid verklaren der Regeering, zoo noodig, ten deze behulpzaam te zijn, voor zoover wij ons daartoe in staat mochten bevinden.

Van de door Uwe Exc. opgegeven als in aanmerking komende plaatsen of havens, durven wij voor de Tilburgsche nijverheid op den voorgrond stellen Rangoon, Shanghai en Melbourne, en vermeenen

wij verder de aandacht van Uwe Exc. te mogen inroepen voor de Transvaal, de Congo, Calcutta, Yokohama en New-York.

En dat het drukkende van consulaatrechten niet in overweging behoeft te worden genomen is eene verklaring van Uwe Exc. die wij ten zeerste moeten toejuichen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Tilburg,

(*get.*) J. H. VAN DIEPEN, *Voorzitter.*
" F. VAN DER MARCK, *Secretaris.*

DORDRECHT, 7 Mei 1888.

De Kamer ontving eene missive van 19 Maart jl., n⁰. 2585*bis* 2de afd., van Uwer Excellenties ambtsvoorganger en nam daaruit met waardeering nota van Uwe verklaring, dat er voor handel en scheepvaart te weinig wordt gedaan bij de tegenwoordige inrichting van onzen consulairen dienst, en dat er, bijaldien 's lands financiën het toelaten, meer in die richting moet worden verricht.

Wij twijfelen niet, of de Vertegenwoordiging zal hare medewerking verleenen, indien naar verbetering van dien toestand wordt gestreefd.

Op welke wijze het doel het best kan worden bereikt is eene niet gemakkelijke te beantwoorden vraag.

Uwe Excellentie meent, door uitzending van bekwame en ondernemende handelaren, in het bijzonder tot aanknooping van handelsbetrekkingen en tot opsporen van débouchés voor onze artikelen in landen, waar de Nederlandsche handel nog weinig of niet zich vertoont; en ware dit tot stand te brengen, voorzeker zou Nederland U grooten dank verschuldigd zijn voor het initiatief door Uwe Excellentie in deze te nemen, maar naar onze meening is hier de vraag gewettigd of degelijke handelslui zich voor dat doel zullen disponibel stellen, en of, indien zij zich aanbieden er geen gevaar voor bestaat dat zij, indien zij een vruchtbaar arbeidsveld hebben gevonden, voor de ontvangen opdracht bedanken en zich voor eigen rekening vestigen, hetgeen wel is waar ten voordeele van het Vaderland zal strekken, maar niet in dien ruimen zin als door hunne uitzenders was bedoeld.

Wij blijven van het gevoelen in onze missive van 25 November 1887, n°. 761, uitgesproken, dat de kracht van de toekomst moet liggen in onze leerling-consuls, en dat in hen de goede elementen voor een' beteren consulairen dienst moeten worden gezocht.

Wij drukken er nogmaals op dat aan de reeds geslaagde leerling-consuls de gelegenheid moet worden gegeven zich onder goede leiding in den vreemde voor hunne taak te bekwamen en dat de plaatsing van meerdere jongelieden door jaarlijksche examens, aan billijke eischen voldoende, moet worden uitgebreid. Al bereikt men aldus niet terstond hetgeen men wenscht, de weg wordt althans gebaand om in een niet al te verre toekomst een goed kader van consuls te vormen.

Indien Uwe Excellentie zonder aan deze uitbreiding te kort te doen, te gelijk eene proef wenscht te nemen met het uitzenden van baanbrekers voor onzen handel, dan zouden wij als middelpunten hunner vestiging de volgende plaatsen in overweging geven:

in Azië, Smyrna, Bombay en Calcutta, Shanghai, Yokohama;

in Afrika: Alexandrië, Tunis, Pretoria;

in Amerika: Buenos-Aires, Rio de Janeiro, Mexico, Mobile, San Francisco;

in Australië: Melbourne.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Dordrecht,

(*get.*) BLUSSÉ, *Voorzitter.*
„ F. STOOP, *Secretaris.*

DEVENTER, 7 Mei 1888.

In antwoord op Uwer Excellentie's missive van den 19den Maart ll., hebben wij de eer U te berichten, dat wij de daarin ontwikkelde denkbeelden omtrent eene betere regeling van onzen consulairen dienst zeer toejuichen.

Het is ook ons gevoelen, dat mannen, ervaren in den handel door persoonlijke praktijk en alzoo ten volle bekend met de behoeften van handel en industrie, naar vreemde gewesten als pioniers vooruitgezonden, den ondernemingsgeest van onze handelaars en

industrieelen zullen aanwakkeren, omdat juist zij in staat zullen zijn aan onze kooplieden en industrieelen het bij handelsoperatiën zoo onmisbaar vertrouwen te schenken.

Naar het oordeel der Kamer zou voor deze taak onder anderen bereid en in staat zijn de heer O. VERWEY, geboren te Deventer, en sedert een 10tal jaren te Liverpool gevestigd en wonende te Great-Grosby.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken,
alhier,

(*get.*) G. LEONARD ANKERSMIT, *President.*
" J. H. LEVENKAMP, *Secretaris.*

ROTTERDAM, 9 Mei 1888.

De Kamer had de eer te ontvangen de circulaire van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger, van 19 Maart jl., IIde afdeeling, nº. 2585*bis*, waarin het denkbeeld wordt aan de hand gegeven om, buiten of benevens vaste, bezoldigde consuls, ook, althans aanvankelijk, gelijke opdracht te geven aan personen, *reeds ervaren in den handel door persoonlijke practijk*, en Uwe Excellentie vraagt daarop in de eerste plaats ons gevoelen.

Met dat denkbeeld kunnen wij ons wel vereenigen: voor de betrekking van bezoldigd consul-generaal of consul zal het althans vooreerst, daar de instelling der leerling-consuls nog te jong is, moeilijk zijn in het korps zelf geschikte personen te vinden, gelijk Uwe Excellentie zelve opmerkt, en een practisch gevormd handelsman, mits tevens een man van algemeene ontwikkeling, zou zeker diensten kunnen bewijzen, die van een eigenlijk ambtenaar niet kunnen worden verwacht. Door aan den zoodanigen alsdan een of twee consuls-leerlingen als secretaris of kanselier toe te voegen, zou kunnen worden *aangevuld*, wat aan de door Uwe Excellentie bedoelde personen, die geen *ambtelijke voorbereiding* bezitten, mocht ontbreken, en tevens zou dit voor die toegevoegden eene niet hoog genoeg te waardeeren leerschool zijn.

Wij zijn dus met dit denkbeeld zeer ingenomen, al mocht dit ook maar als eene proef worden beschouwd, die men zich niet moet voorstellen dat *overal* zal gelukken of vruchten opleveren.

Wat nu de uitvoerbaarheid aangaat, de kans om geschikte personen te vinden, waar Uwe Excellentie in de tweede plaats onze aandacht vestigt?

Van bekwame handelaars kan niet verwacht worden, dat zij hunne zaken zullen verlaten of zelfs maar aan een associé geruimen tijd zullen overlaten, om tijdelijk als consul te fungeeren. Anderen, d.i. dezulken, die hunne zaken willen opgeven òf omdat zij genoegzaam fortuin hebben gemaakt, òf omdat zij tegenspoed hebben ondervonden, zullen *in den regel* niet beschikbaar of weinig bruikbaar zijn, de eersten zullen wel zelden eene zoodanige betrekking verlangen, de laatsten meestal, om licht te bevroeden redenen, minder wenschelijk zijn.

Ons oog zou dus hoofdzakelijk gevestigd zijn op betrekkelijk jongere lieden, die òf hier te lande òf elders in den handel werkzaam zijn, doch wegens gebrek aan middelen of anderszins, weinig uitzicht hebben zich zelfstandig te vestigen.

De zoodanige te *vinden* is moeilijk; te jong mogen zij niet zijn, zij behooren genoegzame ondervinding van zaken te hebben en ook zelfstandigheid en tact om op te treden, daarbij algemeene ontwikkeling; doch dit zijn toch eigenschappen die wel voorhanden zijn.

Wij gelooven dat het meest doelmatige zou zijn, aanbiedingen van zoodanigen uit te lokken, niet natuurlijk door annonces in dagbladen, maar door op eene gepaste wijze bekendheid te geven aan het voornemen der Regeering, om eenige tijdelijke commissiën als bezoldigd consul op te dragen in buiten-Europeesche landen, en daartoe *ook* buiten het consulair kader personen te benoemen, welke met den handel en de nijverheid goed bekend zijn en daarin ondervinding hebben opgedaan.

Wordt dit bekend, dan zijn wij niet zonder hoop, dat zich, hetzij bij de Kamers van Koophandel, hetzij direct aan Uwer Excellentie's Departement, wel personen zullen aanmelden om inlichtingen in te winnen, de vereischten en voorwaarden en de vooruitzichten te leeren kennen, met één woord *om de zaak te bespreken*.

Kan onze Kamer daarbij, hetzij als tusschenpersoon, hetzij tot het inwinnen van informatiën van dienst zijn, dan is zij uit den aard daartoe gaarne bereid.

Wat de door Uwe Excellentie aan het slot Uwer missive vermelde plaatsen betreft, zoo gelooven wij ook dat deze voorshands het meest in aanmerking behooren te komen; misschien zouden daarbij gevoegd kunnen worden Spaansch-Amerika (ook buiten Mexico) en Brazilië.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam,

(*get.*) M. M. DE MONCHY, *President*,
„ J. C. REEPMAKER, *Secretaris*.

GOOR, den 12den Mei 1888.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Goor heeft met belangstelling kennis genomen van de circulaire, dd. 19 Maart jl., IIde afdeeling, nº. 2585*bis*, ook aan deze Kamer gericht.

Zij houdt zich overtuigd dat de maatregelen, door Uwe Excellentie ontworpen, zeer zullen bijdragen tot de volmaking van den consulairen dienst; onontbeerlijk als deze is voor de instandhouding, uitbreiding en ontwikkeling van handel en nijverheid, zullen de te nemen maatregelen zeker van alle zijden ondersteuning vinden, en mocht deze kamer het oog laten vallen op geschikte personen door Uwe Excellentie bedoeld, dan zal zij de vrijheid nemen daarop te wijzen.

De Kamer voornoemd,

(*get.*) E. JANNINK Az., *Voorzitter*.
„ J. P. W. TEN CATE, *Secretaris*.

AMSTERDAM, 22 Mei 1888.

Bij schrijven van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger, dd. 19 Maart jl., afd. II, nº. 2585*bis*, hadden wij het voorrecht een plan tot uitbreiding van den consulairen dienst als overgangsmaatregel ter kennisneming te ontvangen. Met groote belangstelling en waardeering voor 's Ministers streven naar ontwikkeling van Neerlands handel

en nijverheid hebben wij dat plan overwogen. In beginsel is voor de uitvoering er van zeker veel aan te voeren, en zoo er bekwame, ondernemende mannen, ervaren in den handel door persoonlijke praktijk, te vinden waren, geneigd om als consulaire ambtenaren van Regeeringswege uitgezonden te worden, ten einde als pioniers aan kooplieden en industrieelen den weg te wijzen en het veld voor inspanning van particuliere krachten te bereiden, dan zouden handel en nijverheid daarvan ongetwijfeld rijke vruchten plukken.

Wij twijfelen echter zeer, of in de practijk het plan uitgevoerd zal kunnen worden. Wij toch gelooven niet, dat die mannen gevonden zullen worden en kunnen ons niet voorstellen, dat een bekwaam, practisch gevormd koopman voor drie of vijf jaren zijne winstgevende zaak verlaten zal, om als consulair ambtenaar in den verren vreemde op te treden en aldaar uitsluitend in het belang van derden werkzaam te zijn tot het in het leven roepen van handelsondernemingen, het scheppen of uitbreiden van handelsrelatiën.

Wij missen dan ook de overtuiging, dat langs dien weg het gewenschte doel bereikt zal worden.

Toch is Regeeringssteun in deze van veel gewicht, en daarom meenen wij ons niet tot het bovenstaande te moeten bepalen, maar willen trachten het gewaardeerd plan van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger eenigszins te wijzigen.

In plaats van door de Regeering, zouden wij het initiatief tot exploitatie van het een of ander gebied door handel en industrie wenschen genomen te zien. Nemen zij zich voor, om met eene of andere plaats zich in verbinding te stellen en daarheen een bekwaam persoon te zenden, om aldaar in het belang van handel en nijverheid in 't algemeen werkzaam te zijn, dan zouden eene aanstelling als consulair ambtenaar en geldelijken steun der Regeering gedurende de eerste jaren uitnemende gevolgen kunnen hebben.

Mocht Uwe Excellentie in dien geest werkzaam willen zijn, dan verdient het ons inziens aanbeveling dit bekend te maken, opdat belanghebbenden weten, dat bij initiatief hunnerzijds op medewerking der Regeering te rekenen is. Vermoedelijk zal dit tevens een prikkel wezen tot uitbreiding van den arbeidskring.

Op de keus der als consulaire ambtenaar aan te stellen personen komt ook in dit geval veel aan. Wij verklaren ons daarom gaarne bereid Uwe Excellentie te dien aanzien inlichtingen te verstrekken en van advies te dienen.

Ten slotte zij het ons vergund bij Uwe Excellentie aan te dringen op eene algeheele reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen overeenkomstig het beginsel door de Commissie voor het afnemen van consulaire examens ontvouwd en waarmede wij ons rapport van 7 November 1887 in hoofdzaak hebben vereenigd. Eene reorganisatie is inderdaad zeer gewenscht.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken,
(*get.*) D. CORDES, *Voorzitter.*
" W. H. K. MOUTHAAN, *Secretaris.*

Op dit schrijven werd het volgende antwoord ontvangen:

'S GRAVENHAGE, 26 Mei 1888.

Onder dankbetuiging voor het van Uwe Kamer in dagteekening van 22 dezer ontvangen advies over een door mijnen ambtsvoorganger geopperd denkbeeld ten aanzien der uitbreiding van onzen consulairen dienst, veroorloof ik mij Uwe Kamer eenige nadere toelichting te vragen van de aan het slot van dat stuk voorkomende verklaring: „Eene reorganisatie (van den consulairen dienst) is inderdaad zeer gewenscht."

Ik herinner daarbij dat in 1881, toen er minder bezoldigde posten waren, door den Minister VAN LYNDEN VAN SANDENBURG (cf. diens circulaire van 30 April van dat jaar n°. 3631) een over het algemeen gunstig oordeel over de bestaande organisatie werd geveld, dat destijds niet door Uwe Kamer werd weêrsproken, zelfs, naar het schijnt, gedeeld.

Immers kwam in haar advies van 21 Mei van meergemeld jaar de verklaring voor, dat eene uitbreiding van het bezoldigd consulaatwezen, welke door den Minister „pour acquit de conscience" in overweging was genomen, haar voor het oogenblik niet noodzakelijk toescheen.

Nog positiever drukte bij die gelegenheid uwe zusterkamer te Rotterdam zich uit door de verzekering dat de gunstige beoordeeling van den Minister gereedelijk door haar werd gedeeld.

„Wij gelooven dus" — zoo eindigde het door haar gegeven advies — „dat geene aanleiding bestaat om het aantal bezoldigde consulaten

uit te breiden, en dat voor een land als Nederland die gevoegelijk kunnen beperkt blijven tot zoodanige plaatsen, waar zij tevens een soort diplomatiek karakter hebben, gelijk in den Levant, China enz. *met één woord, wij weten geen aanleiding om in den bestaanden toestand verandering te brengen.*"

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
(*get.*) HARTSEN.

Het antwoord op deze missive luidt als volgt:

AMSTERDAM, 16 Juni 1888.

Bij schrijven van 26 Mei jl. n°. 4696, 2de afdeeling, verzocht Uwe Excellentie ons haar de aan het slot van ons schrijven dd. 22 Mei jl. voorkomende zinsnede: „Eene reorganisatie van den consulairen dienst is inderdaad zeer gewenscht", nader toe te lichten.

Wij voldoen daaraan gaarne ter vermijding van mogelijk misverstand.

Met het rapport der Commissie voor het afnemen van consulaire examens omtrent een volledige organisatie van den consulairen dienst, hebben wij in het algemeen onze instemming betuigd, zooals Uwe Excellentie blijken kan uit ons schrijven van 7 November jl. aan haar ambtsvoorganger. Het denkbeeld door dien Minister ten aanzien der uitbreiding van onzen consulairen dienst in onze overweging aanbevolen, hebben wij eenigermate beschouwd als een blijk van instemming met de zienswijze der examen-commissie, als een eersten stap, om de consulaire vertegenwoordiging meer dan tot nu toe het geval was, tot nut van handel en scheepvaart te doen zijn. Daarom deed het ons leed uit vrees, dat het in de praktijk op onoverkomelijke bezwaren zou stuiten, dat denkbeeld niet te kunnen ondersteunen. Wij wenschten echter van die gelegenheid gebruik te maken om jegens Uwe Excellentie onze instemming met dat rapport kenbaar te maken, op uitvoering daarvan aan te dringen en de wenschelijkheid uit te spreken, dat het niet bij deze eerste poging zou blijven.

Zijn wij door instemming met het rapport der examen-commissie afgeweken van het gevoelen, dat onze Kamer in 1881 voorstond,

Uwe Excellentie gelieve dan niet te vergeten, dat in dat tijdsverloop sommige leden door anderen zijn opgevolgd. Wij gelooven echter, dat die afwijking in werkelijkheid niet bestaat.

Reeds in 1881 wezen wij op het geringe belang voor handel en scheepvaart bij eene consulaire vertegenwoordiging binnen Europa, op de wenschelijkheid om tot consulaire ambtenaren te benoemen mannen, die zich aan die taak geheel zouden kunnen wijden en eene onafhankelijke positie innemen en, waar dit noodig was, dezen eene flinke bezoldiging toe te kennen. De eenige reden, waarom wij destijds den Minister niet adviseerden eenige niet bezoldigde consulaire posten door bezoldigde ambtenaren te doen bezetten, was deze, dat wij op dit oogenblik niet wisten, op welke plaatsen daartoe de noodzakelijkheid bestond.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken,

(*get.*) D. Cordes, *Voorzitter.*
„ W. H. K. Mouthaan, *Secretaris.*

Zaandam, 24 Mei 1888.

De Zaanlandsche Kamer van Koophandel en Fabrieken ontving Uwe missive van 19 Maart 1888, no. 2585*bis*, met verzoek om advies omtrent sommige wijzigingen in den consulairen dienst.

De Kamer heeft de eer Uwe Excellentie als hare meening mede te deelen dat de weg die Duitschland ingeslagen heeft, nl. om een bezoldigden consulairen ambtenaar aan te stellen op plaatsen waar de handel zich reeds min of meer gevestigd heeft, het meest dadelijke resultaat belooft.

Doch tot de vestiging van den handel in tot dusverre niet door Holland geëxploiteerde streken, zou het uitzenden van vice-consuls als pioniers, zeker zeer wenschelijk zijn.

De geschikte personen daarvoor te vinden zal echter wel moeilijkheden opleveren. Gevestigde kooplieden op 'andere plaatsen, die reeds fortuin gemaakt hebben, zullen zich daarvoor niet bereid verklaren. Zij die geen succes gehad hebben, zijn uit den aard der zaak minder verkieslijk.

Naar onze meening is de keus dus beperkt tot flinke jongelui van algemeene ontwikkeling en handelskennis; vooral gezonde, practische personen, die niet bemiddeld genoeg zijn om eigen zaken te beginnen, zouden zich wellicht gaarne in het buitenland willen vestigen. Werd aan dezen gedurende een paar jaren onderricht gegeven waardoor ze zich althans eenigszins op de hoogte konden stellen van hetgeen in den regel voor den consulairen dienst vereischt wordt, en werden ze behoorlijk bezoldigd, dan zouden zich zeker wel genoeg ambitieuse personen voor die betrekking aanbieden. Het vooruitzicht van zich later te kunnen vestigen als koopman, of agent, of chef van Hollandsche handelsondernemingen, zou een sterke prikkel zijn zich van alles op de hoogte te stellen en den Nederlandschen handel van dienst te zijn.

Men zou aan hen kunnen toevoegen leerlingen-consul die de examens afgelegd hebben doch te jong zijn om zelfstandig op te treden, om hen ter zijde te staan in gevallen die buiten den rechtstreekschen handel omgaan en die hen later zouden kunnen vervangen.

Omtrent de keuze der standplaatsen wenscht de Kamer zich van een advies te onthouden. Het handelsgebied moet zoo ruim mogelijk worden opgevat en het noemen van namen zou allicht aanleiding geven tot beperking.

De Kamer voornoemd,

(*get.*) CORVER VAN WESSEM, *Voorzitter.*
„ FRANCKEN, *Secretaris.*

MAASTRICHT, den 7^{den} Juni 1888.

De opmerkingen vervat in de missive van Uwer Excellentie's voorganger, van den 19^{den} Maart jl., IIde afd., n°. 2585*bis*, betreffende de reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen, hebben bij onze Kamer het onderwerp van eene nauwgezette overweging uitgemaakt. Over het algemeen zag men er de gegrondheid van in en deed men hulde aan de goede bedoelingen, die men er, ten aanzien van de handels- en industrieele belangen, in aantrof.

Met Uwer Excellentie's voorganger zijn wij het eens dat het

doel, wat men zich met de onderwerpelijke reorganisatie voorstelt, voor het oogenblik het beste te bereiken zou wezen met de „consulaire ambtenaren als pioniers vooruit te zenden om den weg te wijzen en het veld voor de inspanning van particuliere krachten te bereiden, om aanknoopingspunten te zoeken voor den ondernemingsgeest van onze kooplieden en industrieelen."

Ook deelen wij het gevoelen van Uwer Excellentie's voorganger dat, zoolang dat systeem nog niet wel in toepassing is te brengen, het zeer nuttig zou wezen dat als consulaire ambtenaren van Regeeringswege werden uitgezonden eenige bekwame, ondernemende mannen, reeds ervaren in den handel door persoonlijke praktijk, die, door eene behoorlijke bezoldiging in staat gesteld zelve buiten winstbejag te blijven en verplicht zich daarvan te onthouden, als tusschenpersonen voor Nederlandsche handelaars en nijveren zouden kunnen optreden in de hun aan te wijzen overzeesche gewesten. Die mannen zouden dan ook zelve het initiatief kennen en behooren te nemen tot het scheppen van bepaalde handels en scheepvaartondernemingen.

Te recht intusschen wordt door Uwer Excellentie's voorganger opgemerkt dat het optreden van zulke mannen in den consulairen dienst slechts als overgangsmaatregel zou dienen plaats te hebben; later, na afgelegde proef, zouden zij in het consulaire corps kunnen worden opgenomen.

Door het voorafgaande meenen wij de eerste vraag van de voorliggende missive van Uwer Excellentie's voorganger te hebben beantwoord.

Ten aanzien der tweede vraag, moeten wij bekennen geen geschikte mannen uit de handelswereld te kunnen aanwijzen, bereid en in staat om de belangrijke taak, die wij hierboven in de laatste plaats bespraken, op zich te nemen en uit te voeren. Anders zouden wij de Regeering gaarne daarin behulpzaam willen zijn.

En wat nu eindelijk de keuze der standplaatsen en ressorten voor de nieuw in te stellen consulaten aangaat, wij gelooven dat de Regeering zelve, daarin voorgelicht door de gezamenlijke berichten die zij van de verschillende, door haar gehoorde Kamers van Koophandel zal erlangen, het best in staat zal wezen om daarover te oordeelen.

De door haar a priori genoemde overzeesche handelspunten schijnen ons wel gekozen.

Welke nu ook de uitslag zal mogen wezen van de bij Uw Excellentie's Departement aanhangige hervormingsplannen van ons consulaatwezen, wij mogen niet nalaten ook bij deze gelegenheid op de wenschelijkheid of liever op de noodzakelijkheid aan te dringen om de consulaire verslagen zoo spoedig doenlijk, bij voorbeeld door middel van de *Staatscourant*, ter kennis van het belanghebbend publiek te brengen; eene periodieke verzameling van die rapporten, maanden lang na derzelver ontvangst aan de Kamers van Koophandel medegedeeld, mist in den regel haar effect. En is dit vooral het geval met de verslagen van de consuls buiten Europa, het is niet minder te betreuren voor de berichten die uit dit werelddeel zelve worden ontvangen. Wel is waar verliezen deze laatsten veel van haar belang, nu de Nederlandsche producten schier overal door bijkans prohibitieve inkomende rechten worden geweerd, maar het is te hopen dat dezerzijds eindelijk maatregelen zullen worden genomen om in dien toestand verandering te bekomen. Worden toch bij ons uit andere Rijken deze producten niet langer tegen illusoire rechten toegelaten en worden de differentieele rechten in Indië weder ingevoerd, dan zullen er toch wel concessiën op het gebied der handelspolitiek kunnen worden verkregen, die Nederland uit de geïsoleerde positie zullen brengen, welke den ondergang van zijne nijverheid na zich moet slepen. Met het oog hierop dan ook meenen wij er op te moeten aandringen dat de voorgenomen reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen niet uitsluitend de uitbreiding onzer relatiën met overzeesche gewesten ten doel hebbe, maar ook niet minder de bevordering onzer handelsbelangen in Europa, belangen, welke ons rapport van den 7den November 1887, nopens het in deze behandelde onderwerp, in 't bijzonder op het oog had.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken
te Maastricht,

(*get.*) PIÈRRE RUTTEN, *Voorzitter.*
„ VAN OSCH, *Secretaris.*

SCHIEDAM, 16 Juni 1888.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Schieden heeft de denkbeelden, ontwikkeld in de circulaire van Uwe Excellentie, dd. 19 Maart 1888, IIde afdeeling, nº. 2585*bis*, met aandacht overwogen.

De gedachte: jongelieden, onder de bescherming van een consulaat- of vice-consulaatschap, te zenden naar vreemde gewesten om daar de belangen van den Nederlandschen handel te bevorderen, verdient naar hare meening alle toejuichingen, en de daardoor te veroorzaken uitgaven zijn zeker goed besteed.

Het behoeft echter geen betoog dat het in deze vooral er op aankomt jongelieden te kiezen, die aan bekwaamheid en ondernemingsgeest moraliteit paren.

Wellicht zou het wenschelijk zijn dat de onlangs opgerichte Vereeniging „Het Buitenland" der Regeering in het vinden van bekwame personen de behulpzame hand kon bieden, hoewel de Kamer het moeilijke inziet reeds nu personen aan te wijzen, zoolang de regeling zelve en de voorwaarden van uitzending nog niet zijn vastgesteld.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken voornoemd,

(*get.*) J. J. G. NOLET, *Voorzitter.*
„ VEMER, *Secretaris.*

'S-GRAVENHAGE, 15 Juli 1888.

Het Hoofdbestuur der Vereeniging ter bevordering van fabriek- en handwerksnijverheid in Nederland heeft de eer Uwe Excellentie aan te bieden, met verwijzing naar het schrijven van Uwe Excellentie van 3 April jl., No. 4062, de 2e reeks der punten van beschrijving, waarin de circulaire van 19 Maart 1888 omtrent het consulaatwezen is opgenomen.

Van den uitslag der bespreking op de algemeene vergadering zal het hoofdbestuur de eer hebben Uwe Excellentie in kennis te stellen.

Namens het Hoofdbestuur,

(*get.*) H. ZILLESEN, *Secretaris.*

UITTREKSEL.

Het hoofdbestuur zeer waardeerende dat de Minister spoedig wenscht over te gaan tot eene hervorming van het consulaatwezen kan zich echter niet geheel vereenigen met de plannen in het schrijven van 19 Maart uiteengezet.

Voor het aanknoopen van handelsbetrekkingen zullen in den handel ervaren practische kooplieden ongetwijfeld groote diensten kunnen verleenen; maar reeds terstond doet zich de vraag daarbij voor of het mogelijk zal zijn zich van den arbeid van dergelijke bekwame handelaars, waarop de Minister het oog heeft, te verzekeren. Zij, die zaken hebben, zullen die niet verlaten; men zal dus waarschijnlijk komen tot eene categorie van personen, die hunne zaken wenschen te verlaten of dit reeds gedaan hebben, en dat zij de aangewezen personen zouden zijn die met de daarvoor zoo noodige energie, de taak hun door den Minister toegedacht zullen volbrengen, zal met reden betwijfeld worden.

Te recht mag men vreezen, dat handige en knappe, doch niet altijd nauwgezette lieden hunne tijdelijke betrekking van consul zullen gebruiken ten eigen bate en het algemeen belang van de Nederlandsche handelaren niet in de eerste plaats zullen behartigen. Wordt de aanstelling slechts verleend voor drie of vijf jaren, dan zal de verleiding ongetwijfeld zeer sterk zijn.

De vraag rijst echter, of men geene geschikte personen zoude kunnen vinden, niet onder de chefs, doch onder de bedienden van onze handelshuizen in den vreemde. Onder hen worden dikwerf bekwame, ontwikkelde menschen aangetroffen, wien het slechts aan gelegenheid en aan de noodige middelen ontbreekt om zich tot chef op te werken of eene handelsfirma op te richten. Zulke mannen zoude men moeten lokken door ze goed te betalen, hun eene vaste of ten minste eene langdurige aanstelling te geven en hun een pensioen te verzekeren.

Hier te lande worden in den laatsten tijd pogingen aangewend tot het oprichten van eene Vereeniging om het verblijf in den vreemde voor ongefortuneerde jongelui mogelijk te maken en hen in de gelegenheid te stellen zich in den handel te bekwamen.

Zoude onder zulke jongelieden geen timmerhout te vinden zijn voor geschikte consuls, en zouden niet velen, in het vooruitzicht eene eervolle en behoorlijk betaalde betrekking meester te kunnen worden, alle krachten inspannen, hunne lotgenooten voorbij te

streven in kennis, energie en geschiktheid? Zou een subsidie aan die Vereeniging voor den Staat in deze richting niet veel vruchten kunnen afwerpen?

Intusschen zouden de nieuw te stichten consulaten niet uitsluitend aan handelslieden moeten worden opgedragen. Ook aan leden van het consulaire corps moet die taak worden opgedragen. Het heeft de aandacht van het hoofdbestuur getrokken, dat in het schrijven van den Minister van de jeugdige vice- en de leerling-consuls gesproken wordt, alsof zij in geen enkel opzicht in aanmerking kunnen komen. Wellicht hebben zij geen ervaring; maar deze wordt verkregen in het practisch leven. Weinigen zullen van oordeel zijn, dat die voor den aanstaanden consul noodige ervaring verkregen zal worden door gedurende drie of vier jaren aan het Departement van Binnenlandsche Zaken bureauwerk te verrichten. De jongelieden bieden in de eerste plaats wel degelijk de waarborgen van bekwaamheid voor hunnen werkkring: het door hen af te leggen examen is niet zoo eenvoudig of gemakkelijk, dat het door ieder die dit wil, met goeden uitslag zal kunnen afgelegd worden. Bovendien ligt in de voorbereidende studiën tot dit examen, die geruimen tijd vorderen, de waarborg, dat degenen die er zich aan wenscht te onderwerpen, zich tot dien werkkring aangetrokken gevoelt en zich van den aard daarvan bewust is. Wanneer zulke personen in de gelegenheid gesteld worden hunnen werkkring zelfstandig te ontwikkelen, mag men van velen hunner verwachten, dat zij door ijver, werkzaamheid, ambitie, zich onderscheiden en dat de hoop op bevordering en de wensch om met zelfvoldoening te kunnen wijzen op door hen geopende nieuwe handelsbetrekkingen zullen opwegen tegen het gemis van ervaring en kennis van de practijk, die hun bij zelfstandig werkzaam zijn zal deelachtig worden.

Het hoofdbestuur is van gevoelen, dat reeds thans de leerling-consul ervaring en practische kennis zoude opdoen, indien hem, in plaats van jarenlang bureauwerk, werd opgedragen, naar het voorbeeld van Oostenrijk, de verschillende industrieën van ons land in de plaatsen waar zij uitgeoefend worden, na te gaan, onze vetweiderijen te bezoeken enz., en daarover rapport uit te brengen. Hierdoor zullen zij onze nijverheid, landbouw en handel en hunne behoeften leeren kennen. Het hoofdbestuur wenscht aan te dringen op het nemen van maatregelen in dezen zin.

Na dit schrijven werd de volgende missive ontvangen:

'S GRAVENHAGE, 23 Juli 1888.

Onder dankbetuiging voor de toezending der bij Uwe missive van 15 dezer, No. 4079, gevoegde bijlage, veroorloof ik mij op te merken dat uw hoofdbestuur zich blijkens zijn preadvies over het schrijven mijns ambtsvoorgangers van 19 Maart ll., geen geheel juiste voorstelling schijnt te vormen van hetgeen voor de opleiding der leerling-consuls wordt gedaan na hunne aanstelling als zoodanig.

Die jongelieden toch worden niet, zooals het hoofdbestuur schijnt te meenen, gedurende drie of vier jaren aan het Departement van Binnenlandsche Zaken (wordt zeker bedoeld Buitenlandsche Zaken) ten nadeele van hun verderen loopbaan gebruikt tot het verrichten van bureauwerk.

In de eerste plaats zijn sedert de instelling der leerling-consuls de meeste dier ambtenaren reeds binnen de drie jaren met eene vaste plaatsing als vice-consul of consul naar het buitenland gezonden, en dat wel nadat zij inmiddels voor korteren of langeren tijd, minstens 5 en hoogstens 11 maanden, het verblijf aan het Departement van Buitenlandsche Zaken met dat aan eenig voornaam consulaat hadden afgewisseld. De eenigen die gedurende hun oefeningstijd geen stage hebben gemaakt aan een consulaat, waren de tegenwoordige consuls te Buenos Aires en te Djeddah, die beiden, zonder dat zij nog practisch werkzaam waren geweest in den consulairen dienst, reeds aan het Departement zooveel blijken gaven van hunne geschiktheid daarvoor, dat de een $2^1/_2$ jaar na zijne aanstelling tot leerling-consul benoemd werd tot vice-consul te Hamburg, en de ander 2 jaar na zijne indiensttreding in zijn tegenwoordige betrekking te Djeddah.

Is het dus niet juist dat de leerling-consuls steeds of in den regel drie à vier jaar aan het Departement werkzaam zijn, zoo is het aan den anderen kant evenmin juist, dat zij aldaar belast zouden zijn met bureauwerk, althans met bureauwerk in dien zin, dat het verrichten daarvan niet of zelfs niet in hooge mate bevorderlijk zou moeten geacht worden aan hunne vorming als consulaire ambtenaren.

Het werk toch dat men hun opdraagt, wordt zóó gekozen en afgewisseld, dat zij als het ware een cursus doorloopen in alles, wat naderhand van hun gevorderd zal worden.

Zoo wordt hun o. a. opgedragen het lezen en bestudeeren van de inkomende consulaire verslagen en andere rapporten, het onderzoeken en behandelen na bespreking van zaken, waaromtrent de consuls in de uitoefening hunner betrekking het advies van den Minister inroepen, terwijl er steeds vóór alles bijzondere zorg aan wordt besteed om hun een goed inzicht te geven in hetgeen onze handel en nijverheid het meest behoeven om zich naar het buitenland te kunnen uitbreiden *en in hetgeen er noodig is om hun dat te verschaffen*. Met het oog daarop worden zij o. a. tevens, onder toezicht natuurlijk, met een deel der briefwisseling belast betreffende de tariefwetgeving in andere landen en de daarmede samenhangende quaestiën. Ook worden hun met hetzelfde doel de jaarverslagen onzer Kamers van Koophandel en van een aantal onzer financieele en industrieele ondernemingen ter bestudeering gegeven.

In één woord, er wordt aan het Departement niet naar gestreefd, zooveel mogelijk partij te trekken van hunne diensten, doch de diensten die men van hen vordert, worden steeds getoetst aan het voordeel hetwelk het verrichten daarvan voor hun zelven moet opleveren.

Van dit systeem van opleiding — leerrijke arbeid aan het Departement, afgewisseld met het verrichten van consulaire werkzaamheden aan de consulaten zelf, aarzelt de Minister niet de goede gevolgen te erkennen, zooals die aan zijn Departement blijken uit de wijze waarop onze oud-leerling-consuls hunne plichten opvatten en uitvoeren, en hij is er dan ook met uw hoofdbestuur geheel van overtuigd dat bij eventueele uitbreiding van ons bezoldigd consulaatwezen in de eerste plaats van *die* ambtenaren partij behoort te worden getrokken.

Overigens geeft de Minister gaarne de verzekering dat hij het denkbeeld van uw hoofdbestuur om onze leerling-consuls met het bestudeeren in loco der verschillende industrieën van ons land te belasten, in zeer ernstige overweging zal nemen. Zooals uit het bovenstaande blijkt, wordt reeds eenigszins in den geest van het hoofdbestuur gehandeld door hun de verslagen der Kamers van Koophandel enz. ter lezing te geven, eene lectuur die in verband met de naar aanleiding daarvan gegeven wenken, stellig meermalen

tot het bezoeken van fabrieken, haveninrichtingen enz. aanleiding heeft gegeven. Een bepaalde opdracht ten deze zou echter de voorkeur kunnen verdienen.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

(*get.*) Hartsen.

Amsterdam, 19 Juli 1888.

Het Bestuur dezer Vereeniging wordt bij missive van Uwer Excellentie's ambtsvoorganger, gedateerd 19 Maart 1888, uitgenoodigd haar oordeel uit te spreken over de in die missive uiteengezette denkbeelden omtrent eene reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen.

Wij hebben de eer daaraan bij deze te voldoen.

Met het door den Minister geuite denkbeeld om in plaats van of naast de eigenlijke consuls van beroep ook, althans aanvankelijk, als consulaire ambtenaren uit te zenden mannen door persoonlijke praktijk ervaren in den handel, die dienst zouden doen als pioniers om den weg te wijzen aan particuliere ondernemingsgeest, kan ons bestuur zich uitnemend vereenigen. Personen om die taak, voorlichting van onzen handel en nijverheid, naar eisch te vervullen, levert het bestaande consulaire corps zeker niet in voldoenden getale, en zeker zoude voor dat doel veel geschikter zijn practisch gevormde handelslieden, tevens algemeene ontwikkeling bezittende, en buiten de sleur der ambtenaarswereld. Door toevoeging aan zulke mannen der praktijk, bij wie zij bijv. als secretaris dienst zouden kunnen doen, zou tevens de opleiding der leerling-consuls, die nu vaak van te uitsluitend theoretischen aard is, bij uitstek worden gebaat.

Maar zal het plan uitvoerbaar zijn? Zal het mogelijk zijn voor het beoogde doel geschikte personen te vinden? Die vraag is naar ons oordeel aan ernstigen twijfel onderhevig. Immers gevestigde kooplieden zullen er niet gemakkelijk toe overgaan hunne zaken op te geven of tijdelijk aan anderen of aan procuratiehouders over te laten, terwijl het te voorzien is dat zij die zich na een voordeeligen koopmansloopbaan uit zaken hebben teruggetrokken, die taak liefst aan anderen zullen overlaten.

Het gestelde vereischte: verplichte onthouding van winstbejag, zal de meeste oudere, ervaren handelslieden terughouden, tenzij de bezoldiging van dien aard zij, dat het niet moeilijk valt zich in dat voorschrift te schikken.

Waarschijnlijk zullen er echter wel betrekkelijk jonge bekwame mannen te vinden zijn, die wegens gebrek aan kapitaal om hunne zaken te drijven en aangelokt door eene goede belooning, wel genegen zullen zijn eene dergelijke positie te aanvaarden.

Ons bestuur is van oordeel dat eene proef genomen zou kunnen worden. Niets wat tot opheffing en uitbreiding onzer handel en scheepvaart kan strekken, die zoo zeer de terugwerking gevoelen van den elders aan die takken van bedrijf verleenden Staatssteun, behoort onbeproefd gelaten.

Voor zooveel ons bestuur der Regeering bij het zoeken van geschikte personen behulpzaam kan zijn, verklaren wij ons daartoe gaarne te allen tijde bereid.

Wat de keuze betreft der standplaatsen en ressorten voor de nieuw in te stellen overzeesche consulaten, meenen wij ons te mogen aansluiten bij hetgeen deswege door de Kamer van Koophandel te Rotterdam werd opgemerkt, te weten, dat behalve de in de missive genoemde plaatsen, daartoe vooral in aanmerking komen Spaansch-Amerika (buiten Mexico) en Brazilië.

Met enz.

Het Bestuur der Vereeniging van Nederlandsche Reeders van zeilschepen op de groote en Atlantische Vaart,

(*get.*) A. Hendrichs, *Voorzitter.*
„ K. J. Philips Azn., *Secretaris.*

H.

DE GEDACHTENWISSELING IN DE STATEN-GENERAAL.

ZITTING 1888—1889.

ZITTING 1892—1893.

ZITTING 1896—1897.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

MEMORIE VAN TOELICHTING TOT HET IIIe HOOFDSTUK DER STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1889.

Artikel 6. Bij zijn optreden heeft de ondergeteekende eene gedachtenwisseling gaande gevonden omtrent eene reorganisatie van ons consulaatwezen.

De Commissie voor het afnemen der consulaire examens had in haar verslag over het in October 1886 gehouden examen voor leerling-consul op de wenschelijkheid van zoodanige reorganisatie of, zooals zij het noemde, organisatie gewezen, met aanbod die zienswijze nader toe te lichten, — een aanbod van hetwelk 's Ministers ambtsvoorganger gemeend had gebruik te moeten maken. Een uitvoerig en belangwekkend rapport, gedagteekend van den 4den Juli 1887 en medegedeeld in de *Staatscourant* van den 17den Augustus daaraanvolgende, was daarvan het gevolg geweest, waarbij op den voorgrond werd gesteld, dat de tegenwoordige organisatie van het consulaatwezen te wenschen overlaat, voornamelijk wegens het te gering getal bezoldigde consulaire posten buiten Europa, en van dat standpunt uit onder anderen aangedrongen op de benoeming van meer beroepsconsuls, gaandeweg aan te stellen volgens een vooraf beraamd plan.

De kamers van koophandel en een aantal andere bij handel en scheepvaart betrokken instellingen hadden, daartoe uitgenoodigd, hare zienswijze te kennen gegeven over de denkbeelden der Commissie, waarop weer de afgetreden Minister eenige der vroeger geraadpleegde lichamen om advies had gevraagd nopens een bij hem gerezen denkbeeld om op daarvoor aangegeven plaatsen

16

Nederlandsche kooplieden, die genegen mochten zijn voor eenige jaren hunne zaken te verlaten, tijdelijk tot bezoldigd consul te benoemen. Volledig zal zich de Kamer omtrent deze aangelegenheid kunnen inlichten bij raadpleging der betrekkelijke stukken, die als bijlagen bij deze Memorie worden overgelegd.

De ondergeteekende heeft aanstonds aan deze belangrijke zaak zijn volle aandacht gewijd, overtuigd als hij is dat een degelijk ingericht consulaatwezen van het grootste belang is voor handel, scheepvaart en nijverheid

Bij hare behandeling echter trok al spoedig één punt zijne aandacht, namelijk dat de stelling, waarvan zoowel het rapport der Commissie als de meeste andere adviezen uitgaan, als zouden wij namelijk te weinig beroepsconsuls hebben en die weinigen niet altijd op de belangrijkste posten geplaatst zijn, over het algemeen zoo weinig is toegelicht.

Bij onderzoek bleek hem bovendien dat klachten over den door de Commissie gewraakten toestand van de zijde der rechtstreeksche belanghebbenden zelden of eigenlijk nooit zijn Departement bereikten en dat integendeel, toen in het jaar 1881 een aantal kamers van koophandel door den Minister VAN LYNDEN VAN SANDENBURG, wien eene doelmatige inrichting van ons consulaatwezen eveneens zeer ter harte ging, geraadpleegd werden over de vraag in hoever wellicht aan het aantal onzer bezoldigde consulaire posten uitbreiding behoorde te worden gegeven, algemeen werd geantwoord, dat men voor zoodanige uitbreiding vooralsnog geen aanleiding zag. Voor de beoordeeling der quaestie is het niet onbelangrijk ook laatstbedoelde briefwisseling te kennen, weshalve de Minister zich veroorlooft haar insgelijks hiernevens ter kennisneming aan te bieden. Bij lezing dier stukken zal men onder anderen ontwaren dat inzonderheid de Rotterdamsche kamer van koophandel zeer stellig was in haar advies, hetwelk eindigde met deze verklaring: *Met één woord, wij weten geen aanleiding om in den bestaanden toestand verandering te brengen.*

Terwijl nu sedert het jaar 1881 de Regeering niet stilgezeten heeft, doch een aantal veranderingen in het consulaatwezen heeft kunnen brengen, die zij noodig oordeelde, heeft de Minister het dubbel noodzakelijk geacht nader de vraag te overwegen, of zij die ten deze op organisatie of reorganisatie aandringen, zich wel op het juiste standpunt plaatsen, met andere woorden, of en zoo

ja in hoever de bestaande toestand inderdaad onvoldoende moet worden geacht.

En dan is zijne conclusie deze:

De tegenwoordige toestand is een uitvloeisel van het beginsel om daar bezoldigde consulaire ambtenaren te plaatsen waar een druk verkeer van Nederlanders en van schepen onder Nederlandsche vlag, of wel de behartiging van gewichtige koloniale belangen, de waarneming of uitsluitende waarneming van het consulaat door kooplieden-consuls niet mogelijk of niet wenschelijk maken, zooals onder anderen het geval is te Londen, Hamburg, St. Petersburg, Antwerpen, Singapore, Penang, Bangkok, Djeddah en tot zekere hoogte ook te Rio de Janeiro (voor Brazilië), en van de overweging dat het binnen zekere grenzen op den weg der Regeering kan liggen, met behoedzaamheid vóór te gaan, waar onze landzaat en de voortbrengselen onzer nijverheid zich nog wel niet veel vertoonen, doch waarheen zij zich naar alle redelijke verwachting toch met voordeel zullen kunnen wenden. Voornamelijk aan die overweging hebben b.v. laatstelijk hun ontstaan te danken het bezoldigd consulaat te Buenos-Ayres en het bezoldigd consulaat-generaal te Pretoria.

Wat nu de eerste categorie van consulaire posten betreft, zoo is de Minister van oordeel, dat zij voor het oogenblik noch uitbreiding, noch wijziging behoeft. Niets zou gemakkelijker zijn dan er nog eenige meer op te richten, doch dit komt niet noodig en in het belang der schatkist niet wenschelijk voor, zoo lang er bijna overal geschikte personen, onder welke dikwijls Nederlanders, zijn te vinden, die enkel ter wille van den consulairen titel, met de daaraan verbonden directe en indirecte voordeelen, en het moet gezegd worden, meermalen ook uit belangstelling en liefde voor het land hunner geboorte, het consulaire ambt op zich willen nemen. Vermeerdering van deze klasse van posten schijnt dan ook niet zoozeer verlangd te worden.

Wat de tweede categorie van bezoldigde consulaire posten aangaat, ook ten aanzien van deze meent hij dat er tot nu toe in de goede richting gewerkt is, en dat de plaatsen, waar zoodanige posten gevestigd zijn, goed zijn gekozen. Omtrent den eerst onlangs opgerichten post te Pretoria, zal dit, naar hij vertrouwt, weldra blijken, terwijl de gunstige resultaten, welke met ons consulaat in Argentinië zijn verkregen, onder anderen mogen gekend worden uit de rapporten

van den titularis van dien post, welke geregeld worden opgenomen in de Verzameling van consulaire en andere verslagen en berichten.

Bij het vestigen van posten dezer laatste categorie moet wel in het oog worden gehouden, dat zij niet zoozeer moeten dienen om bestaande handelsbetrekkingen of andere belangen te steunen, dan wel om het aanknoopen van nieuwe voor te bereiden, dat het daarbij uit den aard der zaak onzeker is, of zij wel het geld zullen opbrengen dat men er aan ten koste moet leggen en dat dus niet, dan na zorgvuldig onderzoek, tot hunne instelling mag worden overgegaan. Nog minder gereedelijk mag dit gebeuren ten aanzien van plaatsen, waar onbezoldigde consuls zijn gevestigd, die teekenen geven van ijver en belangstelling, en door hunne rapporten toonen, dat zij ook den plicht kennen, om zoo mogelijk nieuwe handelsbetrekkingen, tusschen het land hunner vestiging en Nederland, in het leven te roepen of bestaande uit te breiden.

Van dat standpunt zou de Minister dan ook waarschijnlijk niet reeds bij zijne eerste begrooting nieuwe sommen voor ons consulaatwezen hebben aangevraagd, zoo niet op twee plaatsen, waar wij uitnemend waren vertegenwoordigd door onbezoldigde ambtenaren, vacatures waren ontstaan. Onze consul te Calcutta, is ons door den dood ontvallen en de verdienstelijke consul-generaal te Melbourne heeft zijn eervol ontslag aangevraagd.

Van die toevallige omstandigheden wenscht hij echter gesterkt door de uitkomsten welke hij van het consulaat in Argentinië meent te mogen constateeren, gebruik te maken tot het nemen van eene nieuwe proef met de uitzending van bezoldigde consuls naar plaatsen, waar dit voor de *bestaande* handelsbetrekkingen niet bepaald noodig zou zijn. Hij doet dit mede op grond der ten slotte hierbij gevoegde adviezen der kamers van koophandel te Amsterdam en te Rotterdam, die hij over de zaak geraadpleegd heeft, en te eerder, daar wij èn te Calcutta èn te Melbourne reeds speciale belangen hebben, die aan den bezoldigden consul kunnen worden toevertrouwd. Te Calcutta zal hij tevens kunnen optreden als agent voor de koelie-emigratie naar Suriname, en te Melbourne bestellingen van vleesch, leder enz. voor het Indische leger uitvoeren, welke vroeger aan de firma van den tegenwoordigen consul-generaal waren opgedragen.

Intusschen wenscht de Minister wel uitdrukkelijk te doen opmerken, dat hij de instelling dezer posten wenscht beschouwd te zien als eene proefneming en dat hij zich dus voorbehoudt ze als bezoldigde posten in te trekken, voor het geval dat die proef niet aan de verwachting mocht beantwoorden, of dat de handel te eeniger tijd hunne bezetting door beroeps-consuls mocht kunnen ontberen. Dit past geheel in zijne opvatting, dat een zuinig beheer van 's lands zaken voorschrijft, bij de inrichting van ons consulaatwezen enkel te rade te gaan met de behoeften en wel gefundeerde verwachtingen van het oogenblik.

Overigens zal men bij de toelichting van sommige onderdeelen van dit artikel ontwaren dat de Minister ook nog in andere opzichten streeft naar een zuinig beheer.

VERSLAG OVER HOOFDSTUK III DER STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1889.

Kosten van buitenlandsche zendingen en consulaten.

Artikel 6. Sommige leden konden zich met de hoofdstrekking van het rapport der Commissie voor de consulaire examens, waaraan bij deze gelegenheid hulde werd gebracht, ten volle vereenigen en waren dan ook geneigd, den Minister in zijne voorstellen ten deze te steunen. Verscheidene andere leden echter hadden met leedwezen kennis genomen van de vrij aanzienlijke verhooging van dit artikel, een leedwezen, dat nog werd vermeerderd, doordat het bleek, dat de Minister zelf omtrent de inrichting van ons consulaatwezen allerminst een gevestigde overtuiging bezat. Na het rapport der enquête-commissie en de briefwisseling, in de bijlagen overgelegd — voor welke mededeeling men den Minister dank betuigde — had men toch gemeend dit te kunnen verwachten van een bewindsman, met de belangen van onzen handel vertrouwd. De Minister schijnt het gevoelen toegedaan te zijn van het in 1881 ingewonnen gevoelen der kamers van koophandel te Amsterdam en Rotterdam, die in den bestaanden toestand geene verandering wenschen te brengen en alleen daarom van zijn standpunt te

willen afwijken en een proefneming te willen nemen, omdat er nu juist twee vacaturen zijn ontstaan. Vreemd scheen het ook, die proefneming met bezoldigde consuls aan te wenden op plaatsen, waar wij, zooals de Memorie van Toelichting terzelfder plaatse zegt, door onbezoldigde ambtenaren uitnemend waren vertegenwoordigd. Enkele leden, die niet zeer ingenomen waren met het aanstellen van bezoldigde consuls te Calcutta en Melbourne, vonden daartegen echter minder bezwaar, nu zij niet voor vast, maar slechts bij wijze van proefneming zouden worden benoemd, zoodat men daarop dadelijk kon terugkomen, wanneer de proef geen bevredigende resultaten opleverde. Door anderen daarentegen werd juist afgekeurd, daar het hier een proefneming gold.

Bij de organisatie van het consulaatwezen toch moet volgens overtuiging, naar een bepaalden leiddraad, volgens een vast stelsel worden gehandeld en elke proefneming zijn buitengesloten. Bovendien zouden als de proefneming ongunstig uitviel, toch op de een of andere wijze voor de aangestelde consuls behooren gezorgd en daardoor de schatkist blijvend worden bezwaard. Terwijl men toegaf, dat uit de in de bijlage medegedeelde correspondentie geen leiddraad te vinden was, daar de verschillende kamers van koophandel en maatschappijen, waarmede de briefwisseling is gevoerd, zeer uiteenloopende denkbeelden bezitten en er onder de eerste gevonden worden, die, na verloop van weinige jaren, geheel en al van gevoelen veranderden, toch vindt men daarin op enkele punten overeenstemming.

Zoo wordt algemeen...........

MEMORIE VAN ANTWOORD OP HET VOORLOOPIG VERSLAG OVER HOOFDSTUK III DER STAATSBEGROOTING VOOR HET DIENSTJAAR 1889.

Kosten van Buitenlandsche Zendingen en Consulaten.

Art. 6. Niet zonder teleurstelling heeft de Minister gezien, dat bij verscheiden leden de meening bestaat, als zoude hij omtrent de inrichting van ons consulaatwezen geen gevestigde overtuiging hebben.

Immers meende hij zich bij zijne Memorie van Toelichting vrij duidelijk dienaangaande te hebben verklaard.

Met het oog echter op de uitspraak in het voorloopig verslag. dat bij de organisatie van het consulaatwezen gehandeld moet worden, „volgens overtuiging, naar een bepaalden leiddraad, volgens een vast stelsel", vreest hij dat er ten deze een misverstand bestaat, dat hij zich beijveren wil op te helderen.

Met Ministers verklaring in de Memorie van Toelichting, dat zijns inziens een zuinig beheer van 's lands zaken voorschrijft, bij de inrichting van ons consulaatwezen enkel te rade te gaan met de behoeften en wel gefungeerde verwachtingen van het oogenblik, schijnt men volkomen terecht afgeleid te hebben, dat hij geen voorstander is van het denkbeeld der Commissie voor de consulaire examens, om ons bezoldigd consulaatwezen volgens een vooraf beraamd plan uit te breiden.

Wel verre echter dat uit deze opvatting een gemis van overtuiging zou spreken, waartoe natuurlijk zij moeten besluiten, die het handelen volgens overtuiging en volgens een vast stelsel blijkbaar één vinden, vormt zij een deel van zijne meening omtrent de zaak.

De Minister is van oordeel, dat wij ons consulaatwezen moeten doen beantwoorden aan de behoeften van handel, nijverheid, en scheepvaart; ook met dien verstande dat niet te angstvallig worde gerekend, wanneer er sprake is van de uitzending van een bezoldigd consul naar een land, waarmede wij nog geen of weinig betrekkingen hebben, maar dat om allerlei redenen van belang voor ons kan worden. Voor zoover het rapport van gemelde Commissie hetzelfde bedoelt, komt het dus geheel in zijne richting, dezelfde trouwens in welke 's Ministers voorgangers met betrekking tot het consulaatwezen werkzaam zijn geweest.

Alleen verschilt hij met de Commissie van gevoelen omtrent de wijze waarop aan hare en zijne denkbeelden uitvoering moet worden gegeven. Terwijl zij binnen eenige jaren de geheele bewoonde aarde in consulaire ressorten, zij het dan ook ten deele zeer uitgestrekt, ingedeeld zou wenschen te zien, met bezoldigde consuls-generaal aan het hoofd van elk ressort, en zulks als eene vaste organisatie, naar welke van stonde aan gestreefd zou moeten worden, is de Minister van meening, dat wij onze belangen op de meest doelmatige en tevens minst kostbare wijze zullen behartigen door bezoldigde consulaire ambtenaren te onderhouden, waar zij,

hetzij wegens de buitengewone drukte van het verkeer of ter wille van eenig speciaal belang, bepaald noodig zijn, en door overigens alleen daar zoodanige ambtenaren te plaatsen, waar onder bepaalde omstandigheden met eenige zekerheid kan worden verwacht, dat de handel van hunne aanwezigheid op eenigszins ruime schaal voordeel zal kunnen trekken. Hij is daarbij echter tevens van oordeel, dat eene consulaire inrichting uit haren aard ongeschikt moet worden geacht voor eene vaste organisatie, in den zin als door de Commissie wordt bedoeld en dat zij veranderen moet te gelijk met de eischen van handel, scheepvaart en industrie, die zelve veranderen naarmate de toestanden in den vreemde zich wijzigen of ook naarmate een land meer of minder „terra cognita" is geworden voor de belanghebbenden in den Staat die consuls zendt.

Men kan dus van den Minister met betrekking tot het consulaatwezen steeds zoodanige voorstellen verwachten als door de wisselende omstandigheden mochten gevorderd worden, waarbij hij nog uitdrukkelijk het standpunt aanvaardt, waarop ook zijne voorgangers zich geplaatst hebben, „dat het binnen zekere grenzen op den weg der Regeering kan liggen, met behoedzaamheid vóór te gaan waar onze landzaat en de producten onzer nijverheid zich nog wel niet veel vertoonen doch waarheen zij zich naar alle redelijke verwachting toch met voordeel zullen kunnen wenden (Cf. M. v. T. pag. 3).

Van dat standpunt heeft hij al dadelijk bij zijne eerste begrooting de noodige gelden aangevraagd voor een consulaat-generaal te Melbourne en een consulaat te Calcutta, niet omdat daar nu juist vacatures waren ontstaan zooals volgens het Voorloopig Verslag sommige leden schijnen te denken, doch behalve op grond der belangrijkheid dier plaatsen als centra van handel, omdat de uitnemende titularissen welke er werkzaam zijn geweest, bezwaarlijk weder door onbezoldigde ambtenaren goed te vervangen zullen zijn, waarbij nog komt dat de aan te stellen beroepsconsuls er al dadelijk bijzondere belangen te behartigen zullen vinden.

Ofschoon Australië en Britsch-Indië op dit oogenblik reeds van grooter beteekenis voor ons zijn dan bij gebreke van directe scheepvaart-betrekkingen kan blijken, zoo is er toch ons handels-, scheepvaart- of personenverkeer niet van dien aard, dat dit op zichzelf de benoeming van beroepsconsuls zou vereischen. De vooruitzichten echter welke die landen voor ons opleveren, acht

de Minister, ook met het oog op de ingewonnen adviezen, van welke thans nog worden medegedeeld die der Kamers van Koophandel te Enschedé, Hengelo, Oldenzaal en Tilburg, alsmede een nader advies van die te Amsterdam, zeer belangrijk.

De ondergeteekende zal de opterichten posten door ijverige en bekwame ambtenaren doen bezetten en aan dezen zal het niet liggen zoo binnen eenige jaren de betrekkingen van het moederland en van onze koloniën met Australië en Britsch-Indië geen vlucht van eenige beteekenis hebben genomen. Van zijn kant zal hij dan ook niet verzuimen, hun vóór hun vertrek op te dragen zich door samenspreking met de fabrikanten zoo volledig mogelijk op de hoogte te stellen van de krachten en behoeften onzer Nijverheid en verder allen die het wenschen de gelegenheid te verschaffen hen over hunne belangen te onderhouden.

Mocht men zich echter in de omtrent die posten uitgesproken verwachtingen teleurgesteld vinden en mochten de gewenschte voordeelen uitblijven, dan is het natuurlijk beter de posten in te trekken dan jaar in jaar uit belangrijke sommen uit te geven, die niet rendeeren.

De Regeering zal dat des te gereeder kunnen doen, zoo zij zich aan geenerlei vaste organisatie van het consulaatwezen gebonden heeft. Omtrent de zorg voor de betrokken consulaire ambtenaren make men zich geen bezwaar. Van hunne diensten kan allicht vrij spoedig elders gebruik worden gemaakt, hetzij bij de voorziening in eene vacature of bij de vervulling van een nieuwen post.

Wat meer inzonderheid...........

BERAADSLAGING IN DE ZITTING VAN 8 DECEMBER 1888.

De Heer TAK VAN POORTVLIET:

Meermalen heeft deze kamer in de laatste jaren van hare belangstelling in het Nederlandsch consulaatwezen blijk gegeven. Zij nam een niet onbelangrijk aandeel in de samenstelling der Wet van 1874 regelende de consulaatrechten. Van haar ging de aandrang uit, dat deskundig personeel zoude worden opgeleid tot het

bezetten onzer bezoldigde consulaten. In de laatste jaren, nu dat personeel allengs in voldoende getalsterkte beschikbaar kwam, werd hier al meer dan eens op de organisatie van ons consulaatwezen aangedrongen.

Bij de vaststelling dor begrooting voor 1887 heeft de toenmalige Minister van Buitenlandsche Zaken de uiting eener meening daaromtrent verschoven totdat het hem toegezegde verslag der Commissie voor de consulaire examens omtrent de organisatie van het consulaatwezen zoude zijn uitgebracht. Sedert is dit geschied; het verslag is daarna ter beoordeeling gezonden aan alle organen van handel en nijverheid hier te lande. De tegenwoordige Minister heeft bij de toelichting van dit begrootingsontwerp al die bescheiden overgelegd. De bundel is gedrukt en de kennisneming van den inhoud zal ongetwijfeld de gedachtenwisseling over dit onderwerp gemakkelijk maken. Deze kan zich thans tot enkele hoofdpunten bepalen.

In de eerste plaats dient een misverstand te worden uit den weg geruimd. Waar de organen van handel en nijverheid eenstemmig hebben aangedrongen op organisatie van het consulaatwezen, werpt de Minister tegen dezen aandrang eene exceptie op. In vroegere jaren zouden de Kamers van Koophandel zich in geheel verschillenden geest hebben uitgelaten, met het bestaande tevredenheid hebben betuigd, terwijl klachten over dien thans gewraakten toestand zelden of nimmer het Departement van Buitenlandsche Zaken hebben bereikt. Tot staving van dit beweren werden de rapporten overgelegd door negen Kamers van Koophandel aan het Departement van Buitenlandsche Zaken ingezonden; tot beantwoording eener in 1881 door den toenmaligen Minister gedane vraag, of zij het wenschelijk achten eenige niet bezoldigde consulaire posten door bezoldigde ambtenaren te bezetten, en welke plaatsen al dadelijk voor de vestiging daarvan konden worden aangewezen.

De Kamer van Koophandel te Rotterdam, door den Minister met name in het geding geroepen, heeft reeds in een aan deze Kamer gericht adres, waarover onlangs door den geachten afgevaardigde uit Zuidhorn verslag is uitgebracht, op waardige wijze de meening, dat hare zienswijze zoude zijn veranderd, wederlegd. Zij deed uitkomen, dat het antwoord op eene vage vraag, als vroeger gedaan werd, nimmer kan worden ingeroepen, als tegen-

spraak der thans op goede gronden uitgesproken meening omtrent de geheele organisatie van het consulaatwezen; zij vestigde daarbij de aandacht des Ministers op het feit, dat zij desniettemin toch ook in 1881 de plaatsing van bezoldigde ambtenaren op eenige voorname plaatsen heeft aanbevolen. En de Kamer van Koophandel te Amsterdam had in denzelfden geest reeds in den afgeloopen zomer den Minister ingelicht. Door dezen schriftelijk over de wijziging harer zienswijze ondervraagd, antwoordde zij (blz. 47 van den gedrukten bundel): „De eenige reden, waarom wij destijds den Minister niet adviseerden eenige niet bezoldigde consulaire posten door bezoldigde ambtenaren te doen bezetten, was deze, dat wij op dit oogenblik niet wisten, op welke plaatsen daartoe de noodzakelijkheid bestond."

Trouwens, al ware in 1881 de eenstemmigheid der negen toen gehoorde Kamers van Koophandel volkomen geweest, zou deze dan nog kunnen gelden tegenover de eenstemmigheid waarmede de gezamenlijke Kamers van Koophandel, Maatschappijen van Nijverheid en van Landbouw en de Stoombootmaatschappen in verschillende bewoordingen en elk op hare eigenaardige wijze zich omtrent de noodzakelijkheid eener organisatie van het consulaatwezen hebben uitgelaten? Zeker niet! Doch er is meer. Van eenstemmigheid destijds kon geen sprake wezen, behalve op dit eene punt, dat geene dier Kamers van Koophandel, nauwelijks opgeroepen, in staat was bepaalde posten aan te wijzen, die in de eerste plaats met bezoldigde ambtenaren moesten worden bezet. Onder het negental door den Minister overgelegde rapporten komen, behalve die der Kamers van Amsterdam en Rotterdam, die zooeven zijn besproken, slechts een tweetal voor, die van Hoogezand en van Harlingen, welke de hun door den Minister in den mond gelegde meening uitspreken. De andere vijf Kamers, de meerderheid van toen, laten zich in geheel anderen geest uit. De Kamer van Vlissingen zegt, dat zoo de daaraan verbonden uitgaven niet te bezwarend worden, het, naar hare meening, „in het algemeen wenschelijk zou zijn bezoldigde consuls aan te stellen." De Kamer van Groningen verklaart, dat „haar oordeel voor de werking van de instelling der onbezoldigde consuls, wanneer wij het oog vestigen op de zeeplaatsen, en vooral op de kleinere zeeplaatsen, niet zoo onbepaald gunstig is." Zoo de Kamer van Dordrecht: „De Kamer meent met Uwer Excellentie's gunstig oordeel over het Nederlandsche

consulaire corps niet onvoorwaardelijk mede te kunnen gaan, maar gelooft integendeel dat het personeel in vele opzichten in het belang van Nederlandsch handel en nijverheid beter zou kunnen werken dan thans het geval is. En ofschoon voorzeker in de eerste plaats alles aankomt op eene juiste keuze van de aan te stellen personen, kan toch naar haar oordeel het beginsel van het uitzenden van bezoldigde ambtenaren niet anders dan eene goede keuze van bekwame Nederlanders in de hand werken en verdient dit daarom aanbeveling, want van bezoldigde ambtenaren kunnen toch voorzeker meer diensten gevorderd worden dan van onbezoldigde." De Kamer van Delfzijl „is van meening dat het wenschelijk is sommige, thans niet bezoldigde consuls, door bezoldigde te vervangen." En wanneer nu de Minister, blijkens zijne Memorie van Toelichting, bij de behandeling van dit onderwerp getroffen werd door het feit, dat aan het Departement van Buitenlandsche Zaken zelden of nimmer klachten over den bestaanden toestand inkomen, klachten overigens waarvan de inhoud ook aan deze Kamer uit vroegere discussiën niet geheel onbekend is, — dan kan de Minister de oorzaak van dit verschijnsel lezen in de negende der door hem overgelegde rapporten, dat der Kamer van Koophandel te Veendam: „In antwoord" zegt deze, „op Uwer Excellentie's missive van den 30sten April jl. No. 3631 vertrouwelijk hebben wij de eer te berichten, dat in het algemeen de belangen van den handel en de scheepvaart het best worden behartigd door bezoldigde consuls, en de zoodanigen die geen tak van handel uitoefenen, daar het meermalen is gebleken, dat vele onzer vreemde consuls bij de behartiging onzer handels- en scheepvaartbelangen te veel letten op hunne eigene, of op die van hen, met wie zij in connectie staan. Hoewel op dezen algemeenen regel gelukkig uitzonderingen bestaan, hebben wij alle reden Uwe Excellentie aan te bevelen uitbreiding te geven aan het bezoldigd consulair personeel. Uwe Excellentie houde het ons ten goede, dat naar de klachten niet geheel kan worden berekend de meerdere of mindere tevredenheid over de wijze, waarop de consuls hunne betrekking vervullen, daar deze zich bij de Hooge Regeering slechts kunnen uiten, wanneer de consuls in het oogloopende hun opgedragen belangen verwaarloozen."

Hoe de Minister de meening kan zijn toegedaan, dat dit negental rapporten de juistheid der in zijne Memorie van Toelichting gestelde feiten zoude bewijzen, schijnt na de lezing dier stukken

een raadsel. Ik tracht het niet op te lossen, maar wensch mijnerzijds dank te betuigen voor de overlegging van dezen bundel, waardoor het bewijs wordt geleverd dat, ook in 1881, de meerderheid der toen gehoorde Kamers van Koophandel, zij het toen slechts zijdelings, de haar aangebodene gelegenheid heeft aangegrepen, om bij de Regeering hare bezwaren tegen den bestaanden toestand van ons consulaatwezen kenbaar te maken en op verbetering aan te dringen.

Welke nu is die toestand? De Regeering kenschetst hem met juistheid, waar zij in de Memorie van Antwoord zegt, dat „wij als regel huldigen het stelsel van onbezoldigde consulaten, die uit de consulaatrechten moeten worden schadeloos gesteld. Hierin steekt nu echter het kwaad. Nog altijd geldt in onzen consulairen dienst als regel, wat bij andere takken van Staatsdienst sedert lang ter zijde werd gesteld, dat de ambtenaren niet bezoldigd worden uit de Staatskas, voor de diensten door hen aan het algemeen belang bewezen, maar dat zij hunne inkomsten trekken uit heffingen van die personen voor wier bedrijf en te wier behoeve die diensten telkenmale meer bepaaldelijk worden verricht. Hoezeer daaronder de consulaire dienst en het aanzien van ons consulaatwezen moeten lijden, is in deze Kamer reeds meermalen aangetoond. Bij de Wet van 1874, die de heffing der consulaatrechten regelt, is zelfs door haar een eerste, wellicht al te bescheiden stap gedaan om daarin verbetering te brengen. Uit den bundel der thans overgelegde stukken kan opnieuw de nadeelige invloed dier heffing blijken. Ik zoude daartoe een beroep kunnen doen op het belangrijke verslag der Stoomvaart-Maatschappijen van 25/26 October 1887, maar liever grijp ik naar de negen rapporten, welke tot verdediging van den bestaanden toestand zijn overgelegd. Daaronder bevindt zich onder meer dat der Kamer van Koophandel te Groningen, waarin wordt gelezen: „Bij vroegere gelegenheden hebben wij meermalen onze bezwaren ingebracht tegen het aanstellen van consuls in deze of geene plaats. Zoo verklaarden wij ons tegen de benoeming van een vice-consul te Leer, tegen de vervulling van het consulaat te Varel, tegen de oprichting van een consulair agentschap te Papenborg, tegen de vervulling van het consulaat te Emden. De Kamer werd tot die bestrijding gedreven, door de overweging, dat is er een consul of vice-consul, er door de schipperij consulaatgelden moeten betaald worden".

De kritiek is scherp maar verdiend. Want deze consulaatgelden mogen vroeger, toen de scheepvaart bloeide en op andere wijze werd gedreven, minder bezwaar hebben opgeleverd; in onze dagen bij den kwijnenden toestand der schippers en tegenover de eischen, die der stoomvaart zijn gesteld, werden zij een druk, die somwijlen al te zeer wordt gevoeld. Hoe onevenredig hij wordt uitgeoefend kan uit de staten blijken, die door den Minister van Buitenlandsche Zaken aan de Memorie van Antwoord zijn toegevoegd. De onevenredigheid ligt niet alleen in het bedrag der heffing, maar evenzeer in het gemis van elken regel omtrent de plaatsen waar consulaten worden gevestigd en derhalve consulaatrechten geheven. Het geval heeft zich voorgedaan dat het gezicht der Nederlandsche vlag in eene vreemde haven, hetzij het nationaliteitsgevoel van een voormalig landgenoot deed herleven, of wel de belangstelling van eenen vreemdeling in onze scheepvaart heeft opgewekt, en dat deze zich openbaarden in het aanbod om als onbezoldigd consul belangeloos onze Regeering te dienen. Volgt daarop eene aanstelling die in eene vroeger vrije haven voor de Nederlandsche scheepvaart met consulaatrechten behoord.

Die rechten.............

Eéne eigenaardigheid treft bij de raadpleging der jaarlijksche begrootingstukken, in de nabijheid, in Europa worden steeds het grootste aantal van deze traktementen en toelagen aangetroffen. Maar overigens kan daarin geene leidende gedachte worden ontdekt en schijnt met recht in eene der overgelegde stukken te zijn opgemerkt, dat in dezen uitsluitend rekening werd gehouden met de wisselende indrukken en behoeften van den dag, met de belangen en eischen der telkens beschikbare personen.

Behalve deze soort van bezoldigde of toelagen trekkende ambtenaren, zijn eenige beroepsconsuls aangesteld, omtrent wier werkzaamheid de Minister in de Memorie van Toelichting eene omschrijving geeft, die in de Memorie van Antwoord wordt herhaald. „Het kan", zoo leest men, „binnen zekere grenzen op den weg der Regeering liggen, met behoedzaamheid voor te gaan, waar onze landzaat en de producten onzer nijverheid zich nog wel niet veel vertoonen, doch waarheen zij zich naar alle redelijke verwachting toch met voordeel zullen kunnen wenden." Tot voorbeeld eener vroegere toepassing van dit beginsel wordt gewezen op het consulaat generaal in Buenos-Ayres.

Zoude, toen in afgeloopen winter onze consul-generaal te Pretoria benoemd was, de algemeene indruk zijner verschijning aldaar geweest zijn, dat die ambtenaar met behoedzaamheid den Nederlandschen handel kwam voorgaan op een onbekend terrein? Wat Buenos-Ayres betreft, op dit consulaat mag zeker thans met voldoening worden gewezen tot een voorbeeld, hoe groote diensten een goed bezet consulaat aan handel en nijverheid kan bewijzen, en hoe de Regeering tot het bezetten van zoodanige consulaten, wanneer zij dit wil, over uitstekend personeel kan beschikken.

Thans worden in den aangeduiden gedachtengang door de Regeering op deze begrooting de noodige gelden uitgetrokken, om een bezoldigd consulaat-generaal te vestigen te Melbourne en een bezoldigd consulaat te Calcutta. Al dadelijk wensch ik te verklaren, dat ik mijne stem aan deze crediet-aanvraag denk te geven, want in groote mate acht ik het wenschelijk, dat Nederlandsche beroepsconsuls geplaatst worden in Australië en in Britsch-Indië. Maar ik mag niet nalaten er op te wijzen, hoe de Regeering daartoe overgaande, in hare breedvoerige toelichting, die meerdere kolommen druks inneemt, omtrent het eigenlijke doel en de beteekenis van die beide consulaten, op velerlei gedachten hinkt. In de Memorie van Toelichting bladzijde 3 werd gezegd, dat de Regeering van de toevallige omstandigheid, dat het onbezoldigd consulaat op beide plaatsen was opengevallen, gebruik wilde maken, om daar beroepsconsuls te plaatsen. Later in de Memorie van Antwoord, op bladzijde 7, heet het, dat de aanvraag tot die plaatsing is gedaan, niet omdat daar nu juist vacatures waren ontstaan, zooals (zegt de Minister) volgens het Voorloopig Verslag sommige leden schijnen te denken, maar omdat de aan te stellen beroepsconsuls er dadelijk bijzondere belangen te behartigen zullen vinden, — de vleesch- en lederbestellingen voor het Indische leger, de emigratie-agentuur voor Suriname. Maar op bladzijde 8 en 9 wordt weder gezegd, dat die bijkomende redenen toch den doorslag niet hebben gegeven, en dat, bepaaldelijk wat Melbourne betreft, de aanwezigheid der firma Ploos van Amstel aldaar geleid heeft tot de keuze dezer plaats van vestiging tegenover Sydney, waaraan de Rotterdamsche Kamer van Koophandel de voorkeur had gegeven.

Nu zoude men kunnen meenen, dat onze handel op deze wijze niet zoo zeer behoedzaam wordt voorgegaan, als wel gevolgd.

Dit daargelaten, zoude naar aanleiding der niet zeer heldere zinsnede in de Memorie van Antwoord de vraag kunnen rijzen, welke de onderlinge samenhang en verhouding zullen zijn van den consul-generaal, de firma en de vleesch- en lederbestellingen, waaraan deze laatste tot dusverre, naar ik meen, niet geheel vreemd is geweest. Maar eene tweede vraag is van veel meer belang. Door welke personen zullen beide consulaten worden bezet? De rechtvaardigheid eischt, naar ik meen, dat deze beroepsconsuls worden gekozen uit de ambtenaren, die in de laatste jaren na gehouden onderzoek zijn aangesteld. Deze hebben niet slechts aanspraak, om bij de instelling van bezoldigde consulaten na vele aren wachtens eene standplaats te verkrijgen of bevordering in den dienst te erlangen. Maar velen hunner bezitten voor zoodanige werkkring ook reeds nu ten volle de geschiktheid. Intusschen tot dusverre is van hen, voor zooveel mij bekend is, niet gebleken, of zij ook de bijzondere geschiktheid hebben voor de vleesch- en lederhandel, of voor de uitoefening eener emigratie-agentuur gevorderd. Daarom zoude ik den Minister willen vragen wat geschieden zal, wanneer de bedoelde ambtenaren, overigens ten volle berekend voor hunne betrekking, eens niet kunnen voldoen aan die bijkomende eischen. Gaarne zoude ik daarop een stellig antwoord ontvangen.

Overigens worden aan de aanstaande hoofden dezer beide consulaten al vrij hooge eischen gesteld. Op bladzijde 7 der Memorie van Antwoord verklaart de Minister, „dat het aan hem niet zal liggen zoo binnen eenige jaren de betrekkingen van het moederland en van onze koloniën met Australië en Britsch-Indië geen vlucht van eenige beteekenis hebben genomen". En vervolgens, waarschijnlijk ter aanmoediging dier ambtenaren:

„Mocht men zich echter in de omtrent die posten uitgesproken verwachtingen teleurgesteld vinden en mochten de gewenschte voordeelen uitblijven, dan is het natuurlijk beter de posten in te trekken, dan jaar in jaar uit belangrijke sommen uit te geven, die niet rendeeren". Bedoelt dit „rendeeren" dat de consulaten groote geldsommen aan consulaatrechten in de schatkist moeten opbrengen, zooals dit met onze posten in Singapore, Penang en Djeddah het geval is of worden hier slechts indirecte voordeelen bedoeld?

Ik laat dit rusten, want de mededeeling zelve, hoe ook opgevat, brengt ons in het hart der vraag. De tegenwoordige Minister van

Buitenlandsche Zaken schijnt, evenals zijn ambtgenoot in 1881, te meenen, dat de Nederlandsche beroepsconsul slechts dan behoorlijk zijne taak volbrengt, wanneer hij hetzij onmiddellijk bij zijn verschijnen ter standplaats den Nederlandschen handel daar medebrengt, of zich althans spoedig door dezen weet te doen volgen. In dien gedachtengang werd in 1881 aan sommige Kamers van Koophandel de vraag gedaan, op welke plaats zij een bezoldigd consulaat gevestigd wilden zien; en past de verklaring van den tegenwoordigen Minister, dat de handelvlucht van beteekenis dient te nemen en het consulaat zal worden opgeheven, als het niet rendeert. Van hoe groot belang nu echter de ontwikkeling onzer handelsbetrekkingen op de plaats der vestiging van den Nederlandschen consul zij en hoe krachtig deze meermalen tot vermeerdering en bevestiging daarvan kunnen medewerken, de in dit opzicht bestaande verwachtingen of verkregen uitkomsten kunnen nimmer de regelen stellen voor de organisatie van ons consulaatwezen. Daaraan moet een meer omvattend beginsel tot grondslag dienen.

Zij althans, die, sedert in de laatste jaren de mogelijkheid daartoe verkregen is, op eene behoorlijke inrichting van het Nederlandsch consulaatwezen hebben aangedrongen, zijn van eene geheel andere gedachte uitgegaan. Naar hunne meening is deze instelling in haar geheel een onderzoek van den Staatsdienst, dat voor bepaalde doeleinden in het leven geroepen aan stellige eischen moet beantwoorden. Zonder twijfel, de Minister van Buitenlandsche Zaken zal dit niet tegenspreken, maken ook in Nederland de belangen van handel en nijverheid een onderwerp der Staatszorg uit. Zij kan in onze dagen, bij den tegenwoordigen toestand van het wereldverkeer door de Regeering onmogelijk behoorlijk worden ter harte genomen, wanneer deze niet volkomen op de hoogte is en bij de snel opvolgende veranderingen ook op de hoogte blijft van alles, wat op het uitgestrekte gebied van voortbrenging en ruilhandel over bijna de geheele bewoonde aarde omgaat. Daarmede toch zal voortdurend rekening zijn te houden, willen wetgeving en bestuur hunne taak naar eisch met het oog op de steeds afwisselende behoeften van handel en nijverheid vervullen.

Aan het verkrijgen dier voor het landsbestuur onontbeerlijke kennis, kan het consulaatwezen worden dienstbaar gemaakt, en daardoor tegelijk in staat gesteld zijne verdere werkzaamheid des te beter te vervullen. In de ons omringende Staten, niet slechts in

Engeland, Frankrijk en Duitschland, maar ook in België is zulks reeds sedert lang geschied. Het consulaatwezen dezer volken ligt over de geheele bewoonde aarde als een net uitgespreid, uit welks knooppunten alles wat tehuis aan handel en nijverheid ten goede kan komen wordt waargenomen en medegedeeld.

Zulk eene organisatie wordt door de organen van handel en nijverheid ook voor Nederland gewenscht. Wanneer de Regeering daar tegenover in de Memorie van Antwoord verklaart, dat eene consulaire inrichting uit den aard der zaak voor eene vaste organisatie ongeschikt is, dan heeft men het recht haar te vragen, op welke gronden zij zulks kan beweren. Eene eenvoudige verklaring is hier niet voldoende. Er dient te worden aangetoond waarin onze toestanden, waarom de behoeften van onzen handel en van onze nijverheid zoo zeer verschillen van die der ons omringende Staten, dat, hetgeen daar nuttig werkt en hier te lande door de belanghebbenden wordt gevraagd, voor ons niet verkrijgbaar zouden wezen.

Dat er tusschen den toestand van handel en nijverheid der onderscheidene volken verschil bestaat, gelijk ten aanzien van Nederland en België dezen morgen door den geachten afgevaardigde uit Apeldoorn terecht is herinnerd, kan niet als reden worden aangevoerd.

Met dat verschil zal bij het uitwerken eener organisatie vanzelf worden rekening gehouden. De eigenaardige behoeften van het land zullen den doorslag geven bij de plaatsbepaling der knooppunten van het net onzer consulaten. Zij zullen, zich wijzigende, tot verplaatsing dier knooppunten aanleiding kunnen geven. Maar zoolang Nederland tot de voortbrengende en handel drijvende natiën wil blijven behooren, zal het de daarvoor noodige inrichting van zijn Staatsdienst evenmin als België of eenig ander land kunnen missen.

Die inrichting is tevens onmisbaar om voor dit onderdeel een behoorlijk en goed geoefend personeel te verkrijgen en te behouden. Het kan bij zoo bijzondere dienstvervulling niet op een gegeven oogenblik in eens te voorschijn worden geroepen. Jarenlang heeft het geduurd, voordat wij thans in eenigszins voldoende getalsterkte ambtenaren hebben verkregen, noodig om de in de eerste plaats daarvoor aangewezen posten te bezetten. Op de behoeften en de rechtmatige eischen van dat personeel behoort te worden gelet, wil op den duur de instandhouding van deze consulaten en van ons geheele consulaatwezen verzekerd zijn. Eene in hoofdtrekken

vaststaande inrichting moet betrouwbare kansen van aanstelling geven, om bekwame jongelieden aan dezen dienst te verbinden. En ook voor de toekomst der in dienst getreden consulaire ambtenaren moet in het landsbelang meer dan thans worden zorg gedragen. Wie denkt hierbij niet onder meer aan de reeds zoo dikwijls in deze Kamer besproken regeling der pensioenen van onze consulaire ambtenaren, die in de tropen werkzaam zijn, een vraagstuk waaraan de Regeering sedert jaren voortgaat met groote nalatigheid hare aandacht te ontzeggen, en dat toch zoowel in het belang van den dienst als van de ambtenaren eene oplossing eischt.

Één tastbaar bezwaar werd door de Regeering tegen de organisatie van ons consulaatwezen in het midden gebracht; de financiën van den Staat zouden de kosten daarvan niet kunnen dragen. Is dit ernstig gemeend? Wanneer gedurende enkele jaren een soortgelijke verhooging, als thans op de Begrooting van Buitenlandsche Zaken ten behoeve van ons consulaatwezen wordt voorgesteld, achtereenvolgens wordt aangevraagd, zijn de noodige gelden reeds gevonden. Want zoodra de inrichting van dit deel van den Staatsdienst wordt ter hand genomen zullen vele onnutte uitgaven van de begrooting worden verwijderd. De geschiedenis van Belgie's begrooting kan ook in dit opzicht ten voorbeeld strekken. Dan zullen vanzelf een groot aantal onbezoldigde en bezoldigde consulaten in Europa verdwijnen en bij beter toezicht over het geheele samenstel der consulaire posten, ook in andere werelddeelen, zal de weg van zelf gebaand zijn tot de afschaffing of althans tot een meer billijke heffing der consulaatrechten.

De denkbeelden, in algemeene trekken hier weergegeven, zijn uitgewerkt in den bundel rapporten, welke door verschillende organen van handel en nijverheid aan de Regeering zijn ingezonden en door deze aan ons overgelegd. Maar heeft het U als mij getroffen, dat in vele dier rapporten een toon van moedeloosheid heerscht, kennelijk voorkomende uit de door enkelen zelfs kwalijk verholene meening, dat waar reeds zoo dikwijls het oordeel van handel en nijverheid omtrent ons consulaatwezen gevraagd werd, zonder eenig practisch gevolg, — waar steeds de sleur van vroeger de bovenhand behield, ook thans niet licht verbetering zal volgen? Daarom heb ik bij de vorming van het tegenwoordige Kabinet met genoegen dezen Minister aan het hoofd van het Departement van

Buitenlandsche Zaken zien optreden. Ik meende dat hij, van vroeger bekend met de behoeften van handel en nijverheid, meer dan zijne voorgangers daaraan bevrediging zoude kunnen schenken. De inhoud der Memorie van Toelichting en van Antwoord hebben, ik kan het niet ontkennen, mij teleurgesteld. Toch geef ik in dezen den moed niet op, maar wensch ik een ernstig beroep te doen op den Minister, en hem te vragen dat hij zelfstandig in zijn Departement ons consulaatwezen leidde en voldoening geve aan hetgeen handel en nijverheid daaromtrent van hem hopen. Ik vraag het hem, als uit naam van alle die Kamers van Koophandel, Maatschappijen van nijverheid, landbouw en stoomvaart, die, op het gebied der handelspolitiek dikwijls geheel uiteenloopende meeningen voorstaande, van den vurigsten vrijhandelaar of tot den meest overtuigden protectionist, in dezen hetzelfde wenschen. Ik blijf vertrouwen dat de Minister van Buitenlandsche Zaken veler verwachtingen niet zal beschamen, en dat hij, uit den handel voortgekomen, zijn verleden indachtig, zich een blijvend gedenkteeken van zijne Ministerieele loopbaan moge stichten in een behoorlijk ingericht Nederlandsch consulaatwezen.

BERAADSLAGING IN DE ZITTING VAN 11 DECEMBER 1888.

De Heer Hintzen:

De Heer Tak van Poortvliet heeft het Verslag der Commissie voor het afnemen van consulaire examens zeer uitvoerig verdedigd.

Wat door dien geachten afgevaardigde werd gezegd tot aanbeveling van bezoldigde consulaten kan mijne instemming verwerven; ik weet hoe warm zijn hart klopt en hoe groot zijn belangstelling is voor alles wat den handel betreft, aan zijn oordeel kan groote waarde niet worden ontzegd.

Toch kan ik mij niet met alles, wat hij wil, vereenigen, omdat de plannen, zooals die ontwikkeld werden, wat al te theoretisch zijn.

Evenmin ben ik het eens met de meening van den vorigen geachten spreker, dat dit stelsel den handel zal behagen.

Ik wil niet alles verdedigen wat daartegen door den Minister

werd aangevoerd en wat door den geachten afgevaardigde werd bestreden, doch er is wel iets te zeggen voor de meening dat men eenigermate den stroom van den handel moet volgen. Daarentegen zal het netwerk van onze consulaten na eenige jaren de geheele bewoonde aarde nooit kunnen omvatten, zooals de Commissie zich voorstelt.

Wij mogen ons niet op ééne lijn stellen met landen als Duitschland en Engeland.

Duitschland is een land waar tegenwoordig het stelsel wordt gehuldigd om den handel systematisch aan te kweeken, het geldt daar eene nationale zaak; de denkbeelden van LISZT worden er ook op dit gebied in praktijk gebracht.

Wat Engeland betreft, dat land heeft jaren lang met kracht van wapenen zijn handel verdedigd en zal dat blijven doen; Engeland heeft er nooit tegen opgezien groote oorlogen te voeren waar het zijne handelsbelangen gold of krachtig op te treden waar het betrof eene verovering van land terwille van zijn handelsbelang.

Op dat standpunt kan Nederland zich niet stellen. De uitvoering van het plan der Commissie zoude ook grootere kosten na zich sleepen dan de Commissie zich voorstelt. De Kamer van Koophandel te Amsterdam heeft daartegen reeds gewaarschuwd.

De geachte afgevaardigde uit Amsterdam is het daarmede niet eens. Maar als het er hem om te doen is, dat door het Departement van Buitenlandsche Zaken genoegzame kennis worde verkregen omtrent den toestand van handel, scheepvaart en nijverheid over de geheele wereld, dan zijn hoogere kosten onvermijdelijk. Een toevallige blik op de kaart doet toch dadelijk zien, dat men in Noord-Amerika minstens een negental consulaten zou moeten vestigen. Canada, de westkust en oostkust, New-Orleans, Mexico, Cuba, Haïti, Guatemala, Costa-Rica komen zeker in aanmerking.

Al ging men evenwel zoover, de kennis omtrent den toestand ware niet volledig te verkrijgen.

De Kamer van Koophandel te Amsterdam wees er ook op dat het stelsel van bezoldigde consuls, ingericht op de wijze als wordt voorgesteld, de aanstelling van onbezoldigde medebrengt.

En waarom? Omdat ressorten, zooals b.v. die in Noord-Amerika, door mij zooeven aangegeven te groot zijn. om den beroepsconsul het geven van alle inlichtingen mogelijk te maken.

Een ander punt. De Kamer te Maastricht wil vooral vakconsuls hebben. Wanneer men nagaat hoe groot het aantal handels- en fabrieksvakken is, dan kunnen de beroepsconsuls onmogelijk vakmannen zijn. Het is denkbaar dat een consul van één vak op de hoogte is, maar van alle kan hij nooit zijn. Menig koopman kan dan ook bij het lezen van de consulaire verslagen een glimlach niet onderdrukken, waar het mededeelingen betreft omtrent bepaalde vakken van koophandel en industrie.

De handel heeft zich ook zonder consulaire hulp krachtig weten te ontwikkelen. De handel van Antwerpen op Buenos-Ayres, heeft zijne ontwikkeling niet te danken aan consuls, evenmin de handel van Hamburg op St. Domingo. En in de laatste dagen is de lijn Rotterdam—Buenos-Ayres niet tot stand gekomen, omdat wij juist een beroepsconsul hadden aangesteld te Buenos-Ayres; het plan daartoe was reeds lang voorbereid.

Ook de moeielijkheden van eene *goede* representatie door beroepsconsuls worden door ieder gevoeld.

In de eerste plaats wijs ik op de missive van de Kamer van Koophandel te Rotterdam over 1881. Daaruit blijkt wel degelijk, ik ga hier niet mede met den geachten afgevaardigde uit Amsterdam, dat men niet gaarne bezoldigde ambtenaren als consuls wenschte. Men had weinig verwachting van ambtenaren, waar het bevordering van handel gold.

In de tweede plaats wijs ik op het Rapport der Commissie van de consulaire examens; zij zegt: „Een ambtenaar, liefst hij, aan wien voor naderhand de post is toegedacht, zoude uitgezonden kunnen worden met de opdracht om het voorloopig aangewezen gebied te doorreizen, het land en volk, de wetgeving, de economische toestand, de handel, de nijverheid en de verkeersmiddelen nauwkeurig na te gaan enz". Ik geloof dat dit voor een wetenschappelijk onderzoek eene goede vingerwijzing is Voor handelsbelangen is het denkbeeld onpractisch.

In de derde plaats wijs ik op een plan van des Ministers ambtsvoorganger. Dit plan was, oppervlakkig beschouwd, zoo onaardig niet. De Minister wilde kooplieden van professie of flinke handelsmannen, als bezoldigde consuls uitzenden.

Terecht is daarop geantwoord, dat wanneer een koopman goede zaken maakt, hij er niet licht toe zal overgaan om op te treden als Nederlandsch consul, en dat als zijne zaken slecht gaan, de

suppositie voor de hand ligt, dat hij in sommige opzichten niet de gewenschte man kan zijn.

Uit hetgeen ik gezegd heb, is volstrekt niet af te leiden, dat ik alle beroepsconsulaten onvoorwaardelijk zou veroordeelen; geenszins. Ik geloof dat daar, waar het geldt het bezetten van een post in een overzeesch land, waar wij anders een diplomatieken vertegenwoordiger zouden moeten hebben, waar vele Nederlanders komen of gevestigd zijn, dat daar beroepsconsuls niet gemist kunnen worden. Vooral de streken die landverhuizers trekken mogen niet onbezet blijven. De voorlichting van de Regeering is gewenscht, niet alleen voor hen die er reeds zijn, maar ook en vooral voor hen die deswaarts willen gaan en dan hetzij gewaarschuwd, hetzij aangemoedigd kunnen worden.

Maar wil zich de Regeering in deze op een hooger standpunt plaatsen? Ik kan mij voorstellen dat zij reden vindt om, nu meer dan ooit, daar waar onze handel en industrie nog geen vasten voet verkregen, bezoldigde consuls te vestigen.

De Regeering kan gedacht hebben aan de eenzijdige richting die onze handel jaren geleden heeft genomen, aan de wijze waarop Java steeds is bevoordeeld en andere gewichtige belangen zijn uit het oog verloren. Ik kan mij voorstellen dat de Minister begaan is met spel dat thans den geheelen handel desorganiseert, en de handelskringen een aantal mannen ontrooft, om ze te leiden op een pad, dat aan den handel vreemd is. Ik kan mij voorstellen, dat de Minister in eene richting wil werkzaam zijn, die ons zal voeren tot uitzetting van ons handelsverkeer en van onze nijverheid. Wil de Minister dien weg op, dan zal ik hem gaarne steunen.

Maar dan moet er veel, zeer veel, veranderen in de organisatie van den consulairen dienst. Dan moet de handel vooral beter en veelvuldiger voorgelicht worden dan thans geschiedt. De consulaire verslagen zijn onvolledig, hun aantal is te groot en zij worden veel te laat gepubliceerd, zoodat zij geen waarde meer hebben. Voor zoover ik kan nagaan, ontbreken nog meer dan 60 verslagen over 1887.

Zelfs het verslag...............

De Heer HARTSEN, *Minister van Buitenlandsche Zaken:*

Het is zeker niet ten onrechte, dat de eerste geachte spreker van Zaterdag, de heer TAK VAN POORTVLIET, bij mij verwacht eene groote belangstelling in het consulaatwezen. Ik heb een groot deel van mijn leven gewijd aan het nagaan van de belangen van den handel en nijverheid, en ik heb eene groote voorliefde voor alles wat daarmede in verband staat. Het zal dan ook niemand verwonderen, dat, toen ik optrad als Minister van Buitenlandsche Zaken, een van mijne eerste bemoeiingen was, ik zeg dit den geachten spreker uit Amsterdam *persoonlijk,* de belangrijke quaestie van het consulaatwezen bij de hand te nemen en tevens de belangrijke stukken, daarover in het archief aanwezig, speciaal het bekende verslag van de Commissie voor het afnemen der consulaire examens, te bestudeeren. De denkbeelden, in dit verslag voorkomende en die tot verbetering van ons consulaatwezen worden aangeprezen, zijn dat men moet aanstellen meer beroepsconsuls, intrekken een deel van toelagen die worden gegeven, en in verhouding tot de vermeerdering van het getal bezoldigde consuls, onbezoldigde consulaten doen vervallen.

Met die denkbeelden, mijnheer de Voorzitter! kan ik mij volkomen vereenigen, maar het komt aan op de uitvoering. De Commissie meent dat men, om een goed consulaatwezen te vormen, de bewoonde wereld moet verdeelen in consulaire ressorten, en dat men in ieder van die ressorten moet aanstellen een bezoldigden consul, met bevoegdheid om zich vice-consuls toe te voegen.

Ik geloof, dat de geachte afgevaardigde uit Amsterdam, die de zaak zoozeer heeft onderzocht en aan wiens oordeel en inzicht ik zoo groote waarde hecht, mij de vraag ten goede zal houden, of er niet iets te theoretisch is in die opvatting; en of men zich bij de uitvoering niet meer moet laten leiden door behoeften, verwachtingen en toestanden, dan wel door een bepaald stelsel. Ik heb gemeend in den geest dier Commissie en naar eigen overtuiging te handelen door aan de Kamer voor te dragen twee bezoldigde consuls, een te Calcutta en een te Melbourne, aan te stellen.

Te Calcutta............

De Heer TAK VAN POORTVLIET:

Repliek is schier onnoodig. Ware het slechts te doen geweest om hier adhaesie uit te lokken voor de meening, dat ons consulaatwezen te wenschen overlaat, dit doel ware meer dan bereikt.

De geachte afgevaardigde uit Amsterdam, voor mij gezeten, heeft uit persoonlijke ervaring medegedeeld, dat de Nederlandsche onbezoldigde consulaten in China eer schadelijk zijn dan voordeelig voor onzen handel. De geachte afgevaardigde uit Rotterdam, die hedenmorgen het eerst het woord voerde, heeft de bestaande toestand van ons consulaatwezen in sterke bewoordingen afgekeurd. Tot verbetering zouden alle consulaten moeten worden opgeheven en buiten Europa zoude alleen van bezoldigde consuls de aanstelling wenschelijk zijn. Zoover zoude ik niet durven gaan. Er zijn stellig ook in Europa middelpunten van handel en verkeer, waar Nederlandsche consuls met vrucht kunnen werkzaam zijn. En de mogelijkheid, om in andere werelddeelen den consulairen dienst uitsluitend aan bezoldigde ambtenaren toevertrouwd te zien, zal vooreerst ook niet geboren worden. Maar wanneer de geachte afgevaardigde, het bestaande stelsel veroordeelende, de meening uit, dat de handel het zeer wel zonder consuls doen kan, dan moet ik daartegen zelfs een ernstig protest doen hooren. Dat onze handel en nijverheid den steun van een goed ingericht consulaatwezen niet zou kunnen missen stond, dunkt mij, tot dusverre vast. En hoeveel nut zij daarvan kunnen trekken blijkt ook uit een feit door den geachter spreker, zij het in andere samenhang, aangevoerd. Dat de thans geopende stoomvaartlijn uit onze havens naar Buenos-Ayres, die reeds te lang was achterwege gebleven, in de eerste plaats aan de energie der ondernemers en van die hun steunden, is dank te wijten, zal niemand betwisten. Maar is de verlevendiging onzer handelsbetrekkingen met Buenos-Ayres toch ook niet ten deele het gevolg der groote werkzaamheid en der voorlichting van onzen aldaar geplaatsten consul en droeg hij daardoor ook onmiddellijk niet bij aan het tot stand komen der stoomvaartlijn?

Wel ga ik mede, waar de Regeering wordt gewaarschuwd, om zich niet bij het bepalen der plaatsen van vestiging onzer bezoldigde consulaten uitsluitend door afwisseling en veranderde wenschen van Kamers van Koophandel te laten leiden Wat daaromtrent is opgemerkt, schijnt mij niet onjuist. Trouwens dit komt in het wezen der zaak overeen met de dezerzijds verdedigde meening, dat onze

bezoldigde consulaten als zoodanig den handel noch behoedzaam kunnen voorgaan noch medebrengen maar dat hun geheel samenstel door de Regeering als een onderdeel van den Staatsdienst dient te worden ingericht. Moet het landsbestuur, en ook ik geloof zulks, door handel en nijverheid voorgelicht, ten slotte zelfstandig de plaatsing van consulaten bepalen, dan is tevens de juistheid erkend van den gedachtengang der Commissie voor de consulaire examens. Want de Regeering zal zich dan, alvorens zulks te doen, moeten rekenschap geven van den geheelen omvang der Staatszorg, waarin het consulaatwezen moet voorzien, moeten nagaan hoe het behoort te worden ingericht om zijne taak naar behooren te kunnen vervullen.

Deze door zelfstandig onderzoek voorafgegane inrichting van ons consulaatwezen wordt thans ook door den Minister te theoretisch genoemd. Ik zou, nu dit het eenige en niet verder toegelicht bezwaar is tegen de zienswijze der Commissie, durven vragen. hoe het buiten zoodanige theorethische wijze van handel mogelijk is, om eenig onderdeel van den Staatsdienst te regelen, om in de volksbehoeften niet blindelings in te grijpen, maar behoorlijk te voorzien en tevens rekening te houden met het belang der schatkist? Want aan deze mogen niet de hooge eischen worden gesteld en ook ons consulaatwezen moet zoodanig worden ingericht, dat de belastingschuldigen daarvoor niet te zeer worden belast.

Nu is het zonderling, dat zij, die, gelijk dezen morgen opnieuw de finantieele mogelijkheid eener behoorlijke inrichting van ons consulaatwezen betwisten — tot mijn genoegen heeft de Minister van Buitenlandsche Zaken dit thans niet meer gedaan — steeds daarvoor onnoodig hooge eischen stellen en in vergelijkingen treden met den consulairen dienst van Duitschland en Engeland, groote Staten, waarmede wij ons in dezen niet behoeven te meten. Wie eene betere inrichting van ons consulaatwezen voorstonden, hebben daarentegen op het voorbeeld van België gewezen, waar op volledige wijze een samenhangend net van bezoldigde consulaten in het leven is geroepen tegen jaarlijksche uitgaven, welke het thans op dit artikel onzer begrooting voorkomend bedrag niet verre overtreffen.

Bezwaren tegen eene inrichting van ons consulaatwezen, zooals die in den overgelegden bundel rapporten wordt voorgestaan, zijn van Regeeringswege verder niet in het midden gebracht. Ik zeg

den Minister dank voor zijn antwoord op verschillende door mij gedane vragen. Heb ik ze goed begrepen, dan heeft hij vooreerst ons medegedeeld, dat de vleesch- en lederbestellingen te Melbourne, niet door den bezoldigden consul-generaal, wiens taak zulks nimmer mag wezen, zullen worden uitgevoerd. Vervolgens dat aan het hoofd der op te richten consulaten in Melbourne en Calcutta geplaatst zullen worden ambtenaren, die het diploma van leerling-consul bezitten. In de derde plaats, dat bij het dezen morgen ingekomen Wetsontwerp omtrent de burgerlijke pensioenen behoorlijk rekening is gehouden met de eischen van onzen consulairen dienst. Waar de Regeering ten aanzien der consulaatrechten verwijst naar de geschiedenis der Wet van 1874, die met moeite is tot stand gekomen, wensch ik te herinneren, dat die Wet eene op dat oogenblik vrij bevredigende oplossing van het vraagstuk der consulaatrechten heeft gegeven, maar toch nimmer meer dan eene proef van regeling is geacht. De proefneming heeft nu veertien jaren geduurd, vele leemten zijn in die Wet aan het licht gekomen en de toestanden zijn gewijzigd. Eene herziening is thans dringend noodzakelijk.

De Minister heeft welwillend toegezegd, dat hij gaarne alles doen wil wat ten nutte kan strekken van ons consulaatwezen, daardoor ook van den Nederlandschen handel en nijverheid. Ik heb aan zijne gezindheid nimmer getwijfeld. De vraag is slechts, wat hij tot stand zal brengen. Waar de Minister er zooeven aan toevoegde, dat hij in dezen reeds een middenweg heeft ingeslagen tusschen de meening van de Commissie voor de consulaire examens en zijne eigene overtuiging, dan geeft mij zulks hoop. Ik behoef dan slechts te wenschen, dat de Minister zich nog iets verder in die zelfde richting bewege, den middenweg verlatende, langzamerhand den gedachtengang der Commissie volge en aldus die inrichting van ons consulaatwezen in het leven roepe, welke alle organen van handel en nijverheid thans eenstemmig wenschen.

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING VAN 28 JANUARI 1889.

De Heer VAN TIENHOVEN:

Bij het belangrijke debat dat in de andere Kamer gevoerd is geworden naar aanleiding van de wenschelijkheid om het getal der bezoldigde consuls uit te breiden, heeft de Minister van Buitenlandsche zaken het standpunt ingenomen, van zich volkomen te vereenigen met het stelsel, te dezen opzichte nedergelegd in het Rapport van de Commissie belast met het afnemen der consulaire examens, doch daarbij opgemerkt, dat het eenige verschil tusschen hem en de Commissie hierin bestond, dat de laatste bij de toepassing van het stelsel meer den theoretischen weg op wil, terwijl de Minister een meer practischen weg wenscht te bewandelen. Het standpunt van den Minister werd door hem aangeduid: uitbreiding van het getal beroepsconsuls, maar daarbij te letten op toestanden, behoeften en verwachtingen.

Ik zal mij niet mengen in den strijd die, of het verschil van inzicht tusschen den Minister en de Commissie over de uitvoering misschien van eenzelfde beginsel heeft ontwikkeld of nog ontwikkelen zal, maar wil mij bij de bespreking van een bepaald punt, voor een oogenblik geheel plaatsen op het standpunt door den Minister ingenomen, en daarbij de vraag stellen, of werkelijk hij zich bij deze begrooting geheel heeft laten leiden door bestaande verwachtingen en behoeften en voldoende gelet heeft op bestaande toestanden.

De Minister meent blijk gegeven te hebben...........

De Heer HARTSEN, *Minister van Buitenlandsche Zaken*..........
Gelijk ik reeds in de andere Kamer heb gezegd, ga ik voor een goed deel met de examen-commissie mede, alleen niet daar, waar die Commissie mij voorkomt zich te veel te bewegen op het doctrinair terrein. Ik kan er in geen enkel opzicht het nut van inzien om de geheele bewoonde wereld te verdeelen in consulaire-ressorten, elk bestemd voor een of meer beroepsconsuls. Ik kan de benoeming van gesalarieerde consuls op dien voet practisch niet goedkeuren. Bij hetgeen ik daaromtrent reeds in de andere Kamer gezegd heb, heb ik thans weinig te voegen.

Maar hoe moeten wij dan tot verbetering van de consulaire inrichting komen? De Commissie voor de consulaire examens beveelt, zooals vroeger gezegd, daartoe de benoeming van bezoldigde consuls aan. Ten deele heb ik dien weg reeds gevolgd door de benoeming voor te stellen van dergelijke ambtenaren te Calcutta en Melbourne. Ik geloof echter dat men zich in dat opzicht, wil men de schatkist niet te veel drukken, moet bepalen tot plaatsen waar de handelsbehoeften dit werkelijk noodig maken of te verwachten is, dat dit het geval zal worden.

Ik blijf er bij, dat men ook bij die hervorming op consulair gebied de zuinigheid moet betrachten, en wijs verder op hetgeen door den Heer HINTZEN in de andere Kamer zeer terecht is opgemerkt, n. l. dat de handel zelf het initiatief moet nemen, dat het consulaat alleen steun en inlichtingen kan geven, maar geen handelsbronnen kan opsporen noch tot ontwikkeling brengen.

In verband hiermede.............

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING VAN 8 DECEMBER 1892.

De heer VAN KARNEBEEK het woord verkregen hebbende tot toelichting van het amendement, zegt:

Ik gevoel behoefte om de toelichting van ons amendement te beginnen met de verklaring dat het volstrekt niet is ingegeven door eene ook maar eenigszins vijandige gezindheid jegens de instelling van bezoldigde beroepsconsuls. Trouwens, ik zal wel nauwelijks behoeven te zeggen dat eene dergelijke gezindheid van mij wel allerminst verwacht zou mogen worden.

Integendeel, dit amendement is ingegeven door den wensch om de instelling der bezoldigde beroepsconsuls zooveel mogelijk te bevorderen en uit te breiden tot alle plaatsen, waar met eenigen grond nut van dergelijke consulaten voor onzen handel zou kunnen verwacht worden.

Men kan daarbij tweeërlei in het oog houden. Vooreerst dat men met het aanstellen van dergelijke consulaire ambtenaren den handel bevordert, dat wil zeggen dat men dergelijke ambtenaren aanstelt, waar reeds eene behoefte aan hunne diensten voor den handel is ontstaan, en ten tweede, dat men die ambtenaren ook wil gebruiken om het terrein in ver afgelegen streken te verkennen, ten einde te zien of men, door bemiddeling van hunne voorlichting, diensten en tusschenkomst in die streken den Nederlandschen handel niet zou kunnen doen ontkiemen.

Daargelaten of men bij de uitwerking van dit stelsel zou willen volgen het denkbeeld van het zeer bekende rapport van de Commissie voor de consulaire examens en als het ware reeds a priori den aardbodem buiten Europa zou willen indeelen in verschillende

kringen en in elk dier aan elkander aansluitende kringen een Nederlandsch consulair ambtenaar aanstellen, of dat men niet zoo ver gaande liever zou willen afwachten tot er zich zekere teekenen voordoen, waaruit men meende te mogen concludeeren, dat de aanstelling van een beroepsconsul in eene zekere streek ten bate van de ontwikkeling van onze handelsbetrekkingen zou kunnen strekken. In ieder geval zal het wenschelijk zijn, zelfs wanneer men de tweede methode wil volgen, het aantal onzer bezoldigde consulaire posten aanzienlijk te vermeerderen. Mij althans komt het voor, dat indien wij de vruchten willen plukken van de instelling onzer bezoldigde consulaire posten, het wenschelijk is, dat wij dergelijke ambtenaren in grooter getale zien optreden, ten einde in onderling verband de ontwikkeling van den handel te bevorderen. De uitbreiding van het getal dier posten is, dunkt mij, vooral voor hen, die de instelling van die consulaire posten gewenscht en noodzakelijk achten, een wenschelijke maatregel.

Onder die omstandigheden acht ik het, bij de altijd zeer beperkte middelen, die ons budget ons veroorlooft voor dit doel te besteden, goed er voor te waken dat de bezoldiging van die ambtenaren, dus de kosten der instelling, niet bovenmatig worden opgedreven.

Toen men den weg is opgegaan van de instelling der beroepsconsuls en men na onderzoek zich rekenschap wilde geven van de kosten, die daarmede gemoeid zouden kunnen zijn, heeft het rapport van de consulaire Commissie een schema geleverd.

En in dit schema werd gerekend op bezoldigingen van ten hoogste *f* 12 000; verder eenige posten van *f* 10 000 en ook eenige van *f* 9 000. Indien wij nu de begrooting nagaan, dan vinden wij dat indien deze verhooging doorgaat, reeds op drie verschillende plaatsen boven het maximum, dat toen door de consulaire Commissie werd geacht besteed te kunnen worden, zal gegaan worden. In de eerste plaats te Amoy, waar een traktement van *f* 15 000 genoten wordt, hooger dan dat hetwelk de Duitsche consul in diezelfde streek geniet. In de tweede plaats in Perzië, waar de titularis ook *f* 15 000 geniet, ten gevolge van de verhooging verleden jaar gevoteerd. En nu in de derde plaats te Melbourne.

Met die antecedenten dunkt mij zal het niet lang duren — tenzij men besluite niet verder op dien weg voort te gaan — of de maxima, die door de consulaire Commissie in haar plan werden opgenomen, zullen op vele plaatsen overschreden zijn en dit zal

moeten leiden tot inkrimping van het getal posten die anders wellicht eene plaats op de begrooting van Buitenlandsche Zaken, ten bate en ten voordeele van onzen handel, zouden kunnen vinden, dus tot eene betrekkelijk gebrekkige toepassing van de geheele instelling van de beroepsconsulaten.

Nu wordt voor deze.............

EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

ZITTING VAN 27 JANUARI 1893.

De Heer RAHUSEN:

Ik wensch bij dit hoofdstuk drie opmerkingen te maken. De eerste betreft den consulairen dienst, de tweede het arbitragestelsel en de derde onschendbaarheid van particulieren eigendom ter zee in oorlogstijd.

Ik begin met het eerste punt. De consulaire dienst zou mijns inziens in twee opzichten verbetering kunnen ondergaan, in de eerste plaats door eene organisatie daarvan en in de tweede plaats door eene samensmelting van, in ieder geval door een nauwer band tusschen den consulairen en den diplomatieken dienst.

De *organisatie*. Er bestaat bij ons geen zweem van organisatie van den consulairen dienst. Wij hebben hier en daar een consul, een consul-generaal, maar van eene organisatie is geen spoor te vinden. Op eene enkele uitzondering na bestaan er zelfs geen aangewezen consulaire ressorten en dat wel, niettegenstaande art. 2 van het consulair reglement den Minister van Buitenlandsche Zaken aanwijst om die consulaire ressorten aan te wijzen.

In 1887 is door de Commissie voor de consulaire examens een plan van organisatie ingediend bij de voornaamste Kamers van koophandel in den lande. Bijna unaniem was het advies van de verschillende Kamers van Koophandel en van andere belanghebbenden, zooals assurantie- en stoombootmaatschappijen, gunstig.

Volgens dit plan werd de geheele handelswereld verdeeld in consulaire kringen en aan het hoofd van elken kring stond een diplomatiek ambtenaar of waar deze ontbrak een consul-generaal. Tevens werden bij dit plan de traktementen van de consulaire

ambtenaren geregeld. Volgens dit plan zou het geheele bedrag van kosten van den consulairen dienst bedragen pl. m. *f* 250 000, een cijfer iets minder dan België voor zijne consulaire regeling uitgeeft.

Thans zijn vijf jaren verstreken en — ik maak daarvan niet het minste verwijt aan den tegenwoordigen Minister van Buitenlandsche Zaken — nog hebben wij geen consulaire organisatie, terwijl wij reeds meer dan *f* 250 000 voor onzen consulairen dienst uitgeven.

Ik heb het antwoord van den Minister op de bedenkingen in het Verslag — ik beken het — met eenig leedwezen gelezen. Althans hij vindt zich *vooralsnog* niet geroepen eene consulaire organisatie in te voeren.

Hij wil zich vrijheid van handelen voorbehouden; maar deze wordt bij eene organisatie niet buitengesloten, daar geen organisatie voor de eeuwigheid wordt gemaakt. Maar gewichtige argumenten pleiten voor eene organisatie, waarbij de gansche handelswereld in ressorten wordt ingedeeld. Ik zou den Minister willen verzoeken het belangrijk plan, voornamelijk gevloeid uit de pen van zijn tegenwoordigen ambtgenoot van Binnenlandsche Zaken, vroeger Voorzitter der consulaire examen-commissie, nog eens aandachtig te overwegen. Daarvoor heb ik een dubbelen grond, vooreerst heeft dit plan blijkens de uitgebrachte adviezen de bijna eenstemmige goedkeuring van allen die bij handel en nijverheid betrokken zijn; ten andere wordt bij dit plan perk gesteld aan de voortdurende verhoogingen van de jaarwedden der consulaire ambtenaren. Het is natuurlijk wenschelijk dat deze behoorlijk worden bezoldigd, maar wij mogen niet altijd gehoor geven aan de stemmen om verhooging; alle ambtenaren in den lande toch, rechterlijke en administratieve, hebben gaarne een hooger bezoldiging.

Deze begrooting o. a. draagt weder de sporen van het gevaarlijke der verhoogingen. Te Melbourne hadden wij geen bezoldigd consul-generaal; een daar gevestigd Nederlandsch koopman was als zoodanig tot groote voldoening der Regeering werkzaam. Later werd een consul-generaal aangesteld op eene jaarwedde van *f* 12 000, welke som door den daar woonachtigen Nederlandschen koopman als een behoorlijke bezoldiging werd voorgesteld. Dit bedrag is nu weder met *f* 3000 verhoogd. Het kan zijn dat men voor *f* 15 000 beter kan representeeren, maar de traktementen moeten worden

vastgesteld, omdat zij die de betrekking wenschen *a priori* daarvan de bezoldiging kennen. Handel, schatkist en Regeering zouden er wèl bij varen. De laatste immers zoude dan niet meer worden lastig gevallen door voortdurende aanvragen om verhooging.

De Regeering zegt te recht dat Duitschland en België zich ook hunne vrijheid voorbehouden; maar die landen en Engeland hebben wel degelijk eene consulaire indeeling. Sedert het ontvangen van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag ontbrak mij de tijd daarvoor het bewijs bij te brengen; ik beroep mij dus alleen op den *Almanach royal* van België en het Duitsche *Reichsbuch*: in beide landen bestaat eene indeeling in ressorten en zijn de traktementen vastgesteld.

Eene tweede opmerking geldt de vereeniging van, immers het nauw verband tusschen den consulairen en den diplomatieken dienst. Te dezen aanzien heeft het antwoord der Regeering mij niet geheel bevredigd. Ik lees: „Hoewel de ondergeteekende gaarne beaamt wat in eene afdeeling ten opzichte der hoofdtaak van onze diplomatieke ambtenaren wordt opgemerkt, komt samensmelting van den diplomatieken en consulairen dienst hem niet gewenscht voor".

Een grond daarvoor wordt niet aangegeven. Nu meen ik, dat voor Nederland wel degelijk goede gronden voor eene vereeniging of althans een nauwer verband tusschen beide takken bestaan.

Ik zal niets ten nadeele van de Nederlandsche diplomaten zeggen; met velen ben ik persoonlijk bekend en er zijn zeer bekwame mannen onder hen; maar ik vrees toch geene tegenspraak wanneer ik zeg, dat zij in den regel niet bijzonder vertrouwd zijn met onze handelsbelangen. En hoe kan het ook anders? Ervaring van handelsbelangen kunnen zij niet hebben; examens in handelswetenschappen worden van hen niet gevergd; consulaten worden door hen niet waargenomen. Toch is de behartiging van Nederlandsche handelsbelangen het voornaamste wat zij te doen hebben. Nederland is een kleine Staat, het vervult geene partij in het groote Europeesche concert van hooge politieke quaestiën; de hoofdzaak voor de Nederlandsche vertegenwoordigers in den vreemde is de behartiging van de belangen van onzen handel en onze nijverheid, het zoeken van nieuwe handelswegen. Mijn ideaal zou derhalve zijn: één enkele dienst voor diplomatie en consulaatwezen

en zoo de Regeering dit niet aandurft, in ieder geval een nauwer verband tusschen beide diensten.

Welke bezwaren zouden er tegen bestaan dat de toekomstige diplomaat, alvorens de diplomatieke carrière in te gaan, eerst eenigen tijd eene consulaire betrekking waarnam, ten einde zich vertrouwd te maken met de belangen van handel en nijverheid?

De Minister zegt, dat de waarneming van consulaten buiten Europa wel eens aan diplomatieke ambtenaren is opgedragen. In den regel echter is dit niet anders dan dat aan consuls een diplomatieke titel is verleend. Maar dit is niet voldoende, want het zit niet in den titel, maar in de bekwaamheden. Ik geloof daarom dat nauwer verband tusschen beide diensten in ieder geval hoogst wenschelijk is.

II. Mijn tweede punt betreft.........

De Heer VAN TIENHOVEN, *Minister van Buitenlandsche Zaken*:

Ik zal de sprekers op den voet volgen bij de beantwoording van hetgeen zij in aansluiting en naar aanleiding der schriftelijke gedachtenwisseling omtrent deze begrooting hebben in het midden gebracht.

De geachte afgevaardigde uit Noord-Holland, de Heer RAHUSEN, heeft gesproken over de organisatie van onzen consulairen dienst. Hij meende zich niet tevreden te kunnen stellen met het door de Regeering op het Verslag gegeven antwoord. Eene nadere omschrijving van dat antwoord schijnt daarom gewenscht.

In het Verslag is er op gewezen, dat in den zomer van 1887 door de toenmalige Commissie, met de afneming der consulaire examens belast, bij de Regeering het ontwerp eener consulaire regeling is ingediend. Aan de vermelding daarvan heeft men de vraag verbonden of de Minister het niet in het belang van den dienst zoowel als in dat van de schatkist noodig acht eene consulaire regeling voor te dragen, al zal deze ook nu iets meer moeten kosten dan de som, waarmede de genoemde Commissie in 1887 meende te kunnen volstaan.

Als ik den zin dier vraag goed begrepen heb — en de woorden van den geachten afgevaardigde hebben mijne opvatting ten deze niet veranderd — dan wordt bedoeld of de Regeering bereid is eene consulaire regeling wettelijk te doen vaststellen, eene voor-

dracht daartoe in te dienen. Daarop kon niet dan een ontkennend antwoord gegeven worden. Ik acht het niet wenschelijk, voor den consulairen dienst zich te veel en vooral ten opzichte der instelling van consulaten te binden aan wetten of wettelijke verordeningen, en ik meen dat men meer in het belang van den handel — die zich ook niet door wetten of wettelijke verordeningen laat binden of leiden — handelt door rekening te houden met de telkens wisselende behoeften en belangen van dien handel bij de instelling van consulaire posten en de aanwijzing van consulaire ressorten.

Dat eene zoodanige wettelijke of op wetten en besluiten gegronde regeling niet in België en Duitschland bestaat, noch ten opzichte der ressorten, noch ten opzichte der traktementen, meen ik te mogen verzekeren. Eene wettelijke regeling, zooals bedoeld wordt, kan dan ook door de Regeering niet worden toegezegd.

Wat nu betreft eene indeeling in ressorten, deze kan plaats hebben krachtens het bestaande consulaire reglement, waarop de geachte afgevaardigde het oog had.

Art. 2 van dat reglement zegt, dat door den Minister van Buitenlandsche Zaken wordt aangewezen het ressort van elken consul. Dit is dan ook, voor zoover ik mij herinner, geschied. Dat het ressort soms tot ééne haven zich beperkt, neemt niet weg dat het toch een ressort is. Maar dat verschillende streken in een ressort begrepen zijn, behoort ook niet tot de uitzonderingen. Overal waar de consulaire rechtsmacht is opgedragen of verrichtingen van den burgerlijken stand zijn voorgeschreven, zijn bepaalde ressorten aangewezen. En ook met het oog op de belangen van den handel en de scheepvaart geschiedt zoodanige aanwijzing niet bij uitzondering. In verschillende landen in en buiten Europa, waar consulaten zijn gevestigd, vindt men de ressorten niet tot eene plaats beperkt. Overwogen kan worden, of dit in nog meerdere mate dan thans geschiedt, kan plaats hebben, maar tot dusver heeft men gemeend, het ressort tot eene bepaalde haven of plaats te moeten beperken, met name daar, waar eene indeeling voor handel of scheepvaart moeilijkheden zou kunnen opleveren, omdat men dan niet altijd zich zou kunnen begeven tot het naastbijgelegen consulaat, maar misschien gedwongen zou worden om de behartiging zijner belangen op verren afstand te zoeken.

Wat nog aan de inrichting van onzen consulairen dienst verbeterd zou kunnen worden, wordt ook nog in den laatsten tijd, met inachtneming van hetgeen in andere landen bestaat, aan het Departement van Buitenlandsche Zaken met ernst overwogen.

Eene indeeling echter gelijk de Commissie destijds voorstelde, waarbij als het ware verschillende werelddeelen verdeeld zouden zijn in ressorten, onverschillig of daarbij reeds onze belangen betrokken zijn, zoude zeer zeker niet in het belang onzer schatkist zijn. Wanneer dit geschiedde, zouden in het stelsel der Commissie wel op zijn minst, naar ik meen, 24 bezoldigde consulaten worden vereischt; thans zijn er 17, behalve de vice-consuls. Let men nu op het gemiddelde der thans bij de consulaten genoten jaarwedden, dan zou ik reeds oppervlakkig meenen, dat het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting minstens met *ƒ* 70 000 zou moeten stijgen. Is dit noodig voor de groote belangen, bij dezen tak van dienst betrokken, dan zou de verhooging zeker niet mogen afschrikken, maar men stelle het niet voor, alsof het hier gold een maatregel tevens van bezuiniging.

Men kan nu hiertegen wel aanvoeren dat de traktementen niet hoog behoeven te zijn, maar de moeilijkheid is dan, voor de betrekking geschikte personen te vinden, die tevens in het bezit van een min of meer aanzienlijk vermogen zijn. De ervaring toch heeft geleerd, dat voor hen, die in overzeesche gewesten aan het hoofd onzer consulaten staan, de vroeger gestelde bedragen voor jaarwedde dikwijls onvoldoende zullen blijken om in den stand, dien zij innemen, behoorlijk te leven. Verhooging van jaarwedden is hiervan reeds het gevolg geweest. En nu voere men hier niet tegen aan dat alle of zeer vele ambtenaren hier te lande wel een hooger jaarwedde zouden begeeren. Zeer juist, maar de vergelijking tusschen de regeling der jaarwedde van consulaire en andere ambtenaren kan niet opgaan.

Bij consulaire ambtenaren kan van eenvormigheid van wedde minder sprake zijn; er is groot verschil in leefwijze, duurte van leven, enz. van de eene en de andere plaats. De consulaire ambtenaren kunnen bovendien veelal niet leven zooals ambtenaren in onze maatschappij en hunne levenswijs inrichten volgens eigen verkiezing. Zij moeten zich steeds eenigszins doen gelden als vertegenwoordigers van Nederland, en waar zij de belangen van Nederland en zijn handel dikwijls ook bij vreemde besturen en

Regeeringen te behartigen hebben, moet hunne leefwijze eenigszins aan de positie geëvenredigd zijn.

Ik heb in de andere Kamer meer uitvoerig trachten aan te toonen dat de voorgestelde verhooging van bezoldiging voor den consul-generaal te Melbourne gewenscht en de thans voorgedragen bezoldiging niet te hoog mocht geacht worden; ik heb eene vergelijking gemaakt met andere landen en gewezen op de duurte van het leven aldaar, die zelfs den consul-generaal overplaatsing deed vragen naar andere posten waaraan eene veel minder hooge bezoldiging verbonden was.

Nu moge de wedde voor het consulaat te Melbourne oorspronkelijk zijn bepaald volgens opgave van den vroegeren Consul-Generaal, maar deze was een onbezoldigd ambtenaar en had een onafhankelijk fortuin. De ervaring heeft echter geleerd dat bij de opgaaf niet met alle omstandigheden was rekening gehouden.

Een tweede onderwerp eveneens door den Heer RAHUSEN ter sprake gebracht, betreft het verband tusschen den consulairen en diplomatieken dienst. De wensch van den geachten spreker zou zijn om beide diensten geheel en al samen te smelten.

Ik kan niet anders aan mijn schriftelijk reeds gegeven antwoord herhalen, dat mij zulk eene algeheele samensmelting niet wenschelijk toeschijnt. De bedoeling toch van zoodanige samensmelting schijnt te zijn, dat men zal hebben een corps waaruit bij voorkeur de personen zullen benoemd worden, èn die diplomatieke vertegenwoordigers van Nederland zullen zijn, èn ook zij, die alleen den consulairen dienst zullen waarnemen.

In Europa bestaat er tusschen beide diensten een groot verschil, al is het ook volkomen waar, dat de behartiging onzer handelsbelangen eene hoofdtaak uitmaakt van de diplomatieke ambtenaren. Maar behartiging dier belangen is in den regel aan zeer goede handen toevertrouwd, in de meeste gevallen beter zou ik meenen dan wanneer zij opgedragen waren aan personen door de practijk van den handel gevormd en die niet altijd, ook waar het geldt de behartiging onzer handels- en economische belangen, denzelfden invloed kunnen uitoefenen als personen, die door studie, ontwikkeling en ervaring meer met onderhandelingen tusschen de verschillende Regeeringen vertrouwd zijn.

De diplomatieke vertegenwoordigers hebben tevens, naast de behartiging der genoemde belangen, in Europa inzonderheid, te

letten op de staatkundige verhoudingen der Mogendheden. Al zal toch Nederland op die verhoudingen in den regel geen directen invloed uitoefenen of rechtstreeks bij die verhoudingen betrokken zijn, toch moeten die ook voor Nederland van gewicht worden geacht, terwijl onze in de diplomatie gevormde ambtenaren zich tevens ten opzichte van tal van maatschappelijke toestanden bij de verschillende Regeeringen waar zij geaccrediteerd zijn, veel gemakkelijker dan anderen op de hoogte kunnen stellen. En ook juiste kennis en beoordeeling van die toestanden moet voor ons van groot belang worden geacht. Eene samensmelting van beide diensten, zooals die bedoeld schijnt, komt mij daarom, althans voor onze vertegenwoordiging in Europa, niet gewenscht voor.

Iets anders is het, dat ook in Europa de consulaten in nauw verband behooren te staan met de diplomatieke posten. Daarvoor heeft het consulair reglement ook gezorgd, waar in Art. 2 te lezen staat, dat de consuls staan onder de gezanten of vertegenwoordigers van Nederland in de landen waar zij gevestigd zijn.

Dat tevens een nauw verband bestaat, vooral buiten Europa, bewijst bijv. Caïro, waar de diplomatieke agent tevens is consulair agent, en Japan, waar het consulaat-generaal thans wordt waargenomen door den diplomatieken vertegenwoordiger. Zoo zijn verschillende consuls-generaal in overzeesche gewesten, ik wijs bijv. op China en Perzië, bekleed met diplomatieke titels en rang, ten einde Nederlandsche handelsbelangen des te beter te kunnen behartigen.

Wat in deze richting in 't belang onzer vertegenwoordiging geschieden moet; wat voor de opleiding en meerdere ontwikkeling onzer diplomatieke ambtenaren door waarneming van of werkzaamheid aan consulaten noodig mag worden geacht, zijn voorzeker punten ernstige overweging waardig. Tot het brengen, voor zooveel mogelijk, van een nog nauwer verband tusschen den diplomatieken en consulairen dienst ben ik gaarne bereid, maar eene samensmelting van beide diensten in den besproken zin komt mij niet aanbevelenswaardig voor.

Voorts is ook in deze kamer...............

ZITTING VAN 21 JANUARI 1897.

De Heer Rahusen:

Ik heb het woord gevraagd om een paar opmerkingen te maken naar aanleiding van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag.

In het Voorloopig Verslag wordt de meening verdedigd, dat onze beide takken van vertegenwoordiging in het buitenland, namelijk de diplomatieke en consulaire vertegenwoordiging, in hoofdzaak één doel hebben: de verbetering van de handelsbetrekkingen. Nederland speelt geen rol in het Europeesch concert, gelukkig wellicht voor ons land. Krachtens onze consulaire vertegenwoordiging is de gezant aangewezen om van de consulaire vertegenwoordiging het hoofd te zijn in het land waar hij zetelt.

Ik ontken geenszins dat naast die handelsbetrekkingen, staatkundige relatiën bestaan van hoog gewicht somtijds, welke door zeer ervaren personen moeten worden behartigd. Het ligt dan ook verre van mij hier de leer te verkondigen, dat ieder consul zoude zijn een goed diplomaat, doch in hoofdzaak bedoelen onze beide takken van vertegenwoordiging hetzelfde: het uitbreiden van handelsrelatiën. Wanneer ik dan ook in de Memorie van Antwoord lees:

„Voor zooverre de handelsbelangen betreft heeft de diplomaat meer tot arbeidsveld de handels- en verkeerspolitiek, de consulaire ambtenaren meer de vraagstukken rakende de handelspractijk en het handelsbedrijf," dan moet ik daarop antwoorden, dat die onderscheiding mij niet bevredigt. Het is de gewone onderscheiding tusschen theorie en praktijk, en wij weten toch allen, dat er geen goede theorie is zonder dat zij aan de practijk is getoetst, en geen goede practijk zonder goede theorie. Theorie en practijk moeten samen gaan.

En waar ik verder lees: „proefnemingen op dat gebied zijn niet aan te bevelen", daar meen ik, dat die woorden wel wat zwaartillend zijn. Ik geloof dat het op dit gebied gaat als op elk ander. Wanneer er goede argumenten voor eene proefneming zijn aan te voeren, dan moet zij ook worden genomen; bestaan die goede argumenten niet, men late de proefneming na. Op het hier bedoelde gebied kan men echter niet van een gevaarlijke proefneming spreken, ik zou wel lust hebben het tegenovergestelde te

beweren en te zeggen: wanneer ooit eene proefneming niet gevaarlijk is, dan is het juist op dit gebied. Waarin toch zou de proefneming bestaan.

Men zou onze jeugdige diplomaten bij den aanvang hunner betrekking eerst de consulaire loopbaan doen vervullen, om zich eigen te maken met de belangen van den handel, om zich eerst daarna aan hunne diplomatieke betrekkingen te gaan wijden.

Waarom zou hier een proefneming gevaarlijk zijn? Geen jeugdig diplomaat zal toch naderhand kunnen zeggen: ik ben bedorven, omdat ik eerst de consulaire loopbaan een tijd heb gevolgd. Integendeel, ik geloof dat hij eer dankbaar zal zijn voor de gelegenheid hem gegeven in den aanvang zijner carrière den handel in de practijk te bestudeeren.

Deze is mijne eerste opmerking.

Mijne tweede opmerking...............

De Heer VAN TIENHOVEN........

Ik zal hierover echter niet verder uitweiden. Het onderwerp toch, dat ik meer in het bijzonder wensch te bespreken, en waarvoor ik voornamelijk het woord heb gevraagd, betreft het derde door den geachten afgevaardigde behandelde punt, namelijk het verband tusschen onze diplomatie en onze consulaire vertegenwoordiging.

Hieromtrent bestaat volgens het Voorloopig Verslag ook in deze vergadering verschil van gevoelen. Dat verschil betreft echter meer in het bijzonder de wijze waarop bedoeld verband het best kan worden aangebracht en, voor zoover het bestaat, gehandhaafd.

Nu schaar ik mij volkomen aan de zijde van den Minister, wanneer hij in zijne Memorie van Antwoord zegt, dat van samensmelting van diplomatieke en consulaire diensten — en ik heb hier inzonderheid het oog op de opleiding voor elk dier diensten — moeilijk sprake kan zijn, omdat het verschil tusschen die beide diensten, niet willekeurig geschapen is, maar in de natuur der zaak zelve wortelt.

Onze diplomatieke ambtenaren hebben zeker niet in de laatste plaats te zorgen en te waken voor de belangen van ons handelsverkeer, maar zij zijn en moeten ook daarbij blijven de vertegenwoordigers van het Nederlandsch souverein gezag op elk gebied in den vreemde.

Onze consulaire ambtenaren zijn als vertegenwoordigers van onze handelsbetrekkingen meer in het bijzonder met de behartiging van particuliere belangen belast.

Nu is zeker kennis van de behoeften en bronnen van onze welvaart, namelijk die van onzen handel, onzen landbouw en onze nijverheid zoowel voor den diplomaat als den consulairen ambtenaar van het grootste gewicht, maar daarnevens moet men uit den aard der zaak voor onze diplomaten nog geheel andere eischen stellen en die eischen meen ik, dat inzonderheid bepaald worden door het Rijk waarbij zij het souverein gezag van Nederland vertegenwoordigen.

Vroeger is door mij te dezen opzichte reeds gewezen op het groote verschil tusschen Staten die als het ware in denzelfden bodem als de Nederlandsche zijn geworteld, staatkundig en maatschappelijk ontwikkeld in een zelfde geschiedkundig tijdvak en Staten in andere werelddeelen, waarmede wij eerst in de latere tijden in geen andere dan handelsbetrekkingen zijn gekomen, het verschil met andere woorden tusschen Staten van Europeeschen stam en Staten aan de overzijde van den Oceaan en in andere werelddeelen.

Ten opzichte van deze laatste zullen de eischen van den diplomatieken en den consulairen dienst niet zoozeer verschillen en de Minister mag er te recht op wijzen, dat in China, Perzië en Argentinië consuls-generaal dan ook diplomatieke ambtenaren zijn geworden. Men kan voor onze vertegenwoordiging aldaar, zoowel uit den consulairen als uit den diplomatieken dienst, ambtenaren zoeken die mannen op de rechte plaats zullen blijken te zijn.

Bij de Europeesche Staten is het anders. Daar is behalve handelskennis nog heel wat meer noodig, n.l. kennis van de geheele geschiedkundige ontwikkeling dier Staten, een breed en helder inzicht in de betrekking waarin zij hebben gestaan en nog staan met of tegenover elkander en ten opzichte van ons Vaderland, eene juiste opvatting der regels, welke niet alleen het handelsverkeer maar ook de politieke verhoudingen hebben beheerscht of behooren te beheerschen zoowel in vreedzame tijden als in dagen van oorlog en strijd.

Bij den diplomatieken dienst behoort kennis van volkenrecht, diplomatieke geschiedenis, enz. op den voorgrond te staan, die bij onze consuls niet of niet in die mate wordt vereischt, met andere woorden, consulaire ambtenaren kunnen volkomen goede diplomaten

zijn in China en Perzië, en toch niet de aangewezen mannen zijn om ons souverein gezag te vertegenwoordigen in Engeland, Frankrijk en Duitschland. Zoo is, naar mijne meening, voor toekomstige diplomaten eene geheel andere opleiding noodig dan voor hen die zich aan den consulairen dienst willen wijden.

Nu is er terecht op gewezen — en vloeit ook uit mijne redeneering voort — hoe kennis van onze handelsbelangen ook van het hoogste gewicht is voor onze toekomstige diplomatieke ambtenaren, voor hen die eenmaal geroepen zelfs zullen zijn aan het hoofd te staan van onzen consulairen dienst in de landen waar zij Nederland vertegenwoordigen.

De Regeering heeft getoond..........

I.

NADER OORDEEL DER KAMERS VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE AMSTERDAM EN ROTTERDAM.

MISSIVE VAN DE KAMERS VAN KOOPHANDEL EN FABRIEKEN TE AMSTERDAM EN ROTTERDAM.

AMSTERDAM, / ROTTERDAM, 29 April 1893.

Aan Zijne Excellentie den Minister van Buitenlandsche Zaken.

Met belangstelling namen wij kennis van de beraadslagingen in de Vergadering van de Eerste Kamer der Staten-Generaal op 27 Januari jl. gehouden, naar aanleiding van de vaststelling der begrooting van Uwer Excellenties Departement. Die beraadslagingen hebben in verband met Uwer Excellenties missive van 14 December jl., No. 12943, afd. 2 ons geleid tot een gemeenschappelijke bespreking zoowel van den inhoud van dat schrijven, als van de daarmede in nauw verband staande organisatie van ons consulaatwezen, terwijl het resultaat onzer overwegingen vervat is in dit gemeenschappelijk schrijven, dat wij de eer hebben Uwe Excellentie bij dezen aan te bieden.

Volgens Uwer Excellenties bovenaangehaalde missive is Zij voornemens voor het vervolg ons gevoelen niet in te winnen, wanneer zich voor de wederbezetting van een consulairen post van geringe beteekenis slechts een enkele candidaat heeft voorgedaan en deze door den betrokken diplomatieken of consulairen ambtenaar voldoende wordt aanbevolen. Wel daarentegen, wanneer het geldt de vervulling van belangrijke onbezoldigde posten, de opheffing van bestaande of de instelling van nieuwe posten, alsmede in die gevallen waarin Uwer Excellentie de keuze tusschen twee of meer sollicitanten moeilijk is.

Tegen die regeling hebben wij geen bedenking. Wanneer Uwe Excellentie door tusschenkomst van een betrokken diplomatieken of consulairen ambtenaar grondige en betrouwbare inlichtingen ontvangen kan, dan bestaat er veelal geen aanleiding ons te raadplegen. Wij verzoeken Uwe Excellentie echter nadrukkelijk de tot nu door Haar gevolgde gedragslijn niet te wijzigen om ons moeite te besparen; want acht Uwe Excellentie het inwinnen van ons advies gewenscht, dan zullen wij ons immer gaarne beijveren Haar, zooveel in ons vermogen is, in te lichten.

Aan een goede regeling van ons consulaatwezen en aan een oordeelkundige bezetting der consulaire posten is ons, als vertegenwoordigers van den handel, veel gelegen. En daarom nemen wij de vrijheid, in verband met die regeling, Uwer Excellenties aandacht te vestigen op de behoefte aan het scheppen van een goeden grondslag voor die regeling.

Zooals Uwe Excellentie bekend is, hebben wij in 1887 op uitnoodiging van Haar Ambtsvoorganger onze zienswijze medegedeeld over het rapport der Commissie voor de consulaire examens, betreffende een reorganisatie van het Nederlandsch consulaatwezen en met de strekking van het rapport ons volkomen vereenigd. Die strekking toch was o. i. om de consulaire ressorten systematisch vast te stellen en te breken met de ook tot heden nog gevolgde gedragslijn om de opheffing, vestiging of bezetting van een consulairen post op zich zelf en niet in verband met een indeeling in haar geheel te beoordeelen. En tot die systematische vaststelling, ontworpen na opzettelijk onderzoek en geleidelijk ingevoerd, moet het, naar onze overtuiging komen. Zonder haar is het bijna onmogelijk, om over de opheffing of instelling van bezoldigde consulaten een advies uit te brengen, indien althans daarbij ook op de beschikbare of ter beschikking te stellen middelen gelet zal worden.

Wij nemen de vrijheid die meening met een voorbeeld toe te lichten.

Eenigen tijd geleden werden wij door Uwe Excellentie geraadpleegd over de vestiging van een consulaat te Smyrna. Wij hebben daarop onder de bestaande omstandigheden gunstig geadviseerd, doch eigenlijk had, naar aanleiding van die vraag, de overweging deze moeten zijn: Is een consulaire post te Smyrna in verband met andere plaatsen noodig? Kunnen de daaraan verbonden kosten ook bij een vestiging elders nuttiger besteed worden, of is het om deze of gene reden raadzaam de vestiging elders te laten voorgaan? Zoo lang echter de bezetting of oprichting van consulaire posten niet geschiedt na vooraf vastgestelde bepalingen omtrent het consulaatwezen in zijn geheel, baat die overweging niet.

Maar ook op andere gronden is het volstrekt noodig, dat voortaan naar een vast plan worde gewerkt.

De instelling der Commissie tot het afnemen van consulaire examens was een eerste stap om den consulairen dienst te doen

worden een tak van Staatsdienst, waarin voor hen, die daarin zijn opgenomen, een redelijk vooruitzicht op bevordering bestaat. Met die instelling werd beoogd een corps ambtenaren te verkrijgen, speciaal voor den consulairen dienst opgeleid en geleidelijk in dien dienst practisch geoefend, uitnemend geschikt tot waarneming der belangrijkste posten. Men heeft zich daarbij gedacht een geleidelijke opklimming in dat corps met het oog op de belangrijkheid van een consulairen post en de geschiktheid van den ambtenaar, in tegenstelling van een bezetting, welke min of meer afhankelijk is van het toevallig ontstaan van vacaturen of van een tijdelijke bezetting door personen, die voor een benoeming in aanmerking willen komen.

Om aan die opvatting getrouw te blijven, dat doel verwezenlijkt te zien, is een blijvend voldoend aanbod van geschikte jongelieden, die zich aan den consulairen dienst willen wijden, onmisbaar, terwijl de vereischte zekerheid van zulk een aanbod uitsluitend in een oordeelkundige organisatie van dien dienst te vinden is.

Het ligt niet in onze bedoeling dit punt uitvoerig te behandelen. In het rapport van bovenbedoelde Commissie is het onderwerp volledig en uitnemend uiteengezet en overbodig is het de argumenten in dat rapport voorkomende te herhalen. Doch wij betreuren het, dat de daarin voorgestelde regeling, ondersteund door allen, die bij handel, scheepvaart en nijverheid betrokken zijn, nog niet in toepassing is gebracht. Terecht is reeds in 1888 in het voorloopig verslag van de Eerste Kamer der Staten-Generaal over de begrooting voor buitenlandsche zaken over 1888 ter neer geschreven, „dat, zoowel met het oog op de uitbreiding, meer en meer aan den consulairen dienst gegeven, in verband met het streven om dien tak van dienst op breeder grondslag te vestigen, als op de vermeerderde bevoegdheden bij de wetten van 1871 en 1875 aan de consulaire ambtenaren gegeven, een doeltreffende organisatie van dat corps en vooral een juiste en oordeelkundige keuze daarvan meer dan vroeger noodzakelijk was en dat het (hierboven bedoelde) rapport der Commissie voor de consulaire examens in dit opzicht alleszins overweging verdiende".

Geleidelijke uitvoering van het denkbeeld der meergenoemde Commissie zal van de geldmiddelen van den Staat niet te zware offers vragen, terwijl daarentegen op grond van hetgeen in de laatste jaren geschied is, de vrees gewettigd is, dat zonder de genoemde organisatie de lasten op den Staat gelegd, zullen stijgen,

zonder dat voor die vermeerderde uitgaven de beste bevordering van het belang van handel, scheepvaart en nijverheid wordt verkregen. De Commissie berekende in haar rapport, dat de uitgaven aan haar plan verbonden, ongeveer *f* 250,000.— zouden bedragen, een uitgave, welke thans reeds voor den consulairen dienst gevorderd wordt.

De begrooting voor dit jaar toch is vastgesteld op:

traktementen	*f* 229,000.—
toelagen	„ 28,700.—
	f 257,700.—

In 1887 bedroeg zij:

voor traktementen	*f* 145,300.—
„ toelagen	„ 24,000.—
	f 169,300.—

een vermeerdering dus over een tijdvak van zes jaren tot een bedrag van *f* 88,400.—.

Over die vermeerdering beklagen wij ons niet; een goed ingericht consulaatwezen is wel een uitgave van *f* 250,000.— waard. Doch de traktementen worden thans min of meer willekeurig vastgesteld, ook in verband met eischen van den titularis, die zich gewoonlijk beschouwt voor het leven te zijn aangesteld of zoolang het hem wenschelijk voorkomt. Dit is niet juist. De traktementen moeten niet geregeld worden naar den persoon, maar uitsluitend naar het belang bij den consulairen post. En dit is uitvoerbaar, wanneer gehandeld wordt in den geest van het hierboven ontwikkelde; wanneer men, evenals dit geschiedt in andere takken van Staatsdienst, toepast het beginsel van overplaatsing van het eene ressort naar het andere, van geleidelijke bevordering in den consulairen dienst. Daarenboven schijnt ons het geven van toelagen zeer ongelukkig; zooals meermalen is opgemerkt, geeft niet één vorm van belooning meer aanleiding tot gunstbetoon dan het verstrekken van toelagen.

Merkwaardig is het om de begrootingen van beide genoemde jaren met elkander te vergelijken en te zien, hoe voor vele consulaire posten de traktementen verhoogd zijn:

voor Buenos-Ayres . . . . met *f* 4,000.—
„ Londen . . . . „ „ 3,000.—
„ Perzië vroeger te Bender Bushir, thans te
Teheran. . . . . „ „ 9,000.—
„ Smyrna. . . . . „ „ 6,000.—

terwijl daarentegen het traktement van den consul-generaal te Bangkok met *f* 3,000.— verminderd is.

Bij die verhoogingen is zeer zeker niet naar een vast stelsel te werk gegaan. Thans bestaat er, zooals de Heer Mr. E. N. RAHUSEN in de zitting van de Eerste Kamer der Staten-Generaal van 27 Januari 1893 heeft gezegd, niet een zweem van organisatie van den consulairen dienst. Hier en daar is een consul of een consul-generaal, doch de vaststelling der consulaire posten, noch hunne bezetting zijn een uitvloeisel van een weldoordacht en goed geregeld stelsel voor onzen consulairen dienst, volgens hetwelk zij, die zich daaraan wijden, weten welke bevordering zij bij goede vervulling der betrekking kunnen maken.

Tot onze teleurstelling hebben wij ontwaard, dat Uwe Excellentie van een regeling als door de Commissie voor het afnemen van consulaire examens is voorgesteld, geen voorstander is. Uwer Excellenties verklaring in meergenoemde zitting van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, dat hetgeen nog aan de inrichting van den consulairen dienst verbeterd zou kunnen worden, met ernst aan Uwer Excellenties departement met inachtneming van hetgeen in andere landen bestaat, overwogen wordt, doet ons verwachten, dat Uwe Excellentie ook deze beschouwingen zal willen overwegen.

En met te meer vrijmoedigheid hebben wij ons tot Uwe Excellentie gewend, omdat de denkbeelden der Commissie voor het afnemen van consulaire examens door allen, die bij handel, scheepvaart en nijverheid betrokken zijn, ondersteund zijn en daarin wel een vermoeden gelegen is, dat ook in de practijk de gewenschte organisatie van het consulaatwezen goede vruchten zal afwerpen.

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam,
AUGUST HENDRICHS, *Voorzitter.*
W. H. K. MOUTHAAN, *Secretaris.*

De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Rotterdam,
M. M. DE MONCHY, *Voorzitter.*
TH. REEPMAKER, *Secretaris.*

J.

TWEEDE RAPPORT DER COMMISSIE VOOR DE CONSULAIRE EXAMENS.

BRIEF DER COMMISSIE VOOR DE CONSULAIRE EXAMENS IN ZAKE HET LAATST GEHOUDEN EXAMEN TER VERKRIJGING VAN HET DIPLOMA ALS LEERLING-CONSUL.

DEN HAAG, 4 November 1898.

Aan den Minister van Buitenlandsche Zaken.

1. Opnieuw hield de vraag, of er wijziging in onze consulaire organisatie is aan te brengen en, zoo ja, welke, die in het schrijven van den Minister van Buitenlandsche Zaken van 10 Mei 1897, 2de afd., nº. 5528 gesteld werd, ons bezig.

Bij hare overweging herinnerden wij ons wat in de laatste jaren over die organisatie is voorgevallen. In 1886 toch werd reeds door onze Commissie aangedrongen op eene meer voldoende inrichting van den Nederlandschen consulairen dienst. De Minister van Buitenlandsche Zaken antwoordde daarop bij schrijven van 3 November 1886, 2de afd., nº. 9098, dat het hem niet duidelijk was wat de commissie bedoelt met eene organisatie van ons consulaatwezen, maar noodigde vervolgens onze Commissie uit om hare denkbeelden omtrent eene meer volledige organisatie van den Nederlandschen consulairen dienst thans nader te ontwikkelen. De Commissie heeft er aan voldaan door haar schrijven van 4 Juli 1887.

Na ontvangst hiervan werd door de circulaire van den Minister van Buitenlandsche Zaken van 19 Maart 1888 erkend, dat de bestaande regeling niet goed mocht worden geacht, en later, ook in 1888, van Regeeringswege verklaard, dat een degelijk ingericht consulaatwezen van het grootste belang is voor handel, scheepvaart en nijverheid.

Maar wat heeft de Regeering sedert dien tijd gemeend te moeten doen of gedaan? Reeds in 1886 had zij gezegd, dat op de plaatsen waar het gaandeweg noodig is geoordeeld, bezoldigde consulaire ambtenaren zijn gevestigd, terwijl in die organisatie van jaar tot jaar de wijzigingen worden gebracht, welke de toestand vordert.

Tegenover deze verklaring staat de aandrang door een groot aantal Kamers van Koophandel en andere organen van handel, scheepvaart en nijverheid, toen ook hunne meening over den consulairen dienst door de Regeering in 1888 was gevraagd, om den

weg te volgen, welke in ons schrijven van 4 Juli 1887 was aangewezen.

De Regeering heeft aan dien door de groote meerderheid der vertegenwoordigers van handel en nijverheid uitgesproken wensch geen gevolg gegeven, en het treft ons, dat, waar zij telkenmale van wijzigingen der consulaire organisatie spreekt, de met de werking van ons consulaatwezen goed bekende Kamers van Koophandel van Amsterdam en Rotterdam nog bij een aan den Minister van Buitenlandsche Zaken gericht schrijven van 29 April 1893 hebben herinnerd, dat geen zweem van organisatie in onzen consulairen dienst bestaat.

Is dit tegengesproken? Wij gelooven dat niet. Bij schrijven van 15 Februari ll. n°. 1368, heeft Uwe Excellentie ons een afschrift medegedeeld van het Rapport der Commissie voor de Handelspolitiek van Februari 1894, waarin deze op verzoek der toenmalige Regeering hare meening had uitgesproken. Wij hadden gehoopt die tegenspraak daarin te lezen, maar mochten haar er niet in vinden.

Wel had de Commissie voor de handelspolitiek gemeend het oordeel van een groot aantal handelaren, reeders, industrieelen en belanghebbenden bij den handel in landbouwproducten, die echter niet worden genoemd en den lezer van het rapport daardoor onbekend blijven, omtrent de werking van ons consulaatwezen te moeten inroepen. Op grond van hunne mededeelingen heeft de Commissie nu wel gemeend op de voor haar alles beheerschende vraag, in hoeverre leert de ervaring, dat de werking van het consulaatwezen te wenschen overlaat, „niet anders dan een negatief antwoord te mogen geven". Maar zij moet daarbij verklaren, dat voor zooverre is gebleken, de ervaring te gering is om een geheel afdoend antwoord op de gestelde vraag te kunnen geven.

Wij zouden het op prijs stellen, wanneer het rapport der Commissie voor de handelspolitiek werd openbaar gemaakt. Geschiedde het, wij zouden den inhoud met genoegen meer breedvoerig willen bespreken. Thans behoeven wij er niet langer bij stil te staan.

2. De Minister van Buitenlandsche Zaken wenscht thans weder onze meening te vernemen omtrent hetgeen in de consulaire organisatie moet worden gewijzigd.

Welnu, voordat wij overgaan tot de beantwoording der ons gestelde vraag, is het wenschelijk om na te gaan, welke tot dus-

verre sedert onze gedachtenwisseling van 1887 de wijzigingen zijn geweest, welke door de Regeering in ons consulaatwezen zijn gebracht. Zij heeft indertijd verklaard, dat van jaar tot jaar de wijzigingen in de organisatie (onzer consulaire posten) werden gebracht, welke de toestand vordert. Die wijzigingen zullen niet moeilijk zijn aan te wijzen.

In de bepalingen en voorschriften welke reeds in 1887 ons consulaatwezen beheerschten werd geene verandering gebracht. Maar wel zijn in de laatste tien jaren de kosten van ons consulaatwezen aanmerkelijk toegenomen. Terwijl in 1887 de bezoldigingen der consuls, behalve de toelagen, *f* 140 800 bedroegen, werd daarvoor in 1898 *f* 269 800 beschikbaar gesteld. Een gunstig verschijnsel voorzeker waar de verhoogde uitgaven het bewijs leverden van groote en gerechtvaardigde belangstelling in het Nederlandsche consulaatwezen. Maar om de juiste waarde van dit verschijnsel vast te kunnen stellen, is het noodig, dat wij nagaan wat voor de thans toegestane gelden, bijna het dubbel van het vóór 10 jaren gegeven krediet, is verkregen. De bijlage A toont dit aan.

Voor *f* 269 800 in de plaats van *f* 140 800 hebben wij, behalve hetgeen wij reeds in 1887 voor het laatste cijfer bezaten, de volgende uitbreiding van ons consulaatwezen verkregen.

Aan het Departement en te Londen werden te zamen een vice-consul en drie leerlingen-consuls geplaatst, tegen eene meerdere uitgaaf van *f* 5600 te zamen.

Te Calcutta, Hongkong, Shanghai en Teheran werden bezoldigde consulaten gevestigd, de tweede en vierde geleid door consuls-generaal, waarvan de jaarwedden te zamen *f* 55 500,65 bedroegen.

In Zuid-Afrika zijn de consulaten-generaal te Kaapstad en te Pretoria opgericht, die te zamen *f* 27 000 's jaars kosten en te Melbourne een consul-generaal geplaatst die eene bezoldiging heeft van *f* 15 000. Tevens werd voor eenen post te Ecuador, Columbia en te Venezuela op eenen consul met eene jaarwedde van *f* 8000 gerekend.

Gaat men verder na dat voor de reeds vroeger bestaande consulaten, die te Bangkok *f* 4500, te Djeddah *f* 1200, te Peking *f* 6000, te Smyrna *f* 6500, te Buenos-Ayres *f* 4000, te Kaïro *f* 1700 meer zijn uitgetrokken dan in 1887, terwijl tevens de bezoldigde consulaten Petersburg, dat *f* 4000 en Bendir Bushir dat *f* 6000 kostte, thans zijn opgeheven, dan overziet men alle wijzigingen die in het

Nederlandsch consulaatwezen zijn aangebracht, die alzoo sedert 1888 „door den toestand waren gevorderd".

Wij willen thans niet onderzoeken welke de beteekenis, de waarde is van elke dezer in het consulaatwezen gemaakte wijzigingen. Wij nemen zelfs gaarne aan dat zij alle nuttig zijn geweest. Maar de vraag mag worden gedaan of door de thans toegestane uitgaven zooveel meerdere en grootere diensten van ons consulaatwezen aan ons volk zijn verzekerd, als sedert lang daarvan werden gevraagd en gewenscht.

Eene opmerking toch moet van zelf worden gemaakt. Eene groote uitgaaf is geleidelijk toegestaan zonder dat men zich rekenschap gaf van het doel dat men wilde bereiken. En behalve eenige maatregelen van geringen omvang, zijn daarvoor verkregen vier belangrijke consulaten in Azië, twee in Zuid-Afrika, een in Zuid-Amerika en een in Australië.

Zal thans op denzelfden weg worden voortgegaan en, zooals de Regeering zich uitdrukt, in de consulaire organisatie worden gewijzigd door het toestaan van steeds grootere uitgaven, die de oprichting van nieuwe bezoldigde consulaten mogelijk maken, al naardat het van jaar tot jaar kan geschieden, zonder dat daarbij een bepaald stelsel wordt uitgevoerd? En wat zal daarmede worden bereikt? Wij meenen, dat, alvorens een stellig antwoord op deze vraag te geven, de consulaire werkzaamheid en haar doel eene nadere bespreking eischen.

3. De van Regeeringswege in 1874 uitgegeven „Algemeene voorschriften voor de consulaire ambtenaren", hebben ons geleerd dat „het doel van de instelling der Nederlandsche consulaten hoofdzakelijk is de bescherming en bevordering der belangen van den handel, de scheepvaart en de nijverheid der Nederlanden".

Dat is — al schijnt eene omwerking der Voorschriften thans wenschelijk — terecht onveranderd gebleven. Maar wel rijst de vraag of de belangen van den handel, de scheepvaart en de nijverheid der Nederlanden geheel op de tot nu toe gevolgde wijze kunnen worden beschermd en bevorderd, en of niet ons consulaatwezen om zijne taak te kunnen vervullen, moet worden gereorganiseerd.

In zekeren zin is de taak van ons consulaatwezen nog altijd dezelfde gebleven. De consulaire werkzaamheid heeft altijd omvat, en zij omvat nog, in de eerste plaats de zorg voor de rechten en

belangen der Nederlanders, wier bedrijf in het buitenland wordt uitgeoefend. En tevens was en is het haar plicht, de gegevens te verzamelen omtrent buitenlandsche toestanden en behoeften, welker veronachtzaming voor de welvaart der Nederlanders schadelijk zoude kunnen zijn. De Kamer van Koophandel van Rotterdam heeft er reeds in haar schrijven van 15 November 1887 op gewezen, dat van den omvang der werkzaamheid door de consulaten rekenschap moet worden gegeven en het arbeidsveld moet worden overzien en verdeeld. De laatste helft dezer eeuw heeft ongetwijfeld, gelijk in zooveel andere zaken, ook verandering gebracht in de wijze, waarop het consulaatwezen zijne onveranderde taak kan en moet vervullen.

De spoorweg, de stoomvaart en de telegraaf hebben immers een volledigen ommekeer gebracht in de voortbrenging en verdeeling der rijkdommen, den arbeid van allen, die zich aan den handel, de scheepvaart en de nijverheid wijden, grootelijks gewijzigd, voor de wijze hunner samenwerking andere eischen gesteld. Duidelijk zijn ons de gewijzigde toestanden, waardoor de eischen der consulaire werkzaamheid worden beheerscht.

Is er in den handel eene groote verandering gekomen, de tweede hand, de tusschenhandel, die in vroegere jaren zulk een groote rol heeft gespeeld, is bijna geheel verdwenen. De commissiehandel, hier te lande voorheen zoo geëérd, heeft niet meer dezelfde beteekenis. Thans worden producenten in den handel tevens exporteur, en verbruikers worden in onmiddellijke aanraking met de voortbrengers gebracht. Dit alles leert geheel andere toestanden kennen. De ontwikkeling der geregelde stoomvaart, welke de kleinste verschepingen toelaat, en tevens het verkrijgen van voorschotten op de te verschepen goederen gemakkelijk maakt, nu daartoe kleine kapitalen voldoende zijn geworden, wijzigt den omzet ten eenenmale, den groothandel inkrimpende en verminderende, maar een groot aantal kleinere handelsondernemingen doende verrijzen. De telegraaf maakt daarbij eene snelle afdoening in gunstigen tijd den grondslag van het voordeel der beweging. Wie zich van deze geheel nieuwe toestanden rekenschap kan geven, moet tevens den in menig opzicht gewijzigden arbeid van het consulaatwezen inzien.

Vroeger hadden de handelsbetrekkingen eene zekere vastheid en waren de consulaire ambtenaren geroepen, om binnen bepaalde kringen

aan de Nederlanders en de Nederlandsche belangen, die zich daar hadden gevestigd, en zich lieten gelden, er hulp en steun te verschaffen. Thans worden consulaire voorlichting en bijstand beide gewenscht en noodzakelijk geacht, die tot zelfs in kleine bijzonderheden afdaalt, en zij worden niet alleen nuttig, maar zelfs onontbeerlijk gerekend, wanneer de Nederlandsche handel zich wil gaan vestigen in tot dusverre niet door hem bediende streken, of zich wenscht te handhaven in landen, waar hij tot dusverre heeft gewerkt, maar door krachtige mededinging wordt bestreden.

Want voor het verkrijgen van verbindingen in tot dusverre vreemde omgevingen, voor het behoud der bestreden verbindingen, is eene voldoende kennis van de daar bestaande toestanden, is een voortdurend toezicht op den loop van den handel en de nijverheid noodig, welke de consulaten veel meer dan de kleine handelaren kunnen bezitten. Groote handelshuizen, inzonderheid wanneer zij hun geheele bedrijf willen richten naar enkele markten, kunnen hunne eigene vertegenwoordigers als pioniers of opbouwers hunner zaken, en tot verdediging daarvan, uitzenden. Maar daarnevens worden misschien talrijke handelaren of fabrikanten aangetroffen, die zich slechts bezighouden met één of enkele handelsartikelen, en daarvoor bronnen, of wel afzet zoeken over de geheele wereld.

Behalve deze, bezit ons land weder een groot aantal kleine handelshuizen en fabrieken, die wegens de ligging der plaats, waar zij zijn gevestigd, wegens de mate hunner kennis omtrent bepaalde toestanden, wegens den aard van hun bedrijf, of wegens andere redenen, door consulaire voorlichting in staat kunnen worden gesteld om handelszaken te doen, welke zonder dezen steun veelal achterwege zouden blijven, en die, al laten zij gewoonlijk ten aanzien van de richting, werwaarts de uitvoer heeft plaats gehad, geene sporen achter in de Nederlandsche handelstatistiek, toch in niet geringe mate bijdragen tot de welvaart van ons vaderland.

Waardoor de bescherming en de bevordering der belangen van onzen handel, onze scheepvaart en onze nijverheid kan worden verkregen, is dus niet moeilijk te zien. Daartoe moeten onze consulaten zijn of worden gevestigd, waar eene groote handelsbeweging onze landgenooten samenbrengt, maar eveneens en nog meer, waar voor onzen handel, onze scheepvaart en onze nijverheid de gelegenheid, de kansen worden gevonden van aanrakingen, verbindingen, die voordeeligen arbeid beloven.

Men heeft wel eens beweerd, dat het Nederlandsche consulaatwezen door zijn bescheiden omvang en door geringere hulpmiddelen zal achterstaan en niet de diensten zal bewijzen, die van hem worden gewenscht en die door de buitenlandsche mededingers van krachtige consulaten worden genoten. Het is waar, de uitgebreide consulaten van Duitschland [1]) hebben met groote inspanning en volharding gewerkt om den handel en de belangen der Duitschers sedert vele jaren voor te lichten en te ondersteunen, in steeds toenemende mate hun een vasten voet te geven in alle streken waar thans de ruiling mogelijk bleek, de voorziening in de behoeften der bevolking voedsel kon verschaffen. Vinden nu wij, daar komende, eene krachtige en scherpe mededinging, onze handel en onze diensten worden daardoor nog niet geheel uitgesloten. Ook België [2]) levert daarvan immers het bewijs, dat even als wij over de krachten van Duitschland niet kan beschikken, maar door zijn consulaatwezen aan zijnen handel en aan zijne nijverheid groote diensten bewijst.

De vruchtbare optreding onzer Nederlandsche consulaten kan dus te midden van den arbeid onzer mededingers mogelijk wezen, wanneer zij, behoorlijk ingericht, aan onze landgenooten dat verschaft, wat zij behoeven. Wat dat mag wezen, treedt duidelijk in het licht.

4. Eene behoorlijke organisatie van ons consulaatwezen moet verzekeren, dat de consulaire ambtenaren daar worden aangetroffen en met eene genoegzame bezoldiging werkzaam zijn, waar de belangen van ons volk dat eischen.

Het is thans niet onze taak om na te gaan, of al de nu bezette posten noodzakelijk waren, maar wel treft het ons weder, dat sommige streken geheel onbezet zijn gebleven en daar geene bezoldigde consuls zijn aangesteld, over wier diensten men toch moest kunnen beschikken.

In geheel Noord-Amerika is geen bezoldigde consulaire ambtenaar aanwezig, terwijl de groote belangen van zoovele Nederlanders toch wel eenig toezicht en zorg vereischen.

In Zuid-Amerika is de westelijke kust eveneens geheel onbezet, de oostelijke kust slechts zwak bezet; toch zouden de handelsbetrekkingen en de toestanden aldaar het wenschelijk maken, dat

1) Bijlage B.
2) Bijlage C.

voor den Nederlandschen handel, voor zijne bemoeiingen daar voorlichting en steun werden verzekerd. Zullen thans in Azië, in Afrika, in Australië vele der voor onze belangen noodige posten reeds bezet zijn, zeer wenschelijke aanvullingen niet meer noodzakelijk wezen? Een nader onderzoek bij den handel, de scheepvaart en de nijverheid moge hieromtrent eenige nadere berichten schenken. Over de behoeften in Europa mogen wij nog stelliger spreken. Wij deelen in de meening, dat in de hoofdsteden, waar in Europa diplomatieke vertegenwoordigers zijn geplaatst, geene vestiging van bezoldigde consulaten, met de enkele uitzondering van Londen, meer noodig kan worden geacht. Maar buiten die hoofdsteden is de bezetting van eenige consulaire posten in het belang van ons volk wel zeer wenschelijk. In Rusland en in Finland, in Zweden en in Denemarken, in Bulgarije kunnen de handelsbeweging en eene groote ontwikkeling dier streken bij behoorlijke bewerking en onderzoek aan onzen handel en onze industrie wel voordeelige verbindingen schenken. De plaatsing van bezoldigde consulaire ambtenaren is dan ook in deze ressorten zeker, zoodra daarvoor geschikte personen beschikbaar zullen wezen, zeer wenschelijk te achten.

Zoo deze, en wellicht andere posten in de verschillende werelddeelen thans werden bezet, dan meenen wij niet, dat daardoor alle die consulaten voor altijd zouden worden gevestigd. Maar zij zouden worden behouden, zoolang de bezetting van die posten in het belang van onzen handel, onze scheepvaart en onze nijverheid wenschelijk en noodzakelijk zoude blijken. Niet alleen omdat zij de hoofdpunten van de handelsbeweging of van de scheepvaart daar zijn geweest of blijven, maar ook wanneer en omdat zij de noodige onderzoeking en bestudeering der belangen en behoeften van het verkeer en van onzen handel daar mogelijk en vruchtbaar maken.

Wil werkelijk het doel worden bereikt, dat voor onzen handel, onze scheepvaart, onze nijverheid, voor de welvaart van ons land wordt gewenscht, dan zal de plaatsing onzer bezoldigde consulaire ambtenaren niet ongeregeld mogen plaats vinden, dan hier dan daar, waar de plaatselijke indrukken en wenschen haar doen ge schieden, maar moet zij naar vaste beginselen worden geleid, naar eene stelselmatige opvatting van de eischen, waaraan ons consulaatwezen in alle streken moet voldoen. Daartoe zal het oog onzer

Regeering geopend moeten blijven voor alle behoeften van het verkeer, die zich in alle streken voordoen. Dat daartoe de geheele wereld in ressorten onzer consuls moet worden verdeeld, en deze alle moeten worden bezet, is nimmer door onze Commissie verdedigd. Maar wel is zij overtuigd, en het is ook door anderen voorgestaan, dat de handel, scheepvaart en nijverheid over de geheele wereld invloed kunnen hebben op de welvaart van ons land en de aandacht van ons consulaatwezen verdienen. En tevens weet zij, dat bij eene altijd beperkte beschikbaarstelling der geldmiddelen, het dringend noodig is, om zorg te dragen, dat die middelen in het belang van de bevordering van onzen handel en onze nijverheid op de beste wijze worden besteed.

Deze kennis zal tot de aanwijzing der consulaire posten moeten leiden, haar vaststellende in onderling verband, tot wederkeerige ondersteuning en versterking van het geheel. En nevens deze in meerdere of mindere mate vaste posten zullen jonge, krachtige consulaire ambtenaren belast moeten zijn met de taak, om door tijdelijk verblijf of reizen in die streken, waar zich nog geene consulaire posten bevinden, doch de handel en het verkeer de bestudeering hunner eischen verdienen, eene nadere aanraking met den Nederlandschen handel te bevorderen. Eenmaal in die richting werkende, zullen onze consulaire ambtenaren nog meer dan thans door blijvende studie der toestanden, welke zij leerden kennen, van hooge waarde zijn voor de volkswelvaart; de daaruit voortvloeiende consulaire rapporten, gelijk de Engelsche en Duitsche consuls ze aan hunne Regeeringen toezenden, aan hunne landgenooten schenken, en zij in de laatste jaren ook door Nederlandsche consuls, bijv. uit Japan en China, uit Argentinië en Klein-Azië werden uitgebracht.

Om die kennis der Nederlandsche behoeften en vooruitzichten te leeren kennen, is het noodig dat op de belangrijke posten steeds nationale ambtenaren worden geplaatst. De handeldrijvende vreemdelingen zijn, hoe bekwaam en welwillend zij ook mogen zijn, niet geschikt voor de bewaking en het voorstaan der Nederlandsche belangen, maar moeten zooveel mogelijk door Nederlandsche consulaire ambtenaren worden vervangen. De uitgaven, welke daarvoor noodig mochten wezen, zullen hare vruchten wel afwerpen.

Intusschen kunnen en moeten alle beschikbare krachten worden benuttigd, welke het doel van ons consulaatwezen, de welvaart van onzen handel, onze scheepvaart en onze nijverheid, kunnen

doen bereiken. Daartoe is het wenschelijk ook onze diplomatieke ambtenaren met consulairen arbeid te belasten, wanneer het zonder nadeel voor den diplomatieken arbeid kan worden verricht. Meermalen werd de wenschelijkheid hiervan reeds besproken in de vergadering der Staten-Generaal. En daarbij werd aangetoond hoeveel grootere waarde onze diplomaten zullen verkrijgen voor ons volk, wanneer zij de eischen zijner materieele welvaart en wat daartoe blijkt noodig te zijn door eigen ervaring leeren kennen; wanneer zij hunne in dit opzicht eigenaardige opleiding en kennis ten nutte van hunne landgenooten mogen aanwenden. De wijze waarop en de mate waarin eene samensmelting of nauw verband der diplomatieke en consulaire diensten mogelijk zal wezen en trouwens in andere Staten, bijv. België, wordt gevonden, is niet moeilijk aan te wijzen. Wij meenen haar echter thans niet breedvoerig te moeten aanwijzen, ofschoon wij gaarne bereid zijn, des gevraagd, onze inzichten te doen kennen.

De organisatie van ons consulaatwezen, zooals wij die wenschen, zal, trouwens uit het voorgaande genoegzaam worden gekend.

5. Waar van de consulaire ambtenaren wordt gevorderd, dat zij zich geheel, met alle krachten, aan de ernstige taak, welke hun is opgedragen, wijden, moet de Staat hun zijnerzijds eene eervolle loopbaan verzekeren, die aan de eischen beantwoordt, welke hun kunnen worden gesteld.

Terecht heeft de Staat bepaald, dat het optreden als ambtenaar in het consulaire corps moet worden voorafgegaan door de bekende examina, waarbij hooge eischen worden gesteld. De aanstelling in de lagere rangen geeft aanvankelijk eene bescheiden bezoldiging, aan den leerling-consul van *f* 1200, aan den vice-consul van *f* 2000. Daartegen is stellig geen bezwaar. Maar de vraag is nu, welke rechten geeft het goed afgelegde examen aan den candidaat die consulair ambtenaar wil worden? Zeker geene rechten. De Regeering moet eene volkomen vrijheid bezitten en behouden tegenover den jongen man, wiens geschiktheid voor de consulaire loopbaan te harer beoordeeling moet staan. Maar wel schijnt het ons wenschelijk, dat omtrent de beslissing der Regeering, tegenover den candidaat, die aan het examen heeft voldaan, geene onzekerheid blijve bestaan en eene stellige verklaring ten behoorlijken tijde, binnen enkele maanden na het examen, aan den candidaat worde gegeven. Hij zie de loopbaan voor zich openen of gesloten. Tegen-

over hem, die op jeugdigen leeftijd in deze of andere richting zijne krachten moet kunnen wijden, is het voor de Regeering eene verplichting eene opene houding aan te nemen. Wij meenen, dat het consulaire corps niet anders dan er bij winnen zal, wanneer de onzekerheid, die voor sommigen, zooals men wel eens klaagde, jarenlang heeft voortgeduurd, niet meer kunne voorkomen.

De leerling-consul zal na zijne aanstelling worden geplaatst aan de bureaux van het Departement van Buitenlandsche Zaken, of aan een der consulaten, om daar zich te kunnen oefenen en bekwamen in den arbeid, welke van den consul wordt gevorderd. Op zich zelf is zoodanige regeling zeer gewenscht, doch op eene voorwaarde. De tijd door den leerling-consul werkelijk tot zijne oefening, tot vermeerdering zijner bekwaamheid aan te wenden, kan hem vormen tot een bekwaam en betrouwbaar ambtenaar. Daartoe moet echter worden gewaakt, dat deze oefenjaren niet worden besteed aan klerkenarbeid voor het Departement of aan de consulaten. Evenmin dat gedurende geruimen tijd de leerling-consul op vergelegene consulaten wordt beziggehouden met het werk, dat een der ambtenaren van zoodanig consulaat kan uitwinnen en zelfs de kosten er van verminderen. Daar hebben zich zoodanige voorbeelden voorgedaan, die wij niet wenschen te zien herhalen. Maar het consulaat, waaraan de jeugdige ambtenaar wordt geplaatst, moet en kan hem den steun geven van leiding en van vorming, welke wij van het hoofd der instelling mogen verwachten.

Wij wenschen dat de arbeid van den leerling-consul werkelijk te zijnen nutte en te zijner opleiding worde besteed. Dat daarbij aan het Departement, zelfs aan naburige consulaten, leiding aan den arbeid kan worden gegeven, gewaakt dat aan sommige jongelingen nog niet voldoende bekende gedeelten van den consulairen arbeid kunnen, ja moeten worden onderwezen, schijnt ons zeker. De toekomst van het consulaire corps kan daardoor worden verbeterd; ons volk zal daarop in later jaren stellig grooten prijs moeten stellen.

De leerling-consul zal nu, nadat zijne oefeningsjaren zijn afgeloopen, het daarvoor geëischte examen voor de betrekking van vice-consul hebben afgelegd en daaraan hebben voldaan. Wij meenen dat hij onmiddellijk na voor dit examen te zijn geslaagd, eene matige verhooging van zijne bezoldiging zal moeten genieten en de rang van vice-consul hem toekomt. Welke zijne verdere plaatsing zal wezen, kan later blijken. Dat het afgelegde examen

hem dadelijk de aangegeven gevolgen doet ondervinden, kan wel geen bezwaar wezen, maar zal stellig voor alle ambten ten goede werken.

Wanneer de vice-consul te zijner tijd tot consul is aangesteld, later wellicht zelfs tot generaal-consul wordt bevorderd, zal deze om op eene behoorlijke wijze zijn ambt te bekleeden, daartoe eene bezoldiging moeten ontvangen. Het is bijna onnoodig om er hierbij nog eens op te wijzen, dat deze ambtenaren zich aan den openbaren dienst moeten wijden en daarom de vroeger zoo dikwijls besproken commissies voor gedane bestellingen niet meer door onzen Nederlandschen consul mogen worden genoten. Maar sommige dezer bezoldigingen zijn zeer aanzienlijk, andere daarentegen bescheiden. Sommige ambtenaren hebben na weinige jaren eene hooge bezoldiging ontvangen, andere gedurende jaren eene lagere bezoldiging behouden. Was het wegens de meerdere of mindere verdiensten van den ambtenaar? Wij gelooven dit laatste niet. De dikwijls toevallige plaatsing in een consulaat, waarin de voorganger reeds eene hoogere bezoldiging had genoten, of in een ander consulaat, dat eene lagere bezoldiging afwierp, brengt de ambtenaren dikwijls in meer of minder voordeeligen toestand. Wij achten dit allerminst billijk, noch gewenscht, en zouden gaarne daarin eene verandering zien brengen. Dat de bezoldiging op den eenen post wegens aanzienlijker levenskosten hooger moet en kan wezen dan op een anderen is niet onbillijk. Zeker zullen de diensten van den consulairen ambtenaar in verhouding tot hun duur, als van den door hen verrichten arbeid moeten worden geregeld. Maar nevens de door den plaatselijken toestand noodwendig verschillende traktementen, wenschen wij dat de langere dienstjaren, de groote verdiensten van de ambtenaren door eene geregelde verhooging, door eene bezoldiging, die eerst na verloop van tijd kan worden verkregen, moeten worden erkend. Een verschillend cijfer alzoo van de bezoldiging; een vast gedeelte aan de standplaats verbonden en daarnevens een afwisselend gedeelte, dat den arbeid van den ambtenaar persoonlijk, zoo voor langere dienstjaren, als wegens groote verdiensten, moet beloonen. Wij meenen, dat zoodanige reorganisatie zeer nuttig zal wezen en in het belang van onzen geheelen consulairen dienst kan zijn.

6. Het denkbeeld is meermalen geuit, dat eene reorganisatie van ons consulaatwezen, eene richtige consulaire dienst, meer uitgaven zoude eischen dan de Nederlandsche schatkist kan dragen.

Wij meenen dat laatste al dadelijk te mogen betwisten.

Van de schatkist mag niet meer worden gevorderd dan wat zij werkelijk kan dragen. Maar alleen omdat uitgaven aanzienlijk zijn, mogen zij niet worden geweigerd. Of eene uitgaaf kan en moet geschieden, zal afhangen van het antwoord op de vraag, of de behoeften en belangen van ons volk haar eischen. Moeten onnoodige en onnutte uitgaven stellig worden nagelaten, de noodige en nuttige uitgaven mogen niet worden ter zijde gesteld.

En daartoe behooren die, welke eene richtige, vruchtbare regeling van ons consulaatwezen eischen, omdat wij weten van hoeveel belang zij is voor de stoffelijke welvaart van ons volk.

Te eer moet en mag de Regeering daaraan vasthouden, omdat de, ook de grootere uitgaven, welke ons consulaatwezen vordert, toch op de begrooting maar eene bescheiden plaats innemen. Vroeger was er sprake van anderhalve ton gouds, thans worden er bijna drie tonnen gouds gevraagd en toegestaan. Wanneer werkelijk de gewenschte reorganisatie wordt doorgezet, dan zal in geen geval eene te groote uitgaaf noodig wezen.

Gaat men de kosten na, welke de groote consulaire dienst van Duitschland na zich sleept, en daartegenover den omvang van het Nederlandsche consulaatwezen en van den Nederlandschen dienst gaat stellen, dan zal het blijken, dat de door ons gemaakte raming niet te bekrompen zal blijken.

En het is daarbij op te letten, dat gedeeltelijk de kosten van ons diplomatieke corps ten bate van onzen consulairen dienst zullen komen, wanneer dat diplomatieke corps wordt ingespannen om ook onze materieele welvaart ten bate te komen.

Wij willen thans in de financieele uitkomsten van de reorganisatie van ons consulaatwezen niet dieper treden, en bepalen ons thans tot hetgeen daarover is gezegd. Een behoorlijk uitgewerkt plan zal het voordeel hebben, dat voor onzen handel en voor onze nijverheid de omvang der Regeeringsbemoeiingen duidelijk zal worden geteekend. Want om daarover ook hare meening uit te spreken, zal de Regeering het uitgewerkte plan moeten opmaken of laten opmaken en overleggen, waarin zij de eischen uitwerkt, welke zij aan het consulaatwezen meent te mogen en te moeten stellen, de behoeften aantoonende, waaraan zij wenscht te gemoet te komen.

Ook voor de beoordeeling der financieele zijde van het vraagstuk is het overwegen en opmaken van een volledig uitgewerkt plan

onmisbaar, en mogen, ja moeten wij in het belang van ons volk ook aan de Regeering het opmaken van dat plan aanbevelen, het van haar vergen. De plaatsing der consulaten, de voordeelen, welke zij daardoor meent te bereiken, de vorming der consulaire ambtenaren, de vooruitzichten, welke zij voor hen en voor den consulairen dienst wenscht te verkrijgen, de financieele lasten, welke zij meent, dat op de schatkist, dus op het volk kunnen worden gelegd, zullen in zoodanig plan worden aangetoond, de Staten-Generaal in de gelegenheid brengen om eene beslissing te nemen. De uitwerking van het plan mag men dan ook van de Regeering verwachten.

7. Stelt onze Regeering de vraag, of in den consulairen dienst eene wijziging moet worden gebracht, dan is ons antwoord dus toestemmend, en hebben wij in de voorafgaande regelen aangetoond, welke de door ons gewenschte maatregelen zijn, die ons consulaatwezen vruchtbaarder kunnen maken voor het Nederlandsche volk.

Meer dan tien jaren geleden hebben wij daarover reeds eene in hoofdzaak gelijke meening uitgesproken. Wij mogen daarom ook verwijzen naar ons schrijven van 7 Juli 1887, waarvan eene herhaling ons onnoodig schijnt, omdat de inhoud er van bekend is. Tien jaren geleden hebben Kamers van Koophandel en Maatschappijen, toen de Regeering dat had uitgelokt, zich met den inhoud van dat schrijven eenstemmig vereenigd.

Wij zouden het ongewenscht achten, wanneer wij ons tot deze herinnering bepaalden. Nu de Regeering opnieuw onze meening over de reorganisatie van ons consulaatwezen vroeg, konden wij daarop alleen het antwoord, dat onze meening uitdrukt, geven.

Maar wij mogen wel onzerzijds aan de Regeering een verzoek doen. Wij hopen dat niet, gelijk het sedert vele jaren geschiedde, de aan zoovelen gevraagde meening omtrent het consulaatwezen, ter zijde zal worden gelegd, tot geene daden zal leiden.

Daarom, enz.

De Commissie voor de consulaire examens,
TAK VAN POORTVLIET, *Voorzitter*.
E. N. RAHUSEN.
H. F. R. HUBRECHT.
HENDRIK P. N. MULLER.
H. S. J. MAAS.
L. E. VISSER, *Secretaris*.

BIJLAGE A.

1898.		1887.	
Athene	*f* 5 000		*f* 5 000
Constantinopel . . .	„ 3 000		„ 6 500
Hamburg	„ 3 500		„ 2 700
Londen	„ 12 500		„ 12 000
	1 200		
		St. Petersburg . . .	„ 4 000
Bangkok	„ 12 000		„ 7 500
Calcutta	„ 10 500		
Djeddah	„ 12 000		„ 12 000
	1 200		
	600		
Hongkong	„ 15 000		
Yokohama	„ 6 000		
Peking	„ 15 000		„ 17 000
	5 000		
	3 000		
Penang	„ 12 000		„ 12 000
Shanghaï	„ 15 000		„ 15 000
Singapore	„ 14 000		
Smyrna	„ 10 000		„ 5 800
	2 300		
Teheran	„ 15 000		
		Bender Bushir . . .	„ 6 000
Buenos-Ayres	„ 12 000		„ 8 000
Ecuador, Columbia en Venezuela	„ 8 000	Venezuela	*Memorie.*
Rio de Janeiro . . .	„ 12 000		„ 12 000
Melbourne	„ 15 000		
Kaapstad	„ 12 000		
Caïro	„ 14 000		„ 12 300
Pretoria	„ 15 000	Transvaal	*Memorie.*
Vice-consuls en leerling-consuls	„ 8 000		*f* 3 000
	f 269 800		*f* 140 800
Toelagen	„ 20 200		„ 23 900
	f 290 000		*f* 164 700

Bijlage B.

Besoldungen und Lokalzulagen der Konsulatsbeamten.

Generalkonsulate.

1898.

		Mark.
Amsterdam . .	Generalkonsul 24 000 M., zwei Sekretäre mit 5000 M. und 4500 M.	33 500
Antwerpen . .	Generalkonsul 20 000 M., Sekretär 5000 M.	25 000
Barcelona . . .	Generalkonsul 20 000 M, zwei Sekretäre mit 5000 M. und 4000 M.	29 000
Batavia	Generalkonsul 40 000 M., Sekretär 9000 M.	49 000
Budapest . . .	Generalkonsul 27 000 M., (ausserdem 3300 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 127) Sekretär 6000 M.	33 000
Caïro	Generalkonsul 30 000 M., (ausserdem 10 000 M. Miethsentschädigung aus Titel 127) Legationssekretär 8000 M., Dragoman 8000 M., Sekretär 5000 M.	51 000
Calcutta. . . .	Generalkonsul 40 000 M., Sekretär 8000 M.	48 000
Capstadt . . .	Generalkonsul 30 000 M., Vizekonsul 10 800 M., Sekretär 5400 M.	46 200
Constantinopel.	Generalkonsul 24 000 M. (ausserdem 5400 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 127) zwei Vizekonsuln mit 8200 M. und 6900 M., zwei Dragomans mit 6400 M. und 5400 M., erster Sekretär und Hafenmeister 5900 M., zweiter Sekretär 4500 M.	61 300
Genua	Generalkonsul 20 000 M., zwei Sekretäre mit 5000 M. und 4000 M.	29 000
	Transporteere . .	405 000

		Mark.
	Per Transport. . .	405 000
London. . . .	Generalkonsul 40 000 M., Vizekonsul 9000 M., Kanzler 7000 M., fünf Sekretäre (deren einer gleichzeitig die Registraturgeschäfte wahrzunehmen hat) mit 6400 M., 6200 M., 5900 M., 5500 M. und 5000 M., Amtsdiener 2400 M.	87 400
New-York. . .	Generalkonsul 48 000 M., Konsul 18 000 M., Vizekonsul 10 800 M., Kassirer 8400 M., Registrator 6000 M., drei Sekretäre mit 4800 M. und 4200 M. und 4200 M. .	104 400
Odessa. . . .	Generalkonsul 27 000 M., Kanzler 5400 M..	32 400
St. Petersburg.	Generalkonsul 27 000 M., (ausserdem 2850 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 125, aus welcher jedoch die Miethe für das Kanzleilokal nicht mitzubestreiten ist). Vizekonsul 9000 M., 1 Dragoman mit dem Titel „Kanzler" 7200 M., 2 Dragoman 6000 M., zwei Sekretäre mit 6000 M. und 5000 M..	60 200
Shanghai. . .	Generalkonsul 30 000 M., Vizekonsul 12 000 M., Dolmetscher 12 000 M., Sekretär 7200 M..	61 200
Sofia.	Generalkonsul 30 000 M., Dragoman 6000 M., Sekretär 5500 M.	41 500
Sydney. . . .	Generalkonsul 30 000 M., Sekretär 7000 M.	37 000
Warschau. . .	Generalkonsul 30 000 M., (ausserdem 4500 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 127) Vizekonsul 9000 M., Kanzleivorstand 6000 M., Dragoman 5400 M., Sekretär 4800 M..	55 200
	Transporteere. . .	884 300

		Mark.	Mark.
	Per Transport . . .	884 300	
Yokohama . .	Generalkonsul 30 000 M., Vizekonsul 12 000 M., Dolmetscher 10 500 M., Sekretär 6800 M., Kanzlist und Amtsdiener 3600 M.	62 900	
	(Der Generalkonsul und der Dolmetscher haben freie Wohnung).		
			947 200
	Konsulate.		
Alexandrien. .	Konsul 15 000 M., Kanzler 5000 M., Sekretär 4500 M, Dragoman 3000 M..	27 500	
	(Der Konsul und der Kanzler haben unter dem Vorbehalt des Widerrufs Wohnung gegen 2000 M. und 700 M. Abzug vom Gehalt).		
Algier.	Konsul 16 000 M., Sekretär 4500 M.	20 500	
Amoy.	Konsul 24 000 M., Dolmetscher 10 500 M., Sekretär 5000 M. . .	39 500	
	(Sämmtliche Beamte haben freie Wohnung).		
Apia	Konsul 24 000 M., Vizekonsul 15 000 M., Sekretär 5000 M. . .	44 000	
	(Der Konsul und der Sekretär haben freie Wohnung, der Vizekonsul eine solche gegen entsprechenden Abzug vom Gehalt).		
Assuncion. . .	Konsul 18 000 M., Sekretär 6000 M.	24 000	
Athen.	Konsul 14 000 M., (ausserdem 18 000 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125), Secretär 4600 M..	18 600	
Basel	Konsul 15 000 M., Sekretär 4000 M.	19 000	
Beirut.	Konsul 15 000 M. (ausserdem 900 M., Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 127), Kanzler-Dragoman 5000 M..	20 000	
	Transporteere. . .	213 100	947 200

		Mark.	Mark.
	Per Transport. . .	213 100	947 200
Belgrad. . . .	Konsul 12 000 M., Sekretär 4300 M.	16 300	
Bombay. . . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 7000 M.	31 000	
Buenos Aires .	Konsul 24 000 M., Vizekonsul 12 000 M., Sekretär 6000 M. . .	42 000	
Bukarest . . .	Konsul 15 000 M., Dragoman 5700 M., Sekretär 4800 M..	25 500	
Caïro.	Konsul 15 000 M. (ausserdem 1800 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 127). Kanzler 5000 M., Dragoman 3000 M., Sekretär 4500 M.	27 500	
Canton	Konsul 24 000 M., Dolmetscher 10 500 M., Sekretär 5400 M. (Sämmtliche Beamte haben freie Wohnung).	39 900	
Chicago. . . .	Konsul 24 000 M., Vizekonsul 9000 M., Registrator 6000 M., zwei Sekretäre mit 5000 M. und 4800 M.	48 800	
Christiania . .	Konsul 15 000 M., Sekretär 4500 M.	19 500	
Cincinnati. . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 5000 M.	29 000	
Copenhagen . .	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125), Vizekonsul 6000 M., Sekretär 4000 M..	25 000	
Fiume	Konsul 10 000 M., Sekretär 3600 M.	13 600	
Formosa . . .	Konsul nebst freier Wohnung. .	18 000	
San Francisco.	Konsul 30 000 M., Vizekonsul 10 800 M., Sekretär 4800 M. . .	45 600	
Galatz	Konsul nebst freier Wohnung 12 000 M., Dragoman 5400 M, Sekretär 4300 M.	21 700	
Havana. . . .	Konsul 30 000 M., (ausserdem 5000 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125) Sekretär 7500 M.	37 500	
Havre.	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125), Sekretär 4500 M.	19 500	
	Transporteere. . .	673 500	947 200

		Mark.	Mark.
	Per Transport. . .	673 500	947 200
Helsingfors . .	Konsul . . . . (Ausserdem 1500 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125).	15 000	
Hiogo.	Konsul 24 000 M., Dolmetscher 9000 M., Sekretär 5000 M. . . . (Der Konsul und der Dolmetscher haben freie Wohnung).	38 000	
Hongkong. . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 5400 M. (Beide Beambte haben freie Wohnung).	29 400	
Jassy.	Konsul 12 000 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125), Dragoman 5400 M..	17 400	
Jerusalem. . .	Konsul, nebst freier Wohnung 13 500 M., Kanzler-Dragoman 5000 M..	18 500	
Kiew	Konsul 18 000 M., Kanzler und Dragoman 6000 M., Sekretär 3600 M..	27 600	
Korea.	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Kowno	Konsul 12 000 M., zwei Sekretäre mit 3700 M., und 3150 M. . . .	18 850	
Lemberg . . .	Konsul 16 000 M., Sekretär 5000 M.	21 000	
St. Louis . . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 5000 M.	29 000	
Madrid	Konsul 15 000 M., Sekretär 5000 M.	20 000	
Mailand. . . .	Konsul 14 500 M., Sekretär 4800 M.	19 300	
Manila	Konsul 24 000 M., Sekretär 6400 M.	30 400	
Marokko (Casablanca) . . .	Konsul 13 500 M., Dragoman 5000 M..	18 500	
Marseille . . .	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125) Sekretär 4500 M..	19 500	
Montevideo . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
	Transporteere. . .	1 055 950	947 200

		Mark.	Mark.
	Per Transport. . .	1 055 950	947 200
Montreal . . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Moskau. . . .	Konsul 24 000 M. (ausserdem 3000 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125), Dragoman mit dem Titel „Kanzler" 6500 M.	30 500	
Nagasaki . . .	Konsul nebst freier Wohnung 18 000 M., Sekretär 5000 M. . .	23 000	
Neapel	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125) zwei Sekretäre mit 4500 und 4000 M.	23 500	
Nizza.	Konsul 15 000 M., Sekretär 4500 M.	19 500	
Paris	Konsul 15 000 M., Kanzler 6000 M., Sekretär 4700 M.	25 700	
Porto Allegre .	Konsul 24 000 M., Sekretär 7000 M.	31 000	
Pretoria. . . .	Konsul 30 000 M., Sekretär 7000 M.	37 000	
Riga	Konsul 15 000 M., Sekretär 4800 M.	19 800	
Rio de Janeiro.	Konsul 24 000 M., zwei Sekretäre mit 8 000 M., und 6 000 M . . .	38 000	
Rostoff a. Don.	Konsul 18 000 M., Sekretar 5400 M.	23 400	
Rotterdam . .	Konsul 13 500 M., Sekretär 4800 M.	18 300	
Rustschuk . .	Konsul 12 000 M., (ausserdem 2100 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125), Sekretär 4000 M..	16 000	
Salonik	Konsul 13 000 M. (ausserdem 2400 M. Bureaukosten Entschadigung aus Titel 125), Kanzler-Dragoman 5600 M..	18 600	
Serajevo . . .	Konsul 13 500 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125), Dragoman 4500 M.	18 000	
Singapore. . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 7000 M.	31 000	
Smyrna. . . .	Konsul 13 500 M., (ausserdem 2400 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125), Sekretär 4500 M.	18 000	
	Transporteere. . .	1 477 250	947 200

		Mark.	Mark.
	Per Transport. . .	1 477 250	947 200
Stockholm. . .	Konsul 18 000 M. (ausserdem 3000 M. Bureaukosten Entschädigung aus Titel 125), zwei Sekretär mit 5500 M. und 4000 M.	27 500	
Tietsin	Konsul 24 000 M., Dolmetscher 10 500 M., Sekretär 5400 M. . . (Sämmtliche Beamte haben freie Wohnung).	39 900	
Tiflis	Konsul	15 000	
Triest	Konsul 15 000 M., Kanzler 5100 M.	20 100	
Tunis.	Konsul 20 000 M., Sekretar 4500 M.	24 500	
Valparaiso. . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 7500 M.	31 500	
Varna.	Konsul 12 000 M.	12 000	
Zanzibar . . .	Konsul, nebst freier Wohnung 2400 M., Dolmetscher 9000 M., Sekretär 7000 M.	40 000	
			1 687 750

Vizekonsulate.

Jaffa	Vizekonsul	10 000	
Swatow . . .	Vizekonsul nebst freier Wohnung	15 000	
Tschifu . . .	Vizekonsul nebst freier Wohnung	15 000	
			40 000

Etatsmässige Stellen bei Wahlkonsulaten.

Brussel	Sekretär.	4 500	
Liverpool . . .	Kanzler.	9 000	
Wien	Kanzler.	9 000	
			22 500

Zu Vergütungen und Diaten an nicht festangestellte Beamte und Unterbediente bei den besoldeten Konsularbehörden, sowie zu stellvertretungskosten. 525 000

Summe. . . 3 222 450

BIJLAGE C.

1887.

Generalkonsulate.

		Mark.
Amsterdam . .	Generalkonsul 20 000 M., Sekretär 5000 M..	25 000
Antwerpen . .	Generalkonsul 20 000 M., Sekretär 5000 M..	25 000
Budapest . . .	Generalkonsul 27 000 M., (ausserdem 3 300 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 109 des Etats), Sekretär 4500 M.	31 500
Cairo	Generalkonsul 30 000 M. (ausserdem 10 000 M. Miethsentschädigung aus Titel 109 des Etats), Dragoman 8000 M., Sekretär 4500 M.	42 500
Calcutta . . .	Generalkonsul 40 000 M., Sekretär 8000 M..	48 000
Capstadt . . .	Generalkonsul 24 000 M. Sekretär 6000 M..	30 000
Constantinopel.	Generalkonsul 24 000 M. (ausserdem 4500 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 109 des Etats), zwei Vize-Konsuln mit 7200 M. und 6000 M., Dragoman 5400 M., erster Sekretär und Hafenmeister 5400 M., zweiter Sekretär 4500 M.	52 500
Genua	Generalkonsul 15 000 M, Sekretär 4500 M..	19 500
London. . . .	Generalkonsul 40 000 M., Vizekonsul 7200 M., Kanzler 6000 M., vier Sekretäre mit 5400 M., 5200 M., 4900 M., und 4500 M., ein Registrator mit 4000 M., Amtsdiener 2400 M..	79 600
	Transporteere . . .	353 600

		Mark.	Mark.
	Generalkonsulate		
	Per Transport. .	353 600	
New-York. . .	Generalkonsul 48 000 M., Konsul 18 000 M., Vizekonsul 10 800 M., Kassirer 8400 M., Registrator 6000 M., zwei Sekretäre mit 4800 M., und 4200 M..	100 200	
Odessa	Generalkonsul 27 000 M., Vizekonsul 7200 M., Kanzler 4500 M.	38 700	
Shanghai . . .	Generalkonsul 30 000 M., Vizekonsul 12 000 M., Dolmetscher 12 000 M., Sekretär 7200 M.	61 200	
Sofia	Generalkonsul 25 000 M., Dragoman 5000 M., Sekretär 4500 M.	34 500	
Sydney	Generalkonsul 30 000 M., Sekretär 6000 M..	36 000	
Warschau . .	Generalkonsul 30 000 M. (ausserdem 4500 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 109 des Etats), Kanzleivorstand 6000 M., Dragoman 5400 M., Sekretär 4800 M. .	46 200	
Yokohama . .	Generalkonsul 30 000 M., Vizekonsul 12 000 M., Dolmetscher 10 500 M., Sekretär 6000 M., Kanzlist und Amtsdiener 3600 M.. . . . . (Der Generalkonsul und der Dolmetscher haben freie Wohnung).	62 100	
			732 500
	Konsulate.		
Alexandrien. .	Konsul 15 000 M. (ausserdem Dienstwohnung gegen 10 Prozent Abzug vom Gehalt), Kanzler 4500 M., Sekretär 4000 M., Dragoman 3000 M..	26 500	
Algier.	Konsul	16 000	
	Transporteere . . .	42 500	732 500

Konsulate.

		Mark.	Mark.
	Per Transport. .	42 500	732 500
Amoy	Konsul 24 000 M., Dolmetscher 10 500 M., Sekretär 5000 M. . . . (Sämmtliche Beamte haben freie Wohnung).	39 500	
Apia	Konsul 24 000 M., Vizekonsul 15 000 M., Sekretär 5000 M.. . . . . (Der Konsul und der Sekretär haben freie Wohnung, der Vizekonsul eine solche gegen entsprechenden Abzug vom Gehalt.)	44 000	
Bangkok . . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Barcelona. . .	Konsul 15 000 M, zwei Sekretär mit 4500 M. und 3600 M.	23 100	
Beirut	Konsul 15 000 M. (ausserdem 900 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 109 des Etats), Kanzler-Dragoman 5000 M.	20 000	
Bombay. . . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Buenos Aires .	Konsul 15 000 M., Sekretär 6000 M.	21 000	
Bukarest . . .	Konsul 12 000 M. (ausserdem 3000 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Dragoman 5400 M., Sekretär 4500 M.	21 900	
Caïro	Konsul 15000 M.(ausserdem 18000 M. Miethe für das Kanzleilokal aus Titel 109 des Etats), Kanzler 4500 M., Dragoman 3000 M., Sekretär 4000 M	26 500	
Canton	Konsul 24 000 M. Dolmetscher 10 500 M. . . . . (Beide Beamte haben freie Wohnung)	34 500	
Chicago. . . .	Konsul 24 000 M., Vizekonsul 9000 M., zwei Sekretäre mit 5000 M. u. 4000 M.	42 000	
Christiania . .	Konsul 15 000 M., Sekretäre 3600 M.	18 600	
Cincinnati . .	Konsul 24 000 M., Sekretäre 5000 M.	29 000	
	Transporteere . . .	422 600	732 500

Konsulate.

		Mark.	Mark.
	Per Transport.	422 600	732 500
Copenhagen. .	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Vizekonsul 6000 M., Sekretär 3000 M.	24 000	
San Francisco.	Konsul 30 000 M., Vizekonsul 9000 M., Secretär 4800 M.	43 800	
Galatz	Konsul 12 000 M. (ausserdem Dienstwohnung gegen 1200 M. Abzug vom Gehalt). Dragoman 5400 M., Secretär 4000 M..	21 400	
Havanah . . .	Konsul 30 000 M. (ausserdem 5000 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 6600 M.	36 600	
Havre	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 4500 M.	19 500	
Helsingfors . .	Konsul . . . . (Ausserdem 1500 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 d. Etats)	15 000	
Hiogo	Konsul 18 000 M., Dolmetscher 9000 M., Sekretär 5000 M. . . . . (Der Konsul und der Dolmetscher haben freie Wohnung).	32 000	
Jassy.	Konsul 10 500 M., (ausserdem 2100 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Dragoman 5400 M..	15 900	
Jerusalem. . .	Konsul nebst freier Wohnung 13 500 M. Kanzler-Dragoman 5000 M.	18 500	
Kiew	Konsul 15 000 M., Kanzler und Dragoman 6000 M, Sekretär 3600 M.	24 600	
Korea.	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Kowno	Konsul 12 000 M., zwei Sekretäre mit 3300 M. und 2550 M.	17 850	
	Transporteere . . .	721 150	732 500

Konsulate.

		Mark.	Mark
	Per Transport. .	721 150	732 500
St. Louis . . .	Konsul 24 000 M, Sekretär 5000 M.	29 000	
Mailand. . . .	Konsul 12 000 M., Sekretär 4500 M.	16 500	
Manila	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Marseille . . .	Konsul 15 000 M., (ausserdem 2100 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 4500 M.	19 500	
Messina. . . .	Konsul 15 000 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten - Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 3600 M..	18 600	
Montevideo . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Moskou. . . .	Konsul . . . . (Ausserdem 3000 M. Bureaukosten-Entschädigung a. Titel 107 des Etats).	24 000	
Paris	Konsul 12 000 M., Sekretär 4700 M.	16 700	
St. Petersburg.	Konsul 18 000 M. (ausserdem 2200 M. Bureaukosten - Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Vizekonsul 9000 M., Dragoman mit dem Titel „Kanzler" 6000 M., Sekretär 5000 M..	38 000	
Port au Prince.	Konsul	22 000	
Porto Alegre .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
Rio de Janeiro.	Konsul 24 000 M., zwei Sekretäre mit 7000 M. und 5000 M.	36 000	
Salonik	Konsul 13 000 M. (ausserdem 2400 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Dragoman 5600 M., Sekretär 5100 M.	23 700	
Serajevo . . .	Konsul 13 500 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Dragoman 4500 M..	18 000	
Singapore. . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 000	
	Transporteere . . .	1 103 150	732 500

		Mark.	Mark.
	Konsulate.		
	Per Transport .	1 103 150	732 500
Smyrna. . . .	Konsul 13 500 M. (ausserdem 2400 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 4500 M.	18 000	
Stockholm. . .	Konsul 15.000 M. (ausserdem 3000 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 5100 M.	20 100	
Tientsin . . .	Konsul 24 000 M., Dolmetscher 10 500 M.	34 500	
	(Sämmtliche Beamte haben freie Wohnung.)		
Tiflis	Konsul	15 000	
Tunis.	Konsul	20 000	
Valparaiso . .	Konsul 18 000 M., Sekretär 5000 M.	23 000	
Zanzibar . . .	Konsul 24 000 M., Sekretär 6000 M.	30 300	
			1 264 650
	Vizekonsulate.		
Fiume	Vizekonsul 10 000 M., Sekretär 3600 M.	13 600	
Hongkong. . .	Vizekonsul, nebst freier Wohnung, 15 000 M., Sekretär 6000 M. . . .	21 000	
Nizza.	Vizekonsul 10 000 M., Sekretär 4500 M.	14 500	
Piräus	Vizekonsul 10 000 M. (ausserdem 1800 M. Bureaukosten-Entschädigung)	10 000	
Rustschuk. . .	Vizekonsul 10 000 M. (ausserdem 2100 M. Bureaukosten-Entschädigung aus Titel 107 des Etats), Sekretär 4000 M.	14 000	
Swatow. . . .	Vizekonsul	15 000	
			88 100
	Etatsmässige Kanzlerstellen bei Wahlkonsulaten.		
Triest.	Kanzler		4 000
	Transporteere . . .		2 089 250

	Mark.
Per Transport. . . .	2 089 250
Zu Vergütungen und Diaten an nicht festangestellte Beamte und Unterbediente bei den besoldeten Konsularbehörden, sowie zu stellvertretungskosten. . . .	312 000
Summe	2 401 250

BIJLAGE D.

BEROEPSCONSULS VAN BELGIË.

Europe.	1898.	1887.
	Frs.	Frs.
Athènes	20 000	—
Constantinople	20 000	—
Cologne	18 000	10 000
Galatz	18 000	—
Kharkoff	14 000	—
Liverpool	21 000	8 000
Luxembourg	—	—
Madrid	18 000	—
Milan	—	18 000
Moscou	20 000	18 000
Odessa	—	18 000
Pesth	—	18 000
Santander	—	18 000
Sofia	21 000	18 000
Asie.		
Batavia	18 000	25 000
Bangkok	25 000	—
Beyrouth	18 000	18 000
Bombay	24 000	25 000
Calcutta	18 000	—
Hankow	18 000	—
Hongkong	18 000	—
Manille	—	25 000
Shanghai	18 000	25 000
Singapore	—	21 000
Tientsin	18 000	—
Yokohama	14 000	—
Transporteere . .	359 000	265 000

	Frs.	Frs.
Amérique.		
Per Transport. .	359 000	265 000
Buenos-Aires	25 000	25 000
Caracas.	—	25 000
Guatemale	24 000	—
Lima.	16 000	—
Ottawa.	20 000	—
Philadelphie.	21 000	18 000
Quebec	—	18 000
San Francisco.	14 000	—
Santiago	22 000	18 000
Saint-Paul (Brésil).	22 000	—
Australie.		
Melbourne.	16 000	21 000
Afrique.		
Alger.	—	15 000
Cape Town.	—	21 000
Le Caire	18 000	20 000
Durban.	20 000	—
Pretoria	22 000	—
St. Croix de Teneriffe	18 000	18 000
Tanger.	25 000	18 000
Tunis.	18 000	—
Zanzibar	—	18 000
Vice-consuls.	76 000	—
Explorations	40 000	12 000
Indemnités	8 900	5 500
Le Caire.		
2 Khawasses	2 000	—
1 id.	800	—
Tanger.		
1 Drogman	6 000	—
1 Chancellier	1 200	—
1 Khawass	1 450	—
1 id.	600	—
. . . . .	796 950	517 500

